

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΒ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1985 | ΑΡΙΘ. 22

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ
ΤΟΥ ΣΕΠΤΟΥ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΥ
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ
Κυρίου ΔΩΡΟΘΕΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(2-7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1985)

Ο Σεπτός Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ μετὸν Σεπτὸ Προκαθήμενο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεον κατὰ τὴν πρόσφατον ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ δευτέρου εἰς Ἀθήνας (2-7 Νοεμβρίου 1985).

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΣΕΠΤΟΥ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπικαιρότης ἐπιβάλλει νὰ ἀναβάλωμεν ἐκ νέου τὴν συνέχισιν τῆς τελευταίας σειρᾶς τῶν κυρίων ἀρθρῶν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ νὰ στρέψωμεν τὸ βλέμμα εἰς τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας παρουσίαν ἐν Ἀθήναις καὶ τοῖς περιχώροις ἐκλεκτῆς ἀντιπροσωπείας Ἀρχιερέων καὶ Κληρικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας, τῆς ὁποίας ἠγεῖτο ὁ Σεπτὸς Προκαθήμενος αὐτῆς Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας Δωρόθεος. Ἡ σημασία τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς, τῆς ὁποίας σχετικὸν Χρονικὸν δημοσιεύεται εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους, εἶναι μεγάλη διὰ τοὺς ἐξῆς πρὸ πάντων λόγους:

1. Πρωτίστως πρέπει νὰ τονισθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ ἐπισκέψεων μεταξὺ τῶν Προκαθημένων ἢ ἄλλων ἡγετικῶν στελεχῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀποτελεῖ ἀναβίωσιν τῆς παλαιο-χριστιανικῆς πράξεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σύσφιγξις τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων ἐπετυγχάνετο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς ἐπαφῆς ἐξεχουσῶν ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων. Ἡ ἐπαφὴ αὕτη ἀφύπνιζε τὸ αἶσθημα τῆς ὀλότητος καὶ τῆς ἐνότητος, ἐσφυρηλάτει ἀρρήκτους δεσμούς ἀμοι-

βαίας ἀγάπης καὶ ἐκαλλιέργει τὴν συνείδησιν, ὅτι πάντες οἱ Ὁρθόδοξοι, παρὰ τὴν ποικιλομορφίαν τῶν τοπικῶν ιδιοτυπιῶν καὶ προβλημάτων των, ἔχουν καὶ πρέπει πάντοτε νὰ διατηροῦν «μίαν φρόνησιν», «ἓνα νοῦν», «μίαν πίστιν», «μίαν ἀγάπην», τὴν «ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφ. δ', 3)¹.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἐνότητος ταύτης ἔλαμψεν εἰς πάσας τὰς ἐπαφὰς τῶν διακεκριμένων προσωπικοτήτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ καὶ μετὰ τῶν Συνοδικῶν καὶ λοιπῶν Ἑλλήνων Ἀρχιερέων, ὡς καὶ ἄλλων μελῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων καὶ ὀργανισμῶν καὶ τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἐπαφαὶ αὗται ὠδήγησαν εἰς κοινὰς προσευχὰς καὶ εἰς κοινὴν μέθεξιν τῶν θείων δωρεῶν κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τέλεσιν διορθοδόξου Θ. Λειτουργίας, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡς εἶπεν ὁ Μακ.

1. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, Ἀθήναι, 1950, σ. 156-159. Τοῦ Ἰδίου, Ἐπίσκεψις-Προσκύνημα, (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περ. «Ἐκκλησία», Ἀθήνα, 1985, σ. 5-6.

Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, ἐβιάσθη «τὸ Μέγα Μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, συμπροσευχομένου καὶ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ τοῦ Θεοῦ».

Αἱ ἐπαφαὶ αὐταὶ ἐπυροδότησαν ἐπὶ πλεόν αισθήματα ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ὠδήγησαν εἰς πηγαίαν ἐκδήλωσιν αὐτῶν, κορυφωθεῖσαν κατὰ τὸ ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης παρατεθὲν γεῦμα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῦ οὗ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ παρωμοίασεν αὐτὸ πρὸς «τὰς ἀγάπας τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων» καὶ ἐξῆρε τὴν παρουσίαν «τοῦ πνευματικοῦ ἀρώματος τῆς χαρᾶς, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὡς ἀδελφοὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέται δύο Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, μετὰ τῶν ποιμνίων των, ἂν καὶ ἀνήκουν εἰς διαφόρους λαούς, ὁμιλοῦντας διαφορετικὰς γλώσσας μὲ διάφορα ἦθη καὶ ἔθιμα». Μάλιστα ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπεκταθεὶς κατὰ πηγαῖον καὶ αὐθόρμητον τρόπον πέραν τοῦ χειρογράφου του, προσέθεσεν, ὅτι μόνον ἐὰν ἐπεκράτει τοιαύτη ἀγάπη ἐν τῷ κόσμῳ καὶ εἰς τοὺς ἡγέτας τῶν λαῶν, θὰ ἐλύοντο τὰ κατατρυχόντα τὴν ἀνθρωπότητα προβλήματα.

2) Ἡ μνημονευθεῖσα κορύφωσις τῆς ἀγάπης ὀφείλεται καὶ εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας καὶ αἱ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς γενομένηαι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ὑπέμνησαν τοὺς συγγενικοὺς δεσμούς, οἱ ὅποιοι συνδέουν τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθοδοξίαν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐθεμελιώθη ὑπὸ τῶν φωτιστῶν τῶν Σλάβων Ἑλλήνων Θεσσαλονικέων Ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου², οἵτινες ὑπὸ τὰς εὐλογίας καὶ ὀδηγίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔδρασαν ἱεραποστολικῶς εἰς τὸ μετὰ τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας εὐρισκόμενον εἰς στενὰς σχέ-

σεις κράτος τῆς Μεγάλης Μοραβίας, τὸ ὁποῖον διεμορφώθη μετὰ τὴν συνένωσιν τῶν κρατιδίων, τὰ ὁποῖα εἶχον σχηματισθῆ ὑπὸ σλαβικῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἡ κελτικὴ φυλὴ τῶν Βοῶν ἢ Βοημῶν (Τσέχων).

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἥτις ἐθεμελιώθη ἐν Μ. Μοραβία ὑπὸ τῶν δύο Ἑλλήνων Βυζαντινῶν Ἀγίων εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐντελέχεια, ἥτις διὰ τῶν αἰώνων ζωοποιεῖ τὸν καθ' ὅλου πνευματικὸν βίον Βοημῶν (Τσέχων), Σλοβάκων καὶ ἄλλων ἐν ταῖς περιοχαῖς των ἐθνικῶν μειονοτήτων (Οὐγγρων, Γερμανῶν, Πολωνῶν, Οὐκρανῶν, Ρώσων κ.λπ.), ὅπως καὶ ὅλων τῶν Σλαβικῶν λαῶν.

Τὸ ὅτι ἡ μοραβο-παννονικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Μεθοδίου ὑπῆρξεν ἀνατολικοῦ (βυζαντινοῦ) τύπου καὶ ρυθμοῦ, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς χρήσεως ὑπ' αὐτῆς μεταφράσεων βυζαντινῶν λειτουργικῶν βιβλίων μετὰ τῆς — κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ F. Grivec — «ἐμφανῶς βυζαντινῆς» («sichtlich byzantinisch») λειτουργικῆς ὀρολογίας, ἡ ὁποία φαίνεται λ.χ. εἰς τὰς λέξεις «ἐσπερινός», «ἔρθρος», «ἀπόδειπνον», «ῶραι», «τριώδιον», «μηναιᾶ», «ψαλτήριον», «εὐχολόγιον»³. ἐκ τοῦ ἑλληνορθοδόξου ἑορτολογίου καὶ συστήματος τῆς νηστείας⁴. ἐκ τῶν ἑλληνικῶν πατερικῶν κειμένων, τὰ ὁποῖα ἀνεγινώσκοντο κατὰ τὴν ὥραν τῆς λατρείας συμφώνως πρὸς τὸ βυζαντινὸν λειτουργικὸν ἔθος⁵. ἐκ τῆς σταθερᾶς ἀποκρούσεως τῆς

3. Franz Grivec, Konstantin et Method Lehrer der Slaven, Wiesbaden 1960, σ. 179, 133. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τὸ ἔργον τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐξ ἐπόψεως λειτουργικῆς, ἐν Θεσσαλονικῆ 1966, σ. 127. P. Duthilleul, L' Evangelisation des slaves-Cyrille et Methode, Paris-Tournai (Belgium)-New York-Rome 1963, σ. 109.

4. Θεοφύλακτου Ἀκριδος ἡ Βουλγαρίας, Βίος καὶ Πολιτεία Κλήμεντος ἀρχιεπισκόπου Βουλγάρων, Migne Ἐ.Π. τόμ. 126, σ. 1229. Franz Grivec, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 147. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1948, σ. 370.

5. Εὐαγγ. Θεοδώρου, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 128.

2. Περισσότερα βλ. σχετικῶς εἰς τὰ ἐξῆς: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ δεοντολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς κατὰ τοὺς ἁγίους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, Ἀθήναι, 1966.

προσθήκης τοῦ «Filioque» εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως»⁶. ἐκ τῶν μέχρις ἡμῶν διασωθέντων παλαιοσλαβικῶν γλαγολιτικῶν χειρογράφων, λ.χ. ἐκ τοῦ «Σιναίτικου Εὐχολογίου», ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχονται ἐν σλαβονικῇ μεταφράσει εὐχαὶ καὶ Εὐχαριστιακὴ Θ. Λειτουργία ἀντιστοιχοῦσαι εἰς τὰ ἑλληνοβυζαντινὰ πρότυπα⁷. ἐκ τῶν διωγμῶν, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἑλληνοβυζαντινὴν παράδοσιν μαθηταὶ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου⁸. ἐκ τῶν ἐν Μοραβίᾳ γενομένων ἀνασκαφῶν⁹ κ.λπ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεθοδίου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐδιώχθησαν ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν λατίνων καὶ ἐξετοπίσθησαν ἐκ τῆς Μοραβίας, «βρωμάτων, ἐνδυμάτων ἀποροῦντες. Οὐκοῦν ἠναγκάσθησαν διὰ τὸ δέον ἀπ' ἀλλήλων διαιρεθῆναι, Θεῷ τοῦτο δόξαν, ἵνα καὶ πλείω μέρη τῷ κύκλῳ τοῦ Εὐαγγελίου ἐμπεριλάβωσι»¹⁰. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκ Μοραβίας ἐκτοπισθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς λατινικῆς ἀντικατασταθεῖσα βυζαντινοσλαβικὴ λατρεία δὲν ἐξηφανίσθη, ἀλλὰ διὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Μεθοδίου διεδόθη εἰς τοὺς διαφόρους σλαβικούς λαοὺς¹¹. Δι' αὐτὸ αἱ περιοχαί, αἵτινες σήμερον ἀνήκουν εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, ἀναδείξασαι τοὺς ἐκδιωχθέντας μαθητὰς τοῦ ἁγίου Μεθοδίου ἐγένοντο ἀκτινοβόλοι ἐστίαὶ καὶ φυτώρια πρεσβευτῶν τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης ἐκπορευομένου ἑλληνοβυζαντινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος, ὅπερ μετελαμπαδέυθη εἰς ὅλους τοὺς σλαβικούς λαοὺς. Οὗτοι, ὑποδεξάμενοι εἴτε

ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ Βυζαντίου, εἴτε ἐκ τοῦ κηρύγματος τῶν πνευματικῶν ἐπιγόνων τῶν δύο Θεσσαλονικέων ἱεραποστόλων τὴν μεταφυτευθεῖσαν Ἑλληνικὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐγένοντο ἐν συνεχείᾳ κήρυκες αὐτῆς καὶ συμπαράσταται μέχρι σήμερον τῶν Ὀρθοδόξων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν αἰώνων ὡς ὀλιγάριθμον «λεῖμμα» (=ὑπολειφθὲν μέρος, ὑπόλοιπον) «κατ' ἐκλογὴν χάριτος» (Ρωμ. ια' 5), ἐπέβιωσαν εἰς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος γεωγραφικὰς περιοχὰς καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Σλοβακίαν, ἐνθα περίξ τῆς πόλεως Presov ἦσαν καὶ εἶναι ἐκδηλοὶ ἡ ἑλληνοβυζαντινὴ παράδοσις, ἡ ἐκδήλωσις σεβασμοῦ πρὸς τὴν λαύραν τοῦ Κιέβου καὶ ἡ πνευματικὴ ἀλληλοπεριχώρησις τῶν Ὀρθοδόξων τῆς περιοχῆς μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Ὑποκαρπαθίας Οὐκρανίας, οἱ ὁποῖοι μέχρι τοῦ 1453 ὑπήγοντο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου¹². Τὸ ἐκλεκτὸν αὐτὸ «λεῖμμα» ἐξέφυγε τοῦ ἀσφυκτικοῦ κλοιοῦ εἴτε τῆς διὰ ποικιλοτρόπων πιέσεων τῶν ἀρχόντων ἐπιβληθείσης εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας λατινοκρατίας καὶ τῶν διαφόρων ἐχθρῶν τῆς ἑλληνοβυζαντινοῦ τύπου σλαβικῆς λατρείας, εἴτε τῶν προτεσταντῶν, εἴτε τῆς ρωμαϊκῆς Οὐνίας, εἴτε τοῦ Χιτλερισμοῦ, εἴτε ἄλλων διωκτῶν.

3. Ἄλλ' οἱ πνευματικοὶ ἐπίγονοι τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐν ταῖς περιοχαῖς τῆς Βοημίας, τῆς Μοραβίας, τῆς Σλοβακίας καὶ τῶν λοιπῶν γεωγραφικῶν χώρων τῆς σημερινῆς Τσεχοσλοβακίας δὲν διετήρησαν μόνον τὴν βυζαντινοσλαβικὴν τῶν ταυτότητα. Ἐπὶ πλέον ἡ προσήλωσις τῶν εἰς τὸ βυζαντινοσλαβικὸν ιδεῶδες τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι διέβρωσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ λατρείᾳ λατινοκρατίαν. Τὸ ὑπὸ τῶν δύο Ἑλλήνων ἁγίων προβληθὲν αἵτημα τοῦ νὰ λατρεύουν οἱ Σλάβοι τὸν Θεὸν εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν οὐδόλως ἐξέλιπεν, ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προεβάλλετο ἐπιμόνως καὶ ζωηρῶς, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι κατεπο-

6. Πρβλ. Θεοφυλάκτου, ἐνθ' ἄνωτ., στ. 1201.

7. Jean Frcek, *Euchologium sinaiticum*, ἐν «Patrologia Orientalis» XXIV, 1933 καὶ XXV, 1934. R. Nahafigal, *Euchologium sinaiticum*, τόμ. 1-2, Ljubljana 1941-1942. P. Duthilleul, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 110-112. Franz Grivec, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 194. Antonin Dostál, *The origins of the slavonic liturgy*, εἰς «Dumbarton Oaks Papers», ἀρ. 19, σ. 75.

8. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 128, 135.

9. Γεωργίου Νόβακ-Φέριζ Μπέρικι, *Τσεχοσλοβακία*, «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμ. 11, Ἀθήναι, 1967, σ. 877-885.

10. Θεοφυλάκτου, ἐνθ' ἄνωτ., στ. 1220. Ὁ Franz Grivec ὁμολογεῖ, ὅτι αἱ περὶ τῆς ἀγρίας ἐκτοπίσεως τῶν μαθητῶν τοῦ Μεθοδίου πληροφορίες αὗται, αἵτινες μεταδίδονται ὑπὸ τοῦ Θεοφυλάκτου, εἶναι ἱστορικῶς ἀξιοπίστοι καὶ ἐπικυροῦνται ὑπὸ παλαιοσλαβικῶν πηγῶν (ἐνθ' ἄνωτ., σ. 152-153).

11. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, αὐτόθι, σ. 123.

12. Γεωργίου Νόβακ-Φέριζ Μπέρικι, ἐνθ' ἄνωτ. M. L a c k o, *Tschechoslovakie*, ἐν *Lexikon für Theologie und Kirche*, τόμ. 10, Freiburg 1965, σ. 383-385.

λεμείτο ὑπὸ παπῶν¹³ καὶ ρωμαιοκαθολικῶν ἐκκλησιαστικῶν συνόδων, λ.χ. ὑπὸ τῶν ἐν Spalato (Split) συνόδων τῶν ἐτῶν 925 καὶ 928¹⁴. Τοιοῦτοτρόπως ἡ εἰς σλαβονικὴν γλῶσσαν λατρεία ἀπαντᾶται ἐν Βοημία τὸν 1ῶ αἰῶνα παρὰ τῆ ἐν Sazava ἱερᾷ μονῇ¹⁵, τὸν 1δ' αἰῶνα εἰς τὴν — παρὰ τὴν Πράγαν — ἱ. μονὴν Emmaus¹⁶ καὶ ἐν Krakau τῆς Πολωνίας¹⁷ καὶ βραδύτερον μέχρι σήμερον εἰς μερικὰς τσεχοσλαβικὰς ἐορτὰς (λ.χ. τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τῆς ἁγίας Ludmilla)¹⁸. Ὡστε ὁ ἐναντίον τοῦ λειτουργικοῦ λατινισμοῦ σπόρος τὸν ὁποῖον ἔσπειραν οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος δὲν ἐνεκρώθη οὔτε εἰς αὐτὰς τὰς ὑπὸ ρωμαιοκαθολικὴν ἐπιρροὴν περιοχάς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ σπόρος οὗτος ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἓνα βλαστὸν, ὁ ὁποῖος εἰς τὰς περιοχὰς ταύτας, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ V. Jagic, ἦτο «πάντα ἐν τρυφερὸν φυτὸν δωματίου, τὸ ὁποῖον ἐδεινοπάθει εἰς πᾶσαν βιαίαν χειμερινὴν πνοήν»¹⁹. Ἀλλὰ τὸ φυτὸν τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐφυτεύθη ὑπὸ τῶν δύο Θεσσαλονικέων ἁγίων, ἔμελλε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας νὰ ἀναπτυχθῆ καὶ φέρῃ ἑκατονταπλασίονα καρπὸν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῆς Β' ἐν Βατικανῷ Συνόδου, ἡ ὁποία ἐκλόνησε τὰ θεμέλια τῆς λατινοκρατίας, ἐπιτρέψασα τὴν χρῆσιν τῶν διαφόρων μητρικῶν γλωσσῶν εἰς τὴν λατρείαν. Τοιοῦτοτρόπως σήμερον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ναοὺς τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὅπως καὶ πασῶν τῶν ρωμαιοκαθολικῶν χωρῶν, χρησιμοποιεῖται κυρίως καὶ πρὸ πάντων ἡ ἑκασταχοῦ σημερινὴ ἐθνικὴ ἢ τοπικὴ γλῶσσα, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει τελικὴν δικαίωσιν τοῦ ὑπὸ τῶν δύο

Θεσσαλονικέων διαδοθέντος ἑλληνορθόξου ἀνθρωπιστικοῦ καὶ λειτουργικοῦ ιδεώδους, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει ὁ Dvornik, εἶναι «δημοκρατικὸν καὶ φιλελεύθερον» καὶ «σέβεται τὴν ὄντοτητα ἀτόμων καὶ ἐθνῶν»²⁰.

Ἡ διὰ τοῦ ιδεώδους αὐτοῦ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου σύνδεσις τῶν Ὀρθόξων Ἐκκλησιῶν Τσεχοσλοβακίας καὶ Ἑλλάδος καὶ ἡ θεμελιώσις τῆς πρώτης διὰ τῆς πεφωτισμένης ἱεραποστολικῆς δράσεως τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν τέκνων τῆς δευτέρας ἐξήρθησαν δεόντως ὑπὸ τῶν δύο σεπτῶν Προκαθημένων αὐτῶν κατὰ τὰς ἐν Ἀθήναις ἀδελφικὰς συναντήσεις των. Οὕτως ὁ μὲν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν διακεκριμένων ἐκπροσώπων τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας εἶπεν: «Ἵποδεχόμεθα τοὺς Διαδόχους τῶν ἐξ Ἑλλάδος Ἱεραποστόλων, τῶν θεμελιωτῶν τῆς Ἀγίας Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας καὶ ἐν Κυρίῳ πνευματικῶν Φωτιστῶν τῶν Σλαβικῶν λαῶν, Ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ὀφείλομεν τὴν ὑπερεκχειλίζουσαν τὰς καρδίας ἡμῶν ἀγαλλίασιν κατὰ τὰς ἱστορικὰς ταύτας στιγμὰς». Ἀλλὰ καὶ ὁ Προκαθημένος τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐν προσφωνήσει τοῦ πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν ἐτόνησε χαρακτηριστικῶς: «Μὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἡ γῆ μας κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα ἐφωτίσθη διὰ τοῦ βαπτίσματος ὑπὸ τῶν ἱεραποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τοῦ ὁποῖου ἐωρτάσαμεν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὴν συμπλήρωσιν 1100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς κοιμήσεώς του. Αὐτοὺς ἐγέννησεν ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἀνέθρεψε τὸ ἐνδοξὸν Βυζάντιον. Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἅγιος Φώτιος τοὺς ηὐλόγησε διὰ τὴν ἱεράν ἀποστολὴν, τὴν ὁποίαν λαμπρῶς ἐπετέλεσαν, κομίσαντες εἰς τοὺς Σλάβους τὸ φῶς τῆς Ὀρθόδοξου πίστεως, τὴν μόρφωσιν καὶ τὸν πολιτισμόν... Θεωρῶ χρέος μας νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὴν Ἀγίαν Μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως,

13. Τοιοῦτοι πάπαι ἦσαν π.χ. οἱ Στέφανος Ε' (τέλος 885), Γρηγόριος Ζ' (1080) κ.ἄ. Franz Grivec, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 188.

14. P. Duthilleul, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 185-186.

15. «Fontes rerum bohemicarum» II, 241. P. Duthilleul, αὐτόθι, σ. 184. Πρβλ. Fr. Grivec, ἐνθ' ἀνωτ.

16. August Naegle, Kirchengeschichte Böhmens, I, Einführung des Christentums in Böhmen, Wien-Leipzig, I, 1915, σελ. 205 ἐξ.

17. Franz Grivec, αὐτόθι, σ. 189.

18. «Osservatore Romano» 13-6-1920.

19. V. Jagic, Entstehungsgeschichte der Kirchenslavischen Sprache, Berlin 1913, σ. 108.

20. Β. Ἐράστου, Χίλια χρόνια ἀκτινοβολίας, περ. Ἀκτίνες, 1948, σ. 43.

ὡς καὶ πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τοὺς μνημονευθέντας μεγάλους Ἀποστόλους τοῦ σλαβικοῦ λαοῦ...., τοὺς ὁποίους ἐδέχθημεν ὡς δῶρον τοῦ οὐρανοῦ».

Ὅθεν εἶναι εὐτυχῆς συγκυρία τὸ ὅτι, ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ συναδέλφου Καθηγητοῦ κ. Βλ. Φειδᾶ, ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας εἰς Ἀθήνας συνέπεσεν εἰς τὸ ἔτος τοῦ παγχριστιανικοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη «θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἡ πιὸ σημαντικὴ, ἡ κορυφαία ἴσως, ἐκδήλωση γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῶν 1.100 χρόνων ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Μεθοδίου»²¹.

4) Ἡ ἐπίσκεψις εἰς Ἑλλάδα τοῦ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ γνωστοῦ διὰ τὰ ἐξαιρέτα πνευματικὰ προσόντα του καὶ τὰς σπανίας διοικητικὰς του ικανότητας Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας Δωροθέου καὶ τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας αὐτοῦ κέκτηται μεγάλην σημασίαν καὶ ἐξ ἐπόψεως διορθοδόξου καὶ διεκκλησιαστικῆς. Ἡ γνωστὴ εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι Χριστεπώνυμον πλήρωμα συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διορθοδόξων σχέσεων καὶ τῆς ὑγιοῦς οἰκουμενικῆς κινήσεως ἐνισχύεται σημαντικῶς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ συμβολὴ αὕτη — ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς σχετικῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων — εἶναι ἐνηρμονισμένη πρὸς τὴν σύστοιχον λαμπρὰν δραστηριότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας. Εἶναι ἐνισχυτικὸν διὰ τοὺς Ὀρθοδόξους Ἑλληνας νὰ γνωρίζουν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη, παρὰ τὰς ἀντιξοότητας καὶ τὰς συμπληγάδας ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἐπιτελεῖ τὸ ἀνακαινιστικὸν της ἔργον καὶ παρὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν 150.000 πιστῶν, τῶν 150 ἐνοριῶν καὶ τῶν 300 ἱερῶν Ναῶν της, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ θαυμασίαν ζωτικότητα καὶ προώθησιν τῆς ἀρίστης συνεργασίας κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Εἰς τὴν ζωτικότητα αὐτὴν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὀφείλονται τόσον ἡ λειτουργία ἐν Presov

ἀκτινοβόλου Ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, τῆς ὁποίας Κοσμητῶν εἶναι νῦν ὁ Καθηγητὴς Πρωθιερεὺς Dr. S. Pruzinsky, ὅσον ἡ ὀργάνωσις βιβλιοπωλείου καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἐκδόσεις. Εἰς ταύτας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, περιλαμβάνονται τὰ περιοδικὰ «Ἡ Φωνὴ τῆς Ὀρθοδοξίας» (εἰς τσεχικὴν γλῶσσαν), «Ὀρθόδοξος Θεολογία» (εἰς τσεχικὴν καὶ σλοβακικὴν γλῶσσαν), «Ἡ κληρονομία τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου» (εἰς τὴν σλαβονικὴν καὶ οὐκρανικὴν γλῶσσαν) καὶ ἡ «Ἐπετηρὶς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας» (εἰς τὴν τσεχικὴν, ρωσικὴν καὶ οὐκρανικὴν). Φορεῖς τοῦ ὄλου ἐκδοτικοῦ ἔργου εἶναι ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Πράγας (ὁ Προκαθήμενος Μητροπολίτης Δωροθέος) καὶ αἱ ἱερὰ Ἐπισκοπαὶ Olomouc (ὁ ἐπίσκοπος Νικάνωρ), Presov (ὁ ἐπίσκοπος Νικόλαος) καὶ Michalovec (ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης),²² αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐκδώσει πλῆθος τελετουργικῶν, κατηχητικῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν βιβλίων, ὡς καὶ θεολογικῶν ἐγχειριδίων καὶ δοκιμίων, προαγόντων τὰς θεολογικὰς σπουδὰς.

Ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ συμβολὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας εἰς τὸν καθ' ὄλου διορθόδοξον καὶ διεκκλησιαστικὸν διάλογον γίνονται αἰσθηταὶ οὐ μόνον εἰς τὰ δημοσιεύματα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη πρέπει νὰ ἀναπτύξῃ διαλογικὴν δραστηριότητα ἀφ' ἑνὸς ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, ἥτις συνδέει τὴν λοφώδη περιοχὴν μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ ποταμοῦ Ὀντερ καὶ ἀποτελεῖ γέφυραν μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀφ' ἑτέρου περιλαμβάνει εἰς τοὺς κόλπους μέλη, τὰ ὁποῖα ἔχουν διάφορον προέλευσιν, ἥτοι Βοημοὺς (Τσέχους), Σλοβάκους, Μοραβούς, Οὐγγρους, Γερμανοὺς, Πολωνοὺς, Οὐκρανοὺς, Ρώσους κ.λπ. καὶ τρίτον ἀναπτύσσεται ἐντὸς πληθυσμικοῦ περιβάλλοντος, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχουν ἡ πλειονοψηφία τῶν ρωμαιοκαθο-

21. Βλᾶση Φειδᾶ, Μιὰ ἱστορικὴ ἐπίσκεψις, ἐφημ. «Ἐλεύθερος Τύπος» (Ἀθήνα) 2-3 Νοεμβρίου 1985, σ. 39.

22. «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1985», ἐκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας», σ. 328-329. W. Nyssen - H.-J. Schulz - P. Wiertz, Handbuch der Ostkirchenkunde, Band I, Düsseldorf 1984, σ. 32-33.

λικῶν καὶ αἱ μειονότητες τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον μικρῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Οὐνιτῶν (κατὰ τὸ πλεῖστον Καρπαθοουκρανῶν), τῶν Προτεσταντῶν, τῶν Παλαιοκαθολικῶν κ.ἄ., ὡς καὶ αἱ μειονότητες τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἀθέων ἢ ἀγνωστικιστῶν κ.λπ.²³.

Τοιαύτης οὔσης τῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβαχίας ἐν τῇ καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίᾳ καὶ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ, κατέστη πλέον συνειδητὸν ὅτι ἢ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης συνεργασία καὶ ἐπικοινωνία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ πασῶν τῶν λοιπῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δεόν νὰ καταστῇ ἐτι στενοτέρα ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Σεπτῆς Κορυφῆς τοῦ πρώτου τῆ τάξει Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπερ τῶ 1922 ἀνεκλήρυσεν αὐτόνομον τὴν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου θυγατέρα αὐτῆς, ἦτοι τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβαχίας.

Εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἢ ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰλικρινεῖ συνεργασία ἐνεργοποίησις καὶ ἐν τῇ πράξει τῆς ἐν τῇ πίστει ἐνότητος πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θὰ συνενώσῃ ταύτας εἰς μίαν πανίσχυρον πνευματικὴν προσπάθειαν διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος τῆς ἐν Χριστῷ «καινῆς κτίσεως», τῆς ἀγάπης, τῆς συνδιαλλαγῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς διαρθρωτικῆς ἀνακαινίσεως τῶν κοινωνικοπολιτικῶν δομῶν πρὸς ἐπικράτησιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης μεταξὺ τῶν ἡγετῶν τῶν λαῶν, πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἀφοπλισμοῦ, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν προϋποθέσεων τῆς ἀποφυγῆς τοῦ πυρηνικοῦ ὀλοκαυτώματος, πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης. Τὰ αἰτήματα ταῦτα εἶχεν

ὑπ' ὄψει τοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὅταν κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν διορθόδοξον Θ. Λειτουργίαν, ἐν τῇ προσφωνήσει τοῦ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πράγας, ἐτόνισεν, ὅτι πρέπει αἱ Ἐκκλησῖαι «νὰ δίδουν 'παρῶν' ὑπευθυνότητος, συμπαραριστάμεναι πρὸς τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ἀγωνιζομένους διὰ τὴν εἰρήνην καὶ εὐημερίαν τῶν λαῶν τῆς γῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διαθέσεως πάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐκάστου ἰδίαν χρεῖαν· νὰ παύσῃ δὲ ἅπαξ διὰ παντὸς ἢ ἐγκληματικὴ ἀπομύζησις τοῦ ἰδρώτος τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας διὰ δημιουργίαν φρικαλέων μέσων ἀλληλοεξοντώσεως». Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ταύτης δεόν νὰ ἐξαρθοῦν τὸ ὅτι ὁ Προκαθήμενος καὶ τὰ λοιπὰ ἐκλεκτὰ μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβαχίας ἀφ' ἐνὸς ἤλθον εἰς ἐγκαρδίαν ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἀνωτάτης πολιτικῆς Ἡγεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς ἐπισήμους ἐπαφὰς τῶν ἐν Ἑλλάδι περιεβάλλοντο ὑπὸ ἀνωτάτων ἢ ἀνωτέρων προσώπων τῶν δύο Κυβερνήσεων καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Διπλωματικῶν Ἀρχῶν τῶν.

*

Εὐχόμεθα, ὅπως αἱ ἀδελφικαὶ ἐπαφαὶ καὶ ἀνταλλαγαὶ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Τσεχοσλοβαχίας καὶ Ἑλλάδος καὶ ἀμφοτέρων τούτων πρὸς τὰς λοιπὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὴν Σεπτὴν Κορυφὴν τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἐνοποιοῦν κέντρον πρώτου τῆ τάξει Οἰκουμενικοῦ Θρόνου συνεχισθοῦν συστηματικώτεροι καὶ ἐντατικώτεροι, ἵνα, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Προκαθήμενου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτευχθῇ «περαιτέρω σύσφιγξις δεσμῶν καὶ ὀραματισμῶν» τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν Ἡγετῶν καὶ τῶν Χριστεπώνυμων ποιμνίων τῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

23. F. Seibt, Böhmen, ἐν Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 2 (1958), στ. 650-563. M. L a c k o., ἐνθ' ἄνωτ. Γεωργίου Νόβακ - Φ. Μπερκι, ἐνθ' ἄνωτ.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ Κ. ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(2—7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1985)

Σε ἐξαιρετικά ἐγκάρδια ἀτμόσφαιρα πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὴς 2 ὡς τὴς 7 Νοεμβρίου 1985 ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ ἐπίσκεψη αὐτὴ εἶναι ἡ τέταρτη τοῦ Μακαριωτάτου στὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ δευτέρη ἐπίσημη στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (ἡ πρώτη πραγματοποιήθηκε πρὶν ἀπὸ 15 χρόνια). Παλιὸς γνώριμος καὶ Φιλέλληνας ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας ποὺ ἀριθμεῖ 3 ἐπίσκοπες (ἐκτὸς τῆς Πράγας), 190 Ἱ. Ναοὺς καὶ 170 ἱερεῖς, ἔγινε δεκτὸς παντοῦ στὸν τόπο μας μὲ πολλὴ ἀγάπη καὶ τιμῆ.

Μὲ τὴν ἐπίσκεψή του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀναζωπύρωση τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων καὶ δεσμῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, υπογραμμίσθηκε ἡ ἐνότητα, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰκουμενικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ Μακ. γεννήθηκε τὸ 1913 στὸ Νάνκοβο τῆς Ὑποκαρπαθιακῆς Οὐκρανίας, ἀπὸ εὐσεβεῖς ὀρθόδοξους γονεῖς, ποὺ τὸν ἔφεραν πολὺ κοντὰ στὴν ἀληθινὴ πίστη. Σπούδασε τὴ θεολογία στὴ Σχολὴ Μοναχῶν τῆς Ἱεράς καὶ στὸ Σεμινάριο καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Λένινγκραντ. Τὸ 1938 ἔγινε δόκιμος καὶ στὴ συνέχεια μοναχὸς στὴν Ἱερά Μονὴ Ἀγίου Νικολάου στὴ γενέτειρά του. Τὸ 1940 χειροτονήθηκε διάκονος καὶ τὸ 1941 πρεσβύτερος. Ἀνέπτυξε στὴν ἐπαρχία Μουκατσέβου ἀξιόλογη ποιμαντικὴ δραστηριότητα καὶ γι' αὐτὸ τὸ 1951 διορίστηκε πνευματικὸς τῆς Ἱ. Μονῆς Μουκατσέβου στὸ Μαῦρο Ὄρος. Στὴς 12 Ἰουνίου 1950 χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Μόσχας Ἀλέξιο στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τῆς Μόσχας γιὰ τὴν ἐπαρχία Πρεσὸβ. Τὸ 1963 ὀνομάστηκε ἀρχιεπίσκοπος καὶ

στὴς 23 Ὀκτωβρίου 1964 ἔγινε Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας στὴ θέση τοῦ Μητροπολίτη Ἰωάννη, ποὺ παραιτήθηκε. Μὲ τὴν ἐργασία του «Ἡ ἐν ἔτει 1696 εἰσοδος τῶν Οὐνιτῶν ἐν Οὐτσγορόδ, ὁ κατὰ τούτων ἀγὼν καὶ ἡ ἀπώθησίς των ἐν ἔτει 1950» ἀναγορεύθηκε «Μάγιστρος τῆς Θεολογίας». Ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας ἀνέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα γιὰ τὴν ἐποὺλωση τῶν πληγῶν, ποὺ δημιούργησε ἡ οὐνία καὶ τὴν ἀνασυγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας του. Παράλληλα ἐπιδόθηκε στὴ συγγραφή, πραγματευόμενος θέματα ἱστορικά, δογματικά, λειτουργικά κ.λπ.

Στὴ νέα, δευτέρη, ἐπίσκεψή του στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὸν συνόδευαν οἱ Σεβ. Ἐπίσκοποι Πρεσὸβ κ. Νικόλαος καὶ Μιχαλότσε κ. Ἰωάννης, ὁ Αἰδ. Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἰαροσλάβ Σουβέρσκυ, Ἀρχιεπιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας, κὶ ὁ Πανος. Ἱερομόναχος π. Χριστοφόρος Πούλετς, ἐλληνομαθὴς Θεολόγος.

Στὸ ἀνατολικὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν ὑποδέχθηκε τὸ Σάββατο 2 Νοεμβρίου, ὥρα 18.35, ὅποτε ἀφίχθηκε μὲ τὴν πτήση OK 530 ἀπὸ τὴν Πράγα ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπικεφαλῆς τῶν μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Παν. Ἀρχιεπιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. π. Ἰάκωβος Παπαθανασίου - Γκίνης, ὁ Πρωτοπρ. π. Στέφανος Ἀδραμίδης τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Παν. Ἀρχιμ. π. Δημήτριος Μπελιάρης, ὁ Διευθυντὴς Νεότητος αὐτῆς Παν. Ἀρχιμ. π.

Ἀγαθόνικος Φατούρος, κληρικοί ὑπάλληλοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ὁ Διευθυντὴς Τύπου καὶ Δημοσίων Σχέσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐπίσης τὸν ὑποδέχτηκαν ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ὁ Πρέσβυς κ. Δ. Εἰός, ὁ Πρέσβυς τῆς Τσεχοσλοβακίας κ.ἄ. Μετὰ ἀπὸ σύντομη παραμονή στὴν αἴθουσα τῶν ἐπισήμων, σχηματίστηκε πομπή αὐτοκινήτων, ἣ ὁποία μέσῳ τῶν λεωφόρων Ποσειδῶνος καὶ Συγγροῦ κατευθύνθηκε σὲ κεντρικὸ ξενοδοχεῖο τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου κατέλυσε ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος μὲ τὴν συνοδεία του.

Τὴν ἐπομένη, Κυριακὴ 3 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε στὸν Ἱ. Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν ἀρχιερατικὸ συλλειτουργο, στὸ ὁποῖο προέστη ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος καὶ ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβ. Πρεσβ. καὶ Μιχαλόβιτσε, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Θεόφιλος, Ἀντιπρόεδρος τῆς Δ.Ι.Σ., ὁ Σεβ. Δημητριάδης κ. Χριστόδουλος, ὁ Σεβ. Ἱερισσοῦ, Ἀρδαμερίου καὶ Ἀγίου Ὄρους κ. Νικόδημος, ὁ Αἰδ. Πρωτ. π. Ἱαροσλάβ Σουβέρσκυ, ὁ Παν. Ἀρχιμ. π. Ἰάκωβος Παπαθανασίου - Γκίγις, ὁ Αἰδ. Πρωτ. π. Στέφανος Ἀβραμίδης κ.ἄ.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Κοινωνικοῦ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος συμπροσευχόταν στὸ ἱερὸ βῆμα, μαζὶ μὲ τοὺς λοιποὺς συνοδικοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιο, Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, προσφώνησε τὸν Μακ. κ. Δωρόθεο μὲ τὰ ἑξῆς λόγια:

«Μακαριώτατε,

Ὡς Ὀρθόδοξοι καὶ ἐν ἐνότητι πνευματικῶν παλαισμάτων εὐρισκόμενοι εἶχομεν τὴν εὐτυχίαν σήμερον, εἰς τὸν Καθεδρικὸν τοῦτον Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, νὰ συμπροσευχηθῶμεν συλλειτουργοῦντες καί, μὲ ἐπίκεντρον τὴν τέλει τῆς Θείας Ἐὐχαριστίας, νὰ βιώσωμεν τὸ Μέγα Μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, συμπροσευχομένον μεθ' ἡμῶν καὶ τοῦ περιστώτος λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὡστε, Μακαριώτατε, κλῆρος καὶ λαός, ἐν μικρογραφία μὲν, ἀλλὰ, ἐν ἐννοίᾳ πληρότητος τῆς ἐπιγῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πρὸς τὸν Θεῖον Αὐτῆς Δομήτορα, τὴν Ἀγίαν Ἀναφορὰν προσάγον-

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ προσφώνεῖ τὸν Μακ. Μητροπολίτη Πράγας κ. Δωρόθεο στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν τὴν Κυριακὴ 3 Νοεμβρίου 1985 κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν.

τες νὰ ἀξιωθῶμεν εἰς ἔνωσιν μετ' Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου μας, "Ὅστις εἶναι:

« ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος,
 »καὶ προσδεχόμενος καὶ διαδιδόμενος
 »Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν...»

πρὸς τὸν Ὅποιον, τὴν δόξαν ἀνεπέμψαμεν, σὺν τῷ Ἀνάρχῳ Αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ Ἀγαθῷ καὶ Ζωοποιῷ Αὐτοῦ Πνεύματι, τὴν λογικὴν προσφέροντες λατρείαν εἰς τὸ Πανάγιον Αὐτοῦ Θυσιαστήριον, ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἁγνομάτων.

Καὶ ἡ θεομὴ δέησις ἡμῶν, Μακαριώτατε, νὰ μᾶς καταξίωσῃ ὁ Κύριός μας («εὐρεῖν χάριν ἐνώπιόν Του»), εἶναι ἀνάγκη σήμερον νὰ εἶναι θερμοτέρα πάσης ἄλλης ἐποχῆς καὶ μέχρι συγκλονιστικῶν δακρύων σώματος καὶ ψυχῆς, διότι ὡς ἄτομα καὶ ὡς λαοὶ διερχόμεθα κρισιμωτάτην περίοδον, μέλλουσαν νὰ ὀριοθετήσῃ τὴν πορείαν μας πρὸς τὴν σωτηρίαν, ἢ πρὸς τὸ χάος καὶ τὴν ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ἀφανισμόν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ ὑπερτάτη ὑπεύθυνος ἡμῶν ἀποστολὴ ἐν τῷ κόσμῳ, Μακαριώτατε, νὰ ἀπεργαζώμεθα καὶ μέχρις αὐτοθυσίας, τὴν χειροαγωγίαν τῶν πνευματικῶν μας ποιμνίων, «εἰς νομὰς σωτηρίους». Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν, ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ ἐλλογημένην παρὰ Κυρίου συγκυρίαν τὸ γεγονός τῆς νέας ταύτης ἀδελφικῆς μας ἀναστροφῆς, εἰς ψυχικὴν τόνωσιν ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ κυρίως εἰς εὐρυτάτην καὶ θαρραλέαν χρῆσιν τῶν ἀνεξαντλήτων πνευματικῶν ὄπλων τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, διὰ τὴν συμπαράστασιν καὶ προστασίαν τῶν λογικῶν μας προβάτων, ἀλλοῦ μὲν φόβῳ καὶ τρόμῳ διαβιούντων, ἀλλοῦ ἐκ μισαλλοδοξίας διωκομένων, ἀλλοῦ ἐξ ἐμφυλίων ἐρίδων ἀλληλοεξοντουμένων, ἀλλοῦ δὲ ἀπὸ πείναν ἀποθηνησκόντων.

Καὶ ἡ ἀναθέριμανσις τῶν προσπαθειῶν μας, Μακαριώτατε, πρὸς ἐλπιδοφόρον ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων προβλημάτων τῶν λαῶν τοῦ Κυρίου, εἶναι κάτι διὰ τὸ ὅποιον, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθῇ, ὡς πάντοτε, ἀλλὰ, ὡς καὶ μόλις πρὸ ὀλίγον κατὰ τὴν θείαν λατρείαν διεκηρύξαμε μὲ βεβαιότητα καὶ χαρὰν, ἐν μυστικῇ πρὸς Κύριον εὐχῇ, λέγοντες:

«... Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
 »εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες,
 »καὶ παραπεσόντας ἀνάστησας πάλιν,
 »καὶ οὐκ ἀπέστης πάντα ποιῶν...»

ὥστε καὶ σήμερον, "Ἄγιε Ἀδελφέ, παρὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἁμαρτημάτα μας, ἕως καὶ («ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ») παρὰ ἔλεοῦντος Κυρίου δεκτοὶ γινόμενοι, πρὸς αὐτὸν καὶ πάλιν νὰ στρέψωμε τὰ βλέμματα καὶ τὰς ἐλπίδας. "Ἄς ἀναλάβωμεν λοιπὸν τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντιστῶμεν κατὰ τὰς πονηρὰς ταύτας ἡμέρας, καὶ «περιζωσάμενοι τὴν ὄσφιν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, ὡς μᾶς προτρέπει ὁ ἅγιος τῶν Ἐθνῶν Ἀπό-

στολος Παῦλος, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Ἐυαγγελίου τῆς εἰρήνης», νὰ δώσωμεν τὴν μάχην τῆς σωτηρίας μας (πρβλ. Ἐφεσ. 6,13 ἔξ.) ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ θυσιάσωμεν πᾶν τὸ ἠθικὸν καὶ ὕλικόν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἀπόθεμα καὶ δίδοντες («παρῶν») ὑπευθυνότητα, νὰ συμπαρασταθῶμεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ἀγωνιζομένους διὰ τὴν εἰρήνην καὶ εὐημερίαν τῶν λαῶν τῆς γῆς, πρὸς τὸ σκοπὸν διαθέσεως πάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς («κατὰ τὴν ἐκάστον ἰδίαν χρείαν»). Νὰ παύσῃ δὲ ἅπαξ διὰ παντός ἡ ἐγκληματικὴ ἀπομύζησις τοῦ ἰδρώτος τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας διὰ δημιουργίαν φρικαλέων μέσων ἀλληλοεξοντώσεως.

Οὕτω, Μακαριώτατε, ὡς ὑψηλὸν ἐπιστέγασμα τῆς πρὸς Κύριον συμπροσευχῆς μας κατὰ τὴν σημερινὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ κατὰ τοὺς ἐκφρασθέντας πόθους ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν μας ποιμνίων, ἐν διαπύρῳ πρὸς τὸν Δωροδοτὴν Οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα ἱκεσίᾳ, δεόμεθα Αὐτοῦ:

«Σῶσον Κύριε τὸν Λαόν Σου
 »καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου...»

Εἶθε, Μακαριώτατε, αἱ σημεριναὶ πνευματικαὶ πτήσεις τῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὡς περαιτέρω σύσφιγξις δεσμῶν καὶ ὀραματισμῶν, νὰ ἔχουν, ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων ποιμνίων μας καὶ παντός τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τὴν χαρὰν τῆς εὐλογίας Κυρίου τῆ Αὐτοῦ Θείᾳ Χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ. ΑΜΗΝ».

Στὸ τέλος τοῦ λόγου του ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας πρόσφερε στὸν Μακ. Πράγας πατερίτσα σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐπισκέψεώς του καὶ ἐκεῖνος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς (μετέφραξε ὁ Παν. Ἀρχιμ. π. Τιμόθεος Σακκάς, Καθηγούμενος Ἱ. Μ. Παρακλήτου):

«Μακαριώτατε καὶ πολὺ ἀγαπητὲ Προκαθήμενε τῆς ἁγίας Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας κ. Σεραφεῖμ!

Εὐλογητὸς ὁ Κύριος, ποὺ μᾶς ἀξίωσε ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ νὰ πατήσουμε στὸν Ἐυαγγελικὸ αὐτὸ κῆπο, στὴ γῆ τῆς ἱστορικῆς Ἑλλάδος. Μόνον ἡ σκέψις, διὴ ἡ γῆ αὐτὴ ποὺ πατοῦμε φαιτίσθηκε διὰ τοῦ Ἐυαγγελικοῦ κηρύγματος μᾶς δημιουργεῖ ἱερὸν εἶγος.

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καθοδήγησε τὸν μέγαν Ἀπ. Παῦλον νὰ εὐλογήσῃ τὴν χώραν σας, νὰ τὴν εὐαγγελίσῃ, νὰ τὴν πληροφορήσῃ γιὰ τὴν ἀνάστασι καὶ αἰωνία ζωὴ.

Θεωροῦμε τοὺς ἐαυτοὺς μας εὐτυχεῖς ποὺ ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ προσκυνήσωμε τὰ ἱερὰ σεβάσματα τῆς εὐλογημένης Ἑλλάδος. Ἀπὸ ἐδῶ ἔλαμψε τὸ φῶς τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ στὴν Εὐρωπαϊκὴ ἥπειρο.

Διὰ τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἀπ. Παύλου, ἀγ. Ἀνδρονίου ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπεσκέασε τὴν Ἰ λ λ υ ρ ί α, τὰ σύνορα τῆς οὐλαδικῆς γῆς. Ἐμεῖς πιστεύουμε διὴ διὰ τῶν προσευχῶν τῶν ἀγ. Ἀποστόλων ἔφθασε ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ γῆ μας. Μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἡ γῆ μας κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα φωτίσθηκε διὰ

του βασιλείου υπό των Ισαποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου, του οποίου τα 1100 χρόνια από της κοιμήσεώς του έφάτος εορτάσαμε. Αύτους έγέννησε ή πόλις της Θεο)νίκης, άνέθρεψε τὸ ένδοξο Βυζάντιο. Ο Άγ. Φώτιος, Πατριάρχης Κων)πόλεως, τὸς εὐλόγησε διὰ τὴν ἱερὰ ἀποστολή, τὴν ὁποίαν λαμπρῶς ἐπετέλεσαν και ἔφεραν στοὺς Σλάβους τὸ φῶς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τὴν διαφώτισι και τὸν πολιτισμὸ.

Ἐν συντομίᾳ μνημονεύσαμενοι («ἡμερῶν ἀρχαίων») ἔμεις σὲ πολλὰς περιπτώσεις θεβαιωθήκαμε, ὅτι ή Ἄγία Ἑλλαδική Ἐκκλησία, θεικῶς ἐπιμᾶ τὸ γεγονός ὅτι φυλάχθηκε ή Ὀρθοδοξία μας.

Οἱ συνθήκες σὸ παρελθόν, διὰν κριοαρχοῦσε ή Λατινική Ἐκκλησία, γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία ἦταν δύσκολος δρόμος στενὸς και ἀγκυαδῶδης. Ο εἰκοστὸς αἰῶνας ἔδωσε τὴν δυνατὸτητα νὰ θυοῦμε σὸ φῶς τοῦ Θεοῦ και φανερὰ νὰ ὀμολογοῦμε τὴν Ἄγία μας Ὀρθοδοξία, γιὰ τὸ ὀποῖο εὐχαριστοῦμε τὸν Κύριο. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μᾶς θεωροῦσαν ἀνύπαρκτους, «ἀλλ' ἰδοὺ ζῶμεν» (Β' Κορινθ. 6,9) και μαζί σας τελοῦμε τὰς εὐχὰς.

Ο ἴδιος ὁ Κύριος ἔθεσε στήν καρδιά τῆς Μακαριότητός σας, κατὰ τὸ ἰωθηλαῖον αὐτὸ ἔτος τοῦ Ἄγ. Μεθοδίου νὰ μᾶς προσκαλέσειτε. Δοξάζοντες τὸν Κύριον γιὰ τὴν πρόνοιά Του ὑπὲρ ἡμῶν, ἀπευθύνουμε πρὸς τὴν Ἑμετέρα Μακαριότητα, τὴν ἐγκάρδιά μας εὐγνωμοσύνη και πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον, γιὰ τὰ συγκινητικὰ λόγια, τὴν θερμὴ ἀδελφικὴ ὑποδοχή, πὸν νοιώσαμε πατῶνιας σὸν ἱερὸ περίβολο τῆς Ἄγίας Ἀποστολικῆς σας Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀντιπροσωπεία μας και μαζί μας ὄλο τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας σήμερα ἀγάλλεται ἀπὸ πνευματικὴ χαρὰ γιὰ τὴν δοθεῖσα δυνατὸτητα νὰ ἐκφράσομε πρὸς ὑμᾶς, τὴν Ἑμετέρα Μακαριότητα, πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον και πρὸς τὴν Ἄγίαν Ἐκκλησίαν σας, τὴν ἀγάπην μας και τὸν σεβασμὸν. Στὴν Ἄγία Εὐχαριστία εἶχαμε τὴν εὐτυχία νὰ μεταλάβουμε ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς και τῆς ἀθανασίας. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Κύριος μᾶς καλεῖ νὰ ἐνισχύσομε τὴν ἀμοιβαία πνευματικὴ και πρακτικὴ σχέση με ὄλες τὶς τοπικὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Σεβόμεθα τὴν ἱερὰν παρακατὰθήκη πὸν παραλάβαμε παρὰ τῶν Ἀποστόλων και Ἄγιων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ὀρθόδοξη Ἀλήθεια και ὀφείλομε ἐν καθαρότητι νὰ τὴν παραδώσομε σὶς ἐρχόμενες πρὸς ἀντικατάστασιν μας γενεές. Ο Κύριος ἐπίσης μᾶς καλεῖ νὰ φυλάξομε τὸ ἱερὸν δῶρον, τὴν ζωὴν ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν παμφάγο «μολῶν», πυρηνικὸ πὸλεμο, και νὰ ἐπικρατήση στὴ γῆ ή δίκαιη εἰρήνη.

Κατ' αὐτὴν τὴν πατηγγορικὴν και ἀξέχαστη γιὰ μᾶς ἡμέρα, θεωρῶ χρέος μας νὰ ἐκφράσομε τὴν εὐγνωμοσύνη μας πρὸς τὴν Ἄγίαν Μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Κων)πόλεως, ὀμοίως πρὸς τὴν Ἄγίαν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν και πρὸς τὴν πόλιν τῆς Θεο)νίκης γιὰ τὸς μνημονευθέντας μεγάλους Ἀποστόλους τοῦ σλαβικοῦ λαοῦ τὸν Ἄγ. Κύριλλον και Μεθόδιον, τὸς

ὀποίους δεχθήκαμε σὸν δῶρον τοῦ οὐρανοῦ. Ὀλοζῶντανα ἔρχονται στὴν μνήμην μας τὰ λόγια τοῦ Ἄγ. Εὐαγγελίου (Λουκᾶ 7,16): «ὅτι Προφήτης μέγας ἐγγήγεται ἐν ἡμῖν και ὅτι ἐπεσέφρατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ».

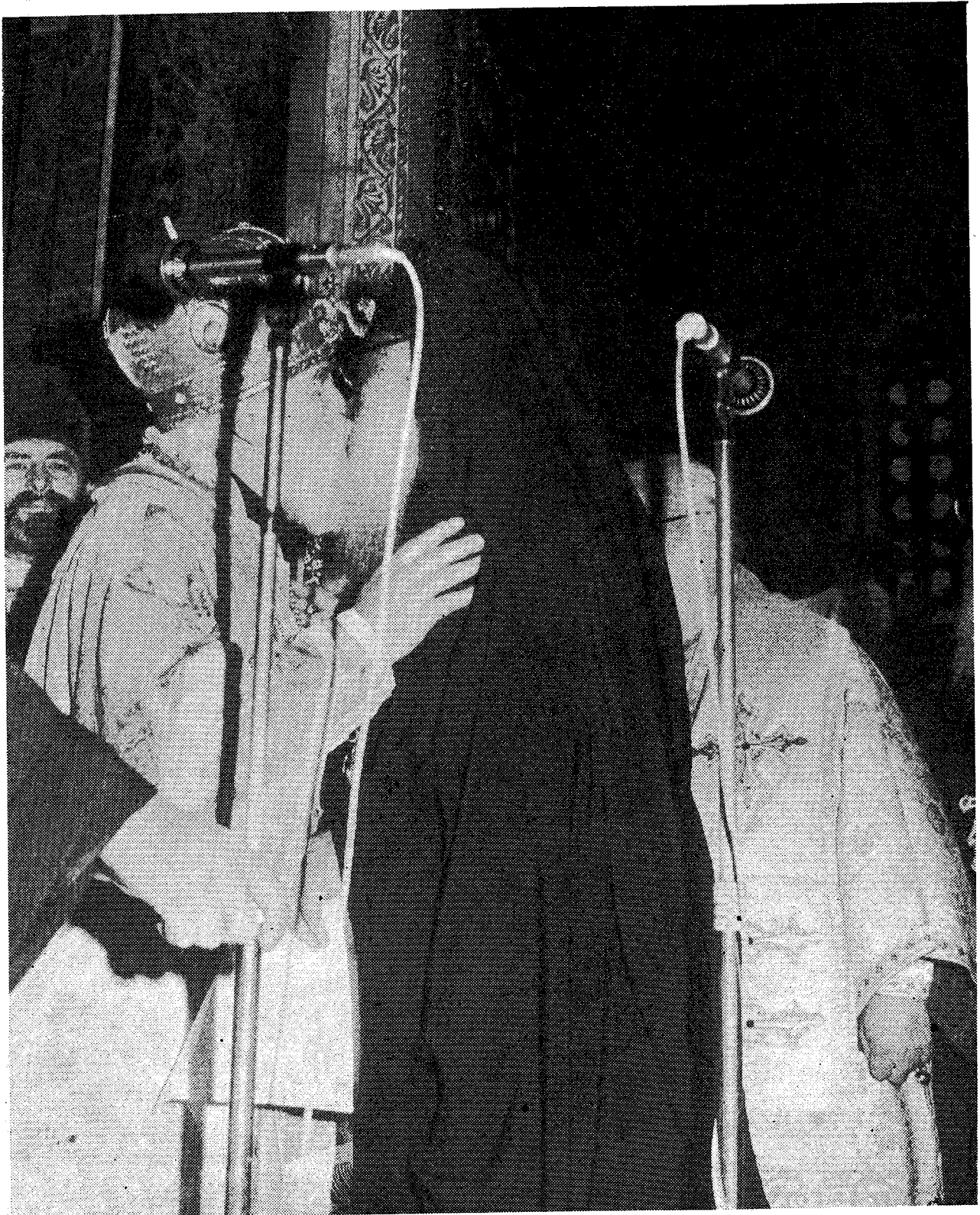
Τελειώνοντας τὴν πρὸς τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα ἀντιφώνισίν μου ἐπιτρέψατέ μου ἐκ μέρους τῆς συνοδείας μου, ἐξ ἐμοῦ τοῦ ἴδιου και ἐκ μέρους ὀλοκλήρου τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μας μαζί με τὴν εὐγνωμοσύνη μας, νὰ σᾶς μεταφέρουμε, ἀγαπητὲ Προκαθήμενε και πρὸς τὸς Ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς και πρὸς ὄλο τὸ εὐλαδέστατό σας ποῖμνιο, τὸν θερμὸν χαιρετισμὸν μετὰ θερμοτάτων εὐχῶν.

Εἶθε νὰ διαφυλάξη ἐσᾶς ὁ Κύριος ἐν ὑγείᾳ δυνατῆ εἰς ἔτη πολλὰ και καρποφόρα γιὰ τὸ καλὸ και τὴν ἄνθιση τῆς ἄγίας σας Ἐκκλησίας. Ἡ χαριτωμένη και παντοδύναμη βοήθεια τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι πάντα μαζί σας, εἰς χαρὰν και σωτηρίαν ὄλων τῶν πνευματικῶν σας τέκνων, πὸν ἐλπίζου ἐπὶ Κύριον. Γι' αὐτὸ προσευχόμεθα: «ι ἐσᾶς ταπεινὰ παρακαλοῦμε νὰ μὴ μᾶς ἐσχῆατε σὶς ἄγιες προσευχές σας σὶα μέγала ἄγια προσκνηήματα τῆς Ἄγίας Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀμή».

Στὸν Μακ. κ. Σεραφεῖμ ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας πρόσφερε ἀντίγραφο Σταυροῦ, πὸν θρέθηκε σὲ πρόσφατες ἀνασκαφές στὴ χώρα του και ἔνα κρυστάλλινο πιάτο τσεχοσλοβακικῆς κατασκευῆς.

Τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας μέρας παρατέθηκε ἀπὸ τὸν Μακ. Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀρχιεπίσκοπο κ. Σεραφεῖμ ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. κ. Δωροθέου. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀφιξή του στὴ Μονὴ Πεντέλης, ὅπου τὸν ἀνέμενε ὁ Μακ. κ. Σεραφεῖμ, ἐψάλη δοξολογία στὸ Καθολικὸ τῆς Κοιμησεως και προσφέρθηκαν στὸ Ἡγουμενεῖο καφές και ἀναψυκτικά. Στὸ ἐπίσημο γεῦμα παρακάθησαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Μακ. κ. Δωρόθεο και τὴ συνοδία του, τὰ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ Σεβ. Κορίνθου και Περιστερίου, ὁ Κοσμητήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὁ Πρέσβυς κ. Γεωργίου, ἐκπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ὁ Πρέσβυς τῆς Τσεχοσλοβακίας στὴν Ἀθήνα, ὁ Πρέσβυς κ. Δ. Ξένος, τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν, ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ὁ Διευθυντὴς Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως κ. Γ. Θεοδωρακόπουλος, ὁ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας στὴν Ἀθήνα Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Συνέσιος, τὰ μέλη τῆς Συν. Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων και Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὁ Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κ. Εὐάγγ. Θεοδώρου, κληρικοὶ κ.ἂ. λαῖκοι.

Στὸ πέρας τοῦ γεύματος ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ ἀπευθύνθηκε πρὸς τὸν Μακ. κ. Δωρόθεο με τούτα τὰ λόγια:

Οι Μακ. Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Τσεχοσλοβακίας κ.κ. Σεραφεῖμ καὶ Δωρόθεος ἀνταλλάσσουν ἀδελφικό ἀσπασμό ἀγάπης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας τῆς Κυριακῆς 3ης Νοεμβρίου 1985 στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν.

Ο Μακ. Μητροπολίτης Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας κατά τή Θεία Λειτουργία τής Κυριακῆς 3 Νοεμβρίου 1985
στόν Καθεδρικό Ναό Ἀθηνῶν.

«Μακαριώτατε,

Ἡ σημερινή μας συνάντησις ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ, πέρα τῶν κοινωνικῶν τυπικῶν ἐκδηλώσεων, ὡς ἀποτελοῦσα τὴν ἐπισφράγισιν τῶν πνευματικῶν δεσμῶν τῶν Ἀδελφῶν μας Ἐκκλησιῶν, παρὰ τὸ καθαρῶς ὕλικόν περιεχόμενον, προσκομίζει εἰς ὄλους μας τὸ πνευματικὸν ἄρωμα τῆς χαρᾶς, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὡς ἀδελφοὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἡγέται δύο Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, μετὰ τῶν ποιμνίων τους, ἃν καὶ ἀνήκουν εἰς διαφόρους λαούς, ὁμιλοῦντας διαφορητικὰς γλώσσας, μὲ διάφορα ἦθη καὶ ἔθιμα.

Κατὰ τὰς συναντήσεις αὐτάς, ὡς ἡ ἰδική μας σήμερον, οἱ συνδαιτημόνες, κατὰ κάποιον τρόπον λησμονοῦν τὰς προελεύσεις των καὶ παρακάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν, ὡς συνέβαιναν καὶ κατὰ τὰς ἀγάπας τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ὅπου συνέτρωγον οἱ χριστιανοὶ τῶν πρώτων χριστιανικῶν ομάδων, πὸν ἀποτελοῦντο ἀπὸ Ἰουδαίους καὶ Ἑθνικούς, διαφορῶν προελεύσεων.

Καὶ ὅμως εἰς τὰς «ἀγάπας» ἦσαν «οἱ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ».

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου θεσμικὴν διακήρυξιν:

«Ὅτι ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλλην
οὐδὲ ἐν δοῦλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ,
οὐδὲ ἐν ἄρσεν καὶ θήλῃ...» (Γαλ. 3,28)

τότε μπορούμε νὰ συλλάβουμε τὸ ὑπέροχο νόημα τοῦ δεσμοῦ τῶν ἐν «Χριστῷ ἀδελφῶν».

Ἦστερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὀλίγα, Μακαριώτατε, νομίζω, ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ δώσω ἐγὼ τὸ νόημα, τοῦ πῶς αἰσθάνεται κάθε ἕνας ἐξ ἡμῶν πρὸς κάθε συμπαράκαθήμενόν του.

Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐν Χριστῷ διακρίσεως καὶ ἐν Χριστῷ «ἀδελφικῆς ταυτότητος», κατὰ τὴν παρούσαν ὕλικο-πνευματικὴν τράπεζαν, νομίζω ὅτι, ὄχι μόνον μπορῶ νὰ ἐγείρω ποτήριον εὐχῆς πρὸς ὁμοδόξους ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ νὰ δραματισθῶ μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ ἴδιο ἀκριβῶς αἰσθάνεσθε καὶ σεῖς Μακαριώτατε ὅτι κάποιαν ἡμέραν, ἔτσι εἰς κάποιαν κοινῇ τράπεζαν θὰ συννενοχούμεθα μὲ ἀνάλογον ἀδελφικὴν ταυτότητα, ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς.

Ἔτσι, λοιπόν, Μακαριώτατε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συνοδειῶν μας ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, γεννάμενοι τὰ ὕλικά ἀγαθὰ, ὅσα ὁ Κύριος πάντων τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς μᾶς ἐπιδαφιλεύει, ἃς ἴδωμεν δι' αὐτῶν, ὡς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τραπέζῃ κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, σάρκα καὶ οἶνον Χριστοῦ, δι' ὧν εἰς μίαν ἐνότητα ὀδεύομεν προοραματιζόμενοι τῆς πρὸς οὐρανὸς ἀναβάσεως ἡμῶν, «ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος».

Μακαριώτατε, καὶ λοιποὶ ἀδελφοί,
προσπίνω εἰς ὑγείαν σας καὶ εἰς ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ ἀδελφοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ λαοῦ.

ΑΜΗΝ».

Ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεος ἀπάντησε ὡς ἐξῆς (μετέφραξε ἀπ' εὐθείας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος) :

«Μακαριώτατε καὶ Σεβάσμιε ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ
Προκαθήμενε τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Σεβάσμιοι συνδαιτημόνες,

Καὶ ἀρχὴν θέλω νὰ σᾶς πῶ διὰ λόγια, γιατί ὁμιλῶ ρωσικὰ παρ' ὅλο ὅτι ἐκπροσωπῶ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ δική μας Ἐκκλησία δὲν εἶναι μεγάλη ἀλλὰ πάντως εἶναι πολυεθνική. Κηρύττω τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν Τσεχική, Σλοβενική, Ρωσική, Οὐκρανοροθηνική γλώσσα. Ἀλλὰ ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ ὀρισμένοι πιστοὶ ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Πράγμα τὸ ὁποῖο εἶναι γιὰ μᾶς πολὺ μεγάλη χαρὰ. Στενοχωρούμεθα πὸν φεύγουν ἀπὸ τὴ χώρα μας καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τοὺς εὐχόμεθα νὰ εἶναι πάντοτε καλά, νὰ εὐημεροῦν καὶ νὰ εὐτυχοῦν. Παρ' ὅτι θὰ διαβάζω τὸν λόγον μου μέσα ἀπὸ τὸ κείμενό μου, πιστεύω καὶ θέλω νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου.

Ἐπιτρέψατέ μου, ἐκ μέρους μου προσωπικῶς καὶ ἐκ μέρους τῶν συνοδῶν μου νὰ ἐκφράσω τὴν ἐγκάρδιον εὐγνωμοσύνη μου γιὰ τὰ γεμάτα ἀπὸ συναίσθημα πνευματικὰ λόγια, τὰ ὁποῖα ἐξεφώνησε ἀπὸ τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν τράπεζα, ὁ ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ πρὸς ὑμᾶς καὶ γιὰ τὴν γεμάτη ἀπὸ συγκίνηση αὐτὴν εὐκαιρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα ἐν μέσῳ ἀρχιερέων, ἐκπροσώπων τῶν Ἁγίων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκπροσώπων τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ τῆς Τσεχοσλοβακικῆς προεδρίας καὶ ἄλλων οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν εἰς τὴν πλουσίαν, μεγαλοπρεπεῖα αὐτῆς τράπεζας εἰς τὸ μοναστήρι τῆς Πεντέλης. Γιὰ κάθε ἄνθρωπο ὑπάρχουν ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακὰς ἡμέρες, οἱ ὁποῖες δὲν λησμονοῦνται ποτε καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του. Μία ἀπὸ αὐτές, τὶς ἐμπνευσμένες γιὰ ἐμᾶς ἡμέρες εἶναι καὶ ἡ ἐπίσημη ἀδελφικὴ ἐπίσκεψη πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας εἶναι κεφαλὴ, καὶ ἡ ὁποία ἰδρῦθη διὰ τῶν κόπων τοῦ Ἀγ. Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν μαθητῶν του.

Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν τῆς εἰσόδου μας εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος αἰσθανθήκαμε μὲ εὐτυχῆ ἀγάπη τὴν ἐγκάρδιον καλωσύνη, ἡ ὁποία μᾶς συγκίνησε βαθύτατα. Ἀπευθύναμε πρὸς τὸν Κύριον κοινὰς προσευχὰς καὶ ἐγενήθημεν ἀπὸ τὸ ἴδιο ποιήριον τῆς ἀθανάτου Ζωῆς τὰ Ἁγία Μυστήρια. Μὲ αὐτὰ ἐνισχύσαμε τὸ πνεῦμα καθὼς καὶ τὶς ἀδυναταὶς σωματικῆς μας δυνάμεις, τὴν ἀδύνατον σωματικῆς μας φύσιν διὰ τὴν συνέχιση τῆς διακονίας μας πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν σωτηρίαν καὶ εὐημερίαν του. Ἀναμφι-

Άπό τό επίσημο γεύμα πού παρέθεσε ὁ Μακ. Άρχιεπίσκοπος Άθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ τό μεσημέρι τῆς Κυριακῆς 3 Νοεμβρίου πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καί πάσης Τσεχοσλοβακίας στὴν Ἱ. Μονὴ Πεντέλης.

βόλως μεγάλη σημασία ἔχει στις ἡμέρες μας ὁ ἀμοιβαῖος ἀδελφικός δεσμός, ἡ φιλία. Ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν τοὺς Ἅγίους Ἀδίου Μαθητὰς τοὺς ὀνόμασε καὶ φίλους. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν θείαν κλήσιν ἀνέλαβαν τὴν Ἀποστολικὴν διακονίαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν αἰσθάνωνται ἐναντὸς δεμένους μεταξὺ τους, μὲ τὰ δεσμὰ τῆς Ἐδαγγελικῆς Ἀγάπης καὶ φιλίας αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε θία καὶ πίεσιν. Ἐχω ὑπ' ὄψει μου τὴν ἀδελφικὴ ἀγάπη τῶν Ἀρχιερέων πρὸς τὸν Προκαθήμενόν τους καθὼς καὶ τὴν Ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἀδελφότητά του.

Ὁ πιστὸς φίλος εἶναι ἓνα πράγμα ἀνεκτίμητο λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Σωτήρας μας. Εἰς τὴν κοσμικὴν, τὴν μὴ ἐκκλησιαστικὴ ζωή, ἡ φιλία, ἡ θεμελιωμένη ἐπάνω σὲ οὐμανιστικὲς ἀρχές, προσφέρει ἓνα ἀμοιβαῖο ἀγαθὸ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Πραγματοποιεῖ τὴν ἀμοιβαίαν σνεργασίαν, ἐνισχύει καὶ στερεώνει ἓνα ἀμοιβαῖον ἀφέλμιον ἀγαθόν, τὴν ἀγάπην, τὴν εἰρήνην καὶ φέρει τὴν ἡρεμία στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἂν πρόκειται τὸ εὐλογημένο καθήκον νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν φιλίαν μεταξὺ τῶν λαῶν μεγαλυτέραν εἰλικρίνειαν, ἰσότητα, πνευματικὴ λιτότητα, κοινωνία, ἰσότητα καὶ στις περιπτώσεις ἀνάγκης ἀμοι-

βαῖο πνεῦμα θυσίας. Τέτοιον εἶδους φιλία ἀνοίγει μεγάλες προοπτικὲς γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν εἰς ὅλα τὰ οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ τὴν κοινωνικὴ τους δομὴ μέσα εἰς τὶς χῶρες τους. Ἀπὸ εἶναι τὸ πῦρ εὐθὲς στήριγμα γιὰ τὴν στερέωσιν ἐνὸς δικαίου καὶ ἀκαταλύτου κόσμου πάνω σὶν πλανήτη μας, ἐνὸς κόσμου δικαίου πού ποτε δὲν θὰ καταρρηθῆ. Ἐχομε τὴν εὐχάριστον εὐκαιρία νὰ εἴμαστε μάρτυρες τῆς ἐπιτυχῶς ἀναπτυσσομένης φιλίας μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μας. Ἀπὸ τὸ εὐχάριστο φαινόμενο ἐνεφανίσθη ἰδιαίτερος ἀπὸ τὴν περασμένη πρόσφατη ἐπίσκεψη στὴν Τσεχοσλοβακία τοῦ πρῶτουπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐξοχωτάτου κ. Παπανδρέου, καθὼς καὶ μεταγενεστέρως τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Κακλαμάνη. Τέτοιον εἶδους φιλία στηριζομένη ἐπάνω σὲ εὐκαταῖες ἀρχές πληρώνει, γεμίζει μὲ περιεκτικὲς σελίδες τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν μας. Ταντόχρονα μαρτυρεῖ γιὰ τὴν ὑψηλὴν ἰδέα ἀνθρωπισμοῦ, ὁ ὁποῖος χειραγωγεῖ τοὺς λαούς μας πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν τους πολιτικὴν. Ἐὰν τὰ ἐνδιαφέροντα τὰ ἐγκόσμια ἐνώνουν, καὶ πολὺ σωστά, τότε πολὺ περισσότερο, δὲν μένουν ἔξω εἰς αὐτὸ τὸ θέμα τὰ ἐκκλησιαστικά. Ἐμεῖς ἔχομε τὴν εὐτυχία ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας ὅτι ἐλάβαμε μέρος σὶας πανηγυρικῆς ἐορτῆς τῆς χι-

λιοστῆς ἐκατοστῆς ἐπειείνου τῆς κοιμήσεως τοῦ Ἀγ. Μεθοδίου ἀποσιέλλοντας μίαν ἀντιπροσωπεύον, ἢ ὅποια ἠξιώθη νὰ λάβῃ μεγάλην χαρὰν. Εἰδικῶς τῆς Ἐκκλησίας μας ὁ ἱερομόναχος Χριστοφόρος σπουδάζει τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν μὲ ὑποτροφίαν. Δεύτερος σπουδαστὴς ἐγένε δεκτὸς νὰ σπουδάσῃ τὴν εἰκονογραφίαν. Αὐτὸ γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας εἶναι μεγάλη βοήθεια, καὶ ἐγὼ δροῖτομαι τῆς εὐκαιρίας ἐκ μέρους τῆς Ἁγίας Συνόδου καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς νὰ ἐκφράσω εὐλικρινῆ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὸν Προκαθήμενον Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, γι' αὐτὸ τὸ δῶρο πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Χαίρομαι ἐπισκεπτόμενος ἱστορικὰ μέρη τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν διαμάντι τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Βεβαίως τὴν προσοχὴν μας προσελκύουν καὶ τὰ πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα καὶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, ἀλλὰ σὰν ἐκκλησιαστικὸς λειτουργὸς εὐχομαι θεομύητα νὰ ἀξιωθῶ νὰ προσκυνήσω τὰ μεγάλα προσκνήματα τὰ ὁποῖα πλουσίως διαθέτει ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία. Αὐτὰ γιὰ τὴν ἐπίγειον Ἐκκλησίαν ἔκαναν νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὴν οὐράνιον Ἐκκλησίαν πανηγυρίζοντας καὶ νὰ προσφέρουν ἐκεῖ γιὰ μᾶς, τὶς θεόδεχτες καὶ θεάρεστες προσευχὰς τους, οἱ Ἅγιοι προδεδύοντες γιὰ μᾶς.

Πιστεύομε εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Κύριος μᾶς ἐκάλεσε νὰ διακονοῦμε ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ πνευματικὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι πλουσίως ἐμπλουτισμένη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Γνωρίζομε πόσο ὑψηλὴ καὶ ὑπεύθυνη εἶναι ἡ Διακονία μας, χωρὶς τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ ἦταν γιὰ μᾶς πολὺ δύσκολο νὰ ἀνταποκριθοῦμε σὶς ὑποχρεώσεις τῆς. Ὁ Κύριος ἀπὸ μᾶς περιμένει τὴν ἀσκησὶν τῆς πίστεως, τῆς προσευχῆς, ζέοντος πνεύματος, ἀγάπης καὶ εὐλαθείας, ὅμως ἐμεῖς γνωρίζομε διὸ ἡ ὁδὸς τοῦ χριστιανοῦ ἦταν καὶ εἶναι πάντοτε ἡ ὁδὸς τοῦ Σίμωνος τοῦ Κυρηναίου, ὁ ὁποῖος ἐβάσταξε τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Ὅμως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς ἐπενθυμίζει διὸ «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ».

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Προκαθήμενε τῆς Ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας, ἐπιτρέψατέ μου μὲ εὐλικρινῆ εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν γεμάτη ἀγάπη πρόσκλησίν σας νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτὸν τὸν Ἐδαγγελικὸν κῆπον, τὴν Ἁγίαν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ὑψώσω πρόποσιν ὑπὲρ τῆς υἰείας σας, τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὅλων τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Ἡγουμένου τοῦ μοναστηριοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀδελφότητος αὐτοῦ, ὑπὲρ υἰείας τοῦ σεβαστοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῆς διπλωματίας τῆς χώρας ἡμῶν, Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Τσεχοσλοβα-

κίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑπὲρ υἰείας ὅλων τῶν συνδαιτημόνων, ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, τοῦ φιλοπόνου καὶ φιλειργητικοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν Κυβερνητῶν του καὶ τέλος ὑπὲρ τῆς ἀνθήσεως καὶ προκοπῆς τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ Σύμπαντος Κόσμου. Ἀμήν».

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 3 Νοεμβρίου ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Πειραιῶς, ὅπου τοῦ ἐπιφυλάχθηκε θερμότερη ὑποδοχή. Στις 6 μ.μ. παρουσιάστηκε στὸν «Πειραικὸν Σύνδεσμον» πλουσιώτατο καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα πρὸς τιμὴν του καὶ παρουσιάστηκε τὸ ἔργο τῆς Ἱ. Μητροπόλεως στὸν χώρον τῆς νεότητος. Ἐξῶ καὶ στὸ κλιμακοστάσιον τοῦ κατὰ μεστοῦ «Π. Σ.» πλήθος παιδιῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων χειροκροτοῦσαν παρατεταμένα τὸν Μακαριώτατο. Τὸ πρόγραμμα ἀνοίξε ἀπὸ Βυζαντινὴ Χορωδία Ἱεροψαλτῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς μὲ τὸ «Ἄξιόν ἐστι», «Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα» καὶ «Εὐλόγητός εἰ Χριστέ...». Στὴ συνέχεια ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς προσφώνησε τὸν Μακ. κ. Δωρόθεο ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεε, μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ μὲ πολλὴν ἀγάπην σὰς ὑποδεχόμεθα τόσοσ ὑμᾶς ὅσων καὶ τοὺς συνοδευόντάς σας Σεβασμιωτάτους ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς κληρικούς, ἐδῶ εἰς τὸν χώρον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς.

Ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία μας, πιστεύατε διὸ πανηγυρίζει μὲ τὴν ἐπίσκεψίν σας. Εἶδατε τὴν χαρὰν ζωγραφισμένην στὰ παιδιὰ μας τὰ ὁποῖα μὲ ἐνθουσιασμὸ σὰς ὑπεδέχθησαν, καὶ ἀσφαλῶς διαπιστώσατε τὴν πόσῃ εὐχαρίστησιν ἐπροξένησε ἡ παρουσία σας εἰς τὸν ὀρθόδοξον Πειραικὸν λαόν. Μᾶς ἐνώνει ἡ αὐτὴ πίστις, ἡ αὐτὴ λατρεία, ὁ αὐτὸς Κύριος, οἱ αὐτὲς ὀρθόδοξες παραδόσεις, εἴμεθα ἀδελφοί. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ πῶ κάτι, προσωπικὴ μου γνώμη, καὶ ζητῶ συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀγιοτάτους Ἐπισκόπους ποὺ παρευρίσκονται. Νομίζω διὸ ἐνα ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα τῶν ὀρθοδόξων εἶναι διὸ δὲν γνωρίζομαστέ πολὺ. Δὲν ἔχουμε πολὺ συγγῆ ἐπαφῆ. Ὁ κατακερματισμὸς τῆς Ὀρθοδοξίας σὶς ἐπὶ μέρους αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες ἴσως δυσχεραίνει καὶ δὲν διευκολύνει αὐτὴν τὴν συγγῆ καὶ πυκνὴ ἐπικοινωνία. Γι' αὐτὸ ἐπισκέψατε ὅπως τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος, στὸν Ὀρθόδοξο ἐκκλησιαστικὸν χώρον καὶ ἐν προκειμένῳ ἐδῶ στὴ Μητρόπολιν μας στὸν Πειραιᾶ, δημιουργοῦν τὶς προϋποθέσεις τοῦ συνδέσμου τῆς γνωριμίας, τῆς κατανόησεως, τοῦ συμπροβληματισμοῦ καὶ δίδουν τὴν δυνατότητα τοῦ ὀρθοδόξου συμπνευματισμοῦ.

Καλῶς δρίσατε λοιπὸν εἰς τὸν τόπον μας καὶ εἰδικότερα ἐν προκειμένῳ στὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν μας. Τὰ παιδιὰ μας ποὺ ἤκουσαν μὲ ἐνθουσιασμὸ αὐτὴν σας τὴν ἐπίσκεψιν ἔχουν εἰτοιμάσει πρὸς τιμὴν σας μίαν μικρὴν ἐορταστικὴν ἐκδήλωσιν. Θὰ τὰ δεῖτε καὶ πιστεύω διὸ θὰ τὰ καμαρώσετε. Θὰ σὰς δεῖξουν μὲ πολ-

Αναμνηστική φωτογραφία από την επίσκεψη του Μακ. Μητροπολίτη Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου την Κυριακή 3 Νοεμβρίου 1985 στην Ί. Μ. Πεντέλης. Δίπλα του ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ.

λή αγάπη και πολύ σεβασμό ένα κομμάτι από την συντελούμενη εργασία της Εκκλησίας εις τὸν εὐαίσθητον χρόνον τῆς νεότητος. Καὶ πάλι σὰς καλωσορίζουμε καὶ σὰς εὐχόμεθα ἡ διαμονή σας εἰς τὸν ἐλλαδικὸν χώρον γὰ σὰς εἶναι ἀνακούφισις, χαρὰ καὶ οἰκοδομὴ καὶ δι' ὅλους μας ψυχικὴ ἡρεμία».

Μετὰ ὁ Παν. Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. π. Ἰγνάτιος Γεωργακόπουλος παρουσίασε τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖο περιλάμβανε τραγούδια ἀπὸ τῆς χορωδίας τῆς Φοιτητικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δράσεως τῆς Ί. Μητροπόλεως ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ κ. Δημ. Βερούκιου, προσφωνήσεις ἀπὸ μέρους τῆς Κατηχητικῆς Κινήσεως τῆς Ί. Μητροπόλεως, ποὺ ἔκαναν δυὸ στελέχη τῆς, τραγούδια ἀπὸ τῆς Νεανικῆς Ἐνοριακῆς Χορωδίας Ί. Ναοῦ Ἐδαγγελιστρίας Πειραιᾶ ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ κ. Ἰω. Σίμου, προσφωνήσεις ἀπὸ μέρους τῆς Φοιτητικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δράσεως καὶ τῶν Νέων Ἐπιστημόνων τῆς Ί. Μητροπόλεως ποὺ ἔκαναν δυὸ στελέχη τους, τραγούδια ἀπὸ τῆς Νεανικῆς Ἐνοριακῆς Χορωδίας Ί. Ναοῦ Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῆ διεύθυνση τῆς δ. Πέρας Λαζάρου, προσβολὴ φωτεινῶν διαφανειῶν ἀπὸ τῆς ζωῆς ἐν τῇ Κατασκίτησιν τῆς Ί. Μητροπόλεως, τραγούδια ἀπὸ τῆς Νεανικῆς Ἐνοριακῆς Χορωδίας Ί. Ναοῦ

Ἁγίων Ἀναργύρων Καραβά ὑπὸ τῆ διεύθυνση τῆς δ. Χρυσούλας Τσιμούρη, προσφωνήση ἀπὸ τὸν ὑπεύθυνον τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ περ. «Πειραικὰ Νιάτα» καὶ τραγούδια ἀπὸ τῆς Νεανικῆς Ἐνοριακῆς Χορωδίας Ί. Ναοῦ Θείας Μεταμορφώσεως Παλαιᾶς Κοκκινιάς ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ κ. Ἰω. Σίμου. Κατόπιν ἀντιφώνησε ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Σεβασμιότατε, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἀδελφέ, Μητροπολίτα, κ. Καλλίνικε. Οἱ νέοι σας τὴν ἀγωγή τους τὴν ἀρχίζουν μέσα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, βασισμένοι ἐπάνω εἰς τὴν Ἁγία Γραφή, εἰς τὸ Ἐδαγγέλιον, ποὺ δίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον δύναμιν, θάρρος, ἰσχὺν καὶ ἀγάπην. Ἐνοίωσα τὸν ἑαυτόν μου μπαίοντιας ἐδῶ σὰν καὶ ἐκεῖνον ποὺ ἀγαπᾷ τὸ λουλούδι ποὺ μπῆκε σ' ἕνα ὑπέροχον περίβολον, κήπον. Καὶ αὐτὰ τὰ ὑπέροχα λουλούδια ταιριάζουν εἰς τὴν νεότητα, ποὺ ἐμφανίστηκαν σήμερον σ' ἕνα πολὺ ὑψηλὸ, κλασσικὸν ἐπίπεδον, μὲ τὸ ἄλγαντον, τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἰκανοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια ἀκριβῶς ὁ πολιτισμὸς ξεκίνησε ἀπὸ τὴν χώρα αὐτὴ καὶ εἰσήλθε εἰς ὅλες τὰς ἄλλας χώρας. Μ' αὐτὸν τὸν ἴδιον πολιτισμὸν ἐφώτισε καὶ ἐμᾶς μὲ τὸν Κύριλλον καὶ Μεθόδιον. Ἡ σημερινὴ ἐκ-

δήλωσις και οί συζητήσεις και οί προσφωνήσεις δίδουν ευρύτερη προϋπόθεση για να μπῶ στή συζήτηση, για ν' ανοίξω μιὰ πλατειὰ συζήτηση.

Ἀλλὰ θέλω νὰ σταματήσω σ' ἓνα πολὺ βασικὸ θέμα. Φυλάξατε τὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ ποὺ σήμερα τὴν ἐκδηλώσατε. Προσανατολίστε τὴν ζωὴ σας ἄξια. Τὸν δρόμον ποὺ ξεκινᾶτε σήμερα, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον μᾶς ἐξασφαλίζει τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀλλὰ ἀνοίγει τὸν δρόμον διὰ τὴν αἰωνιότητα. Εἶναι μεγάλη ἐπιτυχία για τοὺς χριστιανούς νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι δὲν εἶναι πρόσκαιρος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ και αὐτὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ και τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Θὰ παρακαλέσω μόνον ἓνα, νὰ φυλάξετε τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος και τῆς ψυχῆς σ' ἐκείνη τὴν ἀδιώτητα μετὰ τὴν ὁποία ἐπλάσε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἐνορία, ποὺ χειρίζεται τοὺς νέους, σ' αὐτὴν τὴν Ἐκκλησία, ἀνήκει και τὸ παρὸν και τὸ μέλλον. Ἐγκάρδια εὐχαριστῶ ἐκ μέρους τῆς ἀντιπροσωπείας μου, Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Καλλίνικε, γ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρία ποὺ μᾶς χαρίσατε νὰ θρηνοῦμε ἀνάμυστά σας. Αὐτὴν θὰ τὴν πάρουμε μαζί μας στὴν Τσεχοσλοβακία. Αὐτὸ ποὺ εἶδαμε ἐδῶ και γίναμε μάρτυρες. Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ τὶς προσπάθειές σας και τὶς προοπτικές σας, νὰ σᾶς φυλάξῃ εἰς ὑγίαν πάντα και νὰ στέρει τὴ ζωὴ σας ὅπως και τὴν ἱεραρχίαν και τὸν κλῆρον και τοὺς ἀδελφούς και τὶς ἀδελφές τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Θὰ σᾶς ἀναφέρω στὶς προσευχές μου και σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ μᾶς ξεχνᾶτε και ἐσεῖς στὶς προσευχές σας. Ἡ μητέρα τοῦ Θεοῦ νὰ σᾶς φυλάγῃ και νὰ σᾶς σκεπάσῃ. Εὐχαριστῶ για τὰ ὑπέροχα και πολυτιμα δῶρα.

Ἀκολούθησαν παραδοσιακοὶ ἑλληγικοὶ χοροὶ και ἀνταλλάχθηκαν ἀναμνηστικὰ δῶρα. Ὑστερα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Καλλίνικος παρέθεσε στὸν Μακ. Πράγας, τὰ μέλη τῆς συνοδίας του και τοὺς Συνοδικούς Ἀρχιερεῖς ποὺ τὸν συνοδεύαν δεῖπνο στὸ Ἴδρυμα Προστασίας Ὑπερηλίκων (Ἀγίων Ἀναργύρων Καλλιπόλεως), ὅπου ὁ Μακ. εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσει ἓναν ἀκόμη τομέα δράσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Στὸ τέλος τοῦ δεῖπνου ἀνταλλάχθηκαν θερμὲς προσφωνήσεις ἀνάμεσα στὸν Σεβ. και τὸν Μακ., ποὺ ἐξεδήλωσε τὸν θαυμασμό του για τὴν ἐργασία ποὺ γίνεται ἀπὸ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία.

Τὸν Μακ. κ. Δωρόθεο και τὴ συνοδία του ὑποδέχθηκαν οἱ Πατέρες τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη, τῆ Δευτέρου 4 Νοεμβρίου, κατὰ τὸ μοναστηριακὸ τυπικόν. Στὴν εἴσοδο τῆς Μονῆς ἀσπασθήκε τὸ ἱ. Εὐαγγέλιο, φέρεσε Μανδύα και, ἐνῶ σήμαιναν χαρμόσυνα οἱ καιμπάνες και ἡ χορωδία τῆς Μονῆς ἔψαλλε τὸ «Ἀξιὸν ἔστιν», εἰσήλθε στὸ Καθολικόν, ὅπου και χοροστάτησε στὴ Δοξολογία, στὴν ὁποία συμπροσευχήθηκαν ὁ τιμητικὰ συνοδεύων Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος και ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυθήρων κ. Ἰάκωβος. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας, ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς Ἀρχιμ. κ. Δημήτριος Μπεκιάρης προσφώνησε τὸν Μακαριώτατο μετὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια:

«Μακαριώτατε Πρωθιεράρχα τῆς ὁμοδόξου και πολυάθλου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κ.κ. Δωρόθεε,

Με ἰδιαίτερη πνευματικὴ χαρὰ, καρδιακὴ εὐφροσύνη και προπαντὸς δοξολογικὴ εὐχαριστία πρὸς τὸν Ποιμένα και Ἐπίσκοπο τῶν ψυχῶν μας, ἡ Ἱερά και Σεβασμία, πρῶτην Σταυροπηγιακὴ, Μονὴ τῶν Ἀσωμάτων - Πετράκη Σᾶς ὑποδέχεται σήμερα. Μαζὶ μετὰ τὸν συρρεῦσαντα εὐσεβῆ λαόν, οἱ Πατέρες τῆς Μονῆς πλατύνουμε τὴν καρδιά μας και, με σεβασμό πρὸς τὸ πρόσωπό Σας, δίνουμε ἀσπασμὸν ἀγάπης και εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τὴν παροικοῦσα στὴν Τσεχοσλοβακία, για τὴν τιμὴ τῆς ἐδῶ παροικίας Σας.

Κι ὄχι μόνον οἱ ζῶντες, ἀλλὰ ἀπὸ κοινού ὅλη ἡ χορεία τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς ποὺ λάτρευσαν τὸν ἅγιο Τριδικὸ Θεὸ με δουλιότητα και δικαιοσύνη. Εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἔγραψαν (μετὰ τὴ φιλόθετη ζωὴ και τοὺς θεοφιλεῖς κόπους) τὴν ἱστορία και τὴν παράδοση τῆς Μονῆς μας.

Ἀρχιτεκτονικὰ ἀπομεινάρια μᾶς παρέχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι τὸ Μοναστήρι μας ριζώσε σὲ τοῦτο τὸν τόπο, γύρω στὸ 100 μ.Χ. αἰῶνα. Περίπου 6 αἰῶνες ἀργότερα γνωρίζει κάποια ἀκμὴ ἀπόδειξη, ὠραιότητες τοιχογραφίες στὸ Ἱερό Βῆμα (π.χ. ἡ Ἀκρα Ταπεινώση).

Κυρίως, ὅμως, ἀπὸ τὸ 1678 και μετὰ, ἀνακαινίζεται ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο και ἱατρὸ Παρθένιο Πετράκη ποὺ τὸν διαδέχονται ἔξι ἡγούμενοι ἀπὸ τὴν ἴδια οἰκογένεια τῶν Πετράκηδων και δίνουν τέτοια αἴγλη στὸ Μοναστήρι, ὥστε νὰ ὀνομασθῇ στὰ 1777 Σταυροπηγιακόν.

Ἢδη στὶς ἀρχές τοῦ 18ου αἰῶνα ὁ Ἀργεῖος ἁγιογράφος Γεώργιος Μᾶρκος ἱστορεῖ με νωπογραφίες κρητικῆς τεχνιοτροπίας τὸν κυρίως Ναόν.

Ὁ ὑπόλοιπος Ναός, δηλ. οἱ δύο πρόσθετοι Νάρθηκες (ἀπὸ τὸν 18ο αἰ. και ἐξῆς), ἁγιογραφηθήκαν τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὸν ἁγιογράφον Ἰωάννη Καρούσο. Τὸ 1971 ἀνακηρύχθηκε Συνοδικὸ Παρεκκλήσιον.

Ἡ Μονὴ ἀνέπτυξε ἔντιον ἔθνωφελὴ και κοινοφελὴ δράση. Ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς γιατροὶ προσέφεραν ἀφιλοκερδῶς τὶς ὑπηρεσίες στὸν χειμαζόμενον ἀπὸ τὴν δουλεία Ἀθηναϊκὸ λαόν. Στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα ἡ Μονὴ ἀνέλαβε τὴν ἐπαιδύση και τροφοδοσία Ἑλληνικοῦ Σχολείου, ἐνῶ διαπρεπεῖς Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου σπούδασαν με δικές της ὑποτροφίες. Τὰ 6 μεγαλύτερα νοσοκομεῖα τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Πανεπιστήμιον και ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, διδακτήρια, Σχολές, και ἄλλα κοινοφελῆ Ἱδρύματα κτισθήκαν σὲ χώρους ποὺ δώρισε τὸ Μοναστήρι μας. Κατὰ τὸν μειρότατο ὑπολογισμό οἱ σημαντικὲς αὐτὲς δωρεές τῆς Μονῆς εἶναι πάνω ἀπὸ 100.

Κυρίως, ὅμως, αὐτὸ ποὺ τὴν προέβαλε και τὴν προσβάλλει ἀκόμη σὰν ὄση ἀναφυχῆς μέσα στὴν δαι-

Άπό τήν επίσκεψη τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καί πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου στήν ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τήν Δευτέρα 4 Νοεμβρίου τὸ πρωί. Δίπλα του ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

δαλώδη Ἀθήνα εἶναι ἡ πνευματικὴ ἀκτινοβολία. Διαπρεπεῖς ἐκκλησιαστικὲς προσωπικότητες, ὅπως ὁ μακαριστὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας καί πολλοὶ σημερινοὶ Ἑλληνες Ἱεράρχες, ὑπῆρξαν ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς.

Καὶ σήμερα, συνεχίζει τὴν πνευματικὴ διακονία μὲ κατασκευαστικὰ Ἀκολουθίες καί Ἀγρυπνίες, μὲ τὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως, μὲ τὸ ιακτικὸ Κυριακάτικο Κήρυγμα καί προπαντὸς μὲ τὴν λειτουργικὴ ζωὴ. Καθημερινὰ ὅλο τὸ χρόνον τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία. Μάλιστα, κάθε Κυριακῇ, ἔχουμε τὴν χαρὰ νὰ φιλοξενούμε σὲ δευτέρῃ Θεία Λειτουργία τοὺς παρεπιδημοῦντες ἀραβόφωνους χριστιανοὺς τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν λειτουργικὴ παράδοση καί ζωὴ, εἴμαστε περιχαρεῖς, Μακαριώτατε, πὸν ὑποδεχόμαστε σήμερα τὴν δική Σας Πρωθιεραρχικὴ εὐλογία. Σὰς παρακαλοῦμε νὰ ἐνθυμεῖσθε σὺς προσευχὰς Σας τὴν Ἀδελφότητά μας, τῆς Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ἐνώσατε, Μακαριώτατε, καὶ δι' εὐχῶν Σας καί ἐμεῖς, τὸν χαριστήριον καί δοξολογικὸ ὕμνον.

Ταπεινὸ δικό μας ἀντίδωρον τὰ προσφερόμενα ἐκ

μέρους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς γιὰ λειτουργικὴ ἀρχιερατικὴ καί ἱερατικὴ ἀμύριση, (στὸ σημεῖο αὐτὸ προσφέρθησαν θαύματα ὑφάσματα γιὰ ἀρχιερατικὰ ἄμφια, καθὼς καί ἐπιστήθιος Σταυρὸς καί ἕνα καλλιτεχνικὸ τρίπτυχο γιὰ τὸν Πρωθιερέα), ὅπως καί τὰ χρυσοκέντητα καλύμματα Ἱερῶν Σκευῶν καί θυμιάμα — ἔργο Πατέρων τῆς Μονῆς — «εἰς ὁμοίαν εὐωδίας πνευματικῆς», μὲ τὴν νίκη καί πάλιν παράκληση νὰ ἔχουμε τὴν πολύτιμη γιὰ τὴν Ἀδελφότητά μας μνημόνευση σὴν Ἁγία Πρόθεση ἀπὸ μέρους τῆς Μακαριότητός Σας, τῶν Πανιερωτάτων Ἐπισκόπων καί τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Συμπροεδουτέρον.

«Εἰς πολλὰ ἔτη, Μακαριώτατε».

Στὴν ἀντιφώνησή του, πὸν προκάλεσε ἰδιαίτερη αἰσθησιὴ γιὰ τὴν ἀπλότητα καί τὸ λειτουργικὸ τῆς πνεύμα, ὁ Μακαριώτατος εἶπε:

«Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ πὸν μοῦ κάνατε καί θὰ προσπαθῶ μὲ λίγα λόγια νὰ ἐκφράσω τὰ αἰσθήματά μου. Μὲ συγκινεῖ ἡ χώρα σας μὲ τὴν πλοῦσια θερησκευτικὴ τῆς παράδοση, τὴν ὁποία ἀναπαραστήσατε καί μὲ τὴν ἱστορία τῆς Μονῆς σας,

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἀνταλλάχθηκαν τμητικὲς διακρίσεις ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας του καὶ τὰ μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. Ἀνωτέρω ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ παρασημοφορεῖ τὸν Πρωτ. π. Ἱεροσλάβ.

ποὺ ἐπάξια διακονεῖτε. Εἶθε καὶ οἱ διάδοχοί σας νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά σας. Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τοὺς ὕμνους καὶ τὶς δοξολογίες, ποὺ τόσο δημοφιλῶς ἔφαλαν οἱ Ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς. Ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ μόνο στήριγμα στὰ δύσκολα χρόνια ποὺ περνᾶμε. Ἡ Παναγία νὰ σᾶς σκεπάζει μὲ τὸ ἀμόφορό Της καὶ ἡ εὐλογοῦσα δεξιὰ τοῦ Κυρίου νὰ ὑπερίπταται τῶν κεφαλῶν σας πάντοτε. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ δώσετε τὰ ὀνόματα τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς γιὰ νὰ τὰ μνημονεύουμε».

Τέλος, προσέφερε ὡς εὐλογία στὸν Καθηγούμενο ἀντίγραφο ἐπιστηθίου Σταυροῦ τῶν φωτιστῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου τῶν Θεσσαλονικέων.

Ἀκολούθως, ἐφάλγη ἡ φήμη τοῦ Μακαριώτατου καὶ προπέμφθηκε ὡς τὴν εἴσοδο τοῦ Συνοδικοῦ Μεγάρου, ἐνῶ σήμαιναν καὶ πάλι χαρμόσινα οἱ καμπάνες καὶ ἡ χορωδία ἔψαλλε τὸ Θεοτοκίο «Τὴν παγκόσμιον δόξαν». Στὴν εἴσοδο τὸν ὑποδέχθηκαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος κ. Θεόφιλος καὶ οἱ δύο Γραμματεῖς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὡς ἐκπρόσωποι Τῆς.

Στὸν δεῦτερο ὄροφο τοῦ Μεγάρου τῶν Συνοδικῶν Ὑπηρεσιῶν, ὅπου τὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸν

Μακ. κ. Δωρόθεο ἀνέμενε μαζί μὲ τοὺς Σεβ. Συνοδικούς Μητροπολίτες ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος τὸν ὑποδέχθηκε μὲ συγκίνηση καὶ τοῦ παρουσίασε τοὺς Γραμματεῖς κ.κ. κληρικούς καὶ λαϊκοὺς συνεργάτες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀμέσως πραγματοποιήθηκε ἑκτακτὴ συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας καλωσόρισε τὸν Μακ. Πράγας μὲ τούτα τὰ λόγια.

*«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Πράγας
καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας Κύριε Δωρόθεε,*

Εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦτον χῶρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, μὲ πολλὴν ἐν Κυρίῳ ἀδελφικὴν χαρὰν ὑποδεχόμεθα τὴν ὑμετέραν Θεοφροῦρητον Μακαριότητα, τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας, μετὰ τῆς Συνοδείας σας.

Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν δικαιολογημένην χαρὰν τῆς σημερινῆς ὑποδοχῆς σας, ἡ ὁποία τόσο μᾶς τιμᾷ καὶ μᾶς δίδει τὴν εὐκαιρίαν ἀναθερμάνσεως τῶν ἀδελφι-

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ παρασημοφορεῖ τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου μετὰ τὸν Σταυρὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

κῶν μας δεσμῶν αισθανόμεθα καὶ τὴν χαρίεσσαν ἐν Χριστῷ ὑπερηφάνειαν, ὅτι ὑποδεχόμεθα τοὺς Διαδόχους τῶν ἐξ Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων, τῶν θεμελιωτῶν τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας καὶ ἐν Κυρίῳ πνευματικῶν Φωτιστῶν τῶν Σλαβικῶν λαῶν, Ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ὀφείλομεν τὴν ὑπερεκχειλίζουσαν τὰς καρδίας μας ἀγαλλίασιν κατὰ τὰς ἱστορικὰς ταύτας στιγμὰς.

Μετὰ τὴν πολλαπλὴν ταύτην χαρὰν σᾶς ὑποδεχόμεθα Ἁγίε Τσεχοσλοβακίας καὶ μετὰ πολλὴν ἀγάπην σᾶς ἀπευθύνομεν τό:

«ΩΣ ΕΥ ΠΑΡΕΣΤΗΤΕ»

Καλῶς ἤλθατε, λοιπόν, Ἁγιοὶ Ἀδελφοί, εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην Κυψέλην, ὅπου τὸ Πνευματικὸν Βουλευτήριον Ἀποφάσεων καὶ Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἁγίε Τσεχοσλοβακίας, ἔχομεν ἐπίγνωσιν ὅτι, εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς ἀνωθεν ταχθείσης εἰς ἡμᾶς ἀποστολῆς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, πορευόμεθα ἐν μέσῳ «ὄψεων καὶ σκορπίων».

Γνωρίζομεν ὁμοῦς ἐπίσης, ὅτι καὶ ὁ Κύριός μας δὲν ἐβάδισεν ἐν μέσῳ ἀνθέων, ἀλλὰ μᾶς ἐνημέρωσεν ἐγκαίρως, λέγων διὰ τῶν Ἁγίων Του Ἀποστόλων καὶ δι' ἡμᾶς «εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσι».

Εἰς τὴν δεδομένην λοιπὸν ταύτην πορείαν δοκιμασιῶν θαρραλέως προχωροῦμεν. Διότι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων δοκιμασιῶν, καὶ ἡ ἡμετέρα ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδική σας Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς ἡ ἀδέκαστος ἱστορία διαλαλεῖ, οὐκ ὀλίγον ἐδοκιμάσθησαν ἐξ αἰτίας ἀδελφικῆς μισαλλοδοξίας μετὰ ἀντιχριστιανικὸν πνεῦμα, τὸ ὅποσον, ἂς ἐλπίσωμεν, θὰ ἀμβλυνθῇ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν γνησίου διαχριστιανικοῦ πνεύματος.

Εἰς τοῦτο ἀσφαλῶς μεγάλως συντελεῖ καὶ τὸ σύγχρονον πνεῦμα ἀδελφοσύνης τῶν λαῶν τῆς γῆς, πρὸς θεμελίωσιν μονίμως τῆς μεταξύ μας ἀγάπης, ἐλευθερίας καὶ εἰρήνης, διὰ τὴν εὐτυχεστέραν διαβίωσιν ὅλων μας.

Τὴν μικρὰν ταύτην περαινοῦντες προσφώνησιν καὶ πάλιν χαίροντες ἀναφωνοῦμεν

«Ὡς εὖ παρῆσθητε».

Ο Μακ. Μητροπολίτης Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεος επιδίδει τὸ παράσημο τῶν Ἁγ. Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, Πρόεδρο τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθόδοξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ο Μακ. κ. Δωρόθεος ἀντιφώνησε θαυμάσια συγκινημένος κι ἐξέφρασε θερμότερες εὐχαριστίες γιὰ τὴν ὑποδοχὴ, φιλοξενία καὶ πρόσκλησή του στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὴ γνωριμία τοῦ διοικητικοῦ της κέντρου. Ἐκφράζοντας ἔμπρακτα τὰ αἰσθημάτά του ἀπένευμε στὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Σεραφεῖμ τὸ χρυσὸ παράσημο τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, στοὺς Σεβ. Συνοδικούς Μητροπολίτες τὸ ἀργυρὸ καὶ στὸν Παν. Ἀρχιγραμματεῦντα Ἀρχιμ. π. Ἰάκωβο Παπαθανασίου-Γκίνη καὶ τοὺς Γραμματεῖς Παν. Ἀρχιμ. π. Ἰγνάτιο Λάμπρα καὶ π. Γρηγόριο Παπουτσόπουλο τιμητικὲς διακρίσεις. Ἀπὸ πλευρᾶς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ ἀπένευμε στοὺς Σεβ. Πρόσοδ καὶ Μιχαλόδοτσε τὸν χρυσὸ Σταυρὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου, τὸν Αἰδ. Ἀρχιγραμματέα Πρωτ. Ἰεροσλάβ τὸν ἀργυρὸ καὶ στὸν Παν. Ἱερομόναχο π. Χριστοφόρο Πούλετς τὸν χάλκινο (ὁ Μακ. Πράγας ἔχει ἤδη τιμηθεῖ κατὰ τὴν πρώτη ἐπίσημη ἐπίσκεψή του στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἀνώτατο παράσημο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος). Ἀνταλλάχθηκαν ἐπίσης ἀναμνηστικὰ δῶρα κι ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ παρέθεσε στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Πράγας καὶ τῆς συνοδίας του.

Τὸ ἀπόγευμα ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱ. Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου Μακρυνοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος, ὅπου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεγάρων κ. Βαρθολομαῖος ἐπικεφαλῆς τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν, τὸν ὑποδέχθηκε μετὰ ἀδελφικῆ ἀγάπης. Ἐφάλη στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς δοξολογία καὶ ἀνταλλάχθηκαν θερμὲς προσφωνήσεις, δῶρα καὶ παρατέθηκε μοναστηριακὴ τράπεζα. Στὴν προσφώνησή του ὁ Σεβ. Μεγάρων εἶπε:

«Ἀγαπητὲ Προκαθήμενε τῆς Ἀγιοπάτης Τσεχοσλοβακικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας,

Ἡ τοικίη Ἐκκλησία τῆς Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος, ἀγάλλεται ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει τῆς ὑμετέρας Κορυφῆς καὶ τῆς ἐκλεκτῆς αὐτῆς συνοδείας, τὴν ὁποῖαν θεωρεῖ ἰδιαίτερον εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ.

Ἡ τοικίη ἡμῶν Ἐκκλησία διδάσκειται ἐκ τοῦ παραδείγματός τῆς Ἀγιοπάτης ὑμῶν Ἐκκλησίας, ἐκ τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀγώνων ὑπὲρ τῆς πίστεως, διότι ἡ τοικίη ἡμῶν Ἐκκλησία δὲν λησμονεῖ ὅτι ἡ Ἀγιοπάτη Ὁρθόδοξος ἐν Τσεχοσλοβακία Ἐκκλησία ἐδοκιμάσθη ὑπὸ πειρασμῶν μεγάλων καὶ πολλῶν ἀλ-

Ἀπὸ τὴν ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψιν τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου στὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀπ. Κακλαμάνη.

λά μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, ἐξῆλθε νικητρία καὶ πάλιν, κηρύσσει τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ ἱστορικῇ ταύτῃ χώρᾳ.

Αἱ προσευχαὶ τῆς τοπικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας λέγονται ἐνθερμοὶ πρὸς τὸν Ἅγιον Θεὸν ἵνα πάντοτε σκέπη τὴν Ἁγιοτάτην ὑμῶν Ἐκκλησίαν, ἐνδυναμώσῃ τὴν Σεπτὴν ὑμετέραν Κορυφὴν καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῆς Ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς καὶ μοναχοὺς, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ τοπικαὶ ἀνά τὴν οἰκουμένην Ὁρθόδοξαι Ἐκκλησίαι, αἰσθάνονται τὴν μεγάλην χαρὰν νὰ πληροφοροῦνται τὴν πνευματικὴν πρόοδον τῆς Ἁγιοτάτης ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν σεπτὴν Κορυφὴν νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ δεχθῇ ἐν μικρὸν ἀναμνηστικὸν δῶρον διὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν ἱεράν ταύτην μονήν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔργον τῶν χειρῶν τῶν ἐν αὐτῇ μοναζουσῶν.

Παρακαλῶ ἐπίσης τοὺς Σεβασμιωτάτους ἁγίους ἀδελφοὺς νὰ λάβουν ἕνα μικρὸν ἀναμνηστικὸν δῶρον».

Ὁ Μακ. Πράγας κ. Δωροθέος ἀντιφώνησε ὡς ἑξῆς:

«Σεβασμιώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἀδελφέ, ἐπι-

τρέψατέ μου ἐγκάρδια νὰ σᾶς εὐχαριστήσω καὶ ἐκ τῆς συνοδείας μου καὶ ἐγὼ προσωπικά, γιὰ τὰ θεομὰ λόγια, πὸν ἐκφράσατε μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴ σας, αὐτὰ τὰ λόγια σας εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν κοινὴ πίστι, πὸν μᾶς ἐνώνει ὅλους μαζί καὶ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἶπατε προηγουμένως ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας ἐβάδισε διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ καὶ διὰ τὰ εὐχάριστα καὶ διὰ τὰ δυσάρεστα, πὸν ἐπιτρέπει σὴν Ἐκκλησία νὰ γνωρίζῃ ὅτι τὸ χροσάφι διὰ τῆς φωτιᾶς καθαρίζεται. Ἔτσι καὶ ἡ δική μας προσωπικὴ ζωὴ, ἡ ἐπίγειος ζωὴ πὸν εἶναι ἀφιερωμένη σὸν Κύριον διὰ τῶν πνευματικῶν δοκιμασιῶν καθαρίζεται, ἀπὸ τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀδυναμίες μας, καὶ ὅλη ἡ ἐλπίδα μας εὐρίσκεται σὸν Κύριον. Ἐμεῖς γνωρίζουμε τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, τὰς σκληρὰς δοκιμασίας αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι διαφύλαξαν τὰς στήλας τῆς Ἐκκλησίας, τὴν καθαρότητα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Αὐτὸ τὸ πολυτιμώτατο διαμάντι πρέπει νὰ τὸ διαφυλάξουμε καὶ νὰ τὸ μεταδώσουμε σ' αὐτοὺς πὸν ἐρχονται σὲ ἀντικαταστάσι μας. Ἐμεῖς δὲν λυπούμεθα ἐπειδὴ ἐδέχθημεν τόσον σκληρὰν δοκιμασίαν. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας κατὰ τὸν 2ον

Ἀπὸ τὴν ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψή τοῦ Μακ. Μητροπολίτη Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου στὸν Ὑφυπουργὸ Ἐξωτερικῶν κ. Γιάννη Καψῆ, ἀρμόδιο γιὰ τὰ θέματα Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς ἀποδημίας.

Παγκόσμιον Πόλεμον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν εἶχε καταστραφεί. Μᾶς ἐθεωροῦσαν ἀνύλαρτους, καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς ζῶμεν, ἔχομε τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν νὰ ἐπικοινωνοῦμε διὰ τῆς προσευχῆς μὲ τοὺς ὁμοδόξους ἀδελφοὺς τῆς Ἁγίας Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐμεῖς νοιώθουμε τὴν θεῖαν βοήθειαν κατὰ τὰς δοκιμασίας μας, ἀλλὰ διὰ τῶν προσευχῶν καὶ τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς, ποὺ ζοῦν καὶ οἱ μοναχοὶ ποὺ βλέπομε σήμερον ἐδῶ, καὶ ἄλλων αἱ προσευχαὶ γιὰ μᾶς στὸ Θεό, ἐσώθημεν. Ἐγὼ ἰδιαίτερος ἀγαπῶ τὰ μοναστήρια καὶ θεωροῦσα καὶ θεωρῶ χρυσὴν περίοδον τῆς ζωῆς μου, τὴν περίοδον ποὺ εὐρισκόμουν σὲ μοναστήρι.

Αὐτὸ τὸ μοναστήρι μὲ στήριξε σὴν πίστι. Ὁ προορισμὸς μου, ἦταν μὲ τὶς δυνάμεις μου νὰ ὑπηρετήσω τὸν λαόν, τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐγὼ αὐτὸ τὸ ἀξίωμα τὸ πῆρα ἀντάξια, ἐκλαίγα μὲ θερμὰ δάκρυα μπροστὰ σὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Θεοτόκου, καὶ τὴν παρακαλοῦσα ἕνα πρᾶγμα. «Μητέρα τοῦ Θεοῦ, παρακάλεσε τὸν Σωτῆρα μας Ἰησοῦ Χριστὸν καὶ Υἱόν Σου, γιὰ νὰ μὴν ἐγκαταλειφθῶ» ὥστε ἀπὸ τὸ βάρος τῶν καθηκόντων, νὰ μὴν γενθῶ τὴ δοκιμασία ποὺ γνώρισαν οἱ Ἀπόστολοι στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆς.

Ἀγαπητὲς ἐν Κυρίῳ ἀδελφές, πατέρες καὶ ἀδελφοί, σ' ὅλες τὶς δοκιμασίες, καταφεύγετε εἰς τὸν Θεόν, ὁ Ὅποιος ἀνὰ πάσαν στιγμήν προσφέρει δυνάμεις, ἐνίσχυοι καὶ παρηγορίαν. Βλέποντας τὴν εὐλάβειαν τῶν ἀδελφῶν, οἱ ὁποῖες τὸν χρόνον αὐτὸν ποὺ ἔλαβαν καὶ ὑποσχέθηκαν στὸν Κύριον, ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τοῦ προστάτη Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου, εὐχόμενοι ὅλες σας νὰ εἰσέλθετε μὲ τὶς φρόνιμες παρθένες, μὲ ἀναμμένες λαμπάδες στὰ χέρια, πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως στὸν Θεό, νὰ εἰσέλθετε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σας. Ἐγκάρδια σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὰ θερμὰ σας λόγια καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τὰ εὐγενεῖά σας δῶρα. Ἐχομε ὅμως μεγάλη ἀνάγκη τῶν προσευχῶν σας σὴν Προσκομιδῇ. Μὴ μᾶς λησμονῆτε».

Τὸ πρωινὸ τῆς Τρίτης 5 Νοεμβρίου ὁ Μακ. κ. Δωροθέος πραγματοποιήσε, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Σεβ. Κορίνθου κ. Παντελεήμονα κ.κ. κληρικοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας ἐθιμοτυπικὲς ἐπισκέψεις στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Χρήστο Σαρτζετάκη, τὸν ὁποῖο παρασημοφόρησε μὲ τὸ χρυσὸ παράσημο τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ

Θρησκευμάτων κ. Ἀπόστολο Κακλαμάνη καὶ τὸν Ὑφυπουργὸ Ἐξωτερικῶν ἀρμόδιο γιὰ τὰ θέματα Ἐκκλησιῶν κ. Γιάννη Καψῆ, μὲ τοὺς ὁποίους ἀντάλλαξε χρήσιμες ἀπόψεις. Ἐπίσης ἐπισκέφθηκε τὸν ἱερὸ θράχο τῆς Πύνας, ἀπὸ ὅπου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κήρυξε στοὺς Ἀθηναίους τὸν ἀληθινὸ Θεό.

Τὸ μεσημέρι ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος καὶ τὰ μέλη τῆς συνοδίας του, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, τὰ μέλη τῆς Δ.Ι.Σ., ὁ Ἀρχιγραμματεὺν Παν. Ἀρχιμ. π. Ἰάκωθος Παπαθανασίου - Γρίνης, ὁ Αἰδ. Πρωτ. π. Στέφανος Ἀβραμίδης καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Σ. παρακάθησαν σὲ γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Πράγας στὴν Πρεσβεία τῆς Τσεχοσλοβακίας. Προηγουμένως τοὺς προβλήθηκε ταινία μὲ τουριστικὰ ἀξιοθέατα τῆς φίλης χώρας. Τὸ ἀπόγευμα ἦταν ἐλεύθερο.

Τὴν Τετάρτη τὸ πρωὶ ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος καὶ τὰ μέλη τῆς συνοδίας του συνοδευόμενος ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ, πού προήδρευε τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ.Ι.Σ., ἀπὸ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀχελώου κ. Εὐθύμιο ἐπισκέφθηκε τὴν ἐνορία Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Θεράποντος Ζωγράφου, ὅπου Ἱερὸς Κλήρος καὶ Λαός, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρωτοσύγκελλο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Παν. Ἀρχιμ. π. Δημήτριο Μπεκιάρη καὶ τὸν Αἰδ. Γεν. Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο Πρωτ. π. Κωνσταντῖνο Ἀνδρουλάκη, τοῦ ἐπιφύλαξαν ἐγκάρδια ὑποδοχή, στὴν ὁποία πῆραν μέρος καὶ μαθητὲς τῶν Σχολείων Ζωγράφου. Μετὰ τὸν Ἱ. Ναό, ὁ Μακ. ἐπισκέφθηκε τὴ Στέγη Γερόντων τῆς Ἐνορίας, ἕνα πρότυπο στὸ εἶδος τοῦ ἱδρυμα, γιὰ τὸ ὁποῖο ἐξέφρασε τὸν ἐνθουσιασμό του. Ἐπίσης ἐπισκέφθηκε τὸ λαμπρὸ ἱδρυμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς γιὰ τὰ δυσπροσάρμοστα κορίτσια «Δάμιαρις» στὴν Ἀνοιξη καὶ διαπίστωσε τὸ εὖρος τῆς ἐργασίας πού διεξάγει στὸν χῶρο τῆς εὐποιίας ἢ Χριστιανικῆ Ἀλληλεγγύη τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Τὸ ἀπόγευμα ὁ Μακ. ἐπισκέφθηκε ἕνα ἀκόμη ὑποδειγματικὸ ἱδρυμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὴ Στέγη Κατακοίτων Γερόντων καὶ τὸ θράδυ παρακάθησε σὲ δεῖπνο στὸ Θεολογικὸ Οἰκοτροφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὅπου οἱ σπουδαστὲς τὸν ὑποδέχθηκαν κατὰ τὴ μοναστηριακὴ τάξη. Τὸν προσφώνησε ὁ Παν. Ἀρχιμ. π. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς, Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος μὲ τὰ ἐξῆς:

«Μακαριώτατε Μητροπολίτα Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ.κ. Δωρόθεε,

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ πνευματικὸ πατέρα τοῦ Οἰκοτροφείου κ.κ. Σεραφεῖμ,

Τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἰσθάνεται ἀπόψε μεγάλην χαρὰν διὰ τὴν τιμὴν πού τοῦ ἐκάματε νὰ τὸ ἐπισκεφθῆτε καὶ νὰ παρακαθῆσθε εἰς τὸ λιτό, ἀλλὰ φιλόξενο τραπέζι του.

Ἡ παρουσία σας ἐκτὸς τοῦ ὅμι μᾶς δίδει τὴν εὐλογίαν τῆς κατὰ Θεὸν κοινωνίας, σφρηλατεῖ καὶ ἐπαυξάνει τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας τοὺς ὁποίους πρῶτοι συνέστησαν οἱ Ἕλληνες Ἱεραπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, συνέσφιγξαν στὴ ροὴ τῶν αἰῶνων διαπρεπεῖς Ἐπίσκοποι καὶ διδάσκαλοι, ἐσχάτως δὲ ἀνεπτύξατε ὑμεῖς.

Ἄγιε Πράγας, οἷς ὑποδεχόμεθα, ὡς ἄγγελον Κυρίου καὶ μὲ σκιρτήματα καρδίας ἀναφωνοῦμε: «Ἐὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἰδρύθηκε ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου εἰς τὸν περίβολον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πειράκη τὸ ἔτος 1937, καὶ μετὰ δεκαετίαν περίπου, λόγω τοῦ μεσολαβήσαντος πολέμου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἐχρησιμοποιήθη ὡς στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον, ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Σπυρίδωνος ἐτέθη εἰς κανονικὴν λειτουργίαν καὶ ἐδέχθη τοὺς πρῶτους φοιτητὰς. Τὸ ἔτος 1970 προσέφερε τὸ κτίριόν του διὰ τὴν στέγασιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ μετεφέρθη ὀλίγον ἀργότερον εἰς τὸν Μοναστηριακὸν τοῦτον χῶρον ἧς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅπου σήμερα συνεχίζει τὴν λαμπρὰν του παράδοσιν.

Τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον δὲν εἶναι Σχολή, ἀλλ' ἐκκλησιαστικὸν κοινόνδιον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παροχὴν στέγης καὶ τροφῆς καταβάλλεται προσπάθεια μεταδόσεως εἰς τοὺς Θεολόγους Φοιτητὰς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας μὲ τὰς καθημερινὰς Θείας Λειτουργίας καὶ τὰς λοιπὰς ἀκολουθίας τοῦ νυχθημέρου, μὲ τὴν μελέτην πατερικῶν κειμένων, τὴν προσευχὴν, τὴν ἐξάσκησιν εἰς τὸ κηρυκτικὸν καὶ κατηχητικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν δίωσιν τῆς Θεολογίας εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν.

Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωῆς ὑποδεικνύεται εἰς τὸν νέον Θεολόγον νὰ πλησιάσῃ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τῆς ἰδικῆς του καθάρσεως, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν σοφίαν καὶ τὴν γνῶσιν, ὅπως ἐπιγραμματικὰ τονίζει καὶ ὁ χαλκέντερος Ὁριγένης: «ὁ καθάριον ἑαυτὸν ἐκ τῶν παθῶν καὶ ἐργαζόμενος τὰς ἐπιτολάς τοῦ Θεοῦ, τοῦ ψυχιοτρόφου ἄριτου σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ ἐμπλησθήσεται» (Εἰς παροιμ. Σολομώντος, Ρ.Γ. 17,245Α).

Εἰς τὸ πνευματικὸν τοῦτο φνιτώριον συνδυάζεται ἡ ἐπιστήμη μὲ τὴν ἀρετὴν, ἡ θεωρία μὲ τὴν πράξιν, ὁ περὶ Θεοῦ λόγος μὲ τὴν ἐν Θεῷ ζωὴν μέσα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτει ὁ Θεὸς τὸ πρόσωπόν του εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν καθιστᾷ μέτοχον τῶν θείων ἐνεργειῶν του. Ἡ ἐν τῷ Οἰκοτροφεῖῳ προετοιμασία τῶν νέων Θεολόγων διαπνέεται ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «Βούλει Θεολόγος γενέσθαι ποτὲ καὶ τῆς θεότητος ἄξιος; Διὰ πολιτείας ἀνελεθε. Διὰ καθάρσεως κτήσαι τὸ καθαρὸν» τὰς ἐπιτο-

λὰς φύλασσε· διὰ προσιαγμάτων ὄδευσον· πράξις γὰρ ἐπίβασις θεωρίας».

Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀπέβλεψε ποτὲ εἰς τὴν ἀποκτησὶν σιείρων γνώσεων τῶν ὑποψηφίων σιειλεχῶν τῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀποκτησὶν γνησίου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, τὸ ὁποῖον ἐγγυᾶται τὴν ἀνεῖον ἀνάπτυξιν τῆς Θεολογίας, ἐμπνέει τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης ἐνώνει τοὺς ἐργάτας μὲ τὴν ὄλην Ἐκκλησίαν.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειάς αὐτῆς εἰς τὸ διάστημα τῆς 35ετοῦς ζωῆς τοῦ Οἰκοτροφείου, ὑπῆρξαν καιταπληκτικὰ καὶ ἐδικαίωσαν πλήρως τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς ὀραματισμοὺς τοῦ ἰδρυτοῦ του.

Κατὰ τὴν περίοδον 1950 - 1985 ἐφοίτησαν 1.300 Θεολόγοι Φοιτηταὶ ἐκ τῶν ὁποῖων πολλοὶ εἰσηλθάν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οἱ δὲ ἄλλοι ἐργάζονται ὡς Θεολόγοι Καθηγηταὶ εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν. Ἄξιον ὑπογραμμίσεως εἶναι, ὅτι ἀπὸ τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον προῆλθαν 20 Ἐπίσκοποι, 30 Καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, καὶ πλείστοι ὄσοι διαπρεπεῖς Ἱεροκλήρυκες, Πρωτοπρεσβύτεροι καὶ Μοναχοί, οἱ ὁποῖοι σήμερα ἐργάζονται ἐδουνηδῆτως καὶ τιμίως εἰς τὸν ἀμπελώννα τοῦ Κυρίου.

Ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον κατὰ τὸ διάστημα τῶν σπουδῶν τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα 200 ἀλλοδαποὶ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν τῶν καλλιέργησαν τοὺς δεσμοὺς ἀγάπης καὶ συνεχίζον νὰ ἐργάζονται διὰ τὴν σύσφιγξιν τῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν.

Σήμερα ὑπὸ τὴν ἀκοίμητον φροντίδα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τοῦ καὶ πνευματικοῦ πατρὸς τοῦ Οἰκοτροφείου, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν πατρικὴν προσιασίαν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, συνεχίζει τὴν πορείαν του καὶ εὐελπιστεῖ, ὅτι θὰ συνεχίσῃ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἱκανὰ σιειλέχη, Θεολόγους μὲ φόβον Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι θὰ παραλάβουν τὴν σκντάλην ἀπὸ ὑμᾶς τοὺς πρεσβυτέρους, διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν ἐπίπνον ἀλλὰ σωσιτικὴν ἀποστολὴν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Οἰκοτροφεῖον σήμερα ἀριθμεῖ 50 φοιτηταὶς τῆς Θεολογίας ἐκ τῶν ὁποῖων οἱ 35 εἶναι Ἑλληνες καὶ οἱ λοιποὶ ἀλλοδαποί, ἦτοι 2 Ρουμάνοι, 4 Αἰγύπιοι, 1 Ἰνδός, 1 Γερμανός, 1 Αἰθίοψ, 2 Γκιανέζοι καὶ 1 Τσεχοσλοβάκος, ἰδικόν σας πνευματικὸν τέκνον, ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἱερομόναχος κ. Χριστοφόρος Πούλις, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπιτρέψατέ μου νὰ ὑπογραμμίσω, ὅτι πρέπει νὰ κανχᾶται ἡ Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἀκόμη ἀναμένει αὐτὰς τὰς ἡμέρας 1 Ἰάπωννα, 1 Ἰορδανόν, 1 Ἀμερικανόν, 3 Νιγηριανούς καὶ 1 Κεννᾶτην.

Εὐχηθεῖτε, Μακαριώτατε, νὰ δώσῃ ὁ Κύριος εἰς τοὺς νέους τούτους θλαστούς τῆς Ἐκκλησίας μας πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως. Νὰ φωτίσῃ τοὺς

ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας τῶν, ὥστε νὰ γνωρίσουν τὴν ἐλπίδα τῆς κλήσεώς τῶν καὶ τὸν πλοῦτο τῆς δόξης τῆς κληρονομίας τοῦ Χριστοῦ. Νὰ δώσῃ τὴν δύναμίν του, ὥστε νὰ παραμείνουν "ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομοῦμενοι ἐν αὐτῷ καὶ θεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει" (Κολασ. 6' 7).

Ἡμεῖς θὰ προσευχώμεθα εἰς τὸν Κύριον νὰ σᾶς ἐνδυναμώσῃ εἰς τὸν τραχὺν ἀγῶνα ἧς μαρτυρίας τοῦ ἁγίου ὀνόματός του καὶ νὰ σᾶς χαρίξῃ εἰς τὸν λαόν του "σῶον, ἐντιμον, ὑγιᾶ, μακροήμεροντα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς αὐτοῦ ἀληθείας".

Τέλος ἐπιτρέψατέ μου ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα θαυντάτου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ἀντίδοσιν νὰ σᾶς προσφέρω ἐκ μέρους τῶν φοιτητῶν τὰ συμβολικὰ αὐτὰ δῶρα.

Τὴν εἰκόνα τοῦ προσιάτου τοῦ Οἰκοτροφείου μας ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ζωγραφισμένη σὲ πέτρα ἀπὸ ἁγιογράφον φοιτητὴν, διὰ νὰ σᾶς ὑπενθυμίξῃ εἰς τὰς ὥρας τῆς ἀγωνίας ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ ἱερός πατὴρ ἔλεγε: "τὰ κύματα τὴν πέτραν οὐ διαλύει, ἀλλ' αὐτὰ εἰς ἀφρόν διαλύονται", καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ συνωνύμου σας ἁγίου Δωροθέου, ἐπίσης ζωγραφισμένην ἀπὸ ἁγιογράφον φοιτητὴν τοῦ Οἰκοτροφείου, διὰ νὰ σᾶς ἐνισχύῃ εἰς τὰ ἀσκητικὰ σας παλαίματα καὶ ἀποτελῇ πηγὴν δυνάμεως καὶ ὑπομονῆς.

Τέλος σᾶς προσφέρωμεν ἐκ μέρους τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μερικὰς ἀπὸ τὰς ἐκδόσεις τῆς, ἦτοι Καινὴν Διαθήκην, Δίσκουσ Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ ἱερὰς εἰκόνας, διὰ νὰ τὰς διανεμίτε εἰς τὸ ποιμνίόν σας, ὡς εὐλογίαν ἐξ Ἑλλάδος.

Πολλὰ τὰ ἔτη σας, Μακαριώτατε Δέσποτα».

Συγκινημένος ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος ἀντιφώνησε ὡς ἐξῆς:

«Μακαριώτατε ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἀδελφὲ καὶ Ἀρχιεπίσκοπε τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας,

Ἐγὼ δὲν θρίσκω λόγους ὥστε ἄξια νὰ εὐχαριστήσω τὴν Μακαριότητά Σας γιὰ τὰ πλοῦσια αἰσθήματα πὸν δεῖξατε πρὸς ἐμᾶς. Ἡμεῖς ζοῦμε σὲ πολὺ διαφορετικὰς συνθήκες. Ἡ Τσεχοσλοβακικὴ Ἐκκλησία πάντοτε εὐρίσκειτο ὑπὸ τὴν πίεσιν ἄλλων ὁμολογιῶν, τῶν Προτεσταντῶν καὶ τῶν Λατίνων. Ὁ δρόμος μας ἦτο πάντοτε στενὸς καὶ ἀγκυλωτός. Κάποτε ἔμους καὶ ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία ἐπίσης πολλὰ ὑπέφερε κατὰ τὴν διαδρομὴ τῆς ὑπάρξεώς τῆς, χάρις εἰς τοὺς ἀφοσιωμένους Ἀρχιεπιμένους, Ποιμένους καὶ πιστούς, ἰδιαίτερος χάρις στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία πάντοτε ἐξήρχετο νικῆτρια, νικῆτρια τοῦ ἀγαθοῦ κατὰ τοῦ κακοῦ. Νικῆτρια κατὰ τῆς παρανομίας καὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ εὐλογεῖ κάθε πνευματικὴ κίνησι πὸν ἐπιδιώκει τὸ ἀγαθὸ καὶ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου Γένους. Ἡμεῖς μῆκαμε σ' αὐτὸν τὸν εὐαγγελικὸν κῆπον πὸν ἔχει φντενθεῖ ὑπὸ τοῦ Ἀπο-

Άναμνηστική φωτογραφία από την επίσκεψη του Μακ. Μητροπολίτη Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας στην ΄Ι. Άρχιεπισκοπή Άθηνών. Δίπλα του ο Μακ. Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ.

σιόλου Παύλου και Οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου. Ἀναλογιζόμενος ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περιπάτησε αὐτὰ τὰ μέρη, εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν ποὺ μὲ ἀξίωσε νὰ πατήσω σ' αὐτὴν τὴν γῆν και νὰ μῶ σὶ Ἅγιο αὐτὸ περίβολο τῆς Ἁγίας Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σὰς παραθεωρήσω ἐσὰς τοὺς νέους ποὺ βρίσκεσθε σ' αὐτὸν τὸν ἱερὸν χώρον. Ἐκφράσατε τὴν ἐπιθυμία νὰ μῆτε σὴν ὑπηρεσία τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ παιδικὰ σας χρόνια. Ἐσεῖς ὁμοιάζετε μὲ ἐκείνους τοὺς Ἀποστόλους ποὺ τὰ ἐγκατέλειψαν ὅλα και ἀκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ παραμονή σας ἐδῶ ὁμοιάζει μὲ τὴν παραμονή τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ζοῦσε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἐγὼ μὲ πολλὴ προσοχὴ παρακολούθησα τὰ ὅσα ἀνέφερε ὁ Πανοσιολογιώτατος γιὰ τὴν παραμονή σας και τὴν ὄλη δραστηριότητα ἐδῶ. Ἐξελέξατε μακαρία ὁδὸ, ἀποφασίσατε νὰ ὑπηρετήσετε ὄχι μόνον τὰ πράγματα τῆς παρούσης ζωῆς. Συγχρόνως ἐτοιμάζεσθε νὰ γίνετε κήρυκες τοῦ Ἐθαγγελίου, νὰ καθοδηγήτε τοὺς ἀνθρώπους σὴν πίστι και τὴν εὐσέβεια ἀλλὰ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐσεῖς πρέπει νὰ διδάχητε γιὰ νὰ διδάξετε τοὺς ἄλλους. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέει ὅτι ὁ ἀνθρώπος δὲν διδάσκει μόνον μὲ τὸν λόγο ἀλλὰ μὲ τὸ παράδειγμά του. Ἀλλὰ γνωρίζετε και τὰ λόγια τοῦ Σωτήρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶπε σὶ σπῆτι τοῦ δικαίου Λαζάρου ὅτι ἡ Μαρία ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο. Τέτοια μερίδα ἀγαθὴ ἐκλέξατε και ἐσεῖς, νὰ εἶσθε, νὰ φανῆτε ἄξιοι τῶν προγόνων σας. Διότι αὐτοὶ σὰς ἄνοιξαν τὸν δρόμο, αὐτοὶ θεμελίωσαν, ἔκτισαν ἕνα σταθερὸ θεμέλιο, ἐφύττευσαν τὴν ἄμπελο τοῦ Κυρίου. Ἐσεῖς θὰ εἰσελθετε σὶ τὸν ἄμπελόνα αὐτό. Ὁ Θεὸς ἄς ἐλογήσῃ τις καλὲς σας διαθέσεις και προθέσεις. Ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ σὰς φωτίσῃ, νὰ εἰσελθῇ σὶ τὸ νοῦ σας και τὴν καρδιά σας, ἀλλὰ πρῶτα ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ καθαρίζετε τὸν νοῦ, τὴν καρδιά και τὸ πνεῦμα, τότε θὰ ἐπαναπαύεται μέσα σας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τότε κάθε σας προσπάθεια θὰ ἐμπλουτίσῃ τὴν καρδιά σας. Ἐμεῖς ἐγνωμονοῦμε τὸν Θεόν, εὐχαριστοῦμε τὸν Θεόν ποὺ καλεῖ σὴν Ἐκκλησία του νέους ἀνθρώπους, διότι ἡ νεολαία μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας μας και αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν ἔμεῖς θὰ τὴν μεταδώσουμε σὴν Ἐκκλησίαν, ἔμεῖς θὰ φύγουμε ὅπως και ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι ἀλλὰ τὸ καθῆκον μας και ἡ ἀποστολή μας εἶναι νὰ ἐτοιμάσουμε διαδόχους σ' αὐτὴν τὴν ἀποστολή.

Σὰς εὐχομαι καλὴ ὑγεία, νὰ εἶσθε ἱκανοί, δεκτικοὶ τῆς διδασκαλίας, μὴν συγκεντρώνεται μόνον μηχανικὲς γνώσεις, ἀλλὰ νὰ εἰσελθετε και βαθύτερα σὶς γνώσεις αὐτές. Ἀλλὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ διδάσκεσθε νὰ εἶσθε εὐσεβεῖς διότι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει, ἡ εὐσέβεια εἶναι πρὸς πάντα ὠφέλιμος, αὐτὸς ὁ δρόμος τῆς εὐσεβείας ἄς ἐνισχύῃ τὸν νοῦ σας και τὴν καρδιά σας και νὰ σὰς ἀξίωσῃ ὁ Θεὸς νὰ μὴν εἰσθε οἱ ἀνθρώποι ποὺ νὰ προσβάλλετε τὴν ἀποστολή σας. Ἐμεῖς χαίρομεθα ποὺ ἔχουμε και τὸν ἀντιπρόσωπό μας ἐδῶ σὶ τὸ Οἰκοτροφεῖο δράτομα τῆς εὐκαιρίας

νὰ ἐκφράσω τὴν ἐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν Μακαριώτατο διὰ τὸν φοιτητὴν μας ποὺ εἶναι ἐδῶ, νὰ σὰς φυλάττῃ ὁ Κύριος ἐν ὑγεία και νὰ σὰς δυναμώσῃ εἰς εἶη πολλά. Εἰς ἔνδειξιν τῆς γνωριμίας μας, τῆς ἐπαφῆς μας και τῆς ἐπισκέψεώς μας ἐδῶ, προσφέρω τὴν Θεία Λειτουργία σὴν Τσεχικὴ γλώσσα, τὴν βιογραφία τοῦ ἀνακαινιστῆ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σὴν Τσεχοσλοβακία, τὸν ὁποῖο οἱ Γερμανοὶ τὸ 1942 τὸν τουφέκισαν μὲ ὄλους τοὺς συνεργάτες του και ὁ Θεὸς μὰς διεφύλαξε και τώρα βρίσκομεθα ἀνάμεσά σας και γι' αὐτὸ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεόν.

Μόλις τελείωσε ὁ Μακ. Πράγας, τὸν λόγο ἔλαβε ὁ παριστάμενος Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τοὺς τροφίμους τοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, σὴν ὁποία προεδρεύει και νὰ πῆ:

«Μακαριώτατε, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἀγαπητοὶ μας φοιτηταί.

Εἶμαι βέβαιος ἀπόλυτα ὅτι ὁ Μακαριώτατος Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας μὲ τὸ ταξίδι του αὐτὸ σὴν χώρα μας ἠσθάνθη πρᾶγματι χαρὰν μεγάλην και ὑπὸ τὸ κράτος τῆς χαρᾶς αὐτῆς βγαίνουν τὰ λόγια τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἠκούσαμε μὲ τόσον ζεστὸν παλμόν, μὲ τόσην θέση. Σὺν τοῖς ἄλλοις ἀγαπητοί, ὅπως και ὁ ἴδιος ὁ Μακαριώτατος ἀνέφερε ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας ζεῖ και κινεῖται μέσα σὲ δύσκολους δρόμους και εἶναι μία Ἐκκλησία ἡ ὁποία ἐδοκιμάσθη σὶ παρελθόν κρούσας και μάλοια, θὰ τὸ εἶπω μετὰ παρηγοίας και εὐθέως, ἀπὸ ἀδελφούς ἐν Χριστῷ, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἔκαμαν νὰ μαρτυροῦσαν τόσον ὅσον ἴσως και ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν πιστεύουν κὰν εἰς τὸν Θεόν.

Πάντως, Μακαριώτατε και ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, εἶναι εὐλογία Θεοῦ τὸ ὅτι μέσα εἰς τὴν αἰχμηρότητα τῆς ἐποχῆς μας ὡσὰν σὲ ἐρήμους ὑπάρχοντες αὐτὲς αἱ δάσεις, αἱ δροσιτικαὶ δάσεις ὅπως εἶναι τὸ παρὸν Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον ἢ και ὅπου ἄλλοῦ ὑπάρχοντες παρῶμοια ἰδρύματα και ὑπάρχοντες πολλὰ και εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν νεότητα ἀλλὰ και εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, ποὺ δίνουν τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ ἡθικαὶ ἀξίαι αἱ ὁποῖαι σὶ τοὺς καιροὺς μας βάλλονται και καταβάλλεται προσπάθεια νὰ μειώσουν τὴν ἀξία των και τὸ κῶρος των, θὰ διατηρηθοῦν ἀλλὰ και θὰ ἀρδεύουν μέσα σὴν αἰχμηρότητα αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ἐν ἐρήμῳ, ὅπως εἶπα προηγουμένως, θὰ ἀρδεύουν και θὰ ἀρδεύουν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων και θὰ δροσιζοῦν τὰ χεῖλη των ἀπὸ τὴν ξηρασίαν και ἀπὸ τὸ στέγνωμα τὸ ὁποῖον ἐπιφέρουν αἱ νέαι ἰδέαι, αἱ νέαι προσπάθειαι αἱ ὁποῖαι συντείνουν εἰς τὸ νὰ ἀντικαταστήσουν τὰ ὄμορφα και ἀθάνατα ἰδανικά, μὲ ἄλλα ψεύτικα «ἰδανικά».

Τὸ Οἰκοτροφεῖον τοῦτο εἶναι ἕνας φάρος μικρός, ὁ ὁποῖος θὰ φωτίσῃ τὴν Ἑλλάδα, τὴν χώραν μας, τὴν

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος γιὰ τοὺς ἐξ Ἑλλάδος διαμένοντες φοιτητὰς ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰς ὁποίας πολλοὶ ὑπάρχουν μέσα ἐδῶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας. Θὰ ἔχη καὶ αὐτὴ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὑποτρόφου τῆς, ἢ ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ καὶ ἔχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ μᾶς στείλειτε καὶ ἄλλους ὑποτρόφους, φάρους πὸν θὰ ἀκτινοβολοῦν μὲ τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας, τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, πὸν εἶναι τὸ φῶς ἐκεῖνο πὸν ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον, κάθε ἄνθρωπον εἰς τὴν γνώσιν τῆς Ἀληθείας καὶ πὸν ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ὅσον οὐδεμία ἄλλη διδασκαλία: «Ἐγὼ εἰμι τὸ Φῶς τοῦ κόσμου». Εἶπε ὁ Κύριος: «Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλ' ἔξει τὸ Φῶς τῆς ζωῆς». Νὰ γιατί, Μακαριώτατε, ἐκφράσατε τὴ χαρὰ σας ἀπόψε καὶ σεῖς καὶ ἡ ἀκολουθία σας μὲ τὴν ἐπίσκεψίν σας καὶ μὲ τὴν δική μου ἐπίσκεψιν φυσικὰ σὺ Οἰκοτροφεῖο τοῦτο, εἰς τὸν φάρον αὐτόν, καὶ παρακαλῶ νὰ φέρνετε στὴ σκέψιν σας πάντοτε τὴν εἰκόνα αὐτῆ τῶν ὡραίων νιάτων ἐδῶ, τῶν ὡραίων νέων μας πὸν διάλεξαν τὸν δρόμο τὸν ὅποιον ὁ Κύριος θέλει νὰ ἀκολουθοῦν οἱ ὄπαδοί του. Σεῖς δέ, Ἄγιε ἀδελφέ, δὲν ἔχετε ἀνάγκη βέβαια ἀπὸ τὸ στήριγμά μου, τὸ στήριγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε ἡ ἠθικὴ βοήθεια ἐνὸς ἀδελφοῦ πρὸς ἄλλον ἀδελφόν, μιᾶς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἄλλην ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἀκριβῶς οἰκοδόμημα τὸ ὅποιον δὲν ἔμπορεῖ εὐκολὰ νὰ διασαλευθῇ, ἄλλωστε τὸ λέγει καὶ ἡ Γραφή: «ἀδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὄχυρά καὶ ὑψηλή, ἰσχύει δὲ ὡσπερ τεθεμελιωμένον βασιλεῖον». Ἐγὼ μὲ αὐτὰ τὰ ὀλίγα ἐπισφραγίζω τὸ ἀποφινὸν δείπνον πὸν ἔχει τὴν ὄψιν, ὡς πρὸς τὴν διάταξιν, τοῦ δείπνου Ἐκείνου, τοῦ μεγάλου καὶ ἀθανάτου δείπνου, τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου κατὰ τὸν ὅποιον ἐδόθησαν ὑποθήκαι εἰς τοὺς μαθητὰς ὥστε νὰ φύγουν μετὰ τὰ ἅγια πάθη τοῦ Κυρίου καὶ τὴν Ἀνάστασιν καὶ νὰ σκορπίσουν τὸ φῶς τῆς θείας διδασκαλίας του. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι αἱ παραμοναὶ τῆς ἀναχωρήσεώς σας ἐπιτρέπατέ μου, Μακαριώτατε, νὰ ἐγείρω τὸ ποιήριον τοῦτο καὶ νὰ πῶ εἰς ὑγείαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τῶν συνοδῶν σας, εἰς ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ Ὁρθοδόξου Τσεχοσλοβακικοῦ λαοῦ καὶ γενικῶς τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Ἔθνους. Ὡς ἐπίσης, ἀγαπητὰ μου παιδιὰ καὶ εἰς ὑγείαν ὑμετέραν ἐρχόμενος φωτισμὸν ἄνωθεν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὡραίων σκοπῶν γιὰ τοὺς ὁποίους καὶ ἀποφασίσατε νὰ σπουδάσετε τὴν ἰεράν Ἐπιστήμην. Πολλὰ τὰ ἔτι σας».

Κατόπιν χαιρέτισε τὸν Μακ. Πράγας ἐκ μέρους τῶν σπουδαστῶν ὁ Ἱεροδιάκονος κ. Σπυριδῶν Θεοδωρόπουλος μὲ τὰ ἑξῆς λόγια:

«Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους» (Α' Κορ. ιβ' 27).

Μακαριώτατε ἅγιο Μητροπολίτα Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ.κ. Δωροθέε,

Μακαριώτατε πατέρα καὶ Δέσποτα,

Μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν ὑποδεχόμεθα σήμερον τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸν χῶρον ὅπου ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν λειτουργεῖ ἕνας θεομὸς πὸν ἐκφράζει τὴν μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπ' ἐνὸς καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Προκαθημένου Αὐτῆς καὶ τῆς σεπτιῆς Τῆς Ἱεραρχίας ἀπ' ἐτέρου, πρὸς τοὺς νέους.

Τὸ οἰκοτροφεῖο αὐτὸ εἶναι μιὰ νομὴ ὅπου τὰ λογικὰ πρόβια πέραν τοῦ τερπνοῦ ομιλεῖον τὸν χαρακτῆρα των.

Καὶ τὸ μὲν Πανεπιστήμιον χαρίζει εἰς ἡμᾶς διέυρυνση ὁρίζοντος καὶ ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, τὸ δὲ οἰκοτροφεῖον βίωση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ χαρακτῆρ του καθίσταται οὐχὶ μόνον διορθόδοξος μὲ τὸ νὰ δέχεται εἰς τὰς ἀγκάλας του φοιτητὰς τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας ἐξ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀλλὰ καὶ οἰκουμενικὸς καθ' ὅσον δίδει τὴν πνευματικὴν του θαλασσὴν εἰς τοὺς ἐπιτὸς τῆς Ὁρθοδοξίας χριστιανούς καὶ νέους ἀνεξαρτήτως ἐθνότητος, παιδαγωγώνας αὐτούς, ἐκφράζοντας οὕτω τὴν καθολικότητα τῆς ζωῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀκτινοβολώντας εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Οἱ δὲ ἀπόφοιτοι κληρικοί τε καὶ λαϊκοὶ θεολόγοι καλοῦνται νὰ γίνουν συνεχισταὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ ἔργου.

Καὶ τὴν ἀναγκαιότητα αὐτὴ τὴν γνωρίζουν καλῶς σήμερον μάλιστα σὲ μιὰ ἐποχὴ ἀμφισβήτησεως καὶ πνευματικῆς ἀναταραχῆς.

Σήμερον πὸν οἱ ἀνώτερες ἀνθρώπινες καὶ πνευματικὲς ἀξίες ἀμφισβητοῦνται ἢ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρος ἔχει ἐστραμμένα τὰ βλέμματά της σιὸς νέους. Καὶ οἱ νέοι θεολόγοι καλοῦνται νὰ δώσουν τὸ δικό τους παρῶν.

Καλοῦνται νὰ γίνουν συνόμιλοι τῶν μεγάλων πατέρων καὶ διδασκάλων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, συνεχίζοντας οὕτω τὴν ἀγαπητὴν προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Μακαριώτατε Ἄγιο Πράγας,

Ἐν τῷ προσώπῳ Σας βλέπομε ἡμεῖς πάντας τοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας Σας¹.

1. Ὅπως ὁ Ἱγνάτιος βλέπει ἐν τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Τράλλεων πάντας τοὺς πιστοὺς αὐτῆς, ὅπως ὅστε «τὸ πᾶν πλῆθος ἡμῶν ἐν αὐτῷ θεωρεῖσθαι» (Τραλλ. Ι, 1-2) καὶ «ἡξιώθη ἰδεῖν... διὰ Δαμιᾶ τοῦ ἀξιοθέου... ἐπισκόπου» (Μαγν. ΙΙ, 1) τοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας Μαγνησίας. Βλέπε Φειδᾶ Ἰω. Βλασίου, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Τόμος 1α, ΑΘΗΝΑΙ 1978, σελ. 145.

Ἡ δὲ ἐπίσκεψίς Σας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν βεβαίωσεν τὴν ἐνότητά της πίστεως ὅπως ἐξεφράσθη διὰ τῆς κοινῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν θεϊαν κοινωνίαν.

Ἀμφότεροι μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ στανρωθέντος καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ θιοῦμεν τὴν αὐτὴν πλήρη πραγματικότητα ἐν τῇ θεῖα εὐχαριστίᾳ².

Ἡ ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ζωῆς ἔνωσις τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ βεβαιότης τῆς ταυτότητος πίστεως καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ἀδιακόπου ἀποστολικῆς διαδοχῆς δλοκλήρου τοῦ σώματος τῶν ἐπισκόπων τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Λόγου.

Ἡ ἐν τῇ θεῖα Εὐχαριστίᾳ ἐνότης ἐν τῇ ταυτότητι πᾶσῶν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν μᾶς καθιστᾷ ἐμᾶς τοὺς νέους θεολόγους βεβαίους διὰ τὴν ἀριμελεία τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἐνὸς καὶ τὴν αὐτὴν πίστιν ἀφ' ἑτέρου. Αὐτὴν τὴν πίστιν πὸν ἔλαβον οἱ μεγάλοι Ἕλληνες Φωτισταὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος καὶ παρέδωσαν σὺν λαῶν Σας ὥστε νὰ δυνάμεθα ἀπὸ κοινοῦ νὰ εἴπωμεν πὸς εἴμεθα «σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους» (Α' Κορ. ιβ' 27). Ἡ δὲ συμμετοχὴ μας εἰς τὸ ποτήριον τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἐκφρασίς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος καὶ δι' αὐτῶν ἡ κοινὴ συμπόρευσις καὶ ἀγιότης.

Μακαριώτατε Ἅγιε Πράγας,

Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ μεταφέρετε εἰς τοὺς νέους τῆς Ἐκκλησίας Σας αὐτὴν τὴν γνῶσιν καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν βεβαιότητα πὸς τὸ μεγαλεῖο τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι αὐτὸ πὸν ἐκφράζεται διὰ τῆς Ἐνανθρωπήσεως πὸν γίνεται ἐλπίδα διὰ τῆς στανρωσεως πὸν εἶναι βεβαιότης διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆς Ἀ γ ά π η ς.

Εἶναι αὐτὸ πὸν συμπορεύθη μετὰ τὸ Ἕλληνικὸ πνεῦμα καὶ ζεῖ σὴν καρδίᾳ τοῦ χριστιανοῦ καὶ μεταφέρεται σὺν αἰῶνες.

Εἶναι ἡ ἀγάπη.

Δι' αὐτῆς ὑπάρχομε καὶ δι' Αὐτὴν ζῶμεν δι' αὐτῆς πληροῦμεθα καὶ πρὸς Αὐτὴν ὀδηγοῦμεθα.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Δείπνου σπουδαστῆς διάβαζε, ὅπως στίς μοναστηριακὰς τράπεζες (τὸ Οἰκοτροφεῖο, ἄλλωστε, στεγάζεται σὲ κτίριο μονῆς τῆς Μητροπόλεως Καισαριανῆς) ψυχοφελὲς ἀνάγνωσμα. Μετὰ καλλιφωνα χορωδία σπουδαστῶν ἔφαλε βυζαντινοὺς ὕμνους.

Τὴν Πέμπτη τὸ μεσημέρι ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ παρέθεσε δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. κ. Δωροθέου σὴν Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν, σὴν ὅποια παρέστησαν τὰ μέλη τῆς συνοδίας του, τῆς Δ.Ι.Σ., στελέχη τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ.λπ. Τὸ ἀπόγευμα ἐπισκέφθηκε τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθη-

νῶν, ὅπου διδάσκοντες καὶ σπουδαστῆς τὸν ὑποδέχθησαν μετὰ ἐγκαρδιότητα. Τὸν Μακ. προσφώνησε ὁ Κοσμήτορας τῆς Σχολῆς, Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, μετὰ ἐξῆς λόγια:

Μακαριώτατε Μητροπολίτα Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας, Κύριε Δωροθέε,

Σεπτὴ χορεία τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν,

Ἀγαπητοὶ κύριοι Συνάδελφοι Καθηγητῆς καὶ Φοιτητῆς,

Πρὶν ἀπὸ δώδεκα αἰῶνες, δύο ἐδλογημένοι ἄνδρες τῆς πατρίδος μας, οἱ Ἅγιοι Ἰσαπόστολοι καὶ Φωτιστῆς τῶν Σλαύων Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, ξεκινούσαν ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ γῆ τῆς Μακεδονίας γιὰ νὰ φέρουν τὸ Εὐαγγέλιο μιᾶς νέας ζωῆς καὶ ἐνὸς νέου κόσμου σὴν χώρα τῆς Μεγάλης Μοραβίας. Σήμερα, τέσσερεις διακεκριμένοι κληρικοὶ ἀπὸ τὴν περιοχὴ αὐτῆ, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδόξου Τσεχοσλοβακικῆς Ἐκκλησίας, Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κύριος Δωροθέος, μετὰ τὴν συνοδεία του, τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους, Πρεσβ. κ. Νικόλαο καὶ Μιχαλόβτσε κ. Ἰωάννη, καθὼς καὶ τὸν ἀρχιγραμματεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου Πρωτοπρεσβύτερο Δρ. Γιαροσλάβ Σουδάροβν, ἔρχονται ὅχι τόσο σὰν ἐπισκέπτες ὅσο σὰν προσκνητῆς σὴν χώρα μας τονίζοντας τὸ βαθὺ δεσμὸ ἀγάπης καὶ ἀδελφουσύνης ἀνάμεσα σὴν ἐκεῖ τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν πρεσβυτέρα Ἑλλαδικῇ.

Οἱ διδάσκοντες, οἱ ἐργαζόμενοι καὶ οἱ φοιτητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μετὰ ἰδιαίτερη συγκίνηση καὶ χαρὰ σὰς ὑποδέχονται, αἰσθανόμενοι ἰδιαίτερη τιμὴ καὶ ἐδλογία ἀπὸ τὴν παρουσία σας.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιότερους γνωρίζομε, Μακαριώτατε, τοὺς ἀγῶνες Σας γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία σὲ χρόνια πολυμόρφων δυσκολιῶν, τὴν βαθύτητα καὶ καθαρότητα τῆς διαιτησίας Σας, τὴν πιστότητα σὴν παράδοση τῶν μεγάλων Θεσσαλονικέων ἱεραποστόλων, τὴν θερμορρογὸ πίστη, τὴν ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐμπνεομένη ἡγετικὴ Σας μορφή.

Χάριν τῶν νεωτέρων θὰ ἤθελα νὰ ὑπενθυμίσω μερικὸς στανθμοὺς τῆς καταξιομένης ζωῆς Σας:

Ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωροθέος, γεννήθηκε σὸ Νάνκοβο τῆς Ὑποκαρπαδικῆς Οὐκρανίας τὸ ἔτος 1913. Παιδὶ ἀκόμη γνώρισε τὴν σκληρότητα τῆς ζωῆς σταν ὁ πατέρας του πέθανε σταν Ἀ' παγκόσμιο πόλεμο. Ἡ βαθιὰ ὄμως ἐσθέρεια καὶ σιοργὴ τῆς μητέρας του τὸν σιτήριζαν σὴν πίστη καὶ τὴ μορφωτικὴ του προσπάθεια. Τὴν πρώτη ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευση ἔλαβε σὴν Σχολὴ Μοναχῶν τῆς Ἱρα. Τὶς θεολογικὰς σπουδὰς του συνέχισε σὸ Σεμινάριο καὶ τὴ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τοῦ Λένινγκραντ. Τὸ 1938 ἐκάθη μοναχὸς σὴν Ἱ. Μονῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, σὴν γενέτειρά του. Τὸ 1940 χειρο-

2. Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 146.

τονήθηκε διάκονος και το 1941 προσβύτερος. Ως ιερομόναχος ανέπτυξε υποδειγματική πνευματική δραστηριότητα στην επαρχία Μουκατσέβου και αργότερα διορίστηκε πνευματικός της ομώνυμης Ί. Μονής.

Τόν Ιούνιο 1950 χειροτονήθηκε, από τον Πατριάρχη Μόσχας κυρό Άλέξιο, επίσκοπος για την επαρχία Καμινέτς. Μετά από μικρό διάστημα του ανατέθηκε από τον προκαθήμενο της Τσεχοσλοβακίας κυρό Έλενθέριο ή Έπισκοπή Προεόβ. Το 1963 έλαβε τον τίτλο του Αρχιεπισκόπου, και μετά την παραίτηση του Μητροπολίτου Πράγας κυρού Ιωάννου έξελέγη στις 23 Οκτωβρίου 1964 Μητροπολίτης Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας. Από την έπαλξη αυτή έχει αναπτύξει μιá πολύπλευρη ποιμαντική και συγγραφική δραστηριότητα, ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση των Ούνιτών. Το 1968 ανακηρύχθηκε Μάγιστρος της Θεολογίας με την εργασία του «Η είσοδος των Ούνιτών στο Ούτιγοροβό, το 1696, και ο άγωνας εναντίον τους και ή άπόωθησή τους το 1950». Με άρτια θεολογική κατάρτιση, άρθρογραφεί τακτικά σε διάφορα εκκλησιαστικά περιοδικά πάνω σε θέματα ιστορικά, ήθικοδογματικά, λειτουργικά.

Όταν πρό μηνών ο όμιλών είχε την εδλογίαν να εκπροσωπήσει την Έκκλησία της Ελλάδος στις έορτές που όργάνωσε τον Μάρτιο ή Ορθόδοξος Τσεχοσλοβακική Έκκλησία προς τιμήν των Ίεραποστόλων των Σλαύων Κυρίλλου και Μεθοδίου, είχε την ευκαιρία να διαπιστώσει εκ του σύνεγγυς, πόσο ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας έχει συμβάλει, με τη διακριτική του σοφία και την άκαταπόνητη πνευματική του προσπάθεια, στην άνοδο, ώριμότητα και άκτινοβολία της Ορθοδόξου Έκκλησίας της Τσεχοσλοβακίας.

Όσο, τώρα, για τη Θεολογική μας Σχολή, όπως γνωρίζετε, Μακαριώτατε, αυτή εντάσσεται στα πλαίσια του Πανεπιστημίου Άθηνών. Ίδρύθηκε το 1837 και αποτελεί μιá από τις τέσσερεις αρχαιότερες Σχολές του. Με την παρουσία και την πολυποίκιλη δραστηριότητά της, την γενικότερη συμμετοχή στη ζωή του Πανεπιστημίου, τονίζει ότι ή Θεολογική Έπιστήμη δέν είναι κάτι το άποσπασματικό, για τους θρησκευομένους, αλλά εντάσσεται και λειτουργεί άργανικά στη γενικότερη αναζήτηση του ανθρώπου για την Άλήθεια και την άνύψωση της ανθρώπινης ζωής και κοινωνίας, έχοντας λόγο καιριο σε κάθε εποχή και ιδιαίτερα στο σύγχρονο άνήουχο κόσμο.

Η Σχολή, συνδεδεμένη πάντοτε σιενά με την ήγεςία της Έκκλησίας της Ελλάδος, ή όποία στη συντριπτική πλειοψηφία της σπουδάσε εδώ, είναι πάντοτε «έτοιμη εις διακονία» εις ό,τι της ζητηθεί, και οι καθηγητές όλων των βαθμίδων, όσο και το ύπόλοιπο διδακτικό και έπιστημονικό προσωπικό, συμμετέχουν ενεργώς στο έργο των Συνοδικών Έπιτροπών και των διαφόρων εκκλησιαστικών άποστολών. Κυρίως όμως αναπτύσσει το εκπαιδευτικό και έρευνητικό της έργο άγροπνώνας στα μηνύματα των καιρών και με

βαθιά συνείδηση ότι ή ορθόδοξη θεολογία είναι εκκλησιαστική λειτουργία και άνάγκη.

Ύστερα από την πρόσφατη πανεπιστημιακή μεταρρύθμιση ή Σχολή έχει δύο Τμήματα —το Τμήμα Θεολογίας και το Τμήμα Ποιμαντικής— και όκτώ τομείς. Το διδακτικό δυναμικό της Σχολής άποτελείται από 17 Καθηγητές, 7 Αναπληρωτές Καθηγητές, 11 Έπικούρους Καθηγητές, 8 Λέκτορες και 20 Βοηθούς και έπιστημονικούς συνεργάτες. Στο διοικητικό προσωπικό άνήκουν 11 υπάλληλοι. Συνολικώς στη Σχολή σήμερα είναι έγγεγραμμένοι 3.100 φοιτητές και φοιτήτριες. Έκτός των Έλλήνων έχουν σπουδάσει εδώ νέοι από διάφορα κράτη και των πένη ήπειρων. Με ιδιαίτερη χαρά τελευταίως έχουμε άνάμεσά μας και εκπρόσωπο της Ορθοδόξου Έκκλησίας της Τσεχοσλοβακίας, τον ιερομόναχο Χριστόφορο. Από την Πανεπιστημιακή αυτή Σχολή έχουν τα τελευταία 25 χρόνια ανακηρυχθεί 78 διδάκτορες της Θεολογίας.

Με το γενικότερο συγγραφικό έργο των μελών της Σχολής έχει εμπλουτισθεί ή έρευνα και έπισχυθεί ή άνάπτυξη όλων των κλάδων της θεολογικής έπιστήμης. Σήμερα, χιλιάδες άπόφοιτοι της Σχολής διακονούν την Ορθόδοξη Έκκλησία από ποικίλες έπάλλξεις: ως έπίσκοποι εντός της Ελλάδος, αλλά και σε πολλά άλλα μέρη του κόσμου (Ευρώπη, Άμερική, Άφρική, Άυστραλία), ως καθηγητές Πανεπιστημίων και άλλων Άνωτάτων Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων, ως έφημέριοι σε χιλιάδες ορθόδοξες ένορίες του Έσωτερικού και Έξωτερικού, ως ήγούμενοι και μοναχοί μονών της Ελλάδος, της Κύπρου, του Αγίου Όρους, ως καθηγητές Γυμνασίων και Λυκείων, ως στελέχη διαφόρων εκκλησιαστικών και κοινωνικών οργανισμών.

Άπό την πρωτοβουλία και δραστηριότητα πτυχούχων της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών έχουν άρχισει σιόν αιώνα μας σοβαρές άναγεωτικές προσπάθειες εντός της Ορθοδοξίας: στο χώρο του μοναχισμού, της έσωτερικής και έξωτερικής ιεραποστολής και της κοινωνικής διακονίας.

Παρακαλούμε, Μακαριώτατε, εύχηθείτε να έξακολουθήσουμε τη θεολογική διακονία στη «Μίαν, Άγίαν, Καθολικήν και Άποστολικήν Έκκλησίαν», «την από περάτων έως περάτων της οικουμένης», με γνήσιο ορθόδοξο φρόνημα, άγιοπνευματική σκέψη και ένόραση, με τόλμη άγάπης.

Έκ μέρους δέ όλης της Σχολής, δεχθείτε τις πιο εγκάρδιες εύχές μας για μιá πολύχρονη και πολύκαρη εκκλησιαστική προσφορά στην εδλογημένη και προσφιλή σε όλους μας πατρίδα Σας. Εύλαβώς δεόμεθα, να συνεχίζετε πάντοτε, βαδίζοντας στα ίχνη του πρώτου ορθοδόξου Έπισκόπου των Σλαύων, του Αγίου Μεθοδίου, και του Αγίου σοφού άδελφού του Κυρίλλου, να άκτινοβολείτε το πνεύμα, τον ζήλο, τη γενναιότητα, την άγιότητά τους.

Στη συνέχεια ο Μακ. παρεκάθησε σε δεξίωση προς τιμήν του. Άπευθυνόμενος στους φοιτητές ο Μακ. Πρά-

γας ἔδωσε βαθυστόχαστες πνευματικές νοουθεσίες γεμάτες ἀγάπη γιὰ τοὺς μεγάλους θεολόγους λέγοντας:

«Θεοφιλέστατε ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ Δέσποτα,

Ἐπιτρέψατέ μου ἐγκαρδίως νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὸν ὑπέροχο λόγο σας καὶ τὸν χαιρετισμό, μὲ τὸν ὁποῖο με ἐτιμήσατε. Τώρα στρέφομαι καὶ χαιρετῶ ὅλους τοὺς καθηγητὰς, τοὺς σπουδαστὰς, τοὺς νέους ἀδελφούς καὶ ἀδελφές. Ὁ Θεὸς ἔβαλε στὴν καρδιά σας σκέψεις νὰ εἰσέλθετε σ' αὐτὸν τὸν ἱερόν χώρον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Μετὰ σεβασμοῦ εἰσηλθα σ' αὐτὸν τὸν χώρο καὶ μιὰ σιγμὴ φαντάσθηκα τοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους ἄνδρες ποὺ ἔλαβαν ἐδῶ τὴ μόρφωσί τους. Δὲν πρέπει νὰ πᾶμε πολὺ μακριὰ ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε διὲ ἐδῶ ἔλαβαν τὴ μόρφωσι οἱ μεγάλοι σὺλλοι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ποὺ ἔγιναν οἱ σὺλλοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἔσεῖς οἱ νέοι μας ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφές ἐτοιμασθῆτε γιὰ τὸν δρόμο τῆς ζωῆς σας· διαλέξατε μιὰ πολὺ καλὴ ιδέα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς νὰ ἐτοιμάσετε τὴν μελλοντικὴν σας ὑπηρεσίαν πρὸς τὸν Θεό, πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὸν λαό. Ἀπὸ διάφορες αἰτίες πολλοὶ ἄνθρωποι εἰσέρχονται στὶς ἀνώτερες σχολές, ἄλλοι γιὰ νὰ κάνουν τὴν σταδιοδρομίαν τους εἴτε γιὰ νὰ πλουτίσουν εἴτε γιὰ νὰ δοξασθοῦν, οἱ ἄλλοι ὅμως ἐκλέγουν τὸν δρόμο αὐτὸ γιὰ νὰ γίνουν δεῦτεροι Ἀπόστολοι καὶ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ νὰ θρέψουν τὸν λαὸ καὶ ὅλους νὰ τοὺς φέρουν σιτὸς πόδες τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο θέμα ποὺ ἀνέφερα διὲ πολλοὶ ξεκινοῦν γιὰ «καριέρα» εἶναι πολὺ ἐσφαλμένο γιὰ τὴν γνωρίζουμε διὲ οἱ πολὺ ψηλὰ μορφωμένοι σύγχρονοι ἄνθρωποι δὲν συνεισφέρουν στὸ λαὸ ζωὴ καὶ εὐσέβεια παρὰ μόνο ἓνα καταστρεπτικὸ ὄπλο. Αὐτὴ εἶναι μιὰ πολὺ φοβερὴ ἀπόκλισις. Γιατὶ ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὴν παρουσίαν, ἀλλὰ ὁ Κύριός μας, μᾶς ἐξαγόρασε γιὰ τὴν μέλλουσα. Ἡ ζωὴ εἶναι ἱερόν δῶρον τοῦ Θεοῦ καὶ κανεὶς δὲν ἔχει ἐξουσίαν πάνω σ' αὐτὸ τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ μόνον ἐκεῖνος ποὺ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ ἔδωσε τὴ ζωὴ. Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφές, δὲν θέλω αὐτὴ τὴ σιγμὴ νὰ σᾶς ἀπασχολήσω μὲ κάποιο διδακτικὸ θέμα. Διὲ εἰς ἐδῶ πλουσιοπάροχα τρέφεσθε ἀπὸ πνευματικὴ τροφή ποὺ σᾶς παρέχουν ἐδῶ οἱ δάσκαλοι σας καὶ οἱ παιδαγωγοὶ σας, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀρκετὰ κατηγορημένοι καὶ προσπαθοῦν νὰ σᾶς δώσουν ὅλα ὅσα ἔχουν. Ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται πῶς θὰ ἀφομοιώσετε αὐτὰ ποὺ ἀκοῦτε. Νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας ἓνα: εἶναι χρυσοῦς ὁ χρόνος τῆς παραμονῆς σας ἐδῶ. Ἐὰν ἐσεῖς ἐδῶ σπουδάσετε γιὰ νὰ πάρετε μόνο βαθμό, αὐτὸ δὲν θὰ σᾶς δώσῃ πολλὰ διὰ πᾶν μιὰ μπῆτε σὲ μιὰ ἀνεξάρτητη ζωὴ. Θὰ δητὲ πόσα πολλὰ σύγχρονα πράγματα ἐπιτίθενται ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπὶ τῶν ὤμων του. Τότε θὰ λυπηθεῖτε πολὺ ποὺ περᾶσατε τὸ χρόνο σας. Ἄς τὸ ποῦμε μὲ μιὰ λέξη: κάπως ἐπιπόλαια καὶ ὄχι σοβαρά.

Ἀλλὰ θὰ εἶναι ἀργὰ πᾶ νὰ ἐπιστρέψετε σ' αὐτὸν τὸν χρόνο τῶν σπουδῶν.

Τὶ ζητοῦν ἀπὸ ἐοῦς οἱ καθηγητὲς καὶ παιδαγωγοὶ σας; Πρῶτον νὰ ἀπορρίψετε ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα ποὺ δὲν εἶναι ἀρμόδια γιὰ τὸν χρόνο αὐτόν, γιὰ νὰ φανῆτε ἱκανοὶ νὰ ἀφομοιώνετε τὴν διδασκαλίαν ποὺ σᾶς παραδίδουν πρῶτα - πρῶτα οἱ καθηγητὲς σας, ποὺ θέλουν νὰ σᾶς κάνουν ἄνθρωπους ποὺ νὰ σκέπτεσθε, νὰ ἔχετε βαθειὰ σκέψι, σκέψι εὐσέβειας καὶ στὸ τέλος ἄνθρώπους μορφωμένους. Σᾶς μετέφεραν τὸν πλοῦτο ποὺ ἀπέκτησαν αὐτοί. Οἱ καθηγητὲς σας δὲν ἔγιναν φτωχότεροι διὰν σᾶς μετέδωσαν τὶς γνώσεις των. Πόσο θαυμαστὰ μεταδίδεται ἢ διδασκαλία, ἰδιαιτέρως ἢ διδασκαλία τοῦ Θεοῦ. Καὶ σᾶς πλούτισαν καὶ οἱ ἴδιοι δὲν γίναν φτωχότεροι. Τὶ ὠραῖο νὰ παραμείνῃ ὁ μαθητὴς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ διδασκάλου του, ὅπως καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Γαμαλιήλ. Ἔσεῖς εἰσθε ἐξασφαλισμένοι ἀπὸ ὅλα. Τὸ μόνο ποὺ πρέπει νὰ κάνετε εἶναι νὰ ἀφομοιώνετε αὐτὸ ποὺ σᾶς διδάσκουν γιὰ νὰ πλουτίσετε σὲ γνώσεις. Ἐδῶ θέλω ἓνα πρᾶγμα νὰ σημειώσω ἀκόμη· προσπαθεῖτε τὴν μαθητείαν σας νὰ τὴν θεμελιώσετε πάνω στὴ βαθειὰ πίστι.

Μὲ πίστι νὰ δέχεσθε ὅλα αὐτὰ ποὺ οἱ διδάσκαλοι σας σᾶς διδάσκουν. Θέλουν νὰ σᾶς κάνουν τόσο σοφούς ὅσο εἶναι καὶ οἱ ἴδιοι. Τὶ βαθειὰ πραγματικὴ εὐαγγελικὴ Ἀγάπη ἐδρίσκειται ὡς πρὸς τὰς σχέσεις αὐτὰς. Ἀμαρτάνει πολὺ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μὲ δυσιπιστία παρακολουθεῖ καὶ κοιτάζει σὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ παραδίδονται. Αὐτὸ σημαίνει διὲ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ θεμελιωθῆτε πάνω στὴ βαθειὰ πίστι, γιὰ νὰ μὴν κλονισθῆτε δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ἐγὼ θὰ σᾶς πῶ διὲ καὶ στὴ ζωὴ δὲν εἶναι δυνατὸ ὁ ἄνθρωπος νὰ ζῆσθαι χωρὶς πίστι, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἄθεος. Ὅλα τὰ κατορθώματα τὰ ἐπιστημονικὰ κατορθώθησαν μὲ τὴν πίστι διὲ θὰ κατορθώσουν νὰ φθάσουν ἐκεῖ ποὺ θέλουν. Πολὺ περισσότερο ἐσεῖς οἱ ἄνθρωποι οἱ πιστοί, οἱ χριστιανοί, ὅπως καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐκλήθησαν ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ σεῖς εἰσήλθατε σ' αὐτὸ τὸν χώρο μὲ τὴν ἄνωθεν κλήσιν. Αὐτὴ εἶναι μιὰ πρώτη περίπτωσις. Στὴ δευτέρῃ περίπτωσι διὲ ὁ ἄνθρωπος χωρὶς πίστι δὲν μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ καὶ στὴν οἰκογενειακὴν του ζωὴν. Ἐχασαν τὴν ἐμπιστοσύνην οἱ σύζυγοι μεταξὺ τους, τὰ παιδιά πρὸς τοὺς γονεῖς. Μόνον σας μπορεῖτε νὰ συμπεράνετε τί θὰ ἔχουμε στὴ συνέχεια. Ὅποσδήποτε καταστροφὴ. Ἐὰν ἐκεῖ, δηλαδή, στὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀμοιβαία πίστι καὶ ἐμπιστοσύνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, πολὺ περισσότερο ἐδῶ ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μας ἄμεσα μὲ τὸν Θεό. Ἀλλὰ ἢ πίστι πρέπει νὰ εἶναι συνδεδεμένη μὲ εὐσέβεια. Ἡ πίστι χωρὶς εὐσέβεια καὶ χωρὶς ἀγάπην εἶναι μηχανικὴ, εἶναι θεωρητικὴ. Ἡ πίστι ποὺ εἶναι ἐπισχυμένη ἀπὸ εὐσέβεια εἶναι σταθερὴ, εἶναι πραγματικὴ. Δὲν δέχεται κλονισμούς.

Θέλω τέλος νὰ εὐχαριστήσω τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ

πὸν καιήρισε ἓνα ὑπέρροχο πρόγραμμα γὰ τὴν παραμονή μας ἐδῶ. Καὶ τελειώνοντας ὅλες τὶς ἐντυπώσεις πὸν εἶχαμε, ὡσὸν πωραμίδα, ὡσὸν πύργο ἐμεῖς, πρὸς τὸ τέλος ἤλλαμε καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἱερόν χώρον. Παρακαλῶ τὸν Κύριο νὰ εὐλογῆσθε τοὺς κόπους, τὶς προσπάθειές σας καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ σᾶς φοιτήσῃ καὶ νὰ σᾶς σκεπάσῃ ὁ πλοῦτος τὸν ὁποῖον ἐδῶ συγκεντρώσατε ὅπως λέγει καὶ σὴν παραβολὴ τῶν ταλάντων μετὰ τὴν ἀξιοποιήσετε ἀπὸ τὸ τάλαντον γὰ νὰ διδάξετε τὴν πίστι καὶ τὴν εὐσέβεια σὶν ὀρθόδοξο λαὸ, νὰ ὑποτάσσεσθε καὶ νὰ εἰσθε ὑπάκουοι σὶν τοὺς Ἀρχιερεῖς σας σὶν τοὺς ὁποῖους ἐπιφοιτήθηκε ἡ μεγάλη καὶ ὑψηλὴ διακονία πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τὸν λαὸ. Ἐγὼ εἶμαι εὐτυχὴς διότι κατὰ τὸ ἱωβηλαῖον ἔτος ἤλλα ἐδῶ σὴν Ἑλλάδα γὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἑλληνικὸ λαὸ γι' αὐτὸ τὸ μεγάλο δῶρο πὸν ἐδόθη σὶν τοὺς Σλαύους κατὰ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν μεγάλην τὸς διακονία καὶ ἀποστολὴν μπορούμε νὰ ποῦμε τὰ λόγια ἀπὸ τὸ ἱερόν Ἐὐαγγέλιον: «Μέγας Προφήτης ἠγγέρθη ἀνάμεσά μας, ὁ Θεὸς ἐπεσκέψθη τὸν λαὸν Αὐτοῦ». Καὶ αὐτὸ καιωρθώθη διὰ τῶν πόθων τῶν Ἁγίων ἱσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογῇ καὶ νὰ σᾶς διαφυλάττῃ ἐν καλῇ ὑγείᾳ ὥστε καὶ σεῖς νὰ δοξασθῆτε ἔτσι μετὰ τὴν δραστηριότητά σας ὅπως δοξάσθηκε σ' ὅλο τὸν κόσμον αὐτὴ ἡ Θεολογικὴ Σχολή. Περὶ αὐτοῦ θὰ προσευχόμεθα πρὸς τὸν Κύριο καὶ σεῖς μὴ μᾶς λημονεῖτε ὅσοι μπορούετε νὰ μᾶς ἐνθυμησθε σὶς προσευχές σας. Νὰ εἰσθε καλά καὶ νὰ σᾶς φυλάγῃ ὁ Θεός.

Τὸ πρῶτὸ τῆς Παρασκευῆς ἐπέστρεψε ἀεροπορικῶς σὴν Πράγα μετὰ τὴν συνοδία του. Στὸ ἀεροδρόμιο τὸν κατευθῶσε καὶ ἀποκαιρέτισε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, Συνοδικοὶ Μητροπολίτες κ.ἄ. Ἡ ὅλη ἐπισκεψὴ κατέδειξε τὴν ἐνότητα μετὰ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναμφίβολα συνέβαλε στὴ σύφιγξιν τῶν ὑπαρχόντων ἀδελφικῶν δεσμῶν. Ὁ Μακ. κ. Δωρόθεος προσκάλεσε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ ἅγιον ἐπίσημα τὴν Τσεχοσλοβακία, πρόταση πὸν ἔγινε εὐχαριστῶς δεκτὴ ἀπὸ τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας μας. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακ. Πράγας εἶχαμε ἐνδιαφέρουσα συνομιλία μαζί του, τὴν ὁποία παραθέτομε σὴν συνέχεια γιὰ τὴν ἀμύθη ἔνδιαφέροντα στοιχεῖα γὰ τὴν ὁμῶδοξην Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας (μεταφραστῆς ἦταν ὁ π. Χριστοφόρος Πούλετς):

—Μακαριώτατε, θὰ θέλατε νὰ ἀναφερθεῖτε εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας, σὶν ἱερό τῆς κλήρο, σὶν τοὺς ναοὺς καὶ σὶν τὰ προσκυνήματά τῆς; Ἐπίσης καὶ σὶν τὸ ποίμνιο;

—Ἡ ὀρθόδοξην Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας εἶναι μιὰ Ἐκκλησία ἡ ὁποία συνεχίζει τὸ ἔργο τῶν Ἁγίων φωτιστῶν τῶν Σλάβων τοῦ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἔχει διώξει τοὺς μαθητὰς τῶν Ἁγίων φωτιστῶν σὴν Σερβία καὶ Βουλγαρία. Ὅμως ἡ σωστὴ πίστι, ἡ ὀρ-

θοδοξία ἐπιβίωσε σὴν καρδιά τῶν Τσεχοσλοβακίων. Διότι οἱ πολιτικὲς συνθήκες δὲν μᾶς ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσουμε ἐλεύθερα τὴν πίστιν μας.

Στὸν 20ο αἰ. μετὰ τὴν ἱδρυση τοῦ πρώτου δικοῦ μας Τσεχοσλοβακικοῦ κράτους, τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον εἶχαμε τὴν πρώτη εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσουμε ἐλεύθερα τὴν πίστιν μας. Ἐχει γίνῃ μιὰ κίνηση γὰ τὴν ἀνανέωση τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὅμως ἓνα μέρος τῆς κινήσεως πῆγαινε τελικὰ μετὰ τὶς προτεσταντικὰ τάσεις.

Ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας μας ὁ ἐπίσκοπος Γκοράστ, εἶπε ὅτι ὁ λαὸς μπορεί νὰ ἐπιβίωσει σωστὰ μετὰ τὰ δικά του δεδομένα, μόνο μετὰ τῆς ὀρθόδοξου πίστεως. Δυστυχῶς οἱ περισσότεροι εἶχαν τὴν γνώμη ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχει εὐρύτερη ἐλευθερία καὶ εἶπαν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὅπως ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ὀρισμένα στενὰ καὶ δὲν ἤθελαν νὰ παρακολουθήσουν τὴν γραμμὴν, τὴν σωστὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅμως ὁ Ἐπίσκοπος φάνηκε σταθερὸς καὶ εἶπε «ἐμεῖς πρέπει νὰ συνεχίσουμε τὴν γραμμὴν τῶν φωτιστῶν μας, τῶν Ἀποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, καὶ τέλος ἓνα μέρος τῆς κινήσεως ἄρχισε νὰ ζεῖ μετὰ τὴν ὀρθόδοξην πίστιν.

Δυστυχῶς σὴν περίοδο τῆς γερμανικῆς κατοχῆς, ἡ Ἐκκλησία μας εἶχε πολλὰ προβλήματα καὶ τελικὰ ἔκανε μεγάλο μαρτυρικὸ ἔργο γὰ τὸν λαὸ. Οἱ Γερμανοὶ φασίστες ἔκλεισαν ὅλους τοὺς ναοὺς καὶ σκότωσαν τὸν ἐπίσκοπο, μερικὸς κληρικούς, τοὺς ὑπόλοιπους κληρικούς ἔστειλαν στὰ «κάτσετ».

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ξαναγέμισε ἡ Ἐκκλησία ὅμως ἦταν πολὺ δύσκολη ἡ κατάσταση τῆς Ἐκκλησίας μας, χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο. Μερικοὶ κληρικοὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν Γερμανία, ὅμως σὲ πολὺ κακὴ σωματικὴ κατάσταση. Τότε χρειάστηκε ἡ Ἐκκλησία μας μιὰ βοήθεια ἀπὸ τὸ ἔξωτερικόν, ἀπὸ μιὰ ὀρθόδοξην Ἐκκλησία. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἦταν εὐκόλο νὰ στρέψουμε τὰ μάτια μας πρὸς τὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἡ ὁποία μᾶς βοήθησε, ἔστειλε τὸν πρῶτο τῆς Ἐπίσκοπο Γιελεφτέριο.

Αὐτὸς ἱδρυσε δύο Μητροπόλεις σὴν Τσεχία καὶ Μοραβία καὶ δύο σὴν Σλοβακία. Τὸ κράτος μᾶς βοήθησε γὰ τὴν ἱδρυση τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία καὶ σήμερον λειτουργεῖ καὶ μᾶς προσφέρει μεγάλη βοήθεια ἐπειδὴ ἔτοιμάζει καινούργιους κληρικούς.

—Εἶναι κρατικὴ ἡ τῆς Ἐκκλησίας;

—Εἶναι κρατικὴ Σχολή. Μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ξαναζωντάνευσε καὶ ἔδωσε καὶ καρπούς. Ὅλες οἱ Ἐκκλησίες εἶναι κρατικὲς. Κληρικοὶ, ἐπίσκοποι ἔχουν κρατικὸ μισθὸ καὶ σύνταξιν. Τὸ κράτος ἔχει κάνει ἀνακαινίσεις ναῶν.

—Πόσοι ναοὶ λειτουργοῦν σήμερον;

—190.

—Και πόσοι ιερείς;

—170.

—Έχασε όμως τον μοναχισμό της ή Έκκλησία σας.

—Είχαμε ένα μοναστήρι, στο οποίο είχαμε και έκδοτικό οίκο όμως οι Γερμανοί έκασαν το κτίριο και οι μοναχοί έφυγαν. Τότε δέν είχαμε τήν ευκαιρία να συνεχίσουμε το μοναχικό βίο.

—Μακαριώτατε, πείτε μας για τήν πνευματική ζωή σήμερα.

—Στήν Έκκλησία μας ή πνευματική ζωή είναι σε όρισμένα επίπεδα. Στις πόλεις οι άνθρωποι είναι «προοδευτικοί», δέν εκκλησιάζονται συχνά. Όμως στήν έπαρχία, ή πνευματική ζωή άνθει.

—Είσθε ικανοποιημένος Μακαριώτατε από το επίπεδο τών Θεολογικών Σχολών;

—Η δική μας Θεολογική Σχολή μεγαλώνει, τά χρόνια πού πέρασαν ήταν δύσκολα. Δέν είχαμε πολλούς καθηγητές, δέν είχαμε βιβλιοθήκη, όμως σήμερα έχουμε νέους καθηγητές.

—Υπάρχουν καθόλου κληρικοί καθηγητές;

—Φυσικά, έχουμε πολλούς. Ο κοσμήτωρ είναι πρωτοπρεσβύτερος. Αυτός όμως είναι μόνο στή Θεολογική Σχολή. Έχουμε και δύο άλλους οι όποιοι είναι και καθηγητές και έφημέριοι σε όρισμένους ναούς. Αυτό θεωρούμε σαν σωστό.

—Άλλες εκκλησιαστικές σχολές υπάρχουν;

—Η Έκκλησία έχει μία θεολογική σχολή στή Σλαβία και μία στήν Τσεχία. Μία θεολογική σχολή στήν Πράγα, ή Τσεχοσλοβακική Πατριωτική Έκκλησία έχει μία σχολή.

—Μακαριώτατε, να σās ρωτήσω σχετικά με τήν έκδοτική παραγωγή και κίνηση τής Έκκλησίας τής Τσεχοσλοβακίας.

—Η Έκκλησία μας κάνει το έκδοτικό έργο όταν χρειάζεται, δηλ. εκδίδουμε εκκλησιαστικά και λειτουργικά βιβλία, έχουμε και ένα θεολογικό περιοδικό. Από αυτά τά βιβλία έχουμε κάθε χρόνο πέντε-έξι τί-

τλους. Έχουμε περιοδικά κάθε μήνα, φωνή τής Όρθοδοξίας σε τσεχική γλώσσα και σλοβακική και ουκρανική, και άλλο περιοδικό πού λέγεται «Κληρονομία τών Άγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου». Ημερολόγιο τής Έκκλησίας, και φυσικά όταν χρειάζονται υπάρχουν και άλλα βιβλία για τους νέους, θεολογικά κ.λπ..

—Μακαριώτατε, όπως τόνισε και ο Προκαθήμενος τής Έκκλησίας μας, ή έλευσή σας στήν Ελλάδα έδωσε στο Χριστιεπώνυμο πλήρωμα μεγάλη χαρά. Έσείς πώς σημασιολογείτε τή νέα σας αυτή επίσκεψη;

—Η προσφώνηση του Μακαριωτάτου με συγκίνησε πάρα πολύ. Είναι ή τετάρτη φορά πού έρχομαι εδώ.

—Ναί, ή δεύτερη επίσημη και ή τέταρτη φορά πού έρχεσθε εδώ. Πώς βλέπετε αυτά τά ταξίδια σας;

—Έγώ μπορώ να κάνω μερικές συγκρίσεις, γιατί έχουν γίνει μεγάλες αλλαγές σχετικά με τήν οικονομία, καινούργια σπίτια, μία πρόοδος, πού είναι φανερή.

—Παρατηρήσατε, Μακαριώτατε, τήν εξέλιξη πού σημειώθηκε στήν Ελλάδα. Θα παρακαλούσα όμως να μās μιλούσατε από πλευράς εκκλησιαστικής.

—Όπως βλέπω ή Έκκλησία βρίσκεται σε σταθερά χέρια του Προκαθήμενου. Έχει ήθικη και πνευματική δύναμη. Βλέπω όμως και τίς καλές αρχές του ελληνικού λαού, και χαίρομαι πάρα πολύ σαν επισκοπος και σαν πνευματικός. Με μεγάλη χαρά ήρθα πάλι στήν Ελλάδα, όπου πάντοτε με δέχθηκε ή Έλληνική Έκκλησία με ιδιαίτερο τρόπο και με αγάπη. Θέλω να εκφράσω τήν ευγνωμοσύνη μου, πού μās πρόσφερε ή Έκκλησία τήν ύποτροφία σπουδών. Αυτό είναι πολύ σπουδαίο γιατί έμεις εκτιμάμε τήν Βυζαντινή άγιογραφία. Αυτή ή παράδοση έχει τήν δυνατότητα να βοηθήσει στήν πρόοδο του ανθρώπου. Το παιδί πού έχουμε στείλει τόχουμε πολύ προσέξει και νομίζω ότι είναι πολύ καλό.

I. M. XATZHΦΩΤΗΣ

Διευθυντής του Γραφείου Τύπου

τής Ίεράς Συνόδου

ΤΟ ΒΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΩΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

«Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα εὕρησει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»¹.

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τοῦ Κυρίου ἔχει μεγάλην ἐπικαιρότητα καὶ κατ' αὐτὰς ταύτας τὰς ἡμέρας μας.

Ἀσφαλῶς, τὴν ἔκτασιν τῆς πίστεως καὶ κυρίως τὴν ποιότητα αὐτῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστώσῃ τις εὐκόλως. Αἱ διάφοροι δημοσκοπήσεις καὶ τὰ «γκάλοπ» τῶν εἰδικῶν ὀργανισμῶν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς δὲν δύνανται νὰ «μετρήσουν» τὸ μυστήριον τῆς πίστεως. Ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν ζητεῖ ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὸν διαβιῶντα ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ἐν «μυστήριον ἀποκεκρυμμένον»². Αὐτὴ ἡ πίστις, λοιπόν, δὲν ψηλαφᾶται, δὲν ζυγίζεται, δὲν μετρεῖται, δὲν ἀποδεικνύεται. Ἡ γνησία καὶ ζῶσα πίστις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταγραφῇ εἰς ἓνα στατιστικὸν πῖνακα καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐξαχθοῦν τὰ ποσοστὰ εἰς ἐπιρροάς, εἰς μεταβολάς, εἰς ἀλλαγὰς καὶ μεταμορφώσεις, ὥστε νὰ δυνηθῇ τις νὰ ὀρίσει τελικῶς εἰς ποῖα μέτρα πίστεως ἔχει φθάσει. Ἡ πίστις κινεῖται εἰς ἓνα «χῶρον» μυστικόν, ἐσωτερικόν, πέραν ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν «πιάνεται», δὲν συλλαμβάνεται, δὲν ὑπάγεται εἰς κανόνες καὶ νόμους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἱστορίας. Δηλαδή τὰ ἀνθρώπινα κριτήρια δὲν δύνανται νὰ παρακολουθήσουν τὴν πίστιν ὅπως παρακολουθοῦν ἄλλα ρεύματα καὶ συστήματα ἰδεολογικά, πολιτικά, κοινωνικά καὶ πολιτιστικά. Μέχρις ἐνὸς σημείου, βεβαίως, συμπορεύεται καὶ μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐξαντλεῖται καὶ δὲν περατοῦται μετ' αὐτῶν. Ἡ πίστις, ὡς «ἀποκεκρυμμένον μυστήριον», τὸ ὁποῖον εἰσχωρεῖ εἰς τὰ «μὴ βλεπόμενα», θέλει «μιά ἄλλη θεώρησι, θέλει μιά ἀποκρυπτογράφησι — ὅπως ἀναφέρει κάποιος μεγάλος ἱστορικὸς —, γιατί εἶναι ἓνα ἱερογλυφικὸ μέσα στὸν κόσμον».

Διὰ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς πίστεως, χρειάζεται νὰ ἔχῃ «πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας»³, ὅπως λέγει ὁ Ἄπ. Παῦλος, καὶ εἰδικὴν «διάνοιαν» ὅπως προσθέτει ὁ Εὐαγγελιστῆς τῆς ἀγάπης. Ἡ πίστις δὲν εἶναι ἐν «ἀντικείμενον», τὸ ὁποῖον εὐκόλως προσφέρεται εἰς πάντα ἐρευνητὴν διὰ μελέτην καὶ κρίσεις καὶ ἐξαγωγὴν συμπερασμάτων. Τὰ συνήθη μέτρα καὶ κριτήρια, τὰ ἰσχύοντα εἰς τὰ διάφορα ἄλλα σχήματα καὶ συστήματα, δὲν εὕρισκουν ἐνταῦθα ἐφαρμογὴν.

«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου

τούτου»⁴ ἐδήλωσεν ὁ Κύριος εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῆς Ρώμης, τὸν Πιλάτον. Ἐπομένως, ἡ βασιλεία τῆς πίστεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρινῆται καὶ νὰ ἐπικρινῆται κατὰ τὰ μέτρα τοῦ παρόντος κόσμου, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν θέσιν τῶν εἰς τὰ «βασιλεία» καὶ τὰ «πολιτεύματα» τούτου τοῦ κόσμου. Ἄλλαχού ὁ Κύριος λέγει ὅτι: «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἔστιν»⁵. Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς συμπληροῖ καὶ ἐπεξηγεῖ τὸν προηγούμενον. Τὸ βασιλεῖον τῆς πίστεως ὡς κατάστασις ἐσωτερικῆ, βιωματικῆ, πνευματικῆ ἀπαιτεῖ τὴν ἰδικὴν του ἐρευναν. «Οἱ πολῖτες τῆς βασιλείας αὐτῆς εἶναι καταχωρημένοι σὲ ἀόρατα καὶ μυστικά ἀρχεῖα». «Ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπτεν σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ»⁶. Ἡ πίστις, βεβαίως, ὡς οὐσα καὶ μία ἱστορικὴ πραγματικότης, μελετᾶται ἀσφαλῶς καὶ ὑπάγεται εἰς κάποιους κανόνες, ἀλλὰ δὲν ἐξαντλεῖται εἰς αὐτούς. Μερικαὶ πλευραὶ αὐτῆς, ὅσαι δύνανται νὰ συλληφθοῦν ὑπὸ τοῦ μελετητοῦ καὶ ἐρευνητοῦ, καθίστανται χειροπιαστά. Ἄλλ' αὐταὶ εἶναι αἱ ἐλάχισται, παρέχουσαι μίαν μερικὴν ἀποφιν καὶ ἀσφαλῶς ἐσφαλμένην, ὅταν ἀρκεσθῶμεν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς αὐτήν. Τὸ κύριον μέρος τῆς πίστεως παραμένει ἀθέατον, ἀνεξερευνήτον, ἀνεμνήνευτον καὶ διὰ τοῦτο δὲν καταγράφεται καὶ δὲν γνωστοποιεῖται, ὅπως ἄλλαι πραγματικότητες τῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὀρίζεται καὶ δὲν περιγράφεται, ὁ Κύριος παρουσιάζει αὐτὴν «ἐν παραβολαῖς». Ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως, ὁ κεκρυμμένος θησαυρὸς, ἡ ζύμη, ἡ σαγήνη εἶναι ὀλίγα ἐκ τοῦ πλήθους τῶν παραβολῶν τοῦ Κυρίου, αἵτινες εἰκονίζουσι τὸ βασιλεῖον τῆς πίστεως. Οἱ «βλέποντες» καὶ οἱ «ὀρῶντες» αὐτὴν τὴν πραγματικότητα εἶναι μόνον οἱ «παθόντες». Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι «ἐγέυθησαν», οἱ ὁποῖοι ἐβίωσαν, δύνανται νὰ μαρτυρήσουν καὶ νὰ βεβαιώσουν. Οἱ Προφῆται, οἱ Ἅγιοι, οἱ Μάρτυρες, οἱ Ὁμολογηταί, ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τοῦ ἀνωνύμου λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποκλύπτου μερικὰς πλευρὰς ἀπὸ τὰ θαυμαστὰ καὶ ἐκπληκτικὰ κατορθώματα τῆς πίστεως.

Τοιοῦτοτρόπως, ἀπὸ αὐτὰς τὰς καταθέσεις, ἀπὸ αὐτὰς τὰς ζώσας μαρτυρίας τῆς ζωῆς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοὺς θεολογικοὺς στοχασμοὺς καὶ ἀπὸ τὰς θεωρητικὰς ἀναζητήσεις, θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ κάμωμεν μερικὰς ἀναφορὰς εἰς τὸ «μυστήριον» τῆς πίστεώς μας.

Ἀρχικῶς πρέπει νὰ διευκρινισθῇ καὶ νὰ ἀποκλεισθῇ πᾶσα μορφή πίστεως, ἡ ὁποία εἶναι λανθασ-

1. Λουκ. ιη' 8.
2. Κολασ. α' 26.
3. Ἐφεσ. α' 18.

4. Ἰωάν. ιη' 36.
5. Λουκ. ιζ' 21.
6. Κολ. γ' 3.

σμένη και δὲν δύναται νὰ λειτουργήσῃ ὀρθῶς και νὰ φέρῃ τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Παράδειγμα:

Διὰ πολλοὺς ἡ πίστις εἶναι μίᾳ διανοητικῇ παραδοχῇ μιᾶς ἀντικειμενικῆς ἀληθείας. Μὲ βάσιν τὴν λογικὴν ὅτι πᾶν ἀποτέλεσμα ἔχει και τὴν αἰτίαν του, ὀρθολογιστικῶς, διὰ φιλοσοφικῶν στοχασμῶν και διὰ ἀντιστοίχου ἐπιχειρηματολογίας ὀδηγοῦμεθα εἰς τὴν παραδοχὴν ἐνὸς Ἀνωτάτου ὄντος, μιᾶς πρώτης Ἀρχῆς, ἐξ ἧς τὰ πάντα ἐκκινοῦν. Ἡ παραδοχὴ ὅμως αὐτὴ παραμένει ὡς ἐν ἰδεολογικὸν κατασκευάσμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγγίζει τὴν ζωὴν και λειτουργεῖ ὡς ἀνθρωπίνῃ ἄποψις θεωρητικῇ, ἡ ὁποία ἐνίοτε δίδει τὸ ὕλικόν, διὰ τὰ σχηματισμῶν ἴσως μίαν κοσμοθεωρίαν. Ὁ λόγος ὅμως αὐτὸς ὁ διανοητικὸς «περὶ Θεοῦ», ὅσῃν ἐπιχειρηματολογία και ἂν διαθέτῃ, εἶναι πάντοτε εὐάλωτος ἀπὸ ἕνα παρόμοιον διανοητικὸν ἀντίλογον, ὅστις εἶναι δυνατόν νὰ ὁμιλῇ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοῦ». Τὰ παραδείγματα εἰς τὸν Δυτικὸν κόσμον εἶναι πολλά. Τὸ βέβαιον πάντως εἶναι ὅτι ἡ πίστις δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀπλῶς μίᾳ διανοητικῇ παραδοχῇ.

Διὰ μερικοὺς ἄλλους ἡ πίστις εἶναι μίᾳ ἀναγκαστικῇ καταφυγῇ, εἰς στιγμὰς κινδύνου, φόβου, δειλίας.

Ἀδυνατῶν πολλάκις ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ ἀδιέξοδά του, εὐρίσκει διέξοδον εἰς τὴν πίστιν, ἐνῶ εἰς ἄλλας στιγμὰς τῆς ζωῆς του αὐτὴ δὲν παίζει κανένα ρόλον. Δηλαδή ἡ πίστις κατὰ τὴν ἄποψιν αὐτὴν εἶναι μόνον μίᾳ ἀναγκαστικῇ καταφυγῇ, ἐν «βόλευμα» διὰ τὰς ἀρνητικὰς πλευρὰς τῆς ζωῆς μας.

Δι' ἄλλους ἐπίσης ἡ πίστις εἶναι ἐν συμβατικῶν παραδοσιακῶν ἀγαθῶν. Μεταδίδεται και παραδίδεται και διατηρεῖται ὡς ἐν κατάλοιπον παραδοσιακῶν ὁμοῦ μεθ' ἐνὸς ἄλλου πλήθους («ἡθῶν και ἐθίμων»). Κατάστασις τυπικῇ, ἀναιμικῇ και χλιαρᾷ, μὴ δυναμένη νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ζωὴν.

Ἡ διανοητικῇ παραδοχῇ, ἡ ἀναγκαστικῇ καταφυγῇ και ἡ συμβατικῇ παραδοσιακῇ ἀντίληψις δυνατόν νὰ ἔχουν κάποιαν σχέσιν πρὸς τὴν πίστιν, δὲν ἔχουν ὅμως σχέσιν πρὸς τὴν ζῶσαν και ἀληθινὴν πίστιν. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι «καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι και φρίσσουν»⁷. Και ὡς ἐξηγεῖ εἰς ἐρμηνευτῆς: «Οἱ δαίμονες ἀντιλαμβάνονται και ἐννοοῦσι και ἐνθυμοῦνται, ὅτι ὑπάρχει εἰς Θεὸς και εἰς μόνος», ὅμως «ὁ δαίμων πιστεύει» ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς διανοητικῆς παραδοχῆς, «ἀλλὰ δὲν ἀγαπᾷ». Ἐπομένως, ἔχομεν και τὴν δαιμονικὴν πίστιν, χωρὶς, βεβαίως, και αὐτὴ νὰ λειτουργήσῃ ὀρθῶς, διότι αὐτὴ ἐνέχει ἐν ἑαυτῇ τὴν τραγικότητα. Τὰ δαιμόνια πιστεύουν και φρίττουν. Καὶ φρίττουν — αἰσθάνονται ἀποτροπιασμὸν — «ἐπὶ τῇ τρομερᾷ ἀναμονῇ τῶν αἰωνίων βασάνων», ὅπως συμπληροῖ ὁ ἐρμηνευτῆς.

Ἄλλ' ἐπίσης δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ

πίστις εἶναι μίᾳ ἀπλῇ ἐντολῇ ἢ μίᾳ ἀπὸ τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς. Ἀντιθέτως, ἀποτελεῖ αὐτὴν βάσιν, τὴν ρίζαν, τὴν ἀτμόσφαιρα, τὸ βασικὸν μοτίβο τῆς νέας θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸν στοιχεῖον τῆς Βασιλείας Του. Εἶναι ἕνας νέος τρόπος ἀντιμετωπίσεως ὅλων τῶν πραγμάτων. Ὅχι μόνον τῶν μεγάλων, ἀλλὰ και τῶν μικρῶν. Ἡ πίστις εἶναι μίᾳ ἄλλῃ τάξις πραγμάτων, ὑπερφυσικῇ, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εἰσέλθῃ κανεὶς. Μίᾳ θεῖα βασιλεία εἰς τὴν ὁποίαν ὁ καθεὶς μας πρέπει νὰ καταταγῇ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία θεώρησε τὴν πίστιν πάντοτε ὡς χάριν τοῦ Θεοῦ, ὡς δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς κάτι τὸ ὁποῖον δὲν ἠμποροῦμε νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν μόνον με τὰς ἰδικὰς μας δυνάμεις, ἀλλὰ ἔχομεν τὴν ἀνάγκην νὰ μᾶς τὸ προσφέρει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Χρειάζεται μίᾳ μετástασις ἀπὸ τὴ συνήθη φυσικὴν κατάστασιν, εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, τὴν νέαν και πρωτοφανῆ, πού ἔφερε ὁ Κύριος και ἡ ὁποία μᾶς ἐξεικονίζεται, ὅχι μόνον με τὰ παραδείγματα τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ και ἱστορικῶς παρουσιάζεται εἰς τὸ 11ο κεφάλαιο τῆς «πρὸς Ἑβραίους» ἐπιστολῆς. Βλέπομεν ἐκεῖ μίαν θαυμασίαν ἀπαρίθμησιν πολλῶν τοιοῦτων περιστατικῶν, πού ἔγιναν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐκρατοῦσαν τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως και οἱ ὁποῖοι μ' αὐτὸ τὸ ὄπλον ἐνίκησαν και τὴν φωτιά και τὸ μαχαίρι και τοὺς λέοντας και τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν και τὸν κατακλυσμὸν, ὅπως ὁ Νῶε — τὰ πιδ μεγάλα δηλαδή και τὰ πιδ τρομερὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως — και τὴν ἀτεκνίαν, ὅπως ἡ Σάρρα, και τὸν θάνατον, ὅπως ὁ Ἐνώχ. Και ὅλοι αὐτοὶ — «μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως» — ἐπῆραν αὐτὴν τὴν σφραγίδα, αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ και μετετάγησαν εἰς τὴν ἄλλην σφαῖραν τῶν ὀπλιτῶν τῆς παρατάξεως Κυρίου, και ἐπέτυχον αὐτὰ τὰ πράγματα με αὐτὴν τὴν καινούργιαν δύναμιν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ γενναῖοι, ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ μέχρι τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Και ὅχι μόνον ἄτομα, ἀλλὰ και λαοὶ με αὐτὸ τὸ ὄπλον ἐνίκησαν τὰς βασιλείας τοῦ αἰῶνος τούτου: παράδειγμα ἡ Ἐουθρὰ Θάλασσα και ἡ Ἱεριχώ εἰς τὴν ἀρχαιότητα, τὸ 1821 και ἡ 28ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ 1940»⁸.

Τὴν γνησιότητα τῆς πίστεως δυνάμεθα ἐπομένως νὰ παρακολουθήσωμεν μόνον διὰ τοῦ βιώματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς και διὰ μέσου τοῦ «νέφους τῶν μαρτύρων», τῶν ὁποίων ἡ μαρτυρία ἐπεσφραγίσθη διὰ τοῦ αἵματός των, ἀλλὰ και διὰ τῆς ἐκπληκτικῆς «ἄλλης βιοτῆς των», διὰ τοῦ «μαρτυρίου τῆς συνειδήσεως», διὰ τῆς ἀσκήσεως, διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς νήψεως, διὰ τῆς ὑπομονῆς, διὰ τῆς ἀντοχῆς, διὰ τῆς μακροθυμίας, διὰ τῆς ἀνεξικακίας, διὰ τῆς γενναιότητος, διὰ τῆς ὁμολογίας και γενικώτερον διὰ τῆς «καινῆς ζωῆς», διὰ τὸ νέου τρόπου ζωῆς, τὸν ὁποῖον ἠξιώθησαν παρὰ Κυρίου νὰ πραγματώσουν.

Ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συναντᾶται εἰς τὰ κείμενα τῆς Κ. Διαθήκης περίπου πεντακοσίας

7. Ἰακ. β' 19.

8. Ἀρχιμ. Ἡλ. Μαστρογιαννοπούλου, Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, Ἀθήναι 1965 σελ. 45-46.

φοράς, θά ἤδύνατο νά δώση εἰς πάντα ἐνδιαφερόμενον τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά αὐτῆς:

Α) Πίστις εἰς τὸν Θεὸν σημαίνει ὅτι ἔχω ἀπὸ λυτοῦν ἐμπιστοσύνην πρὸς Αὐτόν. «Ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραδώμεθα»⁹. Ἡ ἐμπιστοσύνη εἶναι μία βασικὴ ἀρχή, διὰ τὴν λειτουργήσῃ ὀρθῶς μία ἀνθρωπίνη κοινότητα. Νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὴν σχέσιν μας πρὸς τὸν ἰατρόν, τὰς διαφόρους συναλλαγὰς μας, τὴν παρουσίαν μας ὡς μαρτύρων εἰς τὰ δικαστήρια, τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις μας, τὴν μάθησιν καὶ γενικώτερον τὴν ὅλην ζωὴν, ἣ ὅποια εἶναι ἀνύπαρκτος ἀνευ τῆς ἐμπιστοσύνης. Πολλὴ ὀρθῶς ἐλέχθη ὅτι τὰ 9/10 τῆς ζωῆς βασίζονται ἐπ' αὐτῆς. Ἡ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης ἀνατρέπει τὴν συνοχὴν, τὴν σχέσιν αὐτῆς τῆς κοινῆς ζωῆς. Ἡ σχέσις μας πρὸς τὸν Θεὸν πρωτίστως εἶναι σχέσις ἐμπιστοσύνης. Ἐμπιστοσύνης ἣ ὅποια δὲν γεννᾶται δυνάμει ἀποδείξεων, συλλογισμῶν καὶ ἐπιχειρημάτων τῆς λογικῆς, διὰ τῶν «διατι» καὶ «διότι», ἀλλὰ εἰς πείσμα ὄλων αὐτῶν τῶν ἀντιθέτων παραγόντων, οἵτινες ἀγωνίζονται, διὰ τὴν σβῆσούν. Πιστεύω, σημαίνει: Ἐμπιστεύομαι ὀλοκληρωτικῶς καὶ ἀπολύτως. Ὅπως χαρακτηριστικῶς λέγει ὁ λειτουργὸς εἰς τὴν λατρευτικὴν σύναξιν: «σοὶ παρακατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἀπασάν καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλόφιλῶν»¹⁰. Πιστεύω, σημαίνει: Ἀπορρίπτω τὸν ἀνθρωποκεντρισμόν μου. Ἀπορρίπτω τὴν αὐτάρκειάν μου, κάμνω μίαν ἔξοδον ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου, τὴν πειρὰν μου, τὴν λογικὴν μου, τὰς γνώσεις μου. Ἀποδεσμεύομαι ἀπὸ τὰ δεδομένα τῆς φυσικῆς μου ζωῆς καὶ ἐξέρχομαι, διὰ τὴν συναντήσῃ καὶ νὰ παραδοθῶ εἰς τὸν Ἐμμανουήλ, ὅπερ σημαίνει «μετ' ἡμῶν ὁ Θεός»¹¹.

Ἡ ἐμπιστοσύνη αὕτη εἶναι τοιοῦτου βαθμοῦ, ὥστε κάμνει τὸν Ἀπόστολον Παῦλον νὰ ἀναφωνῇ: «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; ... πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελος οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»¹². Ἐπίσης ἣ ἀπόλυτος αὕτη ἐμπιστοσύνη κάμνει τὸν Ντοστογιέφσκυ νὰ διακηρύσῃ ὅτι «ἄς μοῦ ἀποδείξουν ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι μετὰ τὸ μέρος τοῦ Χριστοῦ, θὰ μείνω μετὰ τὸν Χριστόν, παρὰ μετὰ τὴν ἀλήθειαν»¹³. Ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ πιστοῦ εἶναι αὐτῆς τῆς ἐντάσεως ἣ ὅποια ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ παραμερίσῃ τὰς προσωπικὰς ἐμπειρίας, τὴν ξηρὰν логи-

κὴν, τὰ φυσικὰ δεδομένα, ὅλα τὰ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα τοῦ παρόντος κόσμου καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τὸν Κύριον Σαββαῶθ, τὸν Κύριον τῶν Δυνάμεων. Ὁ πιστὸς ὡς «παιδίον» καὶ ὡς «υἱός» εἶναι ἀμετακινήτως βέβαιος ὅτι, ὅταν «αἰτήσῃ» ἀπὸ τὸν Οὐράνιον Πατέρα «ἄρτον», δὲν θὰ «ἐπιδώσῃ λίθον» εἰς αὐτόν καὶ ὅταν «αἰτήσῃ» «ἰχθύν», δὲν θὰ «ἐπιδώσῃ ὄφιν» εἰς αὐτόν¹⁴. Διὰ τοῦτο καὶ ἔχει τὴν ἀμεριμνησίαν «τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ», τὰ ὅποια «οὐ σπειροῦσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά»¹⁵.

Εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν μας, ὅταν συναντήσωμεν τὴν αὐθεντίαν, τὸ κύρος καὶ τὴν ἀξιοπιστίαν καὶ διαπιστώσωμεν ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια, παραδίδομεν ἐκεῖ τὸν ἑαυτόν μας καὶ χαρίζομεν ἐκεῖ τὴν ἐμπιστοσύνην μας. Αὐτὸς δυνατὸν νὰ εἶναι ὁ ἰατρός μας, νὰ εἶναι τὸ ἀγαπώμενον πρόσωπόν μας, νὰ εἶναι ὁ «ἀρχηγός» μας, νὰ εἶναι ὁ διδάσκαλός μας κ.λπ. Ἀλλ' ὅμως ὅσον αὐθεντικοὶ καὶ ἀξιόπιστοι καὶ ἂν εἶναι πάντες οἱ ἀνωτέρω, πάντοτε ὑπάρχει καὶ κάποια ἐπιφύλαξις νὰ ἀπογοητευθῶμεν καὶ νὰ διαψευσθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη μας. Καὶ τοῦτο εἶναι δεδικαιωμένον ἐκ τῶν πραγμάτων, διότι ὅλοι αὐτοὶ οἱ κατὰ πάντα ἄξιοι δὲν παύουν νὰ εἶναι ἀνθρωποὶ καὶ νὰ ἔχουν τὸ ἐνδεχόμενον ἀνθρώπινον σφάλμα. Διὰ τὴν ἀξιοπιστίαν καὶ τὴν Ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ὅμως ὁ πιστὸς δὲν ἔχει οὐδὲν ἀκρατούμενον, οὐδεμίαν ἐπιφύλαξιν, οὐδὲν ἐνδεχόμενον νὰ ἀπογοητευθῇ. Εἶναι βεβαιωμένος, εἶναι πεπεισμένος καὶ ἀπροσῆ τὸν Κύριον ἐνώπιόν του διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν του ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῇ»¹⁶. Καὶ ὅταν ἀκόμη «πορευέται ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσεται κακὰ», διότι γνωρίζει «ὅτι Ἐκείνος μετ' αὐτοῦ ἐστίν» καὶ «ἡ ράβδος Του καὶ ἡ βακτηρία Του»¹⁷ αὐτοὶ παρακαλοῦν καὶ στηρίζουν τὴν ψυχὴν του.

Τοιουτοτρόπως, ὁ πιστὸς ἐπαναλαμβάνει τὴν προσευχὴν τοῦ μεγάλου συγχρόνου Ρώσου μυθιστοριογράφου Ἀλεξάνδρου Σολζενίτσιν, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα του ἐδιώχθη διὰ τὴν πίστιν του: «Πόσο ὁμορφα νιώθω ζώντας μαζί σου, Κύριε! Πόσο ἄνετα νιώθω, νὰ πιστεύω σὲ Σένα! Ὅταν τὸ πνεῦμά μου λυγίζει καὶ παύει νὰ καταλαβαίνει, ὅταν οἱ ἐξυπνότεροι ἀνθρωποὶ δὲν βλέπουν πέρα ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας καὶ ἀγνοοῦν τὸ τί θὰ κάνουν τὴν ἐπομένη, Σὺ μοῦ στέλνεις τὴν ξάστερη σιγουριά τῆς ὑπαρξῆς Σου καὶ τῶν φροντίδων ποὺ παίρνεις, γιὰ νὰ μὴ κλείσουν ὅλες οἱ πόρτες τοῦ καλοῦ. Φτάνοντας στὴν κορυφὴ τῆς ἐπίγειας δόξας στρέφομαι καὶ ἀντικρύζω μετὰ ἐκπληξῆ τὸ δρόμο ποὺ διάνυσσα καὶ ποῦ ποτε ὀλομόναχος δὲν θὰ ἔχα ἀνακαλύψει, ἕνα δρόμο ἐκπληκτικὸν, ποῦ μέσα ἀπὸ τὴν ἀπελπισία μ' ὀδήγησε στὸν τόπο ἐκεῖνο, ἀπ' ὅπου μπόρεσα νὰ ξα-

9. Εὐγὴ τῆς Ἐκκλησίας.

10. Εὐγὴ τῆς Θείας Λειτουργίας.

11. Ματθ. α' 23.

12. Ρωμ. η' 35-39.

13. Π. Εὐδοκίμοφ, Πάλη μετὰ τὸν Θεό, ἔκδ. Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 62.

14. Ματθ. ζ' 10-11.

15. Ματθ. στ' 26.

16. Ψαλμ. ιε' 8.

17. Ψαλμ. κβ' 4.

ναστείλω στην ανθρωπότητα την ανταύγεια τών ακτίνων Σου. Και θα εξακολουθήσεις να μ' αφήνεις να τις αντικαθρεφτίζω όσο τοῦτο είναι απαραίτητο. Και ἂν δὲν ἔχω πιά τὸν καιρό, τοῦτο θὰ σημάνει ὅτι θ' ἀναθέσεις σ' ἄλλους νὰ τὸ κάμουν»¹⁸.

Οὕτως, ἡ πίστις ὡς ἐμπιστοσύνη φανεροῦ τὴν ἐξοδὸν μας ἀπὸ τὴν αὐτάρκειάν μας καὶ τὴν πορείαν μας πρὸς συνάντησιν τῆς «γῆς τῆς ἐπαγγελίας». Ἄς ἐνθυμηθῶμεν τὴν ἐξοδὸν τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, τὴν πορείαν του διὰ μέσου τῆς ἐρήμου καὶ τὴν κατάληψιν τῆς νέας πατρίδος. Ἐπίσης τὴν ἐξοδὸν τοῦ Ἀβραάμ ἀπὸ τὴν Χαρράν. Ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς αὐτόν: «Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἂν σοι δείξω»¹⁹. Ἐκλήθη ὁ Ἀβραάμ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν γῆν του, τὴν συγγενείαν του, ἀπὸ τὸ «σπιτικό» του καὶ νὰ πορευθῇ εἰς τὸ ἄγνωστον, εἰς ξένην γῆν, εἰς ξένον περιβάλλον, χωρὶς «σπιτικό», χωρὶς καμμίαν βεβαιότητα. Καὶ ὅμως παρὰ ταῦτα ὁ Ἀβραάμ «επορεύθη καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ Κύριος»²⁰. Αὕτῃ εἶναι ἡ πίστις! Δὲν εἶναι «βόλεμα», δὲν εἶναι ἀναγκαστικὴ καταφυγή. Εἶναι (περιπέτεια), συνεχῆς κατάκτησις, δυναμικὴ κατάστασις, μὴ ἐπιτρέπουσα εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐφησυχάζῃ, ἀλλ' ὑποβάλλουσα αὐτόν εἰς μίαν διαρκῆ ἀναζήτησιν, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τέλος. Ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης: ὁ πιστὸς «διὰ τῆς καθ' ἡμέραν αὐξήσεως πάντοτε κρείττων γινόμενος καὶ αἰεὶ τελειούμενος καὶ μηδέποτε πρὸς τὸ πέρασ φθάνων τῆς τελειότητος. Αὐτίκα γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς τελειότης τὸ μηδέποτε σῆναι πρὸς τὸ κρείττον αὐξανόμενον, μηδέ τι νιν πέρατι περιορίσαι τὴν τελειότητα». Πράγματι, ἡ ἀληθὴς τελειότης εἶναι νὰ μὴ παύῃ ποτε κανεὶς νὰ προχωρῇ προοδευτικῶς πρὸς τὸ καλῦτερον καὶ νὰ μὴ περιορίζῃ τὴν τελειότητα εἰς οὐδὲν τέρμα.

Β) Ἡ πίστις ἀφοῦ ἐκφρασθῇ ὡς ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη ὀδηγεῖται τελικῶς εἰς τὸ «ΝΑΙ» τῆς κλήσεως τοῦ Θεοῦ. Ἀποδέχομαι πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπακούω «μέχρι θανάτου».

«Λάλει, Κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δούλος σου»²¹ καὶ ἡ Θεοτόκος: «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, γένοίτο μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου»²².

Ὁ Θεὸς βεβαίως τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν Σάρραν, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπρεσβύτεροι καὶ προβεβηκότες ἡμερῶν καὶ ἀεξέλιπον τῇ Σάρρα γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα»²³, ὅτι θὰ ἀποκτήσουν υἱὸν καὶ ἡ γενεὰ των θὰ αὐξηθῇ «ὡς οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ». Καὶ ἐκεῖνοι ἀποδέχονται τὴν «παράλογον» καὶ «ἀφύσικον» αὐτὴν

διαβεβαίωσιν καὶ ἀναμένουν: «καὶ ἐποίησεν Κύριος τῇ Σάρρα καθὰ ἐλάλησεν καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἀβραάμ υἱὸν εἰς τὸ γ ἦ ρ α ς»²⁴. Ἀλλὰ καὶ ὅταν «ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ ὁ Θεὸς» προστάζων καὶ λέγων πρὸς αὐτόν: «λαβὲ τὸν υἱὸν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀνένεγκον αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὀλοκάρπωσιν...»²⁵, ὁ Ἀβραάμ ὑπήκουσε νὰ θυσιάσῃ τὸν μονογενῆ υἱὸν Του. Αὕτῃ εἶναι ἡ πίστις! Διὰ τοὺς πολλοὺς ἡ στάσις αὕτῃ εἶναι «μωρία» καὶ «σκάνδαλον», βεβαίως, καὶ θεωρεῖται ὡς μία μορφὴ «δουλείας». Ἀλλὰ διὰ τὸν πιστὸν ἡ ὑπακοὴ αὕτῃ δὲν εἶναι κατάστασις ἀνελευθερίας. Ἀντιθέτως εἶναι ἔκφρασις ἐλευθερίας ἐπιλογῆς καὶ ἀποδοχῆς. Ὅταν ὁ Θεὸς καλῇ τὸν ἄνθρωπον, καλεῖ αὐτόν εἰς τὴν κατάστασιν τῆς υἰοθεσίας. Τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖται μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου τοιαύτη σχέση, ὁποία ὑπάχει μεταξὺ πατρὸς καὶ παιδίου.

«Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»²⁶. «Ὅς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν»²⁷.

Ἐπομένως ἡ σχέση μας πρὸς τὸν Θεὸν ἀπαιτεῖ νὰ ἔχωμεν παιδικὸν φρόνημα. Δηλαδή, ἀπλότητα, ταπεινὸν φρόνημα, ἐμπιστοσύνην, ἀνεπιτήδευσιν, ἀφελότητα, ἀθωότητα, ἀμνησικαίαν, ἀδολότητα. Οὕτως ἡ κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ γίνεται «μὲ ἀνο κτὰς καρδίας καὶ λαχτάρων», χωρὶς ἐπιφυλάξεις, χωρὶς ἀμφιταλαντεύσεις, χωρὶς ὀρθολογισμοὺς καὶ σκεπτικισμοὺς, χωρὶς «κρατούμενα». Ὅπως, δηλαδή, ἀκριβῶς τὸ παιδίον μεθ' ὅλης τῆς ἀγνότητός του παραδίεται εἰς τὸν Πατέρα του.

Ἀλλὰ ἂς προσέξωμεν ὅτι αὕτῃ ἡ υἰοθεσία μας δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ καταπιεστικὴ. Προσφέρεται, βεβαίως, ἀλλ' εἶναι καὶ προσωπικὴ, ὑπεύθυνος ἐπιλογὴ μας. Ἡ πίστις γίνεται ὑπακοὴ μόνον, ὅταν τὴν ἀποδεχόμεθα ἐλευθέρως. Ὅπως σημειοῦ καὶ ὁ Νικόλαος Μπερδιάγιεβ: «ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ὑποχρεώνει νὰ τὸν ἀναγνωρίσουμε, ὅπως μᾶς ὑποχρεώνουν νὰ τὸ κάνουμε τὰ ὑλικά ἀντικείμενα. Εἶναι στραμμένος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πίστις στὸ Θεὸ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐσωτερικὴ συνάντησις στὸ χωρὸ τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας»²⁸. Ὁ Θεὸς διὰ νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀναγκαιότητα, οὔτε κυριαρχικὴ ἐξουσία οὔτε ὑπέρτατη αἰτιότητα ἐνεργοῦσα ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ «Χάρις», ἐπιζητεῖ τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως δὲ ἡ παρακοὴ γίνεται χαρακτηριστικὸν γνῶρισμα τῆς ζωῆς τοῦ «πεπτωκότος» ἀνθρώπου καὶ διὰ τῆς παρακοῆς

18. Περιοδικὸν «Σύναξις» ἔτος 1982 τεύχ. 2 σελ. 104.

19. Γεν. ιβ' 1.

20. Γεν. ιβ' 4.

21. Α' Βασ. γ' 9-10.

22. Λουκ. α' 38.

23. Γεν. ιη' 11.

24. Γέν. κα' 1-2.

25. Γέν. κβ' 1-2.

26. Μαθ. ιη' 3.

27. Μάρκ. ι' 15.

28. Ν. Μπερδιάγιεβ, Βασίλειο τοῦ πνεύματος καὶ βασιλείο τοῦ Καίσαρος, Ἀθήνα 1971 σελ. 37.

του ό άνθρωπος δημιουργεί την κόλασίν του, ούτω και ή ύπακοή είναι τό χαρακτηριστικόν γνώρισμα του λυτρωμένου πιστού και διά τής ύπακοής του επανέρχεται εις τόν διά τής παρακοής κεκλεισμένον παράδεισον.

Γ) Ή πίστις είναι ό μόνος τρόπος, δια νά έπικρινων ήσωμεν μετά των μη «βλεπομένων». Ό νοός του ανθρώπου έχει πολλές δυνατότητας και διά τής έρεύνης του ό άνθρωπος συνεχώς ανακαλύπτει νέας αληθείας εις τόν περιβάλλοντα αυτόν κόσμον. Πέραν όμως από τας αληθείας του φυσικού κόσμου υπάρχουν και ή αλήθεια μιās άλλης διαστάσεως τής ζωής, μη εύρισκομένης έντός του πεδίου τής ανθρωπίνης έρεύνης. «Έστι δέ πίστις έλπίζομένων ύπόστασις, πραγμάτων έλεγχος ού βλεπομένων»²⁹.

Άληθώς, ή πίστις κάμνει πραγματικά, όσα έλπίζομεν, και βέβαια, όσα δέν βλέπομεν. Ή πίστις μη καταργούσα την λογικήν υπερβαίνει αυτήν και χαρίζει εις τόν άνθρωπον την δυνατότητα νά περάση και εις άλλας πραγματικότητας, τας όποιας δέν συλλαμβάνουν αι πέντε αισθήσεις αυτού: «ό υίός του Θεού ήκει και δέδωκεν ήμίν διάνοιαν, ίνα γινώσκωμεν τόν αληθινόν»³⁰. Ό Θεός έχει δώσει αυτήν την ειδικήν «διάνοιαν», τόν ειδικόν φωτισμόν, δια νά εισχωρήσωμεν εις εκείνα, τά όποια «όφθαλμός ούκ είδε και ούς ούκ ήκουσε και επί καρδίαν ανθρώπου ούκ άνέβη»³¹. Ή πίστις είναι ή υπερφυσική γνώσις και χαρίζει εις τόν άνθρωπον τόν πιστόν την δυνατότητα νά έχη την καθολικήν αντίληψιν τής ζωής. Αί άναζητήσεις και αι ύποψίαι διά τά «μη βλεπόμενα» γίνονται βεβαίως διά τής πίστεως. Άντιθέτως ή έλλειψις τής πίστεως «πτωχεύει» την ζωήν και «στενεύει» τόν όρίζοντα αυτής. Ό άνθρωπος χωρίς την πίστιν χρησιμοποιεί ως άπόλυτον κριτήριον αυτού τόν νούν και τούς όφθαλμούς του. Οι άνθρωποι, όμως, οι όποιοι «μετετάγησαν» εις τό βασιλείον τής πίστεως, δέν έχουν ως κριτήρια μόνον τά δύο αυτά όργανα αλλά και έν τρίτον όργανον, τό όποιον, χωρίς νά άχρηστεύη τά δύο άλλα, υπερβαίνει αυτά. Κάποτε τά δύο αυτά είναι άνεπαρκή και «άδύναμα» και διά τούτο χρησιμοποιεί τό τρίτον όργανον, την πίστιν, ή όποια καθιστά αυτόν ίκανόν νά άκούη τό παρά του Κυρίου λεχθέν: «ή πίστις σου σέσωκέ σε»³².

Δ) Τοιουτοτρόπως, ή πίστις καθίσταται ή δυνατότης πραγματοποιήσεως του θάύματος εις την ζωήν του ανθρώπου.

Ή πίστις δέν είναι άπλώς μία ψυχολογική δύναμις, αλλά ό φορέυς του θαύματος εις την ζωήν μας. Έντύπωσιν δέ προκαλεί πάντοτε ή άνάγνωσις των

Ευαγγελίων, αλλά και των Συναξαρίων τής Έκκλησίας, τά όποια παρουσιάζουν πλήθος θαυμάτων τής πίστεως. Τό θαύμα, «τά σημεία και τά τέρατα»³³, είναι διάχυτα μέχρι του σημείου νά προκαλούν τόν σκεπτικισμόν και τόν όρθολογισμόν μας. Και τούτο, διότι δέν έχομεν έξοικειωθή προς τό θαύμα. Νομίζομεν ότι είναι μία παλαιά κατάστασις του παρελθόντος συγχεομένη διά τούς πολλούς μετά τής υπερβολής και του μύθου. Σήμερον οι πολλοί δέν ζώμεν την άσθησιν και την δυνατότητα του θαύματος. Ή πίστις μας είναι χωρίς τό θαύμα, είναι άδύνατος, άναιμική, άνίσχυρος. Άλλά ή άπουσία του θαύματος επιβεβαιού «την άπιστίαν ήμών»³⁴. Είναι χαρακτηριστικά δύο περιστατικά του Ευαγγελίου. Όταν οι μαθηται «ούκ ήδυνήθησαν θεραπεύσαι» τό σεληνιαζόμενον παιδίον και παρουσιάσθησαν εις τόν Κύριον έρωτώντες: «διατί ήμεις ούκ ήδυνήθημεν έκβαλείν αυτό;», «ό Ίησοός ειπεν αυτοίς» «δια τήν άπιστίαν ύμών». Άλλά και πάλιν, όταν ό Κύριος εύρέθη εις την ιδιαιτέραν Αύτου πατρίδα, την Ναζαρέτ, ό Ευαγγελιστής Μάρκος αναφέρει ένα λόγον παράξενον εκ πρώτης άπόψεως: «ούκ ήδύνατο εκεί (εις την Ναζαρέτ) ούδεμίαν δύναμιν ποιήσαι, ει μη όλίγοις άρρώστοις, επίθεις τας χειρας έθεράπευσε και θαύμαζε διά την άπιστίαν αυτού»³⁵.

Ό Κύριος, όταν διδάσκη, ούτε φιλοσοφεί, ούτε δημαγωγεί. Πάσα λέξις, πäs λόγος Αύτου είναι «ή Άλήθεια». Ό λόγος Αύτου: «ει δύνασαι πιστεύσαι, πάντα δυνατά τώ πιστεύοντι»³⁶. Και άλλαχού: «ό πιστεύων εις έμέ, τά έργα ά έγώ ποιώ κάκεινος ποιήσει, και μείζονα τούτων ποιήσει»³⁷. Και πάλιν: «εάν έχητε πίστιν ως κόκκον σινάπεως, έρεΐτε τώ όρει τούτω, μετάβηθι έντεϋθεν εκεί, και μεταβήσετα»³⁸.

Άντι παντός άλλου θεολογικού σχολιασμού αυτών των ρητών θα περιορισθώμεν νά μεταφέρωμεν μερικά σχόλια του συγχρόνου πολιτικού και φιλοσόφου Παναγιώτου Κανελλοπούλου: «Ό Ίησοός επρόβαλε τό θαύμα και ως ανθρώπινη δυνατότητα. Δέν ειπε ποτε ό Ίησοός ότι μονάχα ό ίδιος, ως Υίός του Θεού, είχε τή δύναμη νά κάνει θαύματα. Έιπε μάλιστα κάμποσες φορές ρητά τό αντίθετο. Άς θυμηθώμε μιάν από τις ώραιότερες διατυπώσεις Του: «άμην γάρ λέγω ύμίν, εάν έχητε πίστιν ως κόκκον σινάπεως, έρεΐτε τώ όρει τούτω, μετάβηθι έντεϋθεν εκεί, και μεταβήσεται, και ούδέν άπυνατήσει ύμίν»... Μπορεί όμως, στ' αλήθεια ό άνθρωπος νά μετακινήσει και όρη; Ό Ίησοός τό ειπε. Και χωρίς άλλο μπορεί ό άνθρωπος νά μετακινήσει και όρη, αν πάρουμε τό όρος σαν κάτι

29. Έβρ. ια' 1.

30. Α' Ίωάν. ε' 20.

31. Α' Κορ. β' 9.

32. Ματθ. θ' 22.

33. Ίωάν. δ' 48.

34. Ματθ. ιζ' 16-20.

35. Μάρκ. στ' 5-6.

36. Μάρκ. θ' 23.

37. Ίωάν. ιδ' 12.

38. Ματθ. ιζ' 20.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ*

Είναι ὅλως πρόδηλον, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ Ἁναστάσιος Πιέριος, ἐκ τῶν πολυτιμοτάτων τούτων μαρτυριῶν, ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἀμέσων συνεργατῶν καὶ διαδόχων τῶν ἐδιδάχθη εἰς τοὺς χριστιανούς ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια καὶ δι' ἣν ἀφορᾷ τὴν καθολικὴν τῶν χριστιανῶν ἐνότητα ἀλλὰ καὶ τὴν κοινότητα τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, καίτοι αἱ συνθηκαί

ὑφ' ἧς οὗτοι ἔζων καὶ οἱ σκληροὶ διωγμοί, οὓς ἀντεμετώπιζον ἦσαν τόσον δυσμενεῖς²⁶⁰.

Ἔχει ἤδη ἱστορικῶς θεβαιωθῆ, ὅτι αἱ πρῶται Ἐκκλησίαι μετεβλήθησαν εἰς πραγματικὰς ἀδελφικὰς κοινότητας, ἐν τῇ πλαίσιῳ πάντοτε τῶν τότε κοινωνικῶν καὶ κρατικῶν συνθηκῶν. Ἡ πρὸς τὸ μαρτύριον ἀθρόα προσέλευσις τῶν χριστιανῶν ὡς εἰς «πανήγυριν παρά-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 475 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

260. Βλ. Ἁναστασίου Πιέριου, ἐνθ' ἄν., σελ. 175-176.

περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἀπλὸ ὑλικὸ δεδομένο. Τὸ βουνὸ πού ὀρθώνεται μπροστὰ στὰ φυσικὰ μου μάτια μετακινεῖται εὐκολώτερα ἀπὸ τὸ βουνὸ πού βρίσκεται μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου. Καὶ αὐτὸ τὸ δεύτερο ἐννοεῖ ὁ Ἰησοῦς ὅτι μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ μετακινήσει· τὸ δεύτερο πού μετακινεῖται δυσκολώτερα καὶ ὄχι τὸ φυσικὸ βουνὸ πού μετακινεῖται εὐκολώτερα. Γιὰ τὴ μετακίνηση τοῦ φυσικοῦ βουνοῦ ἀρκοῦν φυσικὲς δυνάμεις, νόμοι φυσικοὶ πού μπορεῖ καὶ νὰ τὸ ἱσοπεδώσουν ἢ νὰ τὸ ρίξουν στὴ θάλασσα. Γιὰ τὴ μετακίνηση τοῦ βουνοῦ, πού ὀρθώνεται μπροστὰ στὴν ψυχὴ ἢ στὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου χρειάζονται μεταφυσικὲς δυνάμεις, χρειάζεται τὸ θαῦμα. Κι ἡ πίστη, λέει ὁ Ἰησοῦς, μπορεῖ νὰ προκαλέσει τὸ θαῦμα αὐτό... ὁ ἐλάχιστος κόκκος ἀρκεῖ γιὰ νὰ μετακινήθῃ ἓνα θεόρατο βουνό. Εἶναι φανερό τὸ νόημα τῆς παραβολῆς. Καὶ ἡ ἐλάχιστη πίστη, ἡ ἐλάχιστη οὐσιαστικὴ ἀνθρώπινη ὑπόστασις ἀρκεῖ γιὰ νὰ γίνει τὸ θαῦμα»³⁹, καταλήγει τὸ σχόλιον.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὁ ἀνθρωποκεντρικὸς διαφωτισμὸς καὶ ὀρθολογισμὸς, καταστάντες ρυθμισταὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, συντέλεσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς πίστεως. Εἰς μεγάλας μάζας ἀνθρώπων ἀπουσιάζει τελείως ἡ πίστις, ἡ προκαλοῦσα τὸ θαῦμα. Καὶ ἐδῶ ἔχει θέσιν τὸ χωρίον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤρχισεν ἡ ὁμιλία μας: «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»⁴⁰.

Δυστυχῶς, εἰς τὰ εὐρύτερα στρώματα δὲν ὑπάρχει ἡ πίστις αὐτή. Ἀλλὰ δὲν θὰ πρέπει νὰ εἰμεθα καὶ τόσον ἀπαισιόδοξοι, διότι καὶ σήμερον εἰς τὸν λαόν μας διαπιστώνεται συχνάκις ἡ θαυματουργοῦσα πίστις. Ἀρκεῖ νὰ ἐπισκεφθῇ κανεὶς χάρους μοναστικούς καὶ προσκυνηματικούς ἢ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀκούσῃ ἐξομολογήσεις ἀνθρώπων. Τότε κατάπληκτος διαπιστώνει περιστατικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι αἰσθητὴ ἡ παρουσία τοῦ θαύματος. Μάλιστα συχνάκις δύναται νὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἄνθρωποι, φαινομενικῶς παρουσιάζοντες θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν, διαθέτουν πίστιν τοιαύτην, οἷαν δὲν συναντῶμεν εἰς «θρησκευτικούς» ἀνθρώπους. Ἐπίσης εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν μας δὲν εἶναι ὀλίγα τὰ περιστατικὰ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι νονοῦν, δοκιμάζονται ποικιλομόρφως καὶ ὅμως ἀντιμετωπίζουν τὰ δεινὰ των καὶ ὑπερβαίνουν αὐτὰ διὰ τῆς πίστεως, ἥτις δύναται «καὶ ὄρη μεθιστάνειν»⁴¹.

Βεβαίως, ἀμφιταλαντεύσεις καὶ διακυμάνσεις εἰς τὴν πίστιν μας δυνατόν νὰ παρατηρῶνται. Αὐτὸ ἴσως ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν μας, ἀλλὰ ἀρκεῖ νὰ συνειδητοποιήσωμεν τὴν κατάστασίν μας αὐτὴν καὶ συγχρόνως νὰ εἶναι καθημερινὸν τὸ αἶτημά μας: Κύριε ἀπόσθες ἡμῶν πίστιν»⁴² ἢ «Πιστεύω, Κύριε, βόηθει μου τῇ ἀπιστίᾳ»⁴³.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

39. Π. Κανελλοπούλου, Μεταφυσικῆς Προλεγόμενα, Ἄθηναι 1956, σελ. 83-84.

40. Λουκ. ιη' 8.

41. Α' Κορ. ιγ' 2.

42. Λουκ. ιζ' 5.

43. Μαρκ. θ' 24.

ταξιν», ἥτις ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας καὶ τῆς περιφρονήσεως τῶν ὑλικῶν φαινομένων τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς προσωρινότητος τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς, ὡς καὶ τῆς σφοδρᾶς ἐπιθυμίας τῆς ταχυτέρας ἐκ τῆς παρούσης παρεπιδημίας ἐξόδου, πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν αἰώνιων καὶ ἀφθάρτων ἀγαθῶν «... ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη»²⁶¹, διηκούλυε τὰ μέγιστα τὴν μεταβολὴν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς ἀδελφικὰς κοινότητες. Ἡ κατανομή τῆς ἐργασίας ἐν ταῖς κοινότησιν ὡς καὶ ἡ ἐκτίμησις καὶ ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν ἐκάστοτε ἐγένετο ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐποπτεῖαν τῶν Ἐπισκόπων ἢ τῶν Πρεσβυτέρων, ἐν τῇ πλαισίῳ πάντοτε τῶν τότε κοινωνικῶν συνθηκῶν. Οἱ χριστιανοὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης περιόδου εἰ καὶ κατεῖχον ὑλικά ἀγαθὰ ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, ἐν τούτοις εἶχον τὴν συνειδήσιν ὅτι τὰ ὑπάρχοντά των δὲν ἦσαν ἀτομικά, ἀλλὰ κοινά, ἥτοι ἐπ' αὐτῶν εἶχον ἴσα δικαιώματα καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελφοί. Τοιαύτας ἀδελφικὰς κοινότητας ἀπετέλουν αἱ Ἐκκλησίαι κατὰ τὴν περίοδον τῶν φρικαλέων διωγμῶν²⁶².

Ὁ πατὴρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας (265 - 340) σχετικῶς περὶ τῶν ἀδελφικῶν κοινοτήτων σημειοῖ: «... Καὶ γὰρ οὐκ ἄν ταῖς ὁμολογουμέναις τῶν ἀποστόλων πράξεις ἐμφέρεται ὅτι δὴ πάντες οἱ τῶν ἀποστόλων γνώριμοι τὰ κτήματα καὶ τὰς ἀνάξεις διαπιπράσκοντες ἐμέριζον ἅπασιν καθ' ὃ ἂν τις χρεῖαν εἶχε»²⁶³, ὡς μὴδὲ εἶναι τινα ἐνδεῆ παρ' αὐτοῖς»²⁶⁴. Ὁ αὐτὸς ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς ἀλλαχοῦ διδάσκει: «Οὗτος γὰρ καὶ μέγιστος αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ὁ πόλεμος ἐγένετο διὰ τὸ γ ν ἡ σ ι ο ν τῆς ἀγάπης... οὐ γὰρ ἔλαβον καύχημα κατὰ τῶν πεπτωκότων, ἀλλ' ἐν οἷς ἐπλεόναζον αὐτοί, τοῦτο τοῖς ἐνδεεστέροις ἐπήρουν μητρικὰ σπλάγχχνα ἔχοντες...»²⁶⁵. Ὁ καθηγητὴς Ἰωάννης Καλογήρου, ἀποκαλεῖ τὰς Ἐκκλησίας τὰς ἱδρυθείσας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἀμέσων διαδόχων των «ἐπὶ μέρους κοινότητος», ἐν αἷς ἡ ἐνότης καὶ ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη ἐξεδηλοῦτο εἰς τὴν ἐν ἀμοιραιότητι μεταδόσιν οὐχὶ μόνον τῶν πνευματικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὀ λ ι κ ῶ ν ἀ γ α θ ῶ ν, εἰς αὐτάρκειαν καὶ πληρότητα πάντων διὰ πάντων²⁶⁶.

Ὁ Λατίνος ἀπολογητὴς Τερτυλλιανὸς πρῶτος ἀναφέρει τὴν ἰδίῳ ὀνόματι ὑπαρξίν περιουσίας εἰς ἐκκλησιαστικὰς κοινότητας ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ κοινῶν τα-

μείου: «Etiam si quod arcae genus est, non de honoraria summa quasi redemptione religionis congregatur, modicam unusquisque stipem menstrua die, vel quum velit, et si modo velit et si modo possit, apponit.»²⁶⁷.

Αἱ χριστιανικαὶ περὶ κοινοκτημοσύνης ἀντιλήψεις διειρηθήσαν πλείονα χρόνον ἐν ταῖς χριστιανικαῖς κοινότησι τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ κυρίᾳ ἑδρᾷ καὶ μητροπόλει τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀγωνιζομένης Ἐκκλησίας κατὰ τε τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν, ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως (150 - 211/216) καὶ Ὀριγένους (185 - 254 μ.Χ.), ἤκμασαν καὶ οἱ γνωστικοὶ αἵρετικοὶ Καρποκράτης (Β' μ.Χ. αἰών) καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἐπιφάνης (περὶ τὸ 150 μ.Χ.)²⁶⁸, ἀμφότεροι ἄνδρες ἱκανῆς μορφώσεως, οἵτινες ἱδρυσαν τὴν αἵρεσιν τῶν καρποκρατιανῶν.

Ἡ διδασκαλία τῶν αἵρετικῶν τούτων τοῦ Β' μ.Χ. αἰῶνος ἦτο τελείως κοινοκτημονικὴ καὶ ἰσχυρῶς αἵρετικὴ. Κατὰ τὸν συγχρόνως πρὸς τοὺς αἵρετικούς τούτους ἀμμάσαντα Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα τῆς κοινοκτημονικῆς αὐτῶν ἀντιλήψεως ἐξήγγον ὡς ἐξῆς: Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ συνίσταται οὐσιαστικῶς εἰς τὴν κοινότητα καὶ εἰς τὴν ἰσότητα. Ἐν τῇ σύμπτῳ τὰ πάντα εἶναι κοινά. Ὁ οὐρανὸς ἐκτείνεται ἐξ Ἰσου πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις, καλύπτων σύνολον τὴν γῆν. Ὁσαύτως τὸ φῶς ἀπλοῦται εἰς πάντα. Ἡ φύσις προσφέρει τὰ δῶρα αὐτῆς πρὸς πάντα τὰ ζῶντα ὄντα. Ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰ πάντα εἰς πάντα. Μετὰ τὴν πτώσιν τῶν κατωτέρων ἀγγέλων ἐνεφανίσθησαν μετὰ τῶν ἀνθρώπων αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ ἀνισότητες. Ἡ ὀμαδικὴ ἰδιοκτησία ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῶν νόμων, οἵτινες ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν προστασίαν ταύτης. Οἱ καρποκρατιανοὶ ἀπολύτως πιστοὶ καὶ ἑδραῖοι εἰς τὰς θεωρίας των, ἔζων τὴν ζωὴν τῆς ἀπολύτου κοινότητος, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἐρωτικὰς αὐτῶν σχέσεις: «Τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν τινὰ εἶναι μετ' ἰσότητος. ἴσος γέ τοι πανταχόθεν ἐκταθεὶς οὐρανὸς κύκλω τὴν γῆν περιέχει πᾶσαν, καὶ πάντας ἡ νύξ ἐπ' ἴσης ἐπιδείκνυται τοὺς ἀστέρας, τὸν τε τῆς ἡμέρας αἴτιον καὶ πατέρα τοῦ φωτὸς ἥλιον ὁ Θεὸς ἐξέχεεν ἄνωθεν ἴσον ἐπὶ γῆς ἅπασιν τοῖς βλέπειν δυνα-

261. Α' Κορινθίους, 2,9.

262. Βλ. Ἀναστασίου Πιερίου, ἐνθ' ἄν., σελ. 176.

263. Πράξεων, 2,45.

264. Εὐσέβιου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Β', 17,6, Β.Ε.Π., τόμος ΙΘ', σελ. 237-238, Ἀθήναι, 1959.

265. Εὐσέβιου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ε', 2,6, Β.Ε.Π., τόμος ΙΘ', σελ. 322, Ἀθήναι, 1959.

266. Ἰωάννου Καλογήρου, «Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα γῆν...», σελ. 3-4. Τοῦ Αὐτοῦ, «Περὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας...», σελ. 15-18, ἐνθα ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτά.

267. Τερτυλλιανῶ, Apologeticus adv. gentes, XXXIX, MPL, 1,553.

268. Ὁ νεαρὸς γνωστικὸς Ἐπιφάνης (ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 17 ἐτῶν, περὶ τὰ μέσα τῆς Β' ἑκατονταετηρίδος) εἰς τὸ περιθώρητον βιβλίον του («Περὶ Δικαιοσύνης»), διεκήρυττε τὴν κοινοκτημοσύνην πάντων τῶν ἀγαθῶν, ἀκόμη καὶ τῶν γυναικῶν. Περὶ Ἐπιφάνους, βλέπε τὰς πηγὰς μὲν παρὰ Ad. Harnack, Geschichte der alchristlichen Litteratur bis Eusebius. Leipzig, 1893, I,1, 161/2, βιβλιογραφίαν δὲ παρὰ J. Quasten, Patrology. Utrecht-Antwerp. Vol. I, 267/8 (1962). B. Altaner, Patrologie, Freiburg i. Br. (1963⁶) 112. W. Volker, Quellen zur Gesch. d. christl. Gnosis, 1932. Bousset, PWK, RE 7, 1503/47. H. Liboron, Die Karpokrat. Gnosis. 1938.

μένοις, οἱ δὲ κοινῇ πάντες βλέπουσιν, ἐπεὶ μὴ διακρίνει πλούσιον ἢ πένητα, δῆμον ἢ ἄρχοντα, ἄφροντάς τε καὶ [τούς] φρονούντας, θηλείας ἄρσενας, ἐλευθέρους δούλους...· δικαιοσύνη γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀναφαίνεται ἢ κοινότης...»²⁶⁹.

Ἐν τῇ *Καινῇ Διαθήκῃ*²⁷⁰ εἰς πλείστα χωρία ἀναφέρεται ὁ θεσμός τῶν δημοσίων δείπνων, λιτῶν καὶ κοινῶν εἰς πάντας τοὺς θέλοντας νὰ μετέσχωσιν αὐτῶν εἴτε πλούσιοι ἢσαν οὗτοι εἴτε πένητες. Τὰ δείπνα ταῦτα ὠνομάζοντο Ἀγάπαι, τὸ ὄνομα δὲ τοῦτο ἀπαντάται τὸ πρῶτον ἐν τῇ καθολικῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἰούδα: «Οὗτοι εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες...»²⁷¹. Ὁ P. Battifol ἐν ἄρθρῳ αὐτοῦ θεωρεῖ τὰ κείμενα τὰ ὁμιλοῦντα περὶ τῶν Ἀγαπῶν ὡς μὴ ἀποδεικνύοντα ἐπακριθῶς τὴν ὑπαρξίν τῶν κοινῶν δείπνων. Ἡ γνώμη αὐτῆ ὅμως ἀπαντᾷ μόνον παρ' αὐτῶν²⁷².

Ἦδη ἀπὸ τῆς ἐμφανισέως τῶν αἱ Ἀγάπαι σαφῶς διεκρίνοντο τῶν ἐθνικῶν δείπνων ἕνεκα τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν χαρακτήρος. Αἱ καταχρήσεις ἐν ταῖς Ἀγάπαις ἦσαν σπάνιαι οὐδαμῶς θίγουσαι τὸν θεσμόν εἰς τὴν θάσιν αὐτοῦ. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (150 — ἀπέθανε μετὰ τὸ 211 καὶ πρὸ τοῦ 216 μ.Χ.) ἐπαινῶν τὰς Χριστιανικὰς Ἀγάπας, ὀνομάζει ταύτας «ἐπουράνιον τροφήν» καὶ «ἐστίασιν λογικὴν»²⁷³. Ὁ δὲ ἱερὸς Αὐγουστίνος (354 - 430 μ.Χ.), ὁ προσφεύστατα χαρακτηρισθεὶς «διδάσκαλος τῆς ἀγά-

πης»²⁷⁴, ἀναφέρει ὅτι αἱ Ἀγάπαι ἕνεκα τοῦ θεοσεβοῦς αὐτῶν χαρακτήρος προσείλκυον πολλοὺς τῶν πτωχῶν Ἑθνικῶν εἰς τὸν Χριστιανισμόν²⁷⁵. Πλήρη καὶ κλασσικὴ περιγραφὴ τῶν Ἀγαπῶν παρέχει ἡμῖν ὁ Λατίνος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς Τερτυλλιανὸς (155 - 240 μ.Χ.) ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Apologeticus adversus gentes»²⁷⁶. Ὁ αὐτὸς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, ὑποστηρίζων τοὺς χριστιανοὺς ἐναντίον τοῦ κατασκευοφαντοῦντος αὐτοὺς ἀντιπάλου τοῦ Καικιλίου, παρατηρεῖ ὅτι αἱ Ἀγάπαι ὡς ἐκδηλώσεις φιλανθρωπίας²⁷⁷ ἦσαν δείπνα λιτὰ ἀποφευγομένης πάσης καταχρήσεως ἐδεδεσμάτων καὶ οἴνου, διωργανοῦντο δὲ πρὸς δόθθειαν τῶν πτωχῶν²⁷⁸.

Αἱ Ἀγάπαι ἤρχιζον καὶ ἐτελείωνον διὰ προσευχῆς, οἱ δὲ συνδαιτυμόνες ἐφαλλον ὕμνους καὶ ψαλμούς. Καθὼς πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ Τερτυλλιανοῦ²⁷⁹, ὡς καὶ ἐκ τοῦ Ἰγνατίου Ἀντιοχείας († 107 μ.Χ.), εἰς τὰ κοινὰ δείπνα ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ παρουσία τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ: «Οὐκ ἔξόν ἐστιν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν»²⁸⁰.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ANTONIOS

269. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Σ-ρωματεῖς Γ', κεφ. II, Β.Ε.Π., τόμος Η', σελ. 12-15, Ἀθήναι, 1956.

270. Πράξεις, 2,46: «καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλώντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας». 20, 7,11. Α' Κορινθίους, 11,20-29. Ἰούδα, στίχ. 12.

271. Ἰούδα στίχος 12. Ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰούδα ἐγράφη περίπου τὸ ἔτος 65 μ.Χ. Αἱ Ἀγάπαι ἐκεῖναι συνίσταντο εἰς συνάξεις πιστῶν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἐγένετο ἀρτοκλασία καὶ παρετίθετο ἰσότητος καὶ λιτότητος γεῦμα συνοδούμενον ὑπὸ αἰνῶν ἀπευθυνομένων εἰς τὸν Θεόν.

272. P. Battifol, ἐν τῷ ἄρθρῳ του: Agapes, ἐν Dictionnaire de Théologie catholique I, 6. 555-556.

273. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Παιδαγωγός, II, κεφ. I, «Πῶς περὶ τὰς τροφὰς ἀναστρεπέον», Β.Ε.Π., σελ. 131, τόμος Ζ', Ἀθήναι, 1956.

274. Βλ. F. Cayré-F. van Steenberghen, «Introduction générale. Les directions doctrinales de Saint Augustin», Oeuvres de Saint Augustin, ἐκδ. Desclée de Brouwer et Cie, Paris, 1949, I, 85 καὶ Βασιλείου Τρ. Γιούλτση, Ἡ ἠθικὴ τῆς ἀγάπης στῆ Θεολογία τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ἐν περιοδικῶν «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Τεύχος 686, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1981, σελ. 273, Θεσσαλονίκη, 1981.

275. Αὐγουστίνου, Contra Faustum XX,20, MPL., XLII, 383.

276. Τερτυλλιανοῦ, Apologeticus adversus gentes, X̄ XIX, MPL., I, 536-541.

277. Τερτυλλιανοῦ, Αὐτόθι, MPL., I, 536: «Quid ergo mirum si tantum caritas convivatur?».

278. Τερτυλλιανοῦ, Αὐτόθι, MPL., I, 536: «inopes quosque refrigerio ipso Juvamus».

279. Τερτυλλιανοῦ, De jejuniis, MPL., II, 977.

280. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Ἐπιστολὴ πρὸς Σμυρναίους, VIII, 2, Β.Ε.Π., σελ. 281, τόμος Β', Ἀθήναι, 1955.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

(Τοπωνυμία — Ἱδρυσις — Διατελέσαντες ἀρχιερεῖς)*

22. Γεννάδιος Β' Παπαρούσης (1864-1873).

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Β. Δ. Καλλιφρονος ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀ' Εκπαιδευτικά καὶ Ἐκκλησιαστικά, τὸ ὁδοῖον ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔτος 1867 καὶ ἐκ τῆς σελίδος 216 πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ Ἱεροκλήρυξ Γεννάδιος Παπαρούσης τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1863 διωρίσθη Β' γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τὴν 14ην Ἀπριλίου 1863 ἀνεδείχθη Μ. Ἀρχιδιάκονος. Τὴν δὲ 10ην Σεπτεμβρίου 1863 μετέσχεν Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ Ἀρτῆς, ὡς Προέδρου, τοῦ πρ. Χαλεπίου Ἱεροθέου, τοῦ Ἀργυρουπόλεως Ἰωακείμ, τοῦ Γορτύνης Μελετίου, τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου Σεραφείμ καὶ τοῦ ἰδίου, ἡ ὁποία ἔλαβεν πρόνοιαν περὶ τῆς εὐκοσμίας τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου καὶ συνέταξεν πρόγραμμα καθηκόντων αὐτοῦ, συγκείμενον ἐξ ἄρθρων εἴκοσι, ἐπικυρωθὲν μάλιστα ὑπὸ τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ τότε Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ρασκοπρεσρένης Μελετίου. Τέλος εἰς τὰς 22 Αὐγούστου τοῦ 1864 ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος τοῦ Οἴκ. Θρόνου Γεννάδιος Παπαρούσης ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Γρεβενῶν, ἀποβιώσαντος τοῦ Ἀγαπίου, καὶ ἀνεχώρησεν διὰ τὰ Γρεβενὰ τὴν 9ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Περὶ αὐτοῦ πληροφοροῦμεθα ὡσαύτως καὶ ἐκ τινος ἐπιστολῆς τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Εὐγενίου — ἐκτελοῦντος τότε ἐμπιστευτικὴν ἐξάρχικὴν ἀποστολὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γρεβενῶν — πεμφθείσης τὴν 19ην Νοεμβρίου 1872 πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἀναφερομένην εἰς τὴν ρουμανικὴν προπαγανδιστικὴν δραστηριότητα εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γρεβενῶν καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Γενναδίου. Τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς ὡς εἶναι δημοσιευμένον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μανουὴλ Ἰω. Γεδεῶν εἰς τὰ «Ἐγγραφα Πατριαρχικά καὶ Συνοδικὰ περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος (1852-1873), ἐν Κωνσταντινουπόλει 1908)» ἔχει ὡς κάτωθι:

Παναγιώτατε καὶ θειότατε δέσποτα,

Σπεύδω σήμερον εἰς ὀφειλομένην ἀπάντησιν καὶ τῆς ἰδιαίτης ἐμπιστευτικῆς προσκνητῆς μοι πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς, ἡμερολογίας καὶ σεπτεμβρίου ε.ε., καὶ σύνταξιν καὶ διαβίβασιν ἐκθέσεως ἀκρι-

βοῦς καὶ λεπτομεροῦς, ὧν τε εἶδον, ὧν τε ἤκουσα, καὶ ὧν τε διέγγων, ἐπιτηδεῶς βολιδοσκοπήσας τὰ πάντα ἐν πλήρει μυστικότητι, καὶ παρ' οὐδενὸς γνωσθέντος τοῦ ἰδιαίτερον σκοποῦ τῆς ἀποστολῆς μου, ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὴν διάδοσιν τῆς βλαχικῆς γλώσσης κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Γρεβενῶν, καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν πλεκτανῶν, τυχόν, καὶ τὴν προόδον τῆς βλαχικῆς προπαγάνδας κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἐπιθεῖς συνάμα καὶ ἦν ταπεινῆν ἠδυνήθην σχηματίσαι πεποιθήσιν περὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων θέσεως, ἐγγνωμονῶν ἀπειράκις διὰ τὴν πρὸς με τὸν ἐλάχιστον ἐμπιστοσύνην καὶ μεγάλτιμόν μοι εὐνοίαν τῆς μητρὸς ἡμῶν ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας.

Παρακαλῶ οὖν ἵνα εὐδοκήσῃ τὴν ἀκρόασιν τῆς ταπεινῆς ταύτης ἀπαντητικῆς ἐκθέσεώς μου, εἰς ἣν δὲ καὶ προβαίνω ἐν κεφαλαίοις· ὅτι·

Α') Ὁ Ἀβέρκιος ἱερομόναχος Ἰβηρίτης, ὡς γνωστὸν καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ὁ μόνος, ὅστις ἔφερεν ἐκ Βλαχίας καὶ ἔσπειρε τὸν πρῶτον σπόρον τοῦ βλαχικοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, ἀγωγὸς καὶ χρημάτων ἀφθόνων πρὸς δόσιν καὶ δελέασιν ὄσων ἀφρονεστέρων, καὶ κρατύνας, καὶ κρατύνων καὶ σήμερον ἔτι τὴν ζύμην αὐτῆν, ἐπ' ἐλπίδι ἐπεκτάσεως καὶ παγιώσεως τῆς λύμης, καὶ πρόθεσιν καὶ σκοπὸν ἔχων, ἵνα ἔδραυ μᾶλλον ἀποκαταστήσῃ τὴν πόλιν Γρεβενά, καὶ ἐξ αὐτῆς, καὶ μετ' αὐτῆς, καὶ ἄλλο μέρος τῆς ἐπαρχίας, ὅσον καὶ ὅποιον ἤθελε δυνήθῃ, εὐελπιζόμενος εἰς τὸ ὁμόγλωσσον χωρίων τινῶν, καὶ τὸ εὐαπάτητον ὅσον ἀφρόνων, πράκτωρ, οἰονεὶ φαινόμενος τῆς ρουμμονικῆς προπαγάνδας, καταγόμενος αὐτὸς ὁ Ἀβέρκιος ἐκ τοῦ χωρίου Βδέλλα, τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας.

Β') Ὁ Ἀβέρκιος, ὡς διαθρολλεῖται, ὅταν ἦλθεν ἐκ Βλαχίας, ἐπέδωκε δῶρον, εἴτε ἴδιον, εἴτε τῆς ρουμμονικῆς προπαγάνδας (τίς οἶδεν;) τῷ ἁγίῳ Γρεβενῶν ἕνα τίμιον σταυρὸν ἀξίας 80—100 λιγῶν, ὑποσχεθεὶς καὶ δόσιν πεντακοσίων 500 ΚΒ. φλωριῶν δῶρον, ὅτε, ἴσως ὡς νεάζων ὁ ἅγιος Γρεβενῶν, (ἦν ὁ Γεννάδιος Παπαρούσης) ἢ προσποιούμενος μᾶλλον, ὡς ἠδυνήθην εἰκάσαι, ἐφάνη ἀδιαφορῶν εἰς τὰ κινήματα ἐκείνου. Ἀλλ' ἀκολούθως, ἰδὼν τὴν ὀλεθρίαν τάσιν τοῦ Ἀβερκίου, ἠγωνίσθη καὶ ἀντέκρουσε, καὶ ἤδη ἀντικρούει ὅπου καὶ ὅπως ἤθελε δυνήθῃ, πᾶν κίνημα τοῦ Ἀβερκίου· ὁ Ἀβέρκιος ὁμῶς, προλαβὼν ἐξηπάτησε πολλούς, καὶ συμπαρέλαβε δέκα πέντε παῖδας νέους εἰς Βλαχίαν πρὸς ἐκπαίδευσιν, κατηχήσας πολλούς, τίς οἶδεν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 519 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

Γ') Ἐκ τῶν δέκα πέντε νέων ὁμῶς, ὁκτὼ ἐπανῆλθον μετὰ καιρὸν, καὶ ἔμειναν καὶ μένουσιν ἐκεῖ εἰσέτι ἑπτὰ· καὶ ἐξ ἐκείνων, οἱ μὲν ἄλλοι διεσκεδάσθησαν εἰς διαφόρους τύχας καὶ βιοπορισμούς, καὶ ἐξ ὧν οὐδείς φόβος ἐπιφροσύνης ποτε. Διὰ τινος μόνον χορηγεῖται εἰσέτι μισθοδότησις παρὰ τῆς ρουμουνικῆς προπαγάνδας, διὰ τοῦ Ἀβερκίου, ὡς θρυλεῖται, ἐνιανσίως, οἶον, Ἀποστόλην Μαργαρίτου, ἐξ 100—120 ναπολεονίων, ἤδη διδάσκαλον ἰδιωτικὸν ἐν Κλεισοῦρα, πόλει τῆς ἐπαρχίας ἀγίου Καστορίας, ἣν πόλιν ἐξελέξατο ὡς ἔδραν, μὴ δυνηθεὶς ἄλλοθι στήσασαι αὐτὸς ἄλλην, καὶ Ἰωάννην Φοῦκαν εἰς Βδέλλαν, ἐξ 80—100 ναπολεονίων, ἴσως καὶ ἄλλους μυστικῶ τῷ τρόπῳ.

Δ') Ὁ μᾶλλον ἐπίφοβος εἶναι, (καὶ φυλάξει Κύριος μὴ καὶ ἔσται!) ὁ εἰς Κλεισοῦραν Ἀποστόλης Μαργαρίτου, δι' ὃν ὁμῶς ἐσχάτως οἱ δύο ἐν Χριστῶ ἀδελφοὶ ἅγιος Γρεβενῶν καὶ ἅγιος Καστορίας συνεφώνησαν, ὅπως παντοίους τρόποις ἐμμέσοις ἀποδιοπομπήσωσι καὶ εἴθε! διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μὲ νοῦν ὀξυδερεκῆ, καὶ ἄλλως τολμηρὸς καὶ ῥέκτης. Ναι δέ, καὶ ὁ Ἰωάννης Φοῦκας, ὡς διαμένων εἰς Βδέλλαν καὶ διδάσκων, δυνατὸν ν' ἀποβῆ ποτε ἐπίφοβος, πλὴν οὐδὲ νοῦν ἔχει, οὐδὲ δραστηριότητα· καὶ ἔπειτα μόνον τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος διδάσκει ἐκεῖ βλαχικὰ καὶ ἐλληνικὰ, καὶ ἔπειτα ἀναχωροῦσιν οἱ Βδελ्लीῶται εἰς τὰ μέρη Θεσσαλίας. Αὐτὸς συμπαραγκολούθησε πολλάκις τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ εἰς Ζάγκον πόλιν Θεσσαλίας, καὶ ἠθέλησεν ἵνα στήσῃ ἐκεῖ ἔδραν τινα κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα, πλὴν ἐματαιώθησαν οἱ σκοποὶ αὐτοῦ διὰ τῆς ἐποπτείας τοῦ ἀγίου Γαρδικίου, εἰδοποιηθέντων παρὰ τοῦ ἀγίου Γρεβενῶν ὄλων τῶν κακῶν σκοπῶν αὐτοῦ.

Ε') Ὁ ἅγιος Γρεβενῶν ἐχειροτόνησεν ἱερέα ἐκ τῶν βλαχοχωρίων, πλὴν μαθὼν ὅτι αὐτὸς ἀνέγνω ποτὲ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον βλαχιστί, μετακαλεσάμενος ἐπέπληξε, καὶ ἤγησεν, καὶ οὕτω ἔπαυσε.

ΣΤ') Ἡ ἐπαρχία Γρεβενῶν διαιρεῖται εἰς τέσσαρα κόλια (θέματα) δηλαδὴ Βέντζια κόλ, Τζούρχλ κόλ, Χάσια κόλ καὶ Βλάχ κόλ· ἀπὸ ἀπαρτίζον δέκα ἐννέα χωρία, ὀνόματι ὁμῶς λέγεται Βλάχ κόλ, διότι τὰ δέκα πέντε χωρία κατοικοῦσι μακεδόνες καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ φρόνημα, τέσσαρα δὲ μόνον βλάχοι, ἀλλὰ τὴν γλῶσσαν, καὶ οὐχὶ τὸ φρόνημα, ὡς ἐξιστοροῦ, οἱ πάντες· οἶον δὴ.

Εἰς Σαμαρῖναν, τὸ μᾶλλον πολυάνθρωπον καὶ συγγεμένον ἐκ χιλίων διακοσίων (1200) οἴκων, οὐδὲν φρόνημα βλαχισμοῦ, μόνον δὲ γλῶσσα.

Εἰς Περιβόλι, ἐξ ἑξακοσίων (600) οἴκων, οἱ ἡμίσεις ἴσως εἰσὶ φρονήματος βλαχισμοῦ, ἀλλ' οὐδὲν δύναται κατορθῶσαι.

Εἰς Σμίξιν ἐξ ἑκατὸν (100), οἱ ἡμίσεις· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν οὐδείς φόβος.

Εἰς Βδέλλαν μόνον, ἐκ τριακοσίων (300) οἴκων, ἔχει τὴν ἔδραν ὁ βλαχισμὸς ἐπιρρωννύμενος παρὰ τοῦ

Ἀβερκίου, ὡς βδελλιώτου, καὶ τοῦ εἰς Κλεισοῦραν Ἀποστόλη Μαργαρίτου, ὃν ἤδη πλέον καταπολεμεῖ ἐμμέσως καὶ παντοιοτρόπως ὁ ἅγιος Γρεβενῶν.

Ζ') Ἴσως ποτὲ ἐπιφροσύσωσιν οἱ εἰς Βλαχίαν παιδευόμενοι νέοι ἐπανελθόντες.

Η') Ἐκτὸς τοῦ χωρίου Βδέλλας, ἐνθεν κατάγεται ὁ Ἀβέρκιος, Ἀποστόλης καὶ Ἰωάννης οἱ ἐν λόγῳ, καὶ ἔνθα οὗτοι διατηροῦσι τὴν ἐστίαν αὐτῶν, καὶ ἔνθα ἐν μέρει διδάσκεται ἡ βλαχικὴ, εἰς τ' ἄλλα μέρη διδάσκεται ἡ ἐλληνικὴ.

Ταῦτα ἐν κεφαλαίοις καὶ περὶ τῆς ἐμπιστευτικῆς ἐξαρχικῆς ταύτης ἀποστολῆς μου.

Καὶ ἐν τούτοις ἀναπροσκυνῶ ταπεινῶς, καὶ μετὰ σέβας βαθέος ὑποφαινομαι

1872, νοεμβρίου 19, Κοζάνη,

τῆς ὑμετέρας θειοτάτης

καὶ τρισεβάστου μοι Παναγιότητος

πρόθυμος τῶν διαταγῶν

καὶ ἐκκρομῆς τῶν νευμάτων

κατὰ πνεῦμα υἱὸς καὶ δοῦλος

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΕΥΓΕΝΙΟΣ.

23. Κύριλλος Β' ὁ ἀπὸ Περικτερεῶς (1874 - 1888).

Ἀνεδείχθη μητροπολίτης Γρεβενῶν κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1873, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποδιώσαντος Γενναδίου («Ἐκκλ. Ἀλήθεια» ΚΠόλεως, τ. ΔΗ' 1882).

Εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν φυλάσσεται ὁ Κώδιξ τῆς προσωπικῆς καὶ ὑπηρεσιακῆς του ἀλληλογραφίας.

Εἰς τὸ χωρίον Ἀνοίξιν καὶ εἰς τὸ ἐξωκλήσιον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν.Δ. πλευρὰν τῆς ὑπερκειμένης λοφοσειρᾶς «Μικροβούνη» καὶ εἰς ἀπόστασιν ἐξ χλμ. ἐκ τοῦ χωρίου, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπέρθυρον τοῦ Ναοῦ σώζεται ἡ ἐπιγραφή: «ΙΣΤΟΡΗΘΗ Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΟΥΤΟΣ ΘΕΙΟΣ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΣΒΙΤΟΥ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΟΥ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΑΝΩΝ ΕΝ ΕΤΕΙ 1877. ΜΗΝΙ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΩ 22 ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΑΛΟΥ. ΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ. ΚΑΙ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΚ ΣΑΜΑΡΙΝΗΣ»¹¹.

11. Χρῖστου Διόλιου, «Ὀδοιπορικὸν στὰ χωριά τῆς Φιλορριᾶς Χασιῶν τοῦ Νομοῦ Γρεβενῶν» (1982).

Εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἰωακείμ, ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, «περὶ ἰδρύσεως ἐν τῇ κατὰ τὴν γῆσον Πρώτῃ Ἱερά Μονῇ τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ Γηροκομείου πρὸς περίθαλψιν τῶν ἀπομάχων καὶ διαθεσίμων μελῶν τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἀνωτέρου τε καὶ ἐγοριακοῦ, καὶ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ πολυδαπάνου περὶ οὗ ὁ λόγος καταστήματος», ἀναποκρινόμενος ὁ Γρεβενῶν Κύριλλος, ἀπέστειλεν Ἀρ. 5, καθὼς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ καταλόγου τῶν μέχρι τῆς 19 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1882 «συνεισενεγκόντων παναγιωτάτων καὶ μακαριωτάτων πατριαρχῶν καὶ σεβ. μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ Πρώτῃ γῆσῳ διὰ προαιρετικῶν συνηδρομῶν, ἰδρυομένου ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Γηροκομείου τοῦ κλήρου εἰς λίρας καὶ γρόσια»¹².

24. Κλήμης ὁ Ἐσφιγμενίτης, ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως (1888 - 1896).

Τὸ οἰκογενειακὸν του ὄνομα ἦτο Φολάν, κατήγετο ἀπὸ τὸ Ἑλδασάν τῆς Ἀλβανίας. Ὑπῆρξεν κληρικὸς λίαν εὐπαιδευτος, ὀνομαστὸς διὰ τὴν ἐθνικὴν του δράσιν. Ἠπειλήθη ὑπὸ τῶν Ἀρουμούνων εἰς τὸ Περιβόλι ν' ἀπαγχονισθῆ. Ἐγένετο μοναχὸς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, καταταγείς εἰς τὴν Ἀδελφότητα τῆς ἱεράς Μονῆς Ἐσφιγμένου (ἐκεῖθεν καὶ τὸ ὄνομα Ἐσφιγμενίτης). Ὡς τρώφιμος τῆς Μονῆς αὐτῆς ἐσπούδασεν εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης. Μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ προσελήφθη ὡς ἀρχιδιάκονος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Δέρκων Νεοφύτου. Ἐγένετο Ἀρχιμανδρίτης καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Ἀργότερον ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν τίτλον Κλαυδιουπόλεως καὶ προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας του ὡς βοηθὸς τοῦ γέροντος ἡδὴ ἁγίου Δέρκων. Μητροπολίτης Σταγῶν ἀπὸ τοῦ 1873 - 1880. Ἐν συνεχείᾳ Δρυϊνουπόλεως (1880 - 1888) καὶ ἀπὸ 14ης Μαΐου 1888 ἕως 1896 Μητροπολίτης Γρεβενῶν. Ἐκ τοῦ διασωθέντος κώδικος τοῦ Κλήμεντος ἐκ 500 σελίδων, πληροφοροῦμεθα τὸν βίον τοῦ φιλοπόγου τούτου ἱεράρχου κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1888 ἕως 1890. Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τούτου ἀναγράφεται τὸ τηλεγράφημα διὰ τοῦ ὁποῦ ἐγγνώριζεν εἰς τὴν Δημογεροντίαν τὸν διορισμὸν του εἰς τὴν ἱεράν Μητρόπολιν τῶν Γρεβενῶν: «Τῇ ἐντίμῳ Δημογεροντίᾳ τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας Γρεβενῶν. Σήμερον ἡ Ἐκκλησία μὲ διώρισε Μητροπολίτην Γρεβενῶν. Ἀγγέλοντες Ὑμῖν τοῦτο καὶ δι' Ὑμῶν τῇ ἐπαρχίᾳ εὐχόμεθα ὑμᾶς ἐγκαρδίως. Ἐπίτροπον Ἀρχιερατικὸν διορίζομεν τὸν παπα - Δημήτριον, 14 Μαΐου 1888. Γρεβενῶν Κλήμης». Φυλάσσεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως βιβλίον ὀμνίων του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Λόγοι Ἐκκλησιαστικοὶ τοῦ ἀεμιγῆστου Μητροπολίτου Γρεβενῶν, πρώην Δρυϊνουπόλεως», ἐκδοθεῖσαι ἐπιμελεῖα τοῦ Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς Βασιλείου, Ἀθήναι 1928.

25. Δωρόθεος Β' Μαμμέλης ὁ ἐκ Σιγῆς (1896 - 1901).

Ὁ ἀπὸ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου, ἐν συνεχείᾳ μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης καὶ εἶτα διατελέσας τοποτηρητῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Εἰς τοὺς κώδικας τῆς ἐφοροεπιτροπῆς τῆς Δημογεροντίας, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀρχιερατίας του, ὑπογράφει πολλὰς ἀποφάσεις καὶ πράξεις, ἀναφερόμενας εἰς πνευματικὰ δικαστήρια καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν διδασκῆριων.

Ἀπὸ τὰς Ἐνθυμήσεις ἐν τοῖς ἐντύποις Μηγαῖος τοῦ Ἀρχιμανδρείου Ἰωαννίνων, ὡς περιγράφονται εἰς τὸν Γ' τόμον τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος καὶ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἀριθ. 120 τοιαύτην, πληροφοροῦμεθα:

«1899 Σεπτεμβρίου 12 ἐγχορονοήθη ἐπίσκοπος ὁ Μελέτιος εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἦσαν Ἰωαννίνων Γρηγόριος, Γρεβενῶν Δωρόθεος, Παραμυθίας Βασίλειος καὶ ἦτον πλῆθος λαοῦ καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε ἡ θεία λειτουργία ἀμέσως ἀνέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ ἀπ' ἐκεῖ διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς μὲ πλῆθος λαοῦ καὶ ἱερεῖς ἕως τὸν Μόλον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Νησίον, ἐγράφη εἰς ἐνθύμιον».

26. Ἀγαθαγγελοσ Κωνσταντινίδης ἡ Μάγνης (1901 - 1910).

Οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου 1864 ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου καὶ ἐπεράτωσε τὸ Σχολαρχεῖον. Διήκουσεν ἐπὶ ἕνα ἔτος μαθήματα εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν, δηλαδὴ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον τῆς Σμύρνης καὶ τὸ 1879 ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησεν ὡς Θεολόγος τὸ 1886. Ἀπὸ 1886 ἕως 1892 διετέλεσεν ἀρχιδιάκονος τοῦ φιλομούσου αἰδίδιμου Μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου τοῦ καὶ συμπολίτου καὶ κηδεμόνος του. Ἐδίδαξεν εἰς τὸ Σχολαρχεῖον καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον τῆς Μαγνησίας, ἡ ὁποία ἦτο πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου, ἐπὶ ὀλόκληρον πενταετίαν, ἐν ταυτῷ τυγχάνων καὶ τακτικὸς Ἱεροκήρυξ καὶ ἰδρυτής, κατὰ τὸ 1887, τῆς θρησκευτικῆς ἀδελφότητος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σύμπνοια», τῆς ὁποίας βασικὸν ἔργον ὑπῆρξεν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ κηρύγματος. Ἀπὸ 1892 ἕως 1896 ἐσπούδασε Νομικὰ ἐν Βερολίνῳ καὶ Παρισίοις, ἐν συνεχείᾳ μετέβη εἰς Λονδίνον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἀγγλικῆς γλώσσης. Κατὰ δὲ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1896 προσκλήθει ἀνέλαβεν καθηγητῆς τῶν Νομικῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ὡς ὑπότροφος τῆς ὁποίας εἶχεν σπουδάσει εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὴν θέσιν αὐτὴν διετήρησεν μέχρι τῆς ἐκλογῆς του εἰς Μητροπολίτην Γρεβενῶν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1901.

(Συνεχίζεται)

12. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, Σύνγραμμα Ἑβδομαδιαίου, Κωνσταντινουπόλις ἔτος Β' 1882, τεῦχος ΜΖ', σελ. 754-755.

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑΝ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΤΗΣ

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΜΑΡΙΑ*

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Ἀμήν.

Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί,

Εὐρισκόμεθα τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐδῶ εἰς λατρευτικὴν σύναξιν ἐνθυμούμενοι ἕνα πολὺ ἱερὸν πρόσωπον τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως, τὴν Θεοτόκον Μαρῖαν, τὴν ὁποῖαν ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι, ὅπως καὶ ἄλλοι ἀδελφοὶ χριστιανοί, ἰδιαζόντως τιμῶμεν καὶ τὴν τοποθετοῦμεν μετὰ τὸν Κύριον καὶ πρὸ πάντων τῶν Ἁγίων, ὡς τιμιωτέραν τῶν Χερουβεὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεὶμ. Ὁ μεγάλος ὑμνητὴς τῆς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀναφωνεῖ πρὸς αὐτὴν: «Ὡς ἀληθῶς ὑπερτέρα πάσης κτίσεως πέλεις». Ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι τῆς ἔχομεν ἀφιερῶσει σχεδὸν ὀλόκληρον τὸν μῆνα Αὐγούστου, ὅπως ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ὀλόκληρον τὸν Μάϊον. Εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν μας ἔτος, ποὺ ἀρχίζει τὴν 1 Σεπτεμβρίου καὶ λήγει τὴν 31 Αὐγούστου, ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία μεγάλα ἑορταὶ εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὴν Παναγίαν (8 Σεπτεμβρίου καὶ 15 Αὐγούστου).

Τὴν τιμῶμεν μεγάλως, ὅμως ὄχι καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ λόγω τοῦ προσώπου ποὺ διεδραμάτισεν εἰς τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας τῆς σωτηρίας· διότι ἐν τῇ νηδίῳ τῆς ἠνώθησαν Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐν τῷ μοναδικῷ προσώπῳ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου. Τὴν τιμῶμεν ἐν σχέσει πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς καὶ Θεὸν μας, μὲ τὸν ὁποῖον καὶ τὴν εἰκονίζομεν: «Τὴν θείαν ταύτην καὶ πάντιμον τελοῦντες ἑορτὴν οἱ θεόφρονες τῆς Θεομήτορος, δεῦτε τὰς χεῖρας κροτήσωμεν, τὸν ἕ ξ α ὕ τ ῆ ς τ ε χ θ ἔ ν τ α Θεὸν δ ο ξ ἄ ζ ο ν τ ε ς», ψάλλει ὁ ὑμνωδός. Εἰς τὴν Μαρῖαν ἀνήκει ἡ τιμὴ, ἐνῶ ἡ λατρεία καὶ ἡ προσκύνησις ἀνήκει εἰς τὸν Υἱὸν τῆς. Ἦδη ἀπὸ τὸν τέταρτο αἰῶνα ὁ Ἱερὸς Ἐπιφάνιος αἶρει κάθε παρεξήγησιν ἐν προκειμένῳ ὅταν λέγῃ: «Ἐν τιμῇ ἔστω Μαρῖα· ὁ δὲ Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ ἅγιον Πνεῦμα προσκυνεῖσθω τὴν Μαρῖαν μηδεὶς προσκυνεῖτω... Εἰ καλλίστη ἡ Μαρῖα, καὶ ἅγια, καὶ τετιμημένη, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ προσκυνεῖσθαι».

**

Ἀπὸ τοὺς ὀλίγους λόγους τῆς ποὺ μᾶς διέσωσεν ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς, ἀπὸ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ζωὴν τῆς ἐν γένει, ἡμπο-

* Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν διάρκειαν λατρευτικῆς συνάξεως εἰς Stavanger τῆς Νορβηγίας (15.8.1985), ἐδόξα συνεδρίαζεν ἡ Ἐπιτροπὴ «Πίστις καὶ Τάξις» τοῦ Π. Σ. Ε.

ροῦμε νὰ διδαχθοῦμε πολλὰ χρήσιμα πράγματα ἡμεῖς οἱ διηρημένοι χριστιανοί. Ἰδοὺ μερικά:

1. Ἡ ἀπάντησίς τῆς εἰς τὸ μήνυμα τοῦ Ἀρχαγγέλου κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ: «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου» (Λουκ. 1, 38). Ἦκουε πράγματα πρωτόκουστα, ἀπίθανα καὶ ἀδύνατα κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Καὶ ὅμως, χωρὶς ἀκόμη νὰ γνωρίζῃ ὅτι «ενίκηται τῆς φύσεως οἱ ὄροι» ἐν αὐτῇ, παρεδόθη ὀλοκληρωτικῶς εἰς τὸ ρῆμα τοῦ Ἀρχαγγέλου ποὺ ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τὴν μιμούμεθα ἀράγε ὡς πρὸς τὴν ὑπακοὴν τῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πρόνοιάν του; Ἡ μήπως ἔχομεν πάρα πολλήν, ὑπερβολικὴν, ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἑαυτὸν μας καὶ εἰς τὰς δυνάμεις μας, ἢ μήπως πάλιν εἴμεθα πάρα πολὺ ὀρθολογισταί; Ὅταν π.χ. τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου εἶναι νὰ «ῶμεν ἕν» (Ἰω. 17,21), ἐξαντλοῦμεν ὅλας τὰς δυνατότητας διὰ τὴν ἐπανένωσίν μας, ζητοῦμε τὴν χάριν καὶ τὴν βοήθειάν του πρὸς τοῦτο, ἢ μήπως εἴμεθα ἀδρανεῖς καὶ ὀλιγόπιστοι καὶ δισταζόμεν (πρὸβλ. Ματθ. 14,31), ἢ μήπως ἐπιδιώκομεν τὴν ἐνότητα μὲ τὴν ἐπιστήμην μόνον, μὲ τὴν θεολογίαν ἢ μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον, χωρὶς νὰ ἐπικαλοῦμεθα τὸν φωτισμὸν του, χωρὶς νὰ παραδιδώμεθα εἰς τὸ ἔλεος τῆς εὐσπλαχνίας του; Ὅσον δύσκολος καὶ ἂν φαίνεται ἐνίοτε ἡ οἰκουμενικὴ προσπάθεια καὶ ἐργασία, ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι «ὁ δυναμισμὸς τῆς θείας ἀγάπης δὲν ἐπιτρέπει νὰ ὀλιγοπιστήσωμεν μήτε μπροστὰ στὰ πιὸ πικρὰ ἀδιέξοδα τῆς ζωῆς».

2. Ὁμιλοῦντες διὰ τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν πιστότητα τῆς Μαρῖας, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ προσέξωμεν τὸ γεγονός ὅτι δέχεται εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς ἀνατρέπη τὰ σχέδιά τῆς. Ποὺ σημαίνει ὅτι καὶ εἰς τὴν σημερινὴν πραγματικότητά μας ὡς Ἐκκλησιῶν διηρημένων καὶ διαλεγόμενων διὰ τὴν ἐπανένωσίν των πρέπει νὰ ὑπακούωμεν ὅλοι εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὸ θέλημά του, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ ἀνατρέπη πολλὰ ἀπὸ τὰ παραδεγεγμένα μας, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ θεωροῦμεν αὐτονόητα, ἀπὸ τὰ διδάγματα καὶ τὰς συνηθείας μας ἢ τὰ σχέδιά μας. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ θείου θελήματος, χωρὶς ἰδιοτέλειαν καὶ ὑπολογισμοὺς καὶ φόβους, θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εὐκολώτερον εἰς τὴν συνάντησίν μας κάτω ἀπὸ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου.

3. Αἱ ἀρεταὶ ποὺ ἡ Θεοτόκος Μαρῖα ἐνεσάρκωσεν εἰς τὴν ζωὴν τῆς καὶ ἐβίωσεν, ἀπὸ τὴν ταπεινότητα καὶ τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀγιότητα μέχρι καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν, ἀκόμη καὶ ἐνώπιον

τῆς πλέον ὀδυνηρᾶς μορφῆς τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου, τὴν κατέστησαν πρότυπον τῆς τελειότητος ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλοι εἴμεθα κεκλημένοι. Ἡ Μαρία εἶναι τὸ τέλειον μέλος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ «τεθεωμένον διὰ τῆς χάριτος καὶ ζῶν ἐν πλήρει ἐνότητι μετὸν Θεόν». Καὶ ἡ θέωσις εἶναι ὁ τελικὸς προορισμὸς τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ συγχρόνου οἰκουμενικοῦ Διαλόγου μας ἰδιαίτερος ἄς μιμηθῶμεν τὴν *τ α π ε ι ν ω σ ι ν* καὶ τὴν *ὑ π ο μ ο ν ῆ ν* τῆς. Θὰ ἔχωμεν πολλὰ νὰ ὠφεληθῶμεν.

4. Εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα τῆς σημερινῆς ἑορτῆς ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τὴν Μάρθαν τὸν περιφνημὸν λόγον ὅτι «ἐνός ἐστι χρεία» (Λουκ. 10,42). Ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ λόγου τούτου εἰς τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, μεταφέρω ἐδῶ τὰ πάντοτε ἐπικαιρα λόγια τοῦ Βλ. Σολόβιεφ: «Πρέπει, με πρώτη εὐκαιρία, νὰ ἐπανεξετάσουμε ὅλα τὰ κύρια ἀντιμαχόμενα ζητήματα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὄχι με σκοποὺς πολεμικῆς καὶ κατηγορίας, ὅπως τὸ κάναμε μέχρι τώρα, ἀλλὰ με μιὰ εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν νὰ κατανοήσομε πλήρως τὴν ἀντίθεσή μας πλεονά, νὰ ἀποδείξομε ἀπέναντί τῆς ὀληρίας τῆ δικαιοσύνης καὶ νὰ συμφωνήσομε μαζί τῆς ὅπου πρέπει. Ἡ ἐπιθυμία αὐτή, ἡ σκέψις αὐτή, αὐτὴ ἡ ψυχικὴ διάθεσις εἰρήνης, τὸ ἐπαναλαμβάνω, εἶναι τὸ μόνον ἀναγκαῖο προᾶγμα. Ὅλα τὰ ἄλλα θὰ ἔλθουν ἔπειτα» (Ἔργορ. τοῦ ὀμιλοῦντος). Βεβαίως ὁ Σολόβιεφ ὀμιλεῖ ἐδῶ διὰ τὰς Ἐκκλησίας Ὀρθόδοξον καὶ Ρωμαιοκαθολικὴν, ὅμως τὰ αὐτὰ ἰσχύουν ἀσφαλῶς καὶ διὰ κάθε διμερῆ ἢ πολυμερῆ διάλογον καὶ διὰ τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον τῆς σήμερον ἐν τῷ συνόλω του.

5. Σήμερον, ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δίδει ζωντανὸν παράδειγμα τῆς βαθείας καὶ βιωματικῆς πίστεώς τῆς ὅτι διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ κατηγορήθη τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Ἀπόδειξις ὅτι ἀναμνησκόμενοι τοῦ θανάτου τῆς Θεοτόκου δὲν πενθοῦμεν, ἀλλὰ ἀνανεώνομεν τὴν ἐλπίδα μας ὅτι θὰ τὴν ἀκολουθήσωμεν εἰς τὴν συνάντησιν μετὸν Ἀναστάντα Υἱόν τῆς μέσα εἰς τὴν ἀφθιτον δόξαν Του: «... καὶ ταῖς πρεσβείαις ταῖς σαῖς λυτρομένη ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν», ψάλλομεν πρὸς αὐτὴν εἰς τὸ ἀπολυτικὸν τῆς ἑορτῆς. Ὁ δὲ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέγει σχετικῶς: «Διὰ ταῦτα τοίνυν καὶ ὁ θάνατος αὐ-

τῆς ζωηφόρος, εἰς οὐράνιον καὶ ἀθάνατον μεταβιβάζων ζωὴν, καὶ ἡ τούτου μνήμη χαρμόσυνος ἑορτὴ καὶ παγκόσμιός ἐστι πανήγυρις». Δὲν λυπούμεθα δὲ ἐπὶ τῇ Κοιμήσει τῆς ὄχι μόνον ἔνεκα τῆς ἐσχατολογικῆς μας αὐτῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ καὶ διότι ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶναι μαζί μας καὶ εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν ζωὴν μας «θεορμὴ προστάτις καὶ βοηθός», ὅτι δηλαδὴ μετὸν Κοιμήσιν τῆς δὲν ἐγκατέλειψε τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπεριπατῆ ἐν αὐτῷ καὶ νὰ τὸν σκέπῃ. Ἄλλωστε, «ὀλόκληρος ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ὑπενθυμίζει διαρκῶς... ὅτι οἱ Ἅγιοι, καὶ ὁλως ἰδιαίτερος ἡ Μαρία, εἶναι παρόντες εἰς τὴν ὑπαρξίν μας, ὅτι ἀγρυπνοῦν ἐπὶ τῆς μοίρας μας». Ἐξῆσαν κάποτε σωματικῶς ἀλλὰ ζοῦν πάντοτε πνευματικῶς, ὑπερνικῶντες τὸν χρόνον καὶ τὸν χῶρον. Ἡ Παναγία εἶναι εἰκὼν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ μητρικῇ προστασίᾳ τῆς.

6. Ὅπως τὸ δόγμα τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Θ' (1854) περὶ ἀσπίλου συλλήψεως τῆς Θεοτόκου ὡς καινοτομία «διηρῦνε τὸ χάσμα τῶν θεολογικῶν διαφορῶν τόσο μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ὅσον καὶ μετὰ τῶν Προτεσταντῶν», οὕτω καὶ σήμερον ἡ εἰσαγωγὴ καὶ θέσπισις νέου δόγματος ἢ νέας πρακτικῆς ἐπὶ ὀρισμένων θεμάτων μονομερῶς ὑπὸ τινῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, δημιουργεῖ νέα προβλήματα εἰς τὸν οἰκουμενικὸν χῶρον, καθ' ἣν στιγμὴν καταβάλλομεν ὅλοι προσπάθειαν νὰ ἐπιλυθοῦν τὰ ὑπάρχοντα τοιαῦτα.

Ἀδελφοί μου, εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Παρεκκλήσιον τῆς Ραβέννης ὑπάρχει μωσαϊκὸν τῆς Θεοτόκου Διακονίσεως.

Ἡ Θεοτόκος, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» (Γαλ. 4,4), διηκόνησεν εἰς τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ποῦ εἴμεθα ἐδῶ πάντες οἱ τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις», «προσκαρτεροῦντες ὀμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει» (Πρ. 1,14), καὶ ζητοῦμεν ἀπὸ κοινοῦ τὸν Κύριον, ὅπως τότε ἡ Μήτηρ του καὶ οἱ ἀδελφοί του (πρβλ. Μάρκ. 3, 31-35), ἄς τὴν παρακαλέσωμεν, ὡς τέκνα τῆς κατὰ χάριν (πρβλ. Ἰω. 19,26), νὰ γίνῃ καὶ διακόνισσα τῆς μεγάλης καὶ ἱερᾶς ὑποθέσεως τῆς πλήρους ἐνώσεώς μας ἐν Χριστῷ τῷ Υἱῷ τῆς «πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις Μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότης».

† Ὁ Φιλαδελφείας ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΟΥ ΙΕΧΩΒΑ

(Με άφορμη αίτηση που έκριρεμεί στο Συμβούλιο τής Έπικρατείας)

Η βιβλική εταιρεία «NATCH-TOWER» που έχει την έδρα της στην PENNSYLVANIA τών Η.Π.Α., δια του εις Ελλάδα άκπροσώπου της «Προεδρεύοντος έπισκόπου τής Κεντρικής Έκκλησίας τών Χριστιανών μαρτύρων του Ίεχωβά» υπέβαλε αίτηση προς το Ύπουργείο Έθνικης Άμύνης και έζήτησε: «να έπιτραπεί εις τους λειτουργούς τής θρησκείας των ή είσοδος στις στρατιωτικές φυλακές δια να επικοινωνούν με τους εκεί κρατουμένους όπαδούς των προς τέλεση τής θείας λατρείας σύμφωνα με τους κανόνες και το τυπικό του δόγματός των».

Συμπληρώνεται ότι: «Η έννοια του αίτήματος ήτο να έπιτραπή όχι μόνο ή άτομική επίσκεψις τών θρησκευτικών λειτουργών των για προσωπική έπαφή άτομικώς με ένα έκαστο τών κρατουμένων, αλλά ή εις τάς φυλακάς και εις κατάλληλο χώρο συγκέντρωσις όλων τών φυλακισμένων όπαδών τους προς τέλεσι όμαδικής λατρείας υπό την καθοδήγησι του θρησκευτικού λειτουργού των δύο φορές τόν μήνα».

Ο ύπουργός άπέρριψε την αίτηση με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με τόν Κανονισμό τών στρατιωτικών Φυλακών δέν προβλέπονται όμαδικές έπισκέψεις ούτε όμαδική ύποδοχή έπισκεπτών.

Έπειδή προεβάλετο ότι εις τίς στρατιωτικές φυλακές εισέρχονται και τελούν την θεία λειτουργία με έκκλησιαζόμενους τους κρατουμένους όρθοδόξους στρατιώτες, ιερείς, στρατιωτικοί ή όχι, τής Όρθόδοξης Έκκλησίας του Χριστού, ο ύπουργός άπάντησε ότι αυτό αείναι σύμφωνο με το Σύνταγμα και δέν πρέπει να συγχέεται με την έλευθερία τής θρησκευτικής συνειδήσεως ή την θρησκευτική έλευθερία...».

Κατά τής ύπουργικής άποφάσεως άσκήθηκε αίτηση άκυρώσεως ένώπιον του Συμβουλίου τής Έπικρατείας. Στην έκκριμη άκυρωτική δίκη ή Έκκλησία τής Ελλάδος παρενέβη, ύστερα από έγγραφο του Ύπουργού Έθνικης Άμύνης προς την Ίερά Σύνοδο και άπόφαση αυτής. Στην προδικασία διατυπώθηκαν έπιφυλάξεις περι του άν ή Έκκλησία τής Ελλάδος είχε έννομο συμφέρον για να άσκήση παρέμβαση έναντίον τής αίτήσεως τών μαρτύρων του Ίεχωβά.

Η Έκκλησία τής Ελλάδος αιτιολόγησε το έννομο συμφέρον της να μη άκυρωθ ή ύπουργική άπόφαση και το νόμιμο και βάσιμο τής άσκηθείσης παρ-

εμβάσεως έναντίον τής αίτήσεως άκυρώσεως με τα κατωτέρα, τα όποια αναφέρονται συνεπτυγμένα.

Κατ' άρχήν, όπως έχει δεχθεϊ και ή ύπ' άριθμ. 272/1984 άπόφασι του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ήρακλείου (έκουσία δικαιοδοσία) ή αίτούσα εταιρεία δέν έχει δικαίωμα να χρησιμοποιεί εις την έπωνυμία της την λέξι «Χριστιανών». Τουτό διότι τα μέλη της μάρτυρες του Ίεχωβά:

Α'

- α) Άρνούνται την Άγία Τριάδα, θεμελιώδες δόγμα τών Χριστιανών, και την άποκαλούν «επιπόνησι του σατανά» (Σκοπία, τεύχος 20 σελ. 310. Πρβλ. και, Άπελευθέρωση, σελ. 218).
- β) Άρνούνται ότι ο θεμελιωτής τής Χριστιανικής θρησκείας και Έκκλησίας είναι Θεός, και ισχυρίζονται ότι είναι άνθρωπος (Η διακονία τής βασιλείας, 1977). Ισχυρίζονται ότι ο Χριστός προ τής ένανθρωπήσεώς του υπήρξε άγγελος υπό το όνομα Μιχαήλ (Καταλλαγή, σελ. 109, 121, Γραφικά μελέται, τόμος Ε' σελ. 244, 207).
- γ) Άρνούνται επίσης τόσο την Άνάστασι όσον και την Άνάληψη (Οι Χριστιανοί καταγγελομένοι).
- δ) Άρνούνται τόν Τιμιο Σταυρό, σύμβολο τής Χριστιανώσνης και ισχυρίζονται ότι ο Ίησούς Χριστός έμαρτύρησεν και έτελεύτησεν επί πασάλου. Έτσι εύρίσκονται εις αντίθεση προς τους Ευαγγελιστάς (Ίωάννης 19,18. Μάρκος 15,30. Λουκάς 23,26 και Ματθαίος 27,40).

Περαιτέρω δέν δικαιούνται οι μάρτυρες του Ίεχωβά να χρησιμοποιούν εις την αίτηση τόν συνδυασμό τών λέξεων «Χριστιανική Έκκλησία» διότι την καθύβριζο υ κατά τρόπον χυδαίο άφοϋ, μετξ ή άλλων, την άποκαλούν άπόρνην, μοιχαλίδα, Βαβυλώνα, όργάνωσιν του διαβόλου, μητέρα τών πορνών και βδελυγμάτων τής γής (Διεκδίκησις, σελ. 176, 197, Ο έχθρός σελ. 199, εις Ι.Θ. Παναγόπουλον).

Οι μάρτυρες του Ίεχωβά άρνούνται την Ίεράν Παράδοσιν, άπό την όποιαν άντλεϊ ή Χριστιανική θρησκεία και Έκκλησία, τους Ίερούς Κανόνες και μάλιστα τους θεμελιώδεις (ιδετε ισχύον Σύνταγμα

ἄρθρο 3). Ἀποκαλοῦν τὴν περίοδον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων περίοδον τοῦ ἀντιχρίστου. Εἰς τὴν Σικοπιά, τεύχ. 14 σελ. 310 χαρακτηρίζουν τὴν Ἀ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας ὡς δῆθεν ἐπιδοκιμάσασαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σατανᾶ.

Εἰς τὴν αἴτηση ἀκυρώσεως γίνεται ἀντιποίηση τοῦ Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ τῆς Χριστιανικῆς κατ' Ἀνατολάς Θρησκείας καὶ Ἐκκλησίας, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι Ἐκκλησιολογικῶς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι Ἐπισκοποκεντρική, καὶ περὶ τὸν Ἐπίσκοπον, τελοῦνται τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, συγκεντρῶνται ἅπανα ἡ Ἐκκλησία, βάσει τῆς Ἀποστολικῆς διαδογῆς, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζεται διὰ τῶν Ἐπισκόπων (Ἴδετε Ἰω. Ζηζιούλαν).

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω συνοπτικῶς ἀναφερόμενα πρόδηλον καθίσταται τὸ ἔννομον συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἀσκῆση τῆς παρεμβάσεως, πρὸς κατοχύρωσιν καὶ προστασίαν τῶν Ἱερῶν δογμάτων καὶ πιστευμάτων τῆς καὶ προφύλαξιν τῶν πιστῶν τῆς ἀπὸ τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον προσηλυτισμοῦ (ἴδετε καὶ τὰς ὑπ' ἀριθμ. 2105, 2106/1975 ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 223/1970 ἰδίου Δικαστηρίου).

Β'

Εἰδικώτερα τὸ ἔννομον συμφέρον τῆς παρεμβαιούσης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θεμελιώνεται ἐπαρκῶς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγνωρισμένου εἰς αὐτὴν δικαιώματος προστασίας τῆς προνομιακῆς θέσεώς της ὡς «ἐπικρατοῦσης» θρησκείας κατ' ἄρθρον 3 Σ. καὶ μάλιστα πρὸς προστασίαν αὐτῆς ἀπὸ ἐνεργειῶν καὶ κινδύνων προσηλυτισμοῦ καὶ αἰρετικῆς δραστηριότητος εἰς βάρος της.

Πράγματι ἀπὸ ἀναγνωρίσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς Ν.Π.Δ.Δ. διὰ τοῦ Ν.Δ. 126/1969, ἔχει νομολογιακῶς γίνεαι δεκτὸν ὅτι δικαιούται εἰς παρέμβασιν ὅπου τίθεται ζήτημα προστασίας τῆς προνομιακῆς θέσεώς της ὡς «ἐπικρατοῦσης» θρησκείας. Τοῦτο διότι, ἀφοῦ τὸ Σ. διὰ γνωστὸς ἱστορικοὺς λόγους προέβη εἰς τὴν καθιέρωσίν της ὡς «ἐπικρατοῦσης» θρησκείας, καὶ ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὴν ὀρισμένα προνόμια, ὑπάρχει δικαιολογημένο ἔννομον συμφέρον παρεμβάσεως καὶ κατὰ τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως τῆς ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, διὰ τὴν προστασίαν τῶν προνομίων τούτων (βλ. ἀρχικὴ Σ.τ.Ε. 223/1970 ἀλλὰ καὶ νεωτέρας ἀποφάσεις ἐπὶ ὑποθέσεων εὐκτηρίων οἰκῶν ἑτεροδόξων ἢ ἀλλοθρήσκων κ.λ.π.).

Καὶ ναὶ μὲν κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Σ.τ.Ε. οἱ καλούμενοι «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» ἢ «Χιλιασταὶ» θεωροῦνται ὅτι ἀποτελοῦν «γνωστὴν θρησκείαν» πλὴν ἔναντι τῆς «ἐπικρατοῦσης» θρησκείας θεωροῦνται ὡς «αἰρετικοί».

Ἀνακύπτει συνεπῶς τὸ εὐλογον ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀποτροπὴν ἀπειλου-

μένου προσηλυτισμοῦ καὶ αἰρετικῆς δραστηριότητος εἰς βάρος της, ἐν ᾧ μάλιστα εἰδικῶν συνθηκῶν (συγχρωτισμοῦ κρατουμένων κλπ) καὶ ὄχι ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς ἀποτροπὴν ἐξαπλώσεως τῆς «θρησκείας» ταύτης.

Γ'

Ἡ αἴτηση ἀκυρώσεως τῆς ὑπουργικῆς ἀποφάσεως εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς αἰτήσεως καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ οἰκείου φακέλου, προκύπτει ὅτι ἡ προσβαλλομένη ὑπουργικὴ ἀρνητικὴ ἀπάντησις δὲν εἶναι πράξις τῆς διοικήσεως ἐκτελεστικῆ ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἔγγραφο πληροφωριακοῦ χαρακτήρος, ποῦ ἀναφέρεται εἰς προηγουμένη ἀπωτέρα πράξις τῆς διοικήσεως, μὲ τὴν ὁποία εἶχε τότε ἀπορριφθῆ ἀκριβῶς ὅμοιον αἴτημα τῆς ἰδίας τῆς αἰτοῦσης βιβλικῆς ἑταιρείας.

Ἡ τότε ἀρνητικὴ πράξις εἶναι, κατὰ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ αἴτημα ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς διαδίκους, ταυτόσημος, καὶ ἀφοῦ δὲν ἀσκήθηκε ἐμπροθέσμως κατ' αὐτῆς προσφυγῆ πρὸς ἀκύρωσιν (τῆς θετικῆς ἢ ἀρνητικῆς) ἐνεργείας τῆς διοικήσεως, ἔπεται ὅτι εἶναι ἤδη ἀπαράδεκτος αἴτησις, ἡ ὁποία στρέφεται κατὰ ἔγγραφου πληροφωριακοῦ χαρακτήρος, καὶ μάλιστα, ὅταν ἐκ τῆς ὑποβολῆς πρὸς τὸν Ἰπουργὸν τῆς νεωτέρας αἰτήσεως, μαρτυρεῖται πρόθεσις παρακάμψεως τοῦ ἀπαράδεκτου διὰ δημιουργίας νέας πρόθεσιμας.

Περαιτέρω ἡ αἴτηση ἀκυρώσεως εἶναι ἀβάσιμος καὶ διὰ τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ προσβαλλομένη ἀρνησις τῆς διοικήσεως εἶναι πλήρως καὶ νομίμως ἠτιολογημένη εὐρίσκουσα ἔρεισμα: α) Ὡς πρὸς τὴν ἀπόρριψιν τοῦ αἰτήματος εἰς τὸ ἄρθρ. 13 παρ. 4 τοῦ Σ., καὶ β) Ὡς πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν μεταχείρισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Σ. καὶ δῆ:

Μὲ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 13 παρ. 4 τοῦ Σ., ὀρίζεται ὅτι «οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὴν συμμόρφωσίν του πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ἔνεκα τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεών του». Συνταγματικῶς συνεπῶς γίνονται ἀνεκτοὶ οἱ περιορισμοὶ τοῦ ρηθέντος ἀτομικοῦ δικαιώματος ποῦ θεσπίζονται μὲ «νόμον».

Ἐπειδὴ ἡ αἰτοῦσα ἑταιρεία τῶν μαρτύρων Ἰεχωβά ἐπικαλεῖται διατάξεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΗΕ, ἐπιβάλλεται νὰ ὑπομνησθῆ ὅτι οἱ ἀνωτέρω περιορισμοί, διὰ νόμου, προβλέπονται καὶ ἀπὸ τὴν σύμβαση τῆς Ρώμης (ἄρθρ. 9 παρ.2) κατὰ τὴν ὁποία «ἡ ἐλευθέρω ἐκδήλωσις τῆς θρησκείας ἢ τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἑτέρων περιορισμῶν πέρα τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἀποτελούντων ἀναγκαῖα μέτρα ἐν δημοκρατικῇ κοινωνίᾳ διὰ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, τὴν προάσπισιν τῆς δημοσίας τάξεως, τῆς υγείας, τῆς ἠθικῆς ἢ τὴν προάσπισιν δικαιωμάτων ἢ ἐλευθεριῶν ἄλλων» (βλ. τὸ κείμενον εἰς

A. ΜΑΡΙΝΟΥ, 'Η θρησκευτική ελευθερία, σελ. 186 και επ.).

Υπό την έννοια «νόμου» νοούνται οι ουσιαστικοί και εξ αντικειμένου τιθέμενοι κανόνες αδιαφόρως μορφής, πράξεως και οργάνου. Έπομένως συμπεριλαμβάνονται και τα Δ/τα, αι αστυνομικαί διατάξεις, αι ύπουργικαί αποφάσεις κλπ.

Πέρα όμως τούτων οι περιοριστικοί του άτομικού δικαιώματος (θρησκευτικών πεποιθήσεων και τής λατρείας) «νόμοι» είναι εκείνοι που προστατεύουν αγαθόν το όποιο ενδιαφέρει ιδιαιτέρως το κοινωνικό σύνολο, ως λ.χ. οι τεθέντες χάριν τής δημοσίας τάξεως, υγείας, ειρήνης, ήσυχίας κλπ.

Αναφέρονται παραδείγματα ενδεικτικά από την σχετική περιπτωσιολογία που απησχόλησε την άλλοδαπή και ήμεδαπή νομολογία:

α) Είς την περίπτωση τής υποχρεωτικής συμμετοχής στρατιωτών εις λιτανείας, περιφοράς αγίων εικόνων κλπ. εκρίθη ότι δεν συμμετέχουν εις την θρησκευτικήν εκδήλωσιν, αλλά καλούνται προς εξασφάλισιν τής ευστάξεως.

β) Είς την περίπτωση του (έν νόμου) έμβολιασμού των κατοίκων ή τής υπό τής υγειονομικής αρχής-περιθάλψεως επιβαλλομένης μεταγγίσεως αίματος, που ως γνωστόν δεν αποδέχονται τα μέλη τής αίτουσης εταιρείας.

Αί διατάξεις περί υποχρεωτικής άργίας κατά τας Κυριακάς, που εις τας ΗΠΑ έθεωρήθη ότι είναι μέτρον που έχει τή θρησκευτική καταγωγή του εις ώρισμένης θρησκείας άλλ' έπεβλήθη ιστορικώς πλέον διά να εξασφαλισθή εις τους εργαζομένους μία ήμερα καθ' έβδομάδα προς ανάπαυσιν και περισυλλογή.

Το μέτρον τούτο εις ήμās εύρισκει έρεισμα εις το άρθρον 13 παρ. 4 του Σ. εύθέως χωρίς ανάγκην προσφυγής εις το άρθρ. 3 του Σ.

Η καθιέρωσιν υποχρεωτικής άργίας κατά τας λοιπάς εξαιρετέας ήμέρας μεγάλων θρησκευτικών έορτών τής Όρθοδόξου Χριστιανικής Έκκλησίας (ως π.χ. Χριστουγέννων, Πάσχα, Θεοφανείων) έρεισμα έχει την προνομιακή θέση τής «επικρατούσης» θρησκείας καθ' άρθρ. 3 Σ/τος.

Δ'

Κατά ταύτα είναι φανερό ότι ή προσβαλλομένη «άρνησις» του ύπουργού να αποδεχθή το αίτημα τής

αίτησεως των μαρτύρων Ίεχωβᾶ εύρίσκει νόμιμον έρεισμα ως έχει εκδηλωθή (δηλ. διά του Δ/τος, τής Ύπουργικής αποφάσεως κλπ.) εις το άρθρ. 13 παρ. 4 του Σ., αφού αι στρατιωτικαί φυλακαί κατά τον νόμον αποτελούν «Γενικήν Στρατιωτικήν Μονάδα» και οι εκεί εκτίοντες ποινάς υποβάλλονται νομίμως, τόσο εις στερήσεις του άτομικού δικαιώματος τής ελευθερίας των ή εις περιορισμόν τής ελευθεροκοινωνίας εντός τής Μονάδος (ως και οι ένδικοι περιορισμοί) καθ' έφαρμογήν του στρατιωτικού Ποινικού Κώδικος και Στρατιωτικού Κανονισμού Φυλακών.

Έξ άλλου ή προσβαλλομένη ύπουργική άρνησιν να αποδεχθή το αίτημα των μαρτύρων του Ίεχωβᾶ, εισόδου εις τας στρατιωτικάς φυλακάς κλπ. (ιδε τα άνωτέρω) δεν θίγει ανεπιτρέπτως την θρησκευτική ισότητα των πολιτών, όπως άβασίμως υποστηρίζεται διά τής αίτησεως ακυρώσεως, αφού επαρκώς και συνόμως ή άρνησιν του Ύπουργού περιέχει αιτιολογίαν διά την έπιφυλασσομένην εις τους θρησκευτικούς λειτουργούς τής Όρθοδόξου Χριστιανικής Έκκλησίας τής Ελλάδος μεταχείρισιν, ισχύουσαν εις τα πλαίσια τής «Θρησκευτικής Ύπηρεσίας του Στρατού», ή όποία έχει συσταθεί και διέπεται υπό διατάξεων νόμων.

Αβασίμως έπομένως οι μάρτυρες του Ίεχωβᾶ προβάλλουν δῆθεν άνισον μεταχείρισιν ή όποία θίγει την θρησκευτική ελευθερία των, αφού ή θρησκευτική ισότητα δεν δικαιολογεί το αίτημα εισόδου εις τας στρατιωτικάς φυλακάς κατά παράβασιν των όριζομένων από τους νόμους και στρατιωτικούς Κανονισμούς και συνεπώς προβλεπομένης από την ρήτρα τής παραγράφου 4 άρθρου 13 του ισχύοντος Συντάγματος (ιδε τα άνωτέρω). Τα ύπερ τής επικρατούσης θρησκείας μέτρα υποχρεούνται να τα σέβωνται πάντες (βλ. εν εκτάσει Μαρίνου, Θρησκευτικά έλευθερία, σελ. 118, 193 επ. ως και Χριστοφιλοπούλου, 1965, σελ. 76).

Αντίθετοι προς τα άνωτέρω και αντισυνταγματικά είναι αι διακηρύξεις των μαρτύρων του Ίεχωβᾶ, οι όποιοι όχι μόνον άρνούνται να συμμορφωθούν με τον νόμο αλλά και καταδικάζουν τας Κυβερνήσεις των εις τον κόσμο Κρατών, («ένας κόσμος μία Κυβέρνησις») και τας θρησκείας, («διά να υπάρξη και να διατηρείται ένas κόσμος πρέπει πᾶσα θρησκεία να εκριζωθή εκ τής γῆς»).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ *

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΙ Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΥ

Ἡ «Γερμάνειος Σχολή» ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἀκολουθοῦσε τὴν τύχη καὶ ἄλλων πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχαν γίνει βορὰ τῆς κρατικῆς λαιμαργίας μέχρις ὅτου στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τῶν Ἀθηνῶν ἀνῆλθε ὁ σοφὸς Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (1923-1938).

Ζῶντας ἐκ τοῦ πλησίον σὰν καθηγητὴς τὰ προβλήματα τῶν φοιτητῶν καὶ ἰδίως τῶν ὑποψηφίων κληρικῶν ἔθεσε σὰν πρωταρχικὸ τοῦ μέλημα τὴν ἴδρυση ἐνὸς Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου μέσα στὸ ὁποῖο οἱ φοιτηταὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐξασφάλιση τῆς τροφῆς καὶ τῆς στέγης θὰ ἐπαιρναν τὰ κατάλληλα πνευματικὰ ἐφόδια γιὰ τὴν μελλοντικὴ τους στὸν κόσμον σταδιοδρομία. Μὲ ἐντολὴ τοῦ χρησιμοποιήθηκαν σὲ πρώτη φάση μερικὰ κελιά τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη γιὰ τὴ διαμονὴ ἀπόρων φοιτητῶν τῆς Θεολογίας μὲ κοινὸ συσσίτιο, τὸ ὁποῖο ἐνίσχυε οἰκονομικὰ τὸ Γενικὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ταμεῖο. Στὸ ὑποτυπῶδες αὐτὸ οἰκοτροφεῖο διέμεναν ἀρκετοὶ φοιτηταί, οἱ ὁποῖοι σὰν φοιτηταὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπλασιάζονταν τὶς ἐκκλησιαστικὲς τελετὲς καὶ παρουσίαζαν ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις στὴν ἱερὰ Μονὴ Πετράκη.

Στὸ ὑποτυπῶδες αὐτὸ οἰκοτροφεῖο καὶ στὴν ἀνάγκη ἀνεγέρσεως αὐτοτελοῦς οἰκοτροφείου ἀναφέρονται τὰ παρακάτω σχόλια τοῦ ἐπισήμου περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» τῆς 7ης Ἰανουαρίου 1927, ἀρ. 1-2, σ. 12 καὶ 15.

«Τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ (31 Δεκ.) τῇ προσκλήσει τῶν θεολόγων φοιτητῶν τοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ Ἀσωμάτων Πετράκη ἐγκατεστημένου θεολογικοῦ οἰκοτροφείου συνεκεντρώθησαν περὶ ὥραν 6 μ.μ. ἐν τῷ ἡντρεπισμένῳ ἐστιατορίῳ τῆς μονῆς ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος, οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς μονῆς καὶ ἄλλοι κεκλημένοι διὰ τὴν τελετὴν τῆς «βασιλόπηττας». Μετὰ προσφώνησιν ἐνὸς τῶν φοιτητῶν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ Κοσμητὴρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ὁ Προκοσμητὴρ αὐτῆς ἐτόνισαν τὴν μεγάλην σημασίαν τοῦ ἀρτι-

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος († 1938) ἰδρυτὴς τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου.

συστάτου οἰκοτροφείου τῶν θεολόγων φοιτητῶν ἀπὸ τε τῆς ὕλικῆς αὐτοῦ ἐπόψεως καὶ ἰδίᾳ, ἀπὸ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς, ἐξεφράσθη δ' ἡ εὐχὴ ὅπως κατὰ τὸ ἐπ' αἰσίους ἀρχόμενον νέον ἔτος τὸ ὑπὸ μορφὴν προσωρινότητος τῇ ἐπινεύσει τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τῇ συνδρομῇ τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Μονῆς πηχθὲν ἐν αὐτῇ φοιτητικῶν οἰκοτροφείων ἐξασφαλισθῇ εἰς διαρκὲς καὶ συστηματικόν, κατὰ τὰ εὐρωπαϊκά, ἀλλὰ καὶ τῶν γειτόνων βαλκανικῶν λαῶν, ὑποδείγματα. Χορὸς ἐκ μαθητῶν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ἐν αὐτῇ Καθηγητοῦ τῆς ὠδικῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς κ. Κ. Παπαδημητρίου, ἔψαλε κατὰ τὰ διαλείμματα διάφορα ἐπίκαιρα ἐκκλησιαστικὰ καὶ παιδαγωγικὰ ἄσματα).

«Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον.

Κατὰ τὴν ἐν τοῖς «Χρονικοῖς» τοῦ ἀνα χεῖρας φύλλου ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ Ἀσωμάτων Πετράκη ἀναφερομένην ὥραιαν φοιτητικὴν τελετὴν διεπιστώθη διὰ πολλοστὴν φοράν ὑπὸ τῶν δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τοῦ πράγματος γνώμην, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ πλέον ἢ ἴδρυσις οἰκοτροφείου αὐτοτελοῦς διὰ τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπί-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 531 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

σκοπος Ἀθηνῶν, ἐν τῷ πόθῳ αὐτοῦ νὰ ἔλθῃ ἐπίκουρος εἰς ἀνακούφισιν τῶν ἀπορωτέρων ἐκ τῶν θεολόγων φοιτητῶν, ἔγνω ἀπὸ τριετίας νὰ χρησιμοποιήσῃ δωμάτια τινα τῆς ἐν λόγῳ μονῆς πρὸς κατοίκησιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν των, τὸ δ' ἤγουμενοσυμβούλιον αὐτῆς, ἐγκρίνοντας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γεν. Ἐκκλ. Ταμείου, προσῆλθεν ἐπ' ἐσχάτων ἀρωγὸν εἰς ἐξασφάλισιν κοινοῦ συσσιτίου εὐθηνῶν διὰ τοὺς φοιτητὰς τούτους. Τὰ οὕτως ἐπιτευχθέντα διὰ τοὺς πτωχοὺς φοιτητὰς εἶναι βεβαίως πολλοῦ λόγου ἄξια, μάλιστα κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπὸ ἐπόψεως οἰκονομικῆς σφόδρα δυσχερεῖς περιστάσεις, πολλαὶ δ' εὐχαριστίαι ὀφείλονται τῷ τε Μακαριωτάτῳ, τῷ σεβαστῷ τῆς μονῆς ἡγουμενοσυμβουλίῳ καὶ τῷ σεβ. Διοικητ. Συμβουλίῳ τοῦ Γ. Ἐκκλ. Ταμείου δι' ὅ,τι ὑπὲρ τῶν θεολόγων τούτων φοιτητῶν πράττουσι. Τὰ ἐπιτευχθέντα ὅμως μέχρι τοῦ νῦν οὐ μόνον δὲν ἐμποδίζουσι, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλουσι συντονωτέραν τὴν συντέλειαν τοῦ ὅλου ἔργου ἀρτίου, ἥτοι τὴν ἀνέγερσιν αὐτοτελοῦς Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου παρὰ τῇ μονῇ Πετράκη διὰ πάντας τοὺς ἐκάστοτε φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὑπὲρ ἐπιτεύξεως τοῦ ἔργου τούτου τῇ γενναίᾳ ἀρωγῇ τῆς ἐν λόγῳ ἱεράς μονῆς, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου οὐ μόνον ἐν εἰδικῇ συνεδρίᾳ ἐκοινολόγησεν ἐν τῷ Θεολογικῷ Σπουδαστηρίῳ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐπιτίμου αὐτῆς Καθηγητοῦ, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ περυσينوῦ Κοσμητοροῦ αὐτῆς ἀνέπτυξε τὸ πρᾶγμα διὰ μακρῶν ἐνώπιον τῆς Ἱεράς Συνόδου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐξηκολούθησε δὲ καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ μακρὸν τὰς ἐνεργείας αὐτῆς παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις. Ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἐπετεύχθη μέχρι τοῦδε ἐλπίζεται νὰ πραγματοποιῆθῇ προσεχῶς, διότι εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ περισυλλογὴ καὶ περιθάλψις τῶν θεολόγων φοιτητῶν ἐν εἰδικῷ Οἰκοτροφείῳ θ' ἀποβῆ τὸ προσφορώτερον δι' αὐτοὺς Φροντιστήριον, καθ' ὅσον περὶ κέντρον τὸν ναὸν των καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Σχολῆς των θὰ τυγχάνωσι καταρτισμοῦ καὶ μορφώσεως εὐρυτέρας καὶ πληρεστέρας, διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους δ' ἀναστροφῆς θ' ἀναπτύσσωσιν ἐκ τῆς ἀλληλεπιδράσεως κοινωνικὰς ἀρετὰς, τὰς ὁποίας θὰ χρησιμοποιήσωσιν ὡς κοινωνικοὶ παράγοντες ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας ἐν ἀγάπῃ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν».

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1933 ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀποφάσισε τὴν ἵδρυση Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου, τὸ ὁποῖο περιλάμβανε καὶ Φροντιστήριον Ἱεροκηρύκων. Στὸ Οἰκοτροφεῖο θὰ ἐδιδάσκοντο ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, θὰ ἡσκαῦντο στὴ Λειτουργικὴ, στὸ τυπικόν, στὴ κατήχηση, στὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ σὲ μίαν ἢ δύο ξένες γλώσσας. Ἐφορεία ἀπὸ Συνοδικοὺς Ἱεράρχες θὰ διηύθυνε καὶ θὰ διοικοῦσε τὸ Οἰκοτροφεῖο μετὰ εἰδικὸ κανονισμόν. Μετὰ πρότυπο τὸ σύστημα τῆς Χάλκης κάθε Μητροπολίτης θὰ συντηροῦσε ἓνα τουλάχιστον ὑπότροφο τὸν ὁποῖο θὰ παρακολουθοῦσε καὶ μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του θὰ προσλάμβανε στὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς Μητροπόλεώς του.

Στὸ περιοδικὸ «Ἐκκλησία» διαβάζουμε σχετικὰ:

«Ἡ Ἱερά Σύνοδος, μετὰ εἰσήγησιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἰδικῶς διασκεφθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προπαρασκευῆς καὶ μορφώσεως τῶν μελλόντων ἀνωτέρων κληρικῶν, ἀπεφάσισεν ὅπως, συμφώνως τῇ ἀποφάσει τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἰδρυθῆ καὶ λειτουργήσῃ ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον. Τοῦτο θὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενον Φροντιστήριον Ἱεροκηρύκων, θὰ τεθῆ δὲ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν πεπειραμένου κληρικοῦ. Τὰ Θεολογικὰ μαθήματα θὰ διακούσωσιν οἱ φοιτηταὶ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐκτὸς ὄρισμένων μαθημάτων, καὶ δὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ τῶν ἀσκήσεων περὶ τὴν λειτουργικὴν, τὸ Τυπικόν, τὴν Κατήχησιν, τὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ μίαν ἢ δύο ξένας γλώσσας, ἅτινα θὰ διδάσκωνται ἐν τῷ Οἰκοτροφείῳ. Ἐφορεία ἐκ Συνοδικῶν θὰ διευ-

Θεολόγοι φοιτηταὶ στὰ προπόλαια τοῦ Πανεπιστημίου μετὰ τοὺς καθηγητὰς Π. Τρεμπέλα, Ι. Καρμίρη καὶ Α. Φυτράκη (Ἀκαδ. ἔτος 1953-54). Διακρίνονται οἱ τότε κληρικοὶ Οἰκοτρόφοι καὶ σήμερα Σεβ. Μητροπολίται Αἰτωλοακαρνανίας κ. Θεόκλητος, Διδυμοτείχου κ. Ἀγαθάγγελος, Κιλκισίου κ. Ἀμβρόσιος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι Φοιτηταὶ τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου.

θῆναι καὶ θὰ διοικῆ τὸ Οἰκοτροφεῖον ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικοῦ Κανονισμοῦ, δι' οὗ θὰ καθορισθῶσιν αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς μορφώσεως τῶν μελλόντων κληρικῶν. Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν τοῦ συστήματος, ὅπερ ἐπεκράτει διὰ τὴν συντήρησιν καὶ λειτουργίαν τῆς μεγαλωνύμου Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ἔκρινεν ὅτι ἕκαστος τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων δέον νὰ συντηρῆ ἐκάστοτε ἓνα τουλάχιστον ὑπότροφον, τὸν ὁποῖον νὰ παρακολουθῆ κατὰ τὸ διάστημα τῶν σπουδῶν του καὶ μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν νὰ προσλαμβάνῃ εἰς τὴν ἰδίαν ὑπηρεσίαν. Μόνον οὕτω πως θὰ δυναθῆ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ν' ἀποκτήσῃ κληρικοὺς καὶ δοκίμους Θεολόγους καὶ κήρυκας τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ἡ Ἐφορεία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου συνῆλθε κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην δις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ συνεσκέφθη ἐπὶ τῆς διοργανώσεως αὐτοῦ».

«Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον.

Ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ ἰδρύσεως Οἰκοτροφείου διὰ τοὺς θεολόγους φοιτητὰς ἔρχεται νὰ πληρώσῃ σπουδαιότατον κενόν, ἀπὸ μακροῦ μὲν χρόνου αἰσθητόν, ἀπὸ τινος ὅμως ὄλονεν ἐπιτακτικωτέραν καθιστῶν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξασφαλίσεως τελείως παρεσκευασμένων στελεχῶν διὰ τὰ παντοῦα πρακτικὰ ἐκκλησιαστικὰ λειτουργήματα, διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ὁποίων παρατηρεῖται πλήρης σχεδὸν ἔλλειψις καταλλήλως μεμορφωμένων κληρικῶν. Διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου θὰ καταστῇ δυνατὸν ἱκανοὶ ἐκ τῶν σπουδαζόντων τὴν Θεολογίαν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου φοιτητῶν νὰ παρασκευάζωνται εἰδικώτερον διὰ τὰς διακονίας τοῦ κηρύγματος, τῶν κατηχητικῶν σχολείων, τῶν μητροπολιτικῶν γραφείων καὶ διὰ τὰς καθ' ἑλοῦ εἰδικωτέρας ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας, οὕτω δὲ πρὸς τῶ ἐπιστημονικῷ θεολογικῷ καταρτισμῷ ἐφωδιασμένοι καὶ πρακτικῶς θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀρτιωτέραν εὐόδωσιν καὶ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ τόσον εὐρέους ἔργου τῆς Ἐκκλησίας». (βλ. «Ἐκκλησία» Σάββατον 17 Ἰουνίου 1933, ἔτος ΙΑ' ἀρ. 24, σ. 191 καὶ Σάββατον 24 Ἰουνίου 1933, ἀρ. 25, σ. 199).

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ δραστήριος πρωθιεράρχης παράλληλα μὲ τὰ σχέδια ἀνεγέρσεως οἰκοτροφείου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Πετράκη ἔθεσε τὴ διαδικασία ἀποδόσεως στὴν Ἐκκλησία τῆς Γερμανεῖου Σχολῆς τὴν ὁποία τὸ κράτος ὄχι μόνον ἠρνεῖτο νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ προέβαλλε σὰν ἰδιοκτησία του.

Ἐπερμαχῶν γιὰ τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας ἀποδύθηκε σὲ τιτάνειο δικαστικὸν ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος κατέληξε σὲ νίκη τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ κράτος ἀνεγνώρισε τὴν κυριότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δήλωσε ὅτι θὰ προέβαινε στὴν ἐξαγορὰ τοῦ κτιρίου σὲ τιμὴ εὐτελεστάτη μειωμένη κατὰ 50% τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ κτήματος καὶ τοῦ κτιρίου. Τὸ ζήτημα περιπλέχθηκε καὶ μόνον ὕστερα ἀπὸ προσωπικὰς ἐπεμβάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου σὲ ὑπουργοὺς καὶ πρωθυπουργοὺς λύθηκε τὸ 1936 μὲ συμβιβαστικὴ λύση μὲ τὴν

ὁποία τὸ κράτος θὰ ἀγόραζε τὴ Γερμανεῖου Σχολὴ ἀντὶ 8.500.000 δρχ. καταβαλλομένων σὲ 5 ἔτη δόσεις.

Μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ἀρχίσει τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου σὲ χῶρον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη. Καὶ ἐδῶ συνήντησε δυσκολίας, διότι μὲ ἐνέργειαι τῶν περιόικων ὁ ἀνατολικὸς χῶρος τῆς Μονῆς εἶχε κηρυχθεῖ ἀπαλλοτριωτέος γιὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀνατολικῆς πλατείας. Μὲ νέες ἐπεμβάσεις τοῦ ἱεράρχου στοὺς ἀρμοδίους ἐλευθερώθηκε ὁ χῶρος καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάλληλες οἰκοδομικὰς προετοιμασίας καὶ τὴν ἔγκρισιν τῶν σχεδίων ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο, γεμᾶτος ἱκανοποίηση γιὰ τὸ αἴσιο τέλος τῶν πολυχρόνων ἀγῶνων του καὶ μὲ ἀπερίγραπτη συγκίνησιν ἔθεσε τὸ θεμέλιον λίθον τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τὴν 22α Ἰουλίου 1937, παρόντων μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πλήθους ἱερατείου καὶ λαοῦ.

Κατὰ τὴ διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν ἐπιστατοῦσε ὁ ἴδιος μὲ ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον καὶ ἐφρόντιζε γιὰ τὴν ταχύτερην ἀποπεράτωσίν του, μέχρις ὅτου αἰφνιδίως ἠσθένησε ἀπὸ καρδιακὸ νόσημα καὶ μετατέθηκε στὴν οὐράνια πατρίδα ἀφήνοντας ἡμιτελεῖς τὸ κτίριον († 1938). Μέχρι τὴν τελευταίαν του στιγμὴν μεριμνοῦσε γιὰ τὸ Θεολογικὸ Οἰκοτροφεῖον καὶ ἔδινε ἐντολὰς:

«Τὰ χρήματα τῆς Γερμανεῖου Σχολῆς εἰσεπράχθησαν. Πρέπει νὰ τακτοποιηθῇ ἡ ὑπόθεσις διὰ νὰ γίνῃ τὸ Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Μὴν ἀναβάλλεις». (βλ. Χρυσόστομου Νεαμονιτάκη, Χρυσόστομος Α. Παπαδόπουλος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος (1868-1938), Ἀθήνα 1969, σ. 110. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου» 1968-1969).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

Διευθυντὴς Ἑτηρησιῶν Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν.

Εἶναι εὐχάριστον τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Τύπος ἔδωκεν εὐρεῖαν δημοσιότητα εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀνακοίνωσις, εὐθαρσῶς ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ἐπισημαίνει ὅτι «ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ τὴν ἀμβλῶσιν φόνον ἐν ψυχρῷ ἀνθρωπίνης υπάρξεως καὶ δι' αὐτὸ εἶναι ἀντίθετος πρὸς πᾶσαν ρύθμισιν, ἡ ὁποία θὰ ἐνομιμοποιεῖ ἓνα ἔγκλημα εἰς θάρος ἀνυπερασπίστων ὄντων, ὡς εἶναι τὰ κνοφορούμενα».

Ὅθεν «ἡ Ἐκκλησία παραμένουσα πιστὴ εἰς τὴν ἀκαινοτόμητον διδασκαλίαν τῶν Πατέρων διακηρύσσει πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ὅτι τὸ σχεδιαζόμενον διάβημα νομιμοποιήσεως τῶν ἀμβλώσεων εἶναι ἡθικῶς, πνευματικῶς, ἰατρικῶς καὶ νομικῶς ἀκόμη ἀπαράδεκτον, ὡς ἔχουν ἤδη ἀποφανθῆ καὶ ὅλοι αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι».

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις τῆς Ἱ. Συνόδου θὰ ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ πάντων τῶν ἀρμοδίων, οἵτινες, ὡς μὴ ὄφελε, κρίνουν σκόπιμον τὴν νομιμοποίησιν τῶν ἀμβλώσεων.

Ἡ Β' Ἐκθεσις τοῦ Πανορθοδόξου Ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου.

Μὲ τὴν φροντίδα τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας, διοργανώθη ἐν Ἀθήναις ἐντὸς αἰθούσης τοῦ Κέντρου Βιβλίου καὶ Ἐπικοινωνίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἡ Β' Ἐκθεσις τοῦ Πανορθοδόξου Ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου, ἣτις προσέβαλε τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἰς πολλὰς γλώσσας.

Ὡς ἐτόνισεν ὁ ἐγκαινιάσας τὴν Ἐκθεσιν Σεβ. Μητροπολίτης Μεγάρων κ. Βαρθολομαῖος, ὅστις εἶναι Πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου, «ἡ Ἐκθεσις ἔχει ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὴν πληρότητα καὶ δίδει μίαν καλὴν εἰκόνα τῶν μαρτυριῶν, τὰς ὁποίας δίδουν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον διὰ τῶν ἐντύπων αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι».

Ἐξ ἄλλου ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου κ. Χατζηφώτης κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως ἐπεσήμανεν, ὅτι «ἀπὸ τὴν πρώτη ἕως τὴ δεύτερη ἐκθεσις ἔγιναν κάποια σημαντικὰ βήματα. Τώρα ἔχουμε καὶ πολλὰ ξενόγλωσσα ἐντυπα, ἰδίως τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας, τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σεβτίας, τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρουμανίας, τοῦ Πατριαρχείου τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας καὶ βεβαίως τὸν ἀραβόφωνο

νο Τύπο τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Θὰ ἐκδοθῆ καὶ ἓνας δεύτερος τόμος τῆς Ἐπειρηίδος Ἐκκλησ. Τύπου, πὸν κυκλοφόρησε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1983, ὅπου θὰ ὑπάρχει πλήρης καταλογογράφος τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιαστικῶν Ἐντύπων, πὸν ἐκδίδονται σὲ ὅλο τὸν κόσμον».

«Ἀνεξιθρησκεία».

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος ἐν ἄρθρῳ του δημοσιευθέντι εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένην μηνιαίαν ἐφημερίδα «ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ» τῆς Ἐκκλησίας σὶὸ λαὸν γράφει τὰ ἑξῆς:

«Ὑπὲρ τῆς ἀνεξιθρησκείας σὶὴν παιδεία τάχθηκαν πρόσφατα ὠρισμένοι Σύλλογοι καθηγητῶν τῶν ΕΛΜΕ, καθὼς καὶ ἡ ΟΔΜΕ, σὲ μιὰ κινήσιον προοπάθεια νὰ ἀντιταχθῶν σὶὴ διάταξιν τοῦ νέου νόμου - πλαισίου γιὰ τὴν δομὴ τῆς Ἐκπαίδευσης. Σύμφωνα μὲ τὴν διάταξιν αὐτὴν, μετὰ τῶν σκοπῶν τοῦ Σχολείου εἶναι καὶ ἡ προβολὴ σὶὰ παιδιὰ τῶν γνησίων στοιχείων τῆς ἑλληνορθόδοξης παράδοσῆς μας. Εἶναι, καὶ πάλιν, πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας τὸ ὅτι, παρὰ τὶς λυσσώδεις ἀντιδράσεις τῶν μαρξιστῶν, δὲν ἐδέχθη νὰ ἀποσύρῃ ἢ νὰ τροποποιήσῃ τὴν διάταξιν, πὸν ἐξήγειρε τὰ φιλελεύθερα καὶ δημοκρατικὰ αἰσθήματα τῶν καθηγητῶν μας, πὸν ζητοῦν ἀνεξιθρησκεία σὶὸ σχολεῖο. Μὰ γιὰ τί τάχα; Μήπως ἐνδιαφέρονται νὰ μαθαῖνον τὰ παιδιὰ τὸν μωαμεθανισμό καὶ τὸν ἰουδαϊσμό, τὸν χιλιανισμό καὶ τὸν ἰνδουισμό; Μήπως τώρα δὲν μαθαῖνον τὶς θρησκείες αὐτές; Τὸ μυστικὸ εἶναι ἄλλο: αὐτοὶ δὲν θέλουν ἢ ἀγωγή σὶὸ σχολεῖο νὰ προσβάλλῃ τὴν Ὁρθοδοξίαν, δὲν θέλουν νὰ μαθαῖνον τὰ παιδιὰ τὴν ἑλληνορθόδοξην παράδοσῆν μας. Δὲν κόπιονται γιὰ τὰ δίκαια μὲ τῶν ἄλλων θρησκείων. Τὴν Ὁρθοδοξίαν θέλουν νὰ πολεμήσουν. Κι ἐπειδὴ δὲν τοιοῦτον νὰ τὸ πῶν καθαρά, ἐπιστρατεύουν τὴν ἀνεξιθρησκείαν, οἱ... εὐαίσθητοι καὶ οἱ δημοκράτες...».

Ἄλλ' ἢ σίσις τῶν αὐτῶν εἶναι ἀπαράδεκτος διότι «ἡ Ὁρθοδοξία σὶάθηκε γι' αὐτὸ τὸ λαὸν Μητέρα. Αὐτὴ τὸν ἐπότισε καὶ τὸν ἔθρεψε καὶ αὐτὴ τὸν ἐχάρισε τὴν ταυτότητά του... Οἱ ξένοι ζητοῦν ἀπὸ μᾶς μὲ ἐπιμονὴ τὴν Ὁρθοδοξίαν, γιὰ νὰ βροῦν ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδόν των κι ἐμεῖς τὴν ἐκπλεισιθριάζομε. Εὐτυχῶς ἢ ἀθλιότητι δὲν ἔχει χτυπήσει ὅλους μας. Ὑπάρχουν σ' αὐτὸ τὸν ὅπο αὐτοὶ πὸν ἀγρυπνοῦν. Μὰ εἶναι λίγοι. Μήπως ὅμως πάντοτε οἱ λίγοι δὲν ἔσωσαν τοὺς πολλοὺς;...».

Ἐκκλησία καὶ Ἱατρική.

Ἡ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐκδοθεῖσα ἐξαιρετικὸς μονογραφία τοῦ διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἱα-

τροῦ κ. Ἀριστοτέλους Χρ. Εὐνωχιάδου ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Θεραπευτικὴν ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνος» (Ἀθήναι, 1985), εἶναι ἀξία ἰδιαίτερης ἐξάφρασης οὐ μόνον ἀπὸ ἱατρικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ χριστιανικῆς σκοπιᾶς.

Ὁ συγγραφεὺς, ὅστις ἐν πολλαῖς μονογραφαῖς ἔχει παρουσιάσει τὴν συμβολὴν τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἱατρικῆς, καὶ ἐν τῇ μονογραφίᾳ ταύτῃ δι' ἐνδελεχοῦς καὶ διονυχιστικῆς μελέτης τοῦ σχετικοῦ καὶ ἀγνώστου μέχρι τοῦδε πηγαίου ὄλκτου καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας ἀποδεικνύει οὐ μόνον τὸν δυναμιζομένον καὶ τὴν ἐν πολλοῖς πρωτοπορησιακῇ πορείᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱατρικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν συμβολὴν ἀναριθμητῶν διαπρεπῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

Ἦδη ἐν τῷ Προλόγῳ ὁ σ. σημειοῖ ἀξιεπαίντως τὰ ἐξῆς: «Ἱατροὶ ἐπιστήμονες, ὄντες συγχρόνως φορεῖς τῆς Ἐκκλησίας, παρέχουν σημαντικὰς ἱατρικὰς ἀντιλήψεις καὶ εἰσάγουν πρωτοτύπους θεραπευτικὰς ἀγωγὰς καὶ φαρμακευτικὰς οὐσίας, ὡς οἱ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Πύρρος, ἱερομόναχος Ἀναστάσιος Γόρδιος, Γεράσιμος Βλάχος μητροπολίτης Φιλαδέλφειας, Ἀγάπιος Μοναχὸς ὁ Κρής, Μεθόδιος Κανσοκαλυβίτης, πρεσβύτερος Γρηγόριος Καλλιρόης, Θεόφιλος Κορυθαλλεὺς μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, οἱ ἱατροὶ καὶ θεολόγοι Γεώργιος Κορέσιος, Νικόλαος Κεραμεύς, Νικόλαος Κούρσουλας, Δημήτριος Πεπάνης, Φαράνδος Χοιδᾶς, Ἀλέξανδρος Καγκελλάριος κ.ά.» (σ. 17).

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Εὐνωχιάδου εἶναι νέα ἀπόδειξις διὰ τὸ εἶναι μνηστικὸς ὁ ἰσχυρισμὸς περὶ τοῦ ἀσυμβιβάστου ὁμοκεινῆς καὶ Ἐπιστήμης.

Διονύσιος Πύρρος, ὁ Θεσσαλός.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ λεχθέντα ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει μας, πρέπει νὰ προσθέσωμεν διὰ προσφάτως καὶ ὁ Οὐμύτιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Δημήτριος Κοιτσάκης ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ (περ. «Ἀκτῖνες», Ὀκτ. 1985) παρουσιάζει κατὰ τρόπον ἐξαιρετικὴν τὴν καταπληκτικὴν δρασοῖν τοῦ ἀρχιμανδρίτου - ἱατροῦ Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θεσσαλοῦ (1777 - 1853), ὅστις ὑπῆρξεν ἰδρυτικὸν μέλος καὶ πρῶτος Πρόεδρος τῆς «Ἑλληνικῆς Ἱατρικῆς Ἐταιρείας», ἣτις προσφάτως ἐώρασε τὴν συμπλήρωσιν 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της (1835).

Ὁ χαλκέντερος οὗτος ἱερομόναχος - ἱατρός, ὅστις συγχρόνως ὑπῆρξε καὶ ἀστρονόμος καὶ μέγας Διδάσκαλος τοῦ Γένους, διεκρίθη διὰ τὴν ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου ρηξικέλευτον συμβολὴν του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μνημονευθέντων ἐπιστημονικῶν τομέων, εἰς τὴν προσβολὴν τῆς Ψυχασωματικῆς Ἱατρικῆς, εἰς τὴν διὰ πλῆθους δημοσιευμάτων διάδοσιν τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως, εἰς

τὴν χριστιανικὴν μόρφωσιν τῶν ὑποδούλων καὶ τῶν ἄρτι ἐλευθερωθέντων Ἑλλήνων, εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, εἰς τὴν θεραπείαν ἀναριθμητῶν νοσοῦντων καὶ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ποικίλων ἀναγκῶν τοῦ ἀγωνιζομένου κατὰ τῶν Τούρκων Ἑλληνισμοῦ.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ὁ ἀρχιμ. Διονύσιος Πύρρος ἦτο τόσοσιν ρεαλιστής, ὥστε ἀμέσως εἰς τὰς φλόγας τῆς Ἐπαναστάσεως ἐσκέφθη καὶ ἐπραγματοποίησε πρῶτος τὴν ἴδρυσιν ἐργοστασίου παραγωγῆς χάρτου εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ χρησιμοποιηθῆται, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν τυπογραφίαν, «ὡς μέσον διαφωτισεως τῆς ἑλληνικῆς κοινῆς γνώμης τῶν παροικιῶν καὶ τῶν ξένων».

Τὰ ιδεώδη τῆς Παιδείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου.

Ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας τῆς Κύπρου κ. Ἀνδρ. Χριστοφίδης ἐν προσφάτῳ μνημύματι πρὸς τοὺς ἐκπαιδευτικούς, σπουδαστὰς καὶ μαθητὰς τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς:

«Ἡ Παιδεία εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐθνικὴ ἀξία. Ἐνα ἔθνος συντηρεῖται ἀπὸ τὴν Παιδείαν του καὶ ἐπιβιώνει μέσῳ τῆς Παιδείας του. Καὶ ἡ Παιδεία στηρίζεται στὴν Ἐθνικὴ παράδοσι, στὸν κληροδοτημένον πολιτισμό, τὶς καταξιομένους μέσα στὸ χρόνον ἀρχὲς καὶ στὴν ἱστορικὴ μνήμη. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Κύπρου, πὺν ἀντιμετωπίζει σήμερον κατοχὴν καὶ αὐριον τὸ ἐνδεχόμενον ἀφανισμόν, ἔχει περισσότερον ἀπὸ ἄλλους τὴν ἀνάγκην νὰ στηριχθῆ στὶς Ἑλληνοχριστιανικὰς του παραδόσεις, καὶ νὰ ἀντιλήσῃ δημιουργικὰ ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν κληρονομίαν του, γιὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικὰ τὴν ἀμεση ἀπειλή, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐρχόμενον κίνδυνον. Καὶ ἡ Παιδεία, ἐξ ὄρισμοῦ, ἔχει πρωταρχικὴν εὐθύνην νὰ προσφέρῃ ἐκεῖνη τὴν ἀγωγὴν πὺν θὰ προετοιμάσῃ τοὺς νέους καὶ τοὺς αὐριανοὺς πολῖτες γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸ χρέος τοὺς ἀπέναντι στὴν πατρίδα».

Χαίρομεν, διότι ὁ Κύπριος Ὑπουργὸς μετὰ παρηγορίας διακηρύττει τὴν ἀξίαν τῶν ἑλληνοχριστιανικῶν παραδόσεων τῆς Παιδείας, τῶν ὁποίων ἀρίστη κιβωτὸς ἐν Κύπρῳ ὡς καὶ δι' ἅπαντα τὸν Ἑλληνισμόν, εἶναι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἣτις ἐν τῇ ἡρωϊκῇ μεγαλοήσῳ ἐξακολουθεῖ, ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην Ἠγεσίαν της, νὰ ἔχη Ἐθναρχικὴν ἀποστολήν.

Ἀπαράδεκτος ἐπιμονή.

Ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας καὶ Ὁμοσπονδίας κ. Ἀπ. Κακλαμάνης, ὅστις σθεναρῶς καὶ ἀξιεπαίντως ὑπερησιόσθη τὴν διάταξιν περὶ τῆς προβολῆς εἰς τοὺς νέους τῶν γνησίων στοιχείων τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως καὶ ἐμερίμνησε διὰ νὰ ἀναρτηθῆ εἰς τὰ σχολεῖα ὠραία βυζαντινὰ εἰκῶν τοῦ Χριστοῦ, πρόπει νὰ ἐπιληφθῆ προσωπικῶς, ἵνα οἱ ὅπ' αὐτὸν ἀρμό-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρός

Τὴν Μεγάλην Διοικούσαν Ἑραδικὴν

Ἐπιτροπὴν Κατακομβῶν Μήλου

Ἐ ν τ α ὀ θ α

Συνοδικὴ ἀποφάσει, ληφθεῖση ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς 4-10-85, καὶ εἰς ἀπάντησιν τῶν ὕπ' ἀριθμ. πρωτ. 1483) 26-10-85 καὶ 1570) 2-10-85 ὑμετέρων ἐγγράφων, δι' ὧν ὑποβάλετε ὑμῖν «δύο τόμους ε2 καὶ εΤ1 τῆς Μελέτης στερεώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν παλαιοχριστιανικῶν Κατακομβῶν Μήλου», ὡς καὶ σχετικὴν «ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῶν γενομένων μελετῶν καὶ ἐρευνῶν καὶ τῶν ἀπομεινουσῶν ἐργασιῶν ὁλοκληρώσεως τοῦ ἐγκεκριμένου προγράμματος», γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν εἰρημένην Αὐτῆς συνεδρίαν, πᾶν ἀσμένως ἐπληροφόρηται τὰς γενομένας προόδους τῶν ἐργασιῶν διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ μοναδικοῦ παγκοσμῶς παλαιοχριστιανικοῦ τούτου μνημείου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου, διὸ καὶ ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησιν Αὐτῆς πρὸς τὸν Πρόεδρον καὶ ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Μεγάλης Διοικούσης Ἑραδικῆς Ἐπιτροπῆς Κατακομβῶν Μήλου, εὐχομένη ἅμα ἔτι μεγαλύτεραν πρόδον τῶν ἐργασιῶν ἀναστήλωσεως τοῦ Χριστιανικοῦ τούτου μνημείου, εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εὐκλειαν τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπευλογοῦντες ὑμᾶς καὶ εὐχόμενοι πᾶσαν παρὰ Κυρίου ἐνίσχυσιν, διατελοῦμεν

Εὐχέτης πρὸς Κύριον

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Μνημόσυνο ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, τῶν διατελεσάντων γεν. διευθυντῶν καὶ ἐργασθέντων ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ καθὼς καὶ ὑπὲρ τῶν δωρητῶν καὶ εὐεργετῶν αὐτῆς ἐτελέσθη τὴν Τετάρτην 13ην Νοεμβρίου, μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν, ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη. Τῆς θ. Μυσταγωγίας προέστη ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Πέτρος Δακτυλίδης, ἀναπληρῶν τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ Ὑπηρεσιῶν ἀρχιμ. κ. Νικ. Πρωτοπαπᾶ καὶ ἄλλων κληρικῶν. Ἐψαλε καλλιφῶνος χορὸς ἱεροψαλτῶν. Τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξεν

διοὶ παράγοντες παύσουν ἀγνωστὰς ἐπισήμους διακηρύξεις καὶ ἐπιδεικνύοντες ἀπαράδεικτον ἐπιμονὴν εἰς τὸ νὰ μὴ ἀπούρουν τὸ διαβόητον βιβλίον «Ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους», ἡ ὁποία ὀδηγεῖ εἰς τὴν διάθρῳσιν τῶν πνευματικῶν θεμελιῶν τοῦ Ἔθνους.

Ἐφ' ὅσον ἐπισημότητα χεῖλη τῆς Πολιτείας διακηρύττει τὴν ἐμμονὴν εἰς τὴν ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν, καταντᾶ ἐξοργισικὸν νὰ συνεχίζεται νὰ προσ-

ὀ π. Πέτρος, ἀναφερθεῖς εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ τιμωμένου ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου. Τὴν θ. Λειτουργίαν παρηκολούθησαν τὸ προσωπικὸν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ οἱ τρόφιμοι τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου αὐτῆς.

Ἐπηκολούθησεν, εἰς τὴν Αἴθουσαν Τελετῶν, δεξιῶσις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἐτιμήθησαν οἱ ἐξελεθόντες εἰς σύνταξιν ὑπάλληλοι τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ ἐν ἐνεργείᾳ προσωπικὸν ὠμίλησεν ὁ π. Πέτρος καὶ ἀπήντησεν ἐκ μέρους τῶν συνταξιούχων ὁ κ. Δημ. Φερούσης. Παρέστη καὶ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Κ. Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Καθηγητῆς κ. Μάρκος Σιώτης. Τὴν ἐκδήλωσιν ὠργάνωσε ἡ Διευθυνσις Διοικητικοῦ - Προσωπικοῦ τοῦ Ὁργανισμοῦ.

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Μὲ τὸ ἐπίκαιρον θέμα πὺ εἶναι οἱ «φέρουσες» μητέρες ὠργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Δημητριάδος στὸ Βόλο ἐκκλησιαστικὸ - ἱατρικὸ συμπόσιο, με εἰσηγητὴ τὸ Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ. Χριστόδουλο. Τὸ συμπόσιο ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῶν ἐτήσιων γιορταστικῶν ἐκδηλώσεων πὺ ὀργανῶνται κάθε φορὰ ἡ Ἱ. Μητρόπολις γιὰ νὰ τιμήσει τὸν ἱατρικὸν κόσμο τῆς περιοχῆς τῆς, με τὴν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀγ. Λουκᾶ τοῦ ἱατροῦ.

Σύμφωνα με τὸ πρόγραμμα, τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης 17 Ὀκτωβρίου τελέσθηκε Ἑσπερινὸς στὸ Μητροπολιτικὸ νὰο τοῦ ἀγ. Νικολάου καὶ στὴ συνέχεια πραγματοποιήθηκε σὺναξη στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, στὴν ὁποία πῆραν μέρος γιατροί, ὀδοντίατροι, νοσοκόμοι καὶ παραϊατρικὸ προσωπικὸ ἀπὸ ὅλη τὴν περιφέρεια. Μιλῶντας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πᾶνω στὸ θέμα «Οἱ «φέρουσες» ἢ «ὑποκαθιστώσες» μητέρες ἀπὸ χριστιανικὴ ἀποψη», ἀναφέρθηκε στὴν περιγραφή τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ, πὺ σήμερα γνωρίζεται μιὰ ἀκμή. Πρόκειται γιὰ γυναῖκες πὺ δέχονται ἔναντι ἀμοιβῆς νὰ δανείσουν τὴν μήτρα τους, συνήθως σὲ ἄτεκνα ζευγάρια, προκειμένου νὰ συλλάβουν, με τὸ σπέρμα τοῦ ἀνδρός, καὶ νὰ κυφορήσουν τὸ ἔμβρυο, με τὴν ὑπογρέωση νὰ παραδώσουν στοὺς «γονεῖς» τὸ παιδί εὐθὺς μετὰ τὴ γέννησή του. Ἀναλύοντας τὰ κίνητρα αὐτῶν τῶν «μητέρων» ὁ εἰσηγητῆς ἐμνημόνευσε τὸ σπέρμα, τὴν ἐκ τῆς ἐγκυμοσύνης ἱκανοποίηση τῆς γυναίκας, τὴν τάση γιὰ ἀλληλοδοθήθεια καὶ στάθηκε στὴν ἀξιολόγησιν τῆς πράξεως ἀπὸ ἱατρικῆς πλευρᾶς, νομικῆς, καὶ κυρίως ἠθικῆς. «Τὸ βασικώτερο —εἶπε— ἠθικὸ πρόβλημα ἐδῶ ἀνακύπτει ἀπὸ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ γεγονός τῆς δημιουργίας τῆς ζωῆς ἐξ ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς συζυγικῆς ἀγάπης πὺ εἶναι καταξιωμέ-

φέρεται εἰς τοὺς μαθητὰς ἐν βιβλίον, τὸ ὁποῖον τοῦ πηλίζει τὴν παράδοσιν αὐτὴν καὶ ἀπεργάζεται τὴν διάθρῳσιν τῶν θεμελιῶν τοῦ Ἔθνους. Εἶναι καιρὸς νὰ ληφθῆ σοβαρῶς ὕπ' ὄψιν ἡ κατὰ τοῦ βιβλίου τούτου καθολικὴ ἀντίδρασις τοῦ Χριστοπεινώμονος πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐπαιόντων καὶ τοῦ πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν ἀποσταλέντος ἐκτενοῦς σχετικοῦ Ὑπομνήματος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

νη μέσα στον ευλογημένο γάμο. Διερωτάται κανείς εάν το παιδί και η "φέρουσα" μητέρα του μπορεί, υπό τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συνάπτεται το σχετικό συμβόλαιο να θεωρούνται πια υποκείμενα ανθρώπινων δικαιωμάτων ή μεταβάλλονται απλώς σε αντικείμενα που προσφέρουν ικανοποίηση, έστω κι αυτή που προέρχεται από τη βίωση της μέχρι τότε στερημένης μητρότητας».

Μετά τον Σεβ. μίλησε ο Πρόεδρος του 'Ιατρικού Συλλόγου Μαγνησίας κ. 'Ι. Παπαγεωργίου που εχάριστησε το Σεβ. για την ώραία ευκαιρία που δόθηκε στους γιατρούς για προβληματισμό, και εξέθεσε τις απόψεις του επί του τεθέντος θέματος. Και άλλοι ώμλησαν και ακολούθησε δεξίωση.

'Ιερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Θερμό συγχαρητήριο γράμμα έστειλε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Παντελεήμων προς όλους τους νέους και τις νέες της Ζακύνθου που έπιτυχαν στις εισαγωγικές εξετάσεις για τις 'Ανώτερες και 'Ανώτατες Σχολές. Ο Σεβασμιώτατος στο γράμμα του γράφει μεταξύ των άλλων:

«Με ξεχωριστή χαρά επικοινωνώ σήμερα μαζί σου, ως πνευματικός πατέρας της ιδιαίτερας σου πατρίδας, για να σου σφίξω το χέρι και να σε συγχαρώ για την έπιτυχία σου στις εισαγωγικές εξετάσεις για τις 'Ανώτατες και 'Ανώτερες Σχολές.

Πρέπει να σου πω ότι σ' όλη τη διάρκεια της δοκιμασίας σου, σ'α ξενύχτια και στις αγωνίες σου, ήμουν κοντά σου με τη σκέψη και την προσευχή μου και τώρα νιώθω υπερήφανος για σένα, το ίδιο όπως και οί κατά σάρκα γονείς σου.

Σε σένα, όπως και σ' όλους τους άλλους Ζακυνθινούς φοιτητές και σπουδαστές, στηρίζω πολλές έλπίδες. Σεις θα γίνετε αύριο οί πνευματικοί ηγέτες του τόπου μας, οί ολοκληρωμένοι άνθρωποι, στους οποίους ή έπισημονική κατάρτιση θα συμπληρώνεται από μιά ύποδειγματική ζωή. Αυτό είναι κάτι που μάς λείπει τόσο πολύ σήμερα και δημιουργεί την κρίση του σύγχρονου πολιτισμού. Μην ξεχνάς ότι ή πραγματική έπιτυχία του ανθρώπου στη ζωή δεν μετριέται με το πόσα κερδίζει, αλλά με το πόσα προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο. Η έπιτυχία δεν θρίσκει στο γεμάτο πορτοφόλι, αλλά στην αγάπη, όπως την δίδαξε και την ένσάρκωσε ο Χριστός.

Θα νιώσω μεγάλη χαρά, να σε δω και από κοντά, όπως και τους άλλους συναδέλφους σου, όταν με το καλό θα έλθεις στο νησί. Σου προσφέρω την αγάπη και τη φιλία μου και σε διαβεβαιώνω ότι θα με θρής πρόθυμο συμπαραστάτη στα προβλήματα και στις δυσκολίες σου.

Τελειώνοντας την πρώτη αυτή πνευματική επικοινωνία μου μαζί σου, σου εύχομαι από την καρδιά μου καλή πρόοδο, δύναμη και υγεία και κάθε έπιτυχία στους ύψηλους στόχους σου».

—Με πρωτοβουλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος τελέσθηκε στο Μητροπολιτικό Ναό της πόλεως την 27 'Οκτωβρίου παραμονή της 'Εθνικής έορτής 'Αρχιερατική Θεία Λειτουργία για την επικράτηση της ειρήνης στον κόσμο και την κατάργηση των έξοπλισμών. Ομίλησε επίκαιρα ο αιδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Μεταλληνός καθηγητής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών. Την Θεία Λειτουργία παρακολούθησε πλήθος εύσεβους

λαού με έπικεφαλής τις τοπικές αρχές. Προέστη ο Σεβασμιώτατος ο οποίος στο τέλος έτέλεσε ειδική δέηση για την ειρήνη και διάβασε ειδική ευχή.

'Ιερά Μητρόπολις 'Ηλείας και 'Ωλένης

'Υπό της συντονιστικής 'Επιτροπής άπεστάλη ήμιν προς δημοσίευσιν το ακόλουθον

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

«Όλοι έμείς, Κλήρος και Λαός της 'Ηλείας, που συγκεντρωθήκαμε στον Μητροπολιτικό Ναό αγίου Νικολάου Πύργου σήμερα στις 3 Νοεμβρίου 1985, Κυριακή απόγευμα, μετά από την 'Ακολουθία του 'Εσπερινού, την θεολογικά τεκμηριωμένη Εισήγησι του Σεβ. Μητροπολίτου 'Ηλείας κ. Γερμανού και την λεπτομερή και συγκλονιστική όμιλία του Σεβ. Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης κ. Σεβαστιανού, γύρω από το πρωτοφανές δράμα των αδελφών μας 'Ελλήνων της 'Αλβανίας και την καταπάτησιν των στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, Ο μ ο φ ω ν ω ς έγκρινομε το παρακάτω

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

1. Ζητούμε να γίνουν σεβαστά τὰ ανθρώπινα δικαιώματα των 'Ελλήνων χριστιανών αδελφών μας της 'Αλβανίας και να μη διάκονται για την 'Ελληνικότητά τους και την χριστιανική τους πίστι.

2. Να έπιτραπή σ' αυτούς να άνοιξουν τις 'Εκκλησίες τους, να έχουν τους Κληρικούς τους και να έπιτελούν άκωλύτως τὰ της λατρείας τους.

3. Να έχουν 'Ελληνικά Σχολεία και να καλλιεργούν και να όμιλούν την 'Ελληνική γλώσσα.

4. Να έπιτραπή στους έδω διαμένοντας να έπισκεφθούν τους συγγενείς των στην 'Αλβανία και τάνάπαλιν στους έν 'Αλβανία να μπορούν να έπισκεπτόνται τους συγγενείς των στην 'Ελλάδα».

Το ΨΗΦΙΣΜΑ έκοινοποιήθη εις τον Πρόεδρον της 'Ελληνικής Δημοκρατίας, την 'Ιεράν Σύνοδον, τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως και της Βουλής, τον Αντιπρόεδρον της Κυβερνήσεως, τον 'Υπουργόν 'Εξωτερικών, τους 'Αρχηγούς των Κομμάτων και τους Βουλευτάς 'Ηλείας, τους 'Ελληνας Εύρωβουλευτάς, τον Τοπικόν και 'Αθηναϊκόν 'Ημερήσιον και Περιοδικόν Τύπον και την Ραδιοτηλεόρασιν ΕΡΤ 1 και ΕΡΤ 2.

'Ιερά Μητρόπολις Κερκύρας και Παξών

'Εκ της 'Ι. Μητροπόλεως άπεστάλη ήμιν προς δημοσίευσιν το ακόλουθον άνακοινωθέν:

«Θέλοντας ή 'Ι. Μητρόπολις Κερκύρας και Παξών να τιμήση τους 'Ιατρούς, τους Φαρμακοποιούς και τους ανθρώπους που εργάζονται στα Νοσοκομεία και τις Κλινικές της Κέρκυρας, με την ευκαιρία της έορτής του 'Αγίου Λουκά, προστάτου του 'Ιατρικού κόσμου, έτέλεσε στις 17 'Οκτωβρίου το θράδυ 'Αρχιερατικό 'Εσπερινό με άρτοκλασία χοροστατούντας του Σεβ. Μητροπολίτου Κερκύρας και Παξών κ. Τιμοθέου εις τον 'Ι. Ναόν των 'Αγ. Πάντων, όπου ο Σεβασμιώτατος έδωσε έμφαση, σε όμιλία του, εις την μεγάλη κοινωνική προσφορά του 'Ιατρικού κόσμου.

»Στην συνέχεια ή Μητρόπολις έδεξιόβηκε τους κοινωνικούς αυτούς εργάτας στο Μητροπολιτικό Κτίριο, όπου σε άτόσφαιρα φιλίας και αγάπης ο Σεβασμιώ-

τατος ύστερα από αίτημα των Ίατρων ξδωσε, ως μέλος της Διοικούσης Έπιτροπής του Ίονίου Πανεπιστημίου, πλήρη εικόνα των έργων που έχουν γίνει στον τομέα αυτό και τις καλές προοπτικές που υπάρχουν για το Ίόνιο Πανεπιστήμιο».

Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας και Λαυρεωτικής

Ο Σεβ. Μητροπολίτης κ. Άγαθόνικος πραγματοποίησε μέσα σε πανηγυρική ατμόσφαιρα έγκαινια ιερών ναών:

Στις 29 Σεπτεμβρίου στον ένοριακό Άγιου Ίωάννου Γέρακα Άττικής. Στις 6 Οκτωβρίου στο νέο ένοριακό Άγίας Παρασκευής - Άρτέμιδος και στις 13 Οκτωβρίου στο νέο Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Περιβολακία Ραφήνας.

Στον καθαγιασμό των Ίερών τούτων Ναών, ήταν συγκινητική ή παρουσία πλήθους ευσεβών χριστιανών.

Ίερά Μητρόπολις Ν. Ίωνίας και Φιλαδελφείας

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ίωνίας και Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος, περιστοιχούμενος υπό του Ίερού Κλήρου και παρουσία πλήθους ευσεβούς λαού, ύπεδέχθη, την 23ην Σεπτεμβρίου, εις τό προαύλιον του Ί. Ναού Ζωοδόχου Πηγής Καλογρέζης, τον έκ της Ίερας Μονής Κουτλουμουσίου Άγίου Όρους μεταφερθέντα ένταύθα, συνοδεία Άδελφών της Ί. ταύτης Μονής, Τίμιον Σταυρόν, εις τον όποιον περιέχεται μέγα τεμάχιον του Τιμίου Ξύλου έκ του Σταυρού του Κυρίου.

Ο Σεβασμιώτατος ηλόγησε με τον Τίμιον Σταυρόν τά συγκεντρωμένα πλήθη, τά όποια κατέκλυσαν τον Ί. Ναόν, ένθα έψάλησαν οι Χαιρετισμοί του Τιμίου Σταυρού, χαροστατούντος του Σεβασμιωτάτου, ό όποιος και όμίλησε καταλλήλως.

Εις τον έν λόγω Ί. Ναόν ό Τίμιος Σταυρός παρέμεινε, προς προσκύνησιν υπό των πιστών, μέχρι τό άπόγευμα της 26ης Σεπτεμβρίου καθ' όλας δε τάς ήμέρας έτελείτο εις αυτόν ή Θ. Λειτουργία, ό Έσπερινός, μετά της Άκολουθίας των Χαιρετισμών του Τιμίου Σταυρού, καθώς και Άγρυπνία.

Άκολουθως ό Τίμιος Σταυρός μετεφέρθη, μετά πάσης Έκκλησιαστικής τάξεως, εις τον Ί. Ναόν Άγ. Κοσμά του Αίτωλου, εις Ν. Φιλαδέλφειαν, όπου παρέμεινε μέχρι τό άπόγευμα της 28ης Σεπτεμβρίου, και έν συνέχεια εις τον Ί. Ναόν Κοιμήσεως Θεοτόκου Πρασίνου Λόφου, μέχρι της 1ης Οκτωβρίου.

Εις άμφοτέρους τούς Ί. Ναούς έτελείτο καθημερινώς ή Θ. Λειτουργία, ό Έσπερινός μετά των Χαιρετισμών του Τιμίου Σταυρού και Άγρυπνία, έν μέσω πυκνού Έκκλησιασματος, τό όποιον έξεδήλωνεν παντοίως την εὐλάβειάν του προς τον Τίμιον Σταυρόν και την πίστιν του προς τον Κύριον.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

—Την 26ην Αύγουστου έ.έ., προερχόμενος έκ Ν. Υόρκης, άφίχθη εις την Κωνσταντινούπολιν προσκυνηματικώς ό Σεβ. Γέρον Άρχιεπίσκοπος Βορείου και Νοτίου Άμερικής κ. Ίάκωθος. Την Αύτου Σεβασμιότητα, ύπεδέχθησαν και έχαιρέτισαν έν τῷ αεροδρο-

μίου, από μέρους της Α. Θ. Παναγιότητος, του Πατριάρχου, ό Σεβ. Μητροπολίτης Μελιτηνης κ. Ίωακείμ, Πρωτοσυγκελλεύων, μετά του Πανοσιολ. Υπογραμματέως της Άγίας και Ίερας Συνόδου κ. Μελίτωνος.

Ο Σεβ. Άρχιεπίσκοπος, εὐθύς μετά την άφιξιν αυτού ώδηγήθη και κατέλυσε, ως φιλοξενούμενος της Έκκλησίας, έν τῷ Ξενοδοχείῳ «ΣΕΡΑΤΟΝ». Την έπομένην, Τρίτην, 27ην Αύγουστου, συνοδευόμενος υπό του Πανοσιολ. Μ. Αρχιδιακόνου κ. Κυρίλλου προσήλθε μετά της άκολουθίας αυτού εις τά Πατριαρχεία και έγένετο δεκτός υπό της Α. Θ. Παναγιότητος, του Πατριάρχου, εις ιδιαιτέραν άκρόασιν, μετά πολλής τιμής και έγκαρδιότητος. Μετά τό πέρας της ιδιαιτέρας ταύτης άκροάσεως ό Σεβ. Άγιος Άμερικής παρουσίασε τη Α. Θ. Παναγιότητι άπαντα τά μέλη της Άκολουθίας αυτού, προς ά ό Πατριάρχης επιδαμίλευσε την Πατριαρχικήν Αύτου εὐλογίαν. Έν συνέχεια ό Άρχιεπίσκοπος, συνειργάσθη μετά της άρμοδίας επί των έν τῷ Έξωτερικῷ Έπαρχιών του Θρόνου Έπιτροπής και άκολουθως παρεκάθησεν εις τό Πατριαρχικόν άριστον. Τό άπόγευμα της ίδιας ήμέρας ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος έπισκέφη την Ί. Πατριαρχικήν και Σταυροπηγιακήν Μονήν της Ζωοδόχου Πηγής Βαλουκλή και έψαλε Τρισάγιον επί των Τάφων του τε άειμνήστου Οικουμενικού Πατριάρχου Άθηναγόρου και του πνευματικού αυτού πατρός άειμνήστου Μητροπολίτου Δέρκων Ίακώθου, περι δε την 18ην ώραν, συνοδευόμενος υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Μελιτηνης κ. Ίωακείμ, Πρωτοσυγκελλεύωντος, έπισκέφη κατ' οίκον τον οικουρούντα Σεβ. Μητροπολίτην Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνα, εύχηθείς αὐτῷ ταχεία άνάρρωσιν.

Την Τετάρτην, 28ην Αύγουστου, ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Άμερικής, προκειμένου όπως έπισκεφθῆ την νεότεραν αύτου και προσευχηθῆ επί των τάφων των άειμνήστων γονέων και οικείων αυτού μετέθη μετά της άκολουθίας αυτού εις νησον Ίμβρον, συνοδευόμενος, από μέρους της Α. Θ. Παναγιότητος, υπό των Πανοσιολ. Μ. Αρχιδιακόνου κ. Κυρίλλου και Υπογραμματέως της Άγίας και Ίερας Συνόδου κ. Μελίτωνος.

—Συνεχίζων την έν τη Κωνσταντινουπόλει παραμονήν αυτού ό Σεβ. Γέρον Άρχιεπίσκοπος Βορείου και Νοτίου Άμερικής κ. Ίάκωθος και έπανακάμφως την έσπέραν Παρασκευής, 30ης Αύγουστου, έκ της γεντείας αυτού, ένθα έτυχεν ιδιαιτέρας προσοχής και φιλοξενίας από μέρους του οικείου Ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Ίμβρου και Τενέδου κ. Φωτίου, τό Σάββατον, 31ην Αύγουστου, συνοδευόμενος από μέρους της Α. Θ. Παναγιότητος του Πατριάρχου, υπό των Πανοσιολ. Δευτερεύοντος κ. Δημητρίου και Τριτεύοντος κ. Ειρηναίου, διεπεραιώθη μετά της άκολουθίας αυτού δι' ιδιαιτέρας άτμακάτου εις νησον Χάλκην και έπισκέφη την Ί. Μονήν της Άγίας Τριάδος, γενόμενος δεκτός υπό της Έφορίας και του Σεβ. Ήγουμένου αυτής μετά πολλής έγκαρδιότητος.

Μετά τό προς τιμήν αυτού δοθέν γεύμα έν τη Ί. Μονή έπισκέφη περι την 16ην ώραν ώσαύτως την Ίεράν έν τη Νήσω ταύτη Ί. Μονήν του Άγίου Γεωργίου του Κρηνοῦ, έκ των ένταύθα Μετοχιών του Πατριαρχείου Ίεροσολύμων, γενόμενος έν αυτή τιμητικώς δεκτός υπό του Θεοφιλ. Έξάρχου του Παναγιου Τάφου, Έπισκόπου Πορφυρουπόλεως κ. Ίωάννου, έν συνέχεια δε μετέθη εις Πρίγκηπον, ένθα ή έδρα της Ί. Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων, και έγένετο δεκτός υπό του Ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων κ. Καλλινίκου, μετ' έκδηλώσεων τιμής και χαράς.

Τὴν Κυριακὴν, 1ην Σεπτεμβρίου, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος, προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα συνεχροστώτησε μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος κατὰ τὴν ἱεράν τελετὴν τῆς Ἰνδίκτου, παρεκάθησε τὴν μεσημέριαν εἰς ἐπίσημον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πρὸς τιμὴν αὐτοῦ γεῦμα καὶ ἀκολούθως ἐγένετο καὶ αἰθὺς δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς ἰδιαίτεράν ἀκρόασιν ἐν τέλει τῆς ὁποίας ἀπεχαιρέτισε ἐν συγκινήσει τὸν Πατριάρχην εὐχαριστήσας διὰ τὰς ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπιδαφιλευθείσας αὐτῷ τιμὰς.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς, τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς μεταβάς ἐπεσκέφθη ἐν τῇ ἐν Θεραπειὸς ἔδρᾳ αὐτοῦ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Δέρκων κ. Κωνσταντῖνον καὶ τὴν πρῶταν Δευτέρως, 2ας Σεπτεμβρίου, ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικῶς μὲ προορισμὸν τὴν ἔδραν αὐτοῦ, προπεμφθεὶς ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολίτου Μελιτηνῆς κ. Ἰωακείμ, Πρωτοσυγκελλεύοντος, καὶ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κ. Μελίτωνος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης ἀπένειμε τὸ Ὀφίκιον τοῦ Ἀρχόντου Ἀκτουαρίου τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς τὸν Καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ἐλλογι. κ. Ἀθανάσιον Ἀγγελόπουλον τὸν ὁποῖον ἐχειροθέτησεν αὐθημερὸν εἰς τὸ Ὀφίκιον τοῦτο ἐν τῷ Ἰδιαίτερω Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, παρουσίᾳ Καθηγητῶν καὶ Φοιτητῶν τοῦ ὡς ἄνω Πανεπιστημίου καὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς

Ἀπὸ 4-11.11.85 παρέμεινε εἰς Ἑλλάδα ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος, τυχὼν ἐπαξίως πολλῶν τιμητικῶν διακρίσεων, συνομιλήσας ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐθνικῶν θεμάτων μετὰ τῆς Ἀνωτάτης Πολιτικῆς Ἡγεσίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκπροσωπήσας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὰς ἐν Μυτιλήνῃ ἑορτὰς ἐπὶ τῇ 40κονταετηρίδι τῆς Ἀρχιερατείας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου. Περισσότερας λεπτομερείας διὰ πάντα ταῦτα θὰ παρουσιάσῃ σχετικὸν Χρονικὸν ἐπομένου τεύχους τῆς Ἐκκλησίας».

Πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ λιμοκτονοῦντος λαοῦ τῆς Αἰθιοπίας ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος ἀπέστειλε 160 χιλιάδας δολλαρίων ὡς προσφορὰν τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων τῶν Ἀμερικῶν. Συγκεκριμένως 100 χιλιάδες δολλαρίων ἐστάλησαν πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῆς Ἐκκλησίας Αἰθιοπίας Τεκλεαῖμανὸτ καὶ 60 χιλιάδες δολλαρίων εἰς τὸν Ὀρθόδοξον Ἑλληνα Σεβ. Μητροπολίτην Ἀξώμης κ. Πέτρον, ἵνα διαθέσουν ταῦτα κατὰ τὴν κρίσιν των.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰακώβος ἐτίμησεν διὰ τῆς παρουσίας του τὰς γενομένας ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 25 ἐτῶν ἀπὸ τῆς χειροτονίας εἰς Ἐπίσκοπον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Ἱερσῆς κ. Σίλα, ὅστις προσφέρει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ διακεκριμένος οὗτος Ἱεράρχης ἔχει ἡγετικὴν παρουσίαν εἰς τὴν Ἐφορίαν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς ἐπὶ τῶν Διοικητικῶν καὶ Κανονικῶν Ζητημάτων, ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καὶ Διεκκλησιαστικῶν Ζητημάτων, ἐπὶ τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ εἰς διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς ἐκδηλώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀναπλη-

ρώνει τὸν τυχὸν ἀπουσιάζοντα ἢ κωλυόμενον Ἀρχιεπίσκοπον.

Κατόπιν τῶν συντόνων προσπαθειῶν τοῦ δραστηριωτάτου καὶ οργανωτικοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Βοστώνης κ. Μεθοδίου ἢ Ἑλληνορθόδοξος Ἰ. Ἐπισκοπὴ Βοστώνης ἀποκτᾷ συντόμως νέον λαμπρὸν Ἐπισκοπεῖον. Ἡ τελετὴ τῆς ἐνάρξεως ἐσκοπῆς τῶν θεμελιῶν του ἐγένετο τὴν 14ην Σεπτεμβρίου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου.

Ἱερά Μητρόπολις Γερμανίας

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Αὐγουστίνος, ἐπεσκέφθη τὸν Καγκελλάριον τῆς Ὀμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας Δρα Χέλμουτ Κὸλ καὶ ἐξέθεσεν εἰς αὐτὸν τὰ προβλήματα καὶ τὰς ποιμαντικὰς ἀνάγκας τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Γερμανίας. Ἰδιαίτερος ὑπεγραμμίσθη τὸ ζήτημα τῆς θρησκευτικῆς παιδείας τῶν ἐν τοῖς γερμανικοῖς σχολείοις ὀρθοδόξων μαθητῶν. Ὁ Καγκελλάριος κ. Κὸλ ἐξεδήλωσε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐζήτησε νὰ τοῦ ὑποβληθῇ σχετικὸν ἐνήμερωτικὸν σημεῖωμα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Αὐγουστίνος ὑπέγραψε μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας τοῦ κρατιδίου τῆς Β. Ρηανίας - Βεσφαλίας συμφωνίαν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὀρθοδόξου θρησκευτικοῦ μαθήματος ὡς ἐπίσημος ἀνεγνωρισμένον μαθήματος ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ κρατιδίου. Ἐπιτροπὴ ἐμπειρογνομῶνων συνεκροτήθη διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ σχετικοῦ προγράμματος.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἀπὸ 8ης μέχρι 13ης Ὀκτωβρίου ἢ Ἐκκλησία Ρώμης ἐώρτασε μεγαλοπρεπῶς τὴν μνήμην τῶν «προστατῶν τῆς Εὐρώπης» ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Ὁ ἑορτασμὸς διεξήχθη ἐν Βατικανῷ παρουσίᾳ ἐκπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀντιπροσώπων τῶν περισσοτέρων κρατῶν, τὰ ὁποία ἐδέχθησαν τὸ Εὐαγγέλιον ἐκ τῶν θυζαντινῶν τούτων ἱεραποστόλων καὶ μαθητῶν των. Εἰς τὰς τελετὰς ἐξεπροσώπησε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος. Ὁ ἑορτασμὸς περιελάμβανε ἐπιστημονικὸν «Οἰκουμενικὸν Εὐρωπαϊκὸν Συμπόσιον» (8-11 Ὀκτ.) μὲ θέμα: «Ὁ Χριστιανισμὸς μεταξὺ τῶν Σλάβων - Ἡ κληρονομία τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου». Ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς σχετικὴν ὁμιλίαν παρουσίασε ὁ διακεκριμένος εἰδικὸς Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀντώνιος - Αἰμίλιος Ταχιῶς. Ἐν τῷ συμποσίῳ ἐτονίσθη δεόντως ἡ ἑλληνικὴ καταγωγὴ τῶν δύο ἀδελφῶν.

Τὴν 12ην Ὀκτ. ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν Παπικῶν ἀκρόασεων ἐδόθη μεγάλη καλλιτεχνικὴ ἑορτὴ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου τοῦ Β', τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας κ. Χρυσόστομου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου, πλείστον Ἀρχιερέων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ 5000 προσκεκλημένων. Εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτὴν ἑορτὴν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἡ Πρότυπος Ἐκκλησιαστικὴ Χορωδία τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ λαμπαδαρίου τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν κ. Εὐαγγ. Τζελά καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἡθοποιὸς Εἰρήνη Παπαῖ ἀπέδωκαν θαυμασίως τροπάρια καὶ ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὸ ἑλληνικὸν αὐτὸ πρόγραμμα ἐκαλύφθη ὑπὸ τῶν τηλεοπτικῶν σταθμῶν τῆς Εὐρώπης.

Τὴν Κυριακὴν 13ην Ὀκτωβρίου ὁ Πάπας κατὰ τὴν διάρκειαν Θ. Λειτουργίας τελεσθεῖσης ἐν τῷ Ἁγίῳ

Πέτρῳ με ψαλμῳδίαν ολαβικήν καὶ γρηγοριανὴν ἐν κηρύγματι αὐτοῦ ἐξῆρε τὸ ἔργον τῶν δύο Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων καὶ ἐτόνισεν, ὅτι οἱ «προστάται τῆς Εὐρώπης» Ἕλληνες ἄγιοι ἐπραγματώσαν τὸ ἱεραποστολικὸν τῶν ἔργων εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν μεταξὺ Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρχε μὲν ἐντασις σχέσεων, ἀλλ' ὄχι διάστασις καὶ χωρισμός. «Σήμερον—προσθέτει— ζῶμεν με μίαν νέαν ἐλπίδα δι' ἐνότητα».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐν Ριάνο τῆς Ρώμης συνήλθεν ἡ μικτὴ Ἐπιτροπὴ ἐργασίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

—Ἐν ἐκθέσει του πρὸς τὴν ὀλομέλειαν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Δρ EMILIO CASTRO ἐξέφρασε τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ ΡΚαθολικοῦ ἱερέως LEONARDO BOFF, ὅστις ἐδέχθη τὴν ἐπίπληξιν τοῦ Βατικανοῦ διὰ τὰς «προοδευτικὰς» ἀπόψεις του. Μάλιστα ὁ Δρ CASTRO ὠμίλησε καὶ περὶ θεολογικῆς σκληρόνσεως εἰς τοὺς κόλπους τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Π.Σ.Ε. MGR. BASIL MEEKING, ὅστις ἔγινε προσφάτως νέος Ὑπογραμματεὺς τῆς Γραμματείας διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν, ἐξέφρασε τὴν λύπην του διὰ τὴν ἀνάμιξιν τοῦ Γεν. Γραμματέως εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκασε τὸν Δρα CASTRO νὰ ζητήσῃ δημοσίως συγγνώμην.

—Ὁ MGR. MEEKING ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμένεται ἡ εἰσόδος τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Π.Σ.Ε. κατὰ τὸ προσεχές μέλλον.

—Ἡ Χρ. Οἰκουμένη ἐλυπήθη διὰ τὸν θάνατον τοῦ διατελέσαντος Γεν. Γραμματέως τοῦ Π.Σ.Ε. Δρος EUGENE CARSON BLAKE.

—Ἡ Ἐπιτροπὴ «Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξέδωκεν εἰδικὸν ἐγχειρίδιον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Μεθόδου (Ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολή κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα).

—Ἀπὸ 13 μέχρι 26ης Αὐγούστου συνήλθεν ἐν Stavanger Νορβηγίας ἡ ὀλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐκτενέστερον Χρονικὸν θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχές τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας».

—Ἡ συνελθούσα ἐν Boston «Societas Liturgica» ἔλαβε θετικὴν στάσιν ἔναντι τοῦ κειμένου τῆς Λίμα περὶ Βαπτίσματος, Εὐχαριστίας καὶ Λειτουργήματος.

—Τὸ ἐξαίρετον Δελτίον «Katholische Nachrichten Agentur» (KNA) ἐδημοσίευσε γερμανικὴν μετάφρασιν τῆς διακηρύξεως τοῦ ἐν Boston γενομένου Διορθοδόξου Συμποσίου πρὸς μελέτην τοῦ κειμένου τῆς Λίμας.

—Ἡ Διεθνὴς Ἐπιτροπὴ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ἀγγλικανῶν, συνελθούσα ἀπὸ 27ης Αὐγούστου μέχρι 5ης Σεπτεμβρίου παρὰ τὴν Ν. Ὑόρκην διεπίστωσε, ὅτι μεγάλα θεολογικὰ διαφορὰ χωρίζουν ἀκόμη τὰς ἀντιστοίχους Ἐκκλησίας των.

—Ὁ πρῶν Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Λουθηρανικοῦ Συνδέσμου ἀμερικανὸς θεολόγος Carl Mau ἐδήλωσεν, ὅτι αἱ Λουθηρανικαὶ Ἐκκλησίαι εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν σημασίαν τοῦ παπικοῦ θεσμοῦ διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Σίμωνος Ἰ. Καρᾶ, Μέθοδος τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς (Πρακτικὸν Μέρους), Ἔτος Γ', Τεῦχος Α' (ἦχοι κύριοι), Ἀθήναι 1984, σελ. ιδ' + 308· τεῦχος Β' (ἦχοι πλάγιοι), Ἀθήναι 1984, σελ. ε' + 365.

Πρὶν ἀπὸ ἕνα χρόνον εἶχαμε παρουσιάσει ἀπὸ αὐτὰς τὶς σελίδες (βλ. «Ἐκκλησία» 1984, σελ. 270-271) τοὺς δύο μεγάλους Τόμους τῆς «Μεθόδου τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς» τοῦ Σίμωνος Καρᾶ, ποὺ περιέχουν τὸ μεγάλο «Θεωρητικὸν» τοῦ διακεκριμένου Διδασκάλου τῆς ἐθνικῆς μας Μουσικῆς. Σήμερον παρουσιάζουμε πάλι ἄλλους δύο καινούργιους ὀγκώδεις τόμους τοῦ κ. Καρᾶ, ποὺ ἀποτελοῦν συνέχεια ἐκείνων. Ἐκείνοι περιέχουν τὴν θεωρίαν, μετὰ τὶς σοφῆς ἀναλύσεις καὶ τὶς σχολαστικὰς ἀναπαραστάσεις μετὰ σχέδια ὄλων τῶν κλιμάκων, συστημάτων, ἤχων, καὶ τὶς πολύτιμες ἐρμηνεῖες καὶ σημειώσεις τοῦ μεγάλου Δασκάλου Καρᾶ, ὅπως τὰ διδάσκει ὅλ' αὐτὰ στὴ Σχολὴ Ἐθνικῆς Μουσικῆς (Ἐρσης καὶ Πουλχερίας — Λόφος Στρέφης), χρόνια τώρα, ἐντελῶς δωρεάν. Οἱ νέοι τόμοι, ποὺ εἶναι τυπωμένοι μετὰ τὴν ἴδια ἐπιμέλεια καὶ καλαισθησία, περιέχουν τὴν πράξιν, δηλαδή τὸ πρακτικὸν μέρος, μετὰ τὸ ὅποιο ἐδραϊώνονται τὰ μαθήματα τῶν δύο προηγουμένων θεωρητικῶν τόμων.

Ὁ ἐνδεικτικὸς τίτλος «Ἔτος Γ'» φανερώνει τὴν θέση, ποὺ ἔχουν αὐτὰ τὰ μαθήματα μέσα στὸ ὅλο σύστημα Ἐθνικῆς Μουσικῆς τοῦ κ. Καρᾶ. Τὰ δύο προηγούμενα ἔτη ἔχουν ἤδη διδαχθεῖ ὅλα τὰ προκαταρκτικὰ εἰσαγωγικὰ γυμνάσματα καὶ μελωδήματα, ἐνῶ μετὰ τοὺς δύο νέους τόμους τῆς Μεθόδου εἰσέρχονται οἱ μαθηταὶ στὸν μέσο κύκλο μουσικῆς παιδείας, ὅπως διδάσκεται στὸ «Σύλλογο πρὸς διάδοσιν τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς», ποὺ διαρκεῖ καὶ αὐτὸς δύο χρόνια. «Τώρα πλέον, —σημειώνει ὁ κ. Καρᾶς, στὸ δίκην Προλεγομένων προτασόμενον σημείωμα, τὸ τιτλοφορούμενον «Ἡ τῆς Μεθόδου σύνταξις»— χωρὶς νὰ παρατήσωμεν τὰς ἐν τῷ «Θεωρητικῷ» ἀσκήσεις διαστημάτων, χρονικῶν ὑποδιαίρεσεων καὶ χειρονομιῶν, γίνεται εἰσαγωγή εἰς τὸν κύκλον τῶν ποιητικῶν καὶ μουσικῶν δημιουργημάτων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀρχῆς γινομένης ἐκ τῶν βασικωτέρων καὶ τῶν πλέον ἀναγκαιωτέρων ἀπὸ λειτουργικῆς ἀπόψεως μελωδημάτων τοῦ Βιρμολογίου καὶ τοῦ Στιχераρίου, ἐνῶ προβάλλονται συνάμα καὶ μέλη τινὰ τῆς Παπαδικῆς συνθέσεως, ὡς προεἰσαγωγῆ εἰς τὴν εἰς εὐρύτερον πλαίσιον μελέτην τῶν παπαδικῶν μελῶν, κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη διδασκαλίας» (σελ. θ'). Σ' αὐτὸ τὸ Α' τεύχος, ὅπου περιλαμβάνονται οἱ τέσσερις «Κύριοι ἦχοι» (δηλ. οἱ α', β', γ' καὶ δ'), διδάσκονται, ὅπως πάντα, ὅλες οἱ ἐνότητες, σύμφωνα μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ κ. Καρᾶ, δηλ. α) ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ β) τὰ ἐθνικὰ μας τραγούδια. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ στὸ Β' τεύχος τοῦ Γ' ἔτους, ὅπου περιλαμβάνονται οἱ τέσσερις «Πλάγιοι ἦχοι» (πλ. α', πλ. β', βαρὺς καὶ πλ.

δ'), με τὰ πολὺ χρήσιμα «Παρενθέματά» τους, ὅταν κρίνεται ἀναγκαῖο. Φυσικά, ἔχουμε κ' ἐδῶ ὅλες τὶς διδασκαλικὲς ἐνότητες, συστηματικὰ διηρημένες, δοσμένες κατὰ τὸν καλλύτερο τρόπο, με τὰ πλούσια παραδείγματα τους, εἴτε ἀπὸ τὴν παραδοσιακὴ ἐκκλησιαστικὴ ἢ μουσικὴ (α' μέρος), εἴτε ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ τραγοῦδιὰ μας (β' μέρος, κάθε ἡχοῦ). Ἔχουμε δηλ. ὅλη τὴν ἐθνικὴ μουσικὴ μας παράδοση, ὅπως τὴν ἔζησε καὶ τὴν ζῆ ἀκόμη σὲ πολλὰ χωριά καὶ πολιτείες τὸ Ἔθνος μας. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σπουδαῖο καὶ πρέπει γὰρ τὸνιστεῖ ιδιαίτερα, πρὸς ἔπαινον καὶ τιμὴν τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς», διότι φωτίζει σωστὰ τὸ ζωτικώτατο θέμα τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ «ὁδηγεῖ — ὅπως γράφει ὁ κ. Καρᾶς — πρὸς τὴν ὀρθὴν πορείαν διὰ τὴν ἐπαφὴν καὶ γνωριμίαν τῆς ἐν γένει μουσικῆς παραδόσεως τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας» πρὸς τὴν Ἑλληνορθόδοξον παράδοσιν καὶ βιοτήν, τὴν ὁποίαν, καὶ ἂν ὅλοι οἱ ἐξ ἡμῶν τὰ κατ' αὐτὴν διδασκλήτες ἀλλογενεῖς τῶν ὀρθοδόξων ἤθελον ἐγκαταλείψει, ἡμεῖς, ὡς δημιουργοὶ καὶ θεματοφύλακες των, οὐδέποτε θέλομεν τὰ προδώσει καὶ τὰ ἐγκαταλείψει καθ' ὅσον, δι' ἡμᾶς καὶ ὅσους ἔρχονται ὁμοφρονούντες πρὸς ἡμᾶς, εἶναι ταῦτα βίωμα καὶ ἕρος ζωῆς ὀρθοδόξου, καὶ ὄχι ἀνεύθυνος σχολικὴ παιδεία καὶ διδασκαλία ἢ ἀκρόαμα καὶ θέαμα πρὸς αὐτοπροβολήν, βιοπορισμὸν καὶ ἐπαγγελματισμὸν. Διότι, Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι μόνον, ὡς ματαιῶς ἀποφαίνονται διάφοροι μοντερνίζοντες διανοηταὶ καὶ θεολογούντες ἀκόμη, μόνον ἢ διὰ λόγων ἐκφραζομένη πίστις καὶ τὰ δογματικὰ θέματα τῆς θρησκείας μας· ἀλλ' ὁμοῦ με τὴν πίστιν, καὶ τὰ ἔργα, καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος, καὶ ἡ λατρευτικὴ παράδοσις τῶν Ἑλληνορθοδόξων» (σελ. ι' τοῦ τεύχους Α').

Ἄς σημειωθεῖ ἐδῶ, ἀκόμη, ὅτι τὰ δύο αὐτὰ τεύχη τῆς Μεθόδου ἔχουν ἐκδοθεῖ χάρις στὴν εὐγενῆ καὶ γενναία χρηρηγία τῆς κυρίας Ἄννας - Βαρβάρας, χήρας τοῦ ἀειμνήστου μουσικοῦ καὶ μουσικολόγου, καθηγητοῦ τῶν Πανεπιστημίων Χαϊδελεβέργης καὶ Μονάχου, Θερασυδούλου Γ. Γεωργιάδου, πού συνδεόταν με ἀδελφικὴ φιλία με τὸν κ. Καρᾶ. (Θὰ ἦταν πολὺτιμη προσφορά πρὸς τὸ νεοελληνικὸ κοινό, ἂν κάποιος ἀπὸ τὰ μορφωτικὰ Ἰδρύματα τῆς χώρας μας ἀνελάμβανε γὰρ ἐκδώσει — ἂν ὄχι ὅλα — τοῦλάχιστον τὸ «Der griechische Rythmus» ἢ τὰ «Kleine Schriften» τοῦ Θρ. Γ. Γεωργιάδη, πού καθὼς εἶναι στὰ γερμανικὰ τυπωμένα, εἶναι δυσπρόσιτα στὸ μεγάλο ἑλληνικὸ κοινό). Ὁραία ἐμπνευση τοῦ κ. Καρᾶ, γὰρ δημοσιεύσει στὴν ἀρχὴ τοῦ Α' τεύχους, τὸν βιογραφικὸν λόγον τοῦ ἀειμνήστου Λ. Πολίτη γιὰ τὸν Γεωργιάδη. Εὐχαριστοῦμε καὶ συγχάριουμε τὸν κ. Καρᾶ. Ὁ Κύριος γὰρ τοῦ χαρίζει μακρότητα ἡμερῶν καὶ σταθερὴ «κατ' ἄμφω» ὑγεία, γιὰ γὰρ συνεχίσει καὶ γὰρ ὁλοκληρώσει, ὅπως ἀκριβῶς ἐπιθυμεῖ, τὸ πολὺτιμο συγγραφικὸν καὶ διδασκατικὸν τοῦ ἔργου.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. Θ. Μ π ο υ γ ά τ σ ο υ, Ὁ χριστιανὸς πολιτικὸς ἄρχοντας. Ἰωάννου Χρυσόστομου: Ἐπιστολὴ πρὸς Γέμελλον*.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶχε μεγάλη ἀλληλογραφία με τὰ πνευματικὰ του παιδιὰ, ἰδίως ὅταν βρισκόταν στὴν ἐξορία. Τέσσερις ἀπ' τὶς ἐπιστολές του ἀπευθύνει στὸ Γέμελλο, πού ἔγινε καὶ πολιτικὸς διοικητής. Ὁ Χρυσόστομος μάλιστα πληροφόρηθηκε τὴ συμπεριφορά του σὰν διοικητή, τοῦ ἔγραψε μιὰ ἐπιστολή¹, πού τὴν καταχωρίζω σὲ ἐλεύθερη μετάφραση. Ὁ Γέμελλος με τὴ συμπεριφορά του — τὴν πολιτικὴν του ἔγινε πρότυπο χριστιανοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντα.

Ἐγαπητέ μου Γέμελλε...

Ὁ χριστιανὸς ἄρχοντας δὲν φαίνεται ἀπ' τὴν φορεσιά του ἢ ἀπ' τοὺς ὑπασπιστὲς καὶ τοὺς κλητῆρες, πού τὸν συνοδεύουν. Φαίνεται ἀπ' τὸ ὅτι φέρνει κοντὰ του τοὺς «κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένους», ἀπ' τὴν διόρθωση τῶν κακῶς ἐχόντων, ἀπ' τὴν τιμωρία τῆς ἀδικίας καὶ τὴν συγχώρηση ὅσων με τὴ δύναμιν τῆς ἐξουσίας ἀδικοῦνται.

Ἐπρόσεξε λοιπόν, ἀγαπητέ μου Γέμελλε, τὴν παρηγορία σου, τὴν ἀνωτερότητά σου, τὴ δύναμή σου σκέψη, τὴν ἀνωτερότητά σου στὰ χρήματα, τὸ μῖσος σου γιὰ τὴν πονηριά, τὴν ἡρεμὴ συμπεριφορά σου, αὐτὴ ἀκριβῶς πού ταιριάζει στὸν ἄρχοντα.

Ἐκὶ ἀκόμη φάνηκε καθαρά, ἀγαπητέ μου Γέμελλε, ὅτι ἔγινες τὸ λιμάνι γιὰ τοὺς ναυαγούς, τὸ μπαστούνι στὸ τσακισμένο πόδι, ὁ πύργος πού προστατεύει τοὺς ἀδικημένους ἀπ' τοὺς κοινωνικὰ δυνατούς.

Ἐκὶ αὐτὰ τὰ κατόρθωσες στὰ γρήγορα, χωρὶς πολὺ κόπο καὶ ἰδρώτα. Ὅπως ὁ ἥλιος μάλιστα παρουσιαστὴ διαλύει τὸ σκοτάδι, ἔτσι κι ἐσύ. Μόλις ἀνέλαβες τὴν ἐξουσία, ἀπ' τὴν πρώτη μέρα κι ὅλας, ἐμπόδιες ὅσους ἐπιχείρησαν γὰρ ἀδικήσουν, ἐνῶ ἀθώωσες πρὶν δικαστοῦν τοὺς ἀδίκους κατηγορουμένους.

Ἐκαὶ σ' αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ καὶ τὴ διόρθωση ἦταν ἀρκετὴ ἡ διαίσθησις τῆς χριστιανικῆς σου ψυχῆς.

Ἐγι' αὐτὰ ὅλα, ἂν καὶ βρισκομε καθὼς ξέρεις στὴν ἐξορία, ἔρημος καὶ σὲ πολὺ στενόχωρες περιστάσεις, εἶμαι γεμάτος ἀπὸ πολὺ χαρὰ, γιὰτὶ αἰσθάνεσαι καὶ σὺ τὴ δικιά μας πνευματικὴ εὐχαρίστηση, πού ἔγινες δηλαδὴ σύμμαχος στοὺς ἀδικημένους.

Με χριστιανικὴ ἀγάπη

Ἰωάννης (ἐπίσκοπος)

[ὁ Χρυσόστομος].

* Εἶναι μιὰ παράγραφος ἀπὸ βιβλίον πού τυπώνεται.

1. Κοινωνικὴ Διδασκαλία Ἑλλήνων Πατέρων (ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), τ. 2ος, Λήμμα 1954. (Ἡ MIGNE ΕΠ. 52, 678. Ἐπιστολὴ ΡΚΑ'). Στὸ Γέμελλο ἔγραφε ἄλλες τρεῖς Ἐπιστολές: ΟΘ' ΡΚΑ' ΡΑΒ'. Μ 52, 650. 690-691. 720.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

«ΝΕΑ ΣΙΩΝ», έτος ΟΣΤ', 1984, τόμος ΟΣΤ' (έκδοσις 'Ιεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου), ἐν 'Ιεροσολύμοις, σελίδες 496.

Μὲ ἐνδιαφέρον περιεχόμενον καὶ θέματα σχετικὰ, κυρίως, μὲ τὸ πρεσβυγενὲς Πατριαρχεῖο 'Ιεροσολύμων, κυκλοφορήθηκε ὁ ἑβδομηκοστὸς ἔκτος τόμος (ἔτος 1984) τοῦ Περιοδικοῦ «Νέα Σιών», τοῦ ὁποῦο διευθυντῆς εἶναι ὁ σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος Διοικισαρχίας 'Ιάκωβος Καπενεκάς. Οἱ αὐτοτελεῖς μελέτες καταλαμβάνουν τὸ ἡμῖσι πρῶτο μέρος τοῦ τόμου καὶ εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: Σεβ. 'Ιακώβου Καπενεκά, 'Επίσκοπος τῆς Α.Μ. τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσοστόμου εἰς τοὺς 'Αγίους Τόπους (σελ. 5-74). — Σεβ. Νικολάου Βαλληνδρά, 'Ο Πρωτόκλητος καὶ ἡ 'Ιεραποστολή (σελ. 75-85). — Σεβ. Τίτου 'Εμμ. Ματθαίου κ. Ποιμαντικαὶ ἐνασχολήσεις (σελ. 86-162). — τοῦ Αὐτοῦ, 'Η μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπικοινωνία (σελ. 163-199). — Κων. Γ. Μπόνη, 'Η ἀμαχος ἰσχύς τῆς 'Ακαδημίας (σελ. 200-247). — Σεβ. Βασίλειου Μπλάτσου, 'Εκθεσις πεπραγμένων τῆς Α' ἐτνιαίας Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. τῆς συνελθούσης ἐν τῷ ἐν Γενεύῃ Κέντρῳ αὐτοῦ, ἀπὸ 9-19 'Ιουλίου 1984 (σελ. 248-256). — Σεβ. 'Ιακώβου Καπενεκά, 'Εκδήλωσις ὑπὲρ τῶν 'Αγίων Τόπων (σελ. 257-267). — 'Αρχιμ. Φιλάρτου Βιτάλη, 'Η 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία μας (σελ. 268-302).

Τὸ δεύτερο ἡμῖσι τοῦ τόμου καταλαμβάνουν: 'Εκλογὴ καὶ χειροτονία νέων 'Αρχιερέων (τοῦ θεοφιλ. 'Επισκόπου 'Αβήλων κ. 'Ησυχίου, τοῦ θεοφιλ. 'Επισκόπου 'Ιαμνείας κ. Γρηγορίου), 'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά, Πασχάλια Γράμματα, 'Εόρτια Γράμματα, Πατριαρχικὰ Μηνύματα, Βιβλιοκρισίαι, Νέαι 'Εκδόσεις, Νεκρολογία (ἡ εἰς Κύριον ἐκδημία τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Πέλλης κυροῦ Κλαυδίου). 'Η ἐκδοτικὴ καὶ τυπογραφικὴ ἐπιμέλεια τοῦ τόμου εἶναι πολὺ ἱκανοποιητικὴ.

* * *

«ΜΕΣΣΑΙΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ» (ἐκδοσὴ τοῦ Κέντρου 'Ερεῦνης τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου 'Ελληνισμοῦ τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν), τόμος Πρῶτος, 'Αθήνα 1984, σελίδες 464+ Πίνακες Α'-ΟΒ'.

«Τὸ περιοδικὸ «Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα 'Ελληνικὰ», ὅπως δηλώνεται ἀρχὴ-ἀρχὴ, ἀποτελεῖ νέα σειρά τῆς παλαιᾶς «'Επετηρίδος τοῦ Μεσαιωνικοῦ 'Αρχείου», τῆς ὁποίας ἡ ἐκδοσὴ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἔχει διακοπῆ». Πιρκαίεται γιὰ ἕναν πολὺ προσεγγυμένον τόμο μὲ ἐπιστημονικὰς μελέτες τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν συντακτῶν τοῦ Κέντρου 'Ερεῦνης τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου 'Ελληνισμοῦ τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν.

'Αναλυτικὰ περιέχονται: Δ. Ζ. Σοφianoῦ (Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου), 'Ιστορικὰ σχόλια σὲ ἐπιγραφὰς, ἐπιγράμματα, χαράγματα καὶ ἐνθυμήσεις τῆς μονῆς Δουσίκου (σελ. 9-70, καὶ πίνακες Α'-ΛΒ'). — 'Ιωάννας Κόλια, Θεσσαλικὰ Χειρόγραφα σὲ ξένες βιβλιοθηκῆς (σελ. 71-79, καὶ πίνακες ΛΓ'-ΛΘ'). — Κώστα Ἀπάπα, Τὰ προσκνητάρια τῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου Καλαβρύτων (σελ. 80-125, καὶ πίνακες Μ'-ΜΠ'). — Πηνελόπης Στάθη, Τὸ ἀνέκδοτο 'Οδοιπορικὸ τοῦ Χρυσάνθου Νοταρᾶ (σελ. 127-280, καὶ πίνακες ΜΔ'-ΜΖ' καὶ ἀνάρθρωτος χάρτης). — 'Ελένης 'Αγγελομάτη-Τσοῦγκράκη, Νικόλαος Κριτίκας, Βιογραφικὰ καὶ 'Εργογραφικὰ (σελ. 281-402, καὶ πίνακες ΜΗ'-ΝΑ'). — Ρόδης-'Αγγελικῆς Σταμούλη, Οἱ οἰογένειες τῆς κοινότητος τῆς Πρέβεζας (1741) (σελ. 403-408 καὶ πίνακες ΝΒ'-ΝΣΤ' καὶ πέντε ἀνάρθρωτοι στατιστικοὶ πίνακες). — Γ. Α. Παπαδημητρίου, 'Η κεράλαινα τῶν Τριβαλῶν καὶ ὁ κωδικογράφος Θεομιστοσ (1340 περ.) (σελ. 419-451 καὶ πίνακες ΝΖ'-Ο'). Τὸν τόμο κατακλείει ἡ τιμητικὴ συνεργασία τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Μ. Ι. Μανούσακα, Αὐτόγραφο Γράμμα (1617) τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως στὸν 'Ολλανδὸ λόγιον David de Wilhelm (σελ. 453-461 καὶ πίνακες ΟΑ'-ΟΒ').

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ Πίνακες-Εἰκόνες εἶναι ἔνθετοι στὴν κάθε μελέτη καὶ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ὁ τόμος εἶναι πολὺ καλαισθητὸς ἐκδοτικὰ, πρᾶγμα ποὺ φανερώνει τὴ μεγάλη φροντίδα καὶ ἐκδοτικὴ εὐαισθησία τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν συντακτῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ Κέντρου τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν.

Γρ. Θ. Στάθης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερὰ 'Αρχιεπισκοπὴ 'Αθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις:

α) τῶν ἀρθρῶν 38 πργρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)77, 6) τοῦ Ν.Δ. 1398)73, γ) τοῦ Ν. 673)77 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799)16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς 'Ενοριακοὺς 'Ιεροὺς Ναοὺς τῆς 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῷ 'Αγ. Παρασκευῆς - ὁμωνύμου Δήμου 'Αττικῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34)1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν 'Αθήναις τῇ 29ῃ 'Οκτωβρίου 1985

† 'Ο 'Αθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

'Ιερὰ Μητρόπολις Θήρας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαιρέσιν, δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5)1978 Κανονισμοῦ, πλήρωσιν μιᾶς θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου κλάδου ΜΕ ἢ ΣΕ τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ι. Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ κανονισμῶν προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Θήρᾳ τῇ 21ῃ 'Οκτωβρίου 1985

† 'Ο Θήρας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ 'Ιερᾷ 'Αρχιεπισκοπῇ 'Αθηνῶν καὶ ταῖς 'Ιεραῖς Μητροπόλεσι τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος», 2) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Ν. 673)1977 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων διακόνων» καὶ 3) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Διακόνου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ 'Ενοριακοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Δημητρίου τῆς ὁμωνύμου 'Ενορίας Ζάρακος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ Κανονικὰ καὶ Νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 30ῃ 'Οκτωβρίου 1985

† 'Ο Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱεραῖ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», 2) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Ν. 673) 1977 «περὶ ἀνακατανοῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινων θέσεων διακόνων» καὶ 3) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προθῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Διακόνων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τῶν Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Εὐαγγελιστρίας Ν. Ἰωνίας, β) Μεταμορφώσεως Βόλου, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ Κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Βόλῳ τῆ 4ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: 1) τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398) 1973 Ν. Δ) τος «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων...», ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 673) 1977 Π.Δ. «Περὶ ἀνακατανοῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινων θέσεων διακόνων», 2) τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ 3) τὴν ὑπ' ἀριθμ. 621) 27.5.83 ἀπόφασιν ἡμῶν, προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς διακονικὰς θέσεις: 1) Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἀναργύρων Λευκάδος, 2) Ἱ. Ν. Εὐαγγελιστρίας Λευκάδος, 3) Ἱ. Ν. Γενεσίου Θεοτόκου Λευκάδος, 4) Ἱ. Ν. Ἀγ. Νικολάου Λευκάδος, 5) Ἱ. Ν. Ἀγ. Σπυριδῶνος Καρυᾶς, 6) Ἱ. Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Ἰθάκης, 7) Ἱ. Ν. Εἰσοδίων Θεοτόκου Ἰθάκης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ ἁπάντων τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Λευκάδι τῆ 4ῃ Νοεμβρίου 1985

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Προκειμένου ὅπως προθῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5) 1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου Κλάδου ΜΕ τοῦ ἀρθροῦ 20 τοῦ Ν. 1476) 1984 τῆς κατ' ἡμᾶς Ἱεραῖς Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Δημητσάνῃ τῆ 5ῃ Νοεμβρίου 1985

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῖς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Τιμ. Προδρόμου Δορίζης Μαντινείας, β) Ἀγ. Δημητρίου Ἀραχαμίτας, γ) Ἀγ. Τριάδος Ἀθηναίου καὶ δ) Ἀγ. Βαρβάρας, Κοινότητος Ἀγ. Βαρβάρας Μαντινείας,

καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Τριπόλει τῆ 11ῃ Νοεμβρίου 1985

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Προκειμένου νὰ προθῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5) 1978 Κανονισμοῦ «περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου Κλάδου ΑΤ τῆς κατ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Πάτραις τῆ 12ῃ Νοεμβρίου 1985

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας

Προκειμένου νὰ προθῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5) 1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων», πλήρωσιν μιᾶς (1) θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου Κλάδου ΑΤ ἢ ΜΕ τῆς κατ' ἡμᾶς Ἱεραῖς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 14ῃ Νοεμβρίου 1985,

† Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασιάς καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱεραῖ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»,

2) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Ν. 673)1977 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων διακόνων» καὶ 3) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου Διακόνου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Νεαπόλεως Βοιῶν, καλούμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ Κανονικά καὶ Νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν ἀίτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 12ῃ Νοεμβρίου 1985,

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαιρέσιν δι' ἐπιλογῆς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5)1978 Κανονισμοῦ «Περὶ Κώδικος Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», πληρῶσιν μιᾶς (1) θέσεως λαϊκοῦ ὑπαλλήλου Κλάδου ΜΕ 1 Γραφῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, καλούμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν ἀίτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 14ῃ Νοεμβρίου 1985,

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
Κ Λ Η Σ Ι Σ

Π ρ ὸ ς τ ο ὺ ς

1. Ἱερομόναχον Μάξιμον Ἀγιοβασιλείτην,
2. Μοναχὸν Θεοδώρητον Μαῦρον, καὶ
3. Μοναχὸν Παντελεήμονα Μπήτηραν.

Καλεῖσθε ὅπως ἐμφανισθῆτε αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῇ 11ῃ Δεκεμβρίου 1985, ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Τετάρτη καὶ ὥρα 5ῃ μ.μ., ἵνα δικασθῆτε ὡς κατηγορούμενοι ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι.

Προσπειδηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆτε τῇ ὡς ἄνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα θέλετε δικασθῆ ἐρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου
Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Δαμασκ. Καρπαθάκης

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ σημασία τῆς εἰς Ἑλλάδα ἐπισκέψεως τοῦ Σεπτοῦ Προκαθημένου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας.

Ἱ. Μ. Χατζηφώτη, Χρονικὸ τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (2—7 Νοεμβρίου 1985).

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Τὸ βίωμα τῆς πίστεως ὡς σύγχρονος πραγματικότης.

Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Σύντομος ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ θεσμοῦ τῆς κοινοκτημοσύνης καὶ χριστιανικῆ θεώρησις τοῦ πλοῦτου.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Γρεβενῶν (Τοπωνυμία—Ἱδρυσις—Διατελέσαντες Ἀρχιερεῖς).

Μητροπ. Φιλαδελφείας Βαρθολομαίου, Ἡ Θεοτόκος Μαρία.

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Τὸ Σύνταγμα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά (Γνωμοδότησις).

Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Συνοπτικὴ ἱστορία τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀπ. Διακονίας.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικά Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 721.073

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.